JOAN BAEZ >> DUKE McVINNIE • MARLON BRANDO • ORCHESTRA BAOBAB • EXPLOSIONS IN THE SKY

ROLL

112480 **ağustos** 2004/08
3 500 000 TL

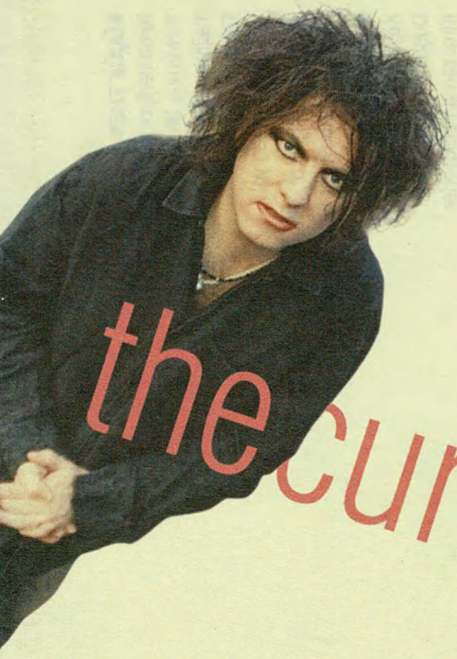

the cure

ROLL 89

nazan öncel

MARC RIBOT • BİROL AĞIRBAŞ • SERGE REGGIANI • MADAM ANAHİT • PACO DE LUCIA • UFUK KIRAL

KÜÇÜK TREN

Kırda ilerliyor küçük tren
Tutturmuş bir yol gidip geliyor
Yağmur altında kir, pas içinde
Tahta ve metal
Yılan gibi kıvrılan yol

Ah, ne güzel gidiyor gün batımında
Güneş kızıla boyuyor kırlar arasında

Rüzgarda uçuşuyor
Köylülerin şapkaları
Düşlerken sevgililerini
Kimi zaman gülüyorlar
Gözyaşlarına boğulana kadar

Yulaf henüz filizlendi
Hasatı kaldırdın mı?
İnekler bu yıl
Litrelerce süt verdi

Nereye böyle küçük tren?
Ne yapıyorsun böyle
Ölüm treni?
Tekrar yola çıkacak mısın?

Kimse bilmiyor ne yaptığını
Görse de gözleriyle
Kimse inanmıyor
Ama ben oradayım

Küçük tren kırlarda
Ya çocuklar?
Küçük tren dağlarda
Ya dedeler, nineler?
Kırların arasından alevlerin içine
Götür onları küçük tren

Kırda ilerliyor küçük tren
Tutturmuş bir yol gidip geliyor
Yağmur altında kahve gri
Tahta ve metal
Yılan gibi kıvrılan yol

Görülecek mi bir kez daha
Eskisi gibi geçtiği trenlerin?
Ben değilim bunu cevaplayacak olan

Nereye böyle küçük tren?
Ne yapıyorsun böyle
Ölüm treni?
Tekrar yola çıkacak mısın?

Görülecek mi bir kez daha
Böyle trenlerin geçtiği?
Ben değilim bunu cevaplayacak olan

KUSURSUZ GÖZLER

Ah kusursuz gözleri bilimin
Kendini gösteriyor
Kusursuz tüm gözleri bilimin
Düşlerimle karışıyor
Ben tehlikeliyim
Ruhumu unuttum dedin
Ben ilâhî bir alem değilim
Öylesine delisin ki
Anlamamı sağlıyorsun
Gördüğün tüm güçlükleri
Anlamamı sağlıyorsun
Çok çok hastayım
Hadi durma

Dışarı çıkalım
Yola koyulalım
Hemen şimdi yemeğe çıkalım
Cennette bekle ve gör
Tekrar insanların arasına karışalım
Olabildiğince gerilere uzanalım
Benden
. ve aşktan yorulmuşsun
Ne zor küçük bir
aşk dersi bulmak

Ah tüm kusursuz gözlerini kırpıyor
Bilim ve onlar yemyeşil
Sessizce yürüyoruz
Basit küçük bir şey gibi
Bir fotoğrafta gördüm seni
Unuttun ruhumu

Ah kusursuz gözleri bilimin
İki arada uyuyor
Sessizce yürüyoruz
Sen güzel ve tehlikelisin
Unutuyorsun ruhumu
Çok çok hastayım

BOZKIRDA

Koşmazsan eğer
Soğuk teslim alacak seni
Ama durmazsan eğer
Soluksuz kalacaksın

İnanmasan da sen
Ölüm gelecek
Yavaşça kar
Donmuş bedenini kaplayacak

Ağlama
Gerekmez
Zaten gözyaşın donacak

Ölüm anına kadar
İnanmalı
Tekrar geleceğine umulmayanın

Sonsuz ve donmuş bozkırda
Koş, hadi koş, sürüklen
Yaşayacaksın,
gerçekten yaşayacaksın
Güneş batana kadar

Bir kızak usulca
Yanına yaklaşacak
ve götürecek seni
Göreceksin böylece evini
Karının kokusunu duyacaksın
Her şey yolunda giderse
Belki sapasağlam çıkacaksın
gece olmadan
Tüm bunlar bir yana
Kasaba da o kadar
uzak olmayabilir
Ah şimdiden görüyorsun ruhunda
yandığını ışıklarının
Tam gece yarısından önce
Parlayacak onlar da
bir şenlik ateşi gibi

Ağlama
Unutma
Zaten gözyaşın donacak
Beklemekten başka
yapacak şey yok
İnan, inan buna
Tekrar gelecek umulmayan

AŞK HİKAYELERİ

Nicolas'nın kollarında
Daralmıştı Valerie
Ama Nicolas bu
Anlamıyordu bir türlü
Beklemekten bıkmıştı Isabelle
Ama Patrick bu
Görünmedi bir daha

Her aşkın sonu hüsran
Her aşkın sonu hüsran
Her aşkın sonu hüsran
Bir kural gibi

Michel gerçekten
Gerard'ı seviyordu
Gerard onu el üstünde tutuyordu
Ya sonu?
Ne sen sor,
Ne ben söyleyeyim onu
Evelyn bekledi durdu
Güldü gülecek derken
Grili bey sararıp soldu
Tam nikah günü
Tüyüverdi Gilbert
Hector iş üstünde öldü
Beklese biraz görecekti Getrude'ü
Saat tam yirmi biri vurduğu an
Küfürdü Simone ve
Tom'dan geriye kalan

Her aşkın sonu hüsran
Her aşkın sonu hüsran
Her aşkın sonu hüsran
Bir kural gibi

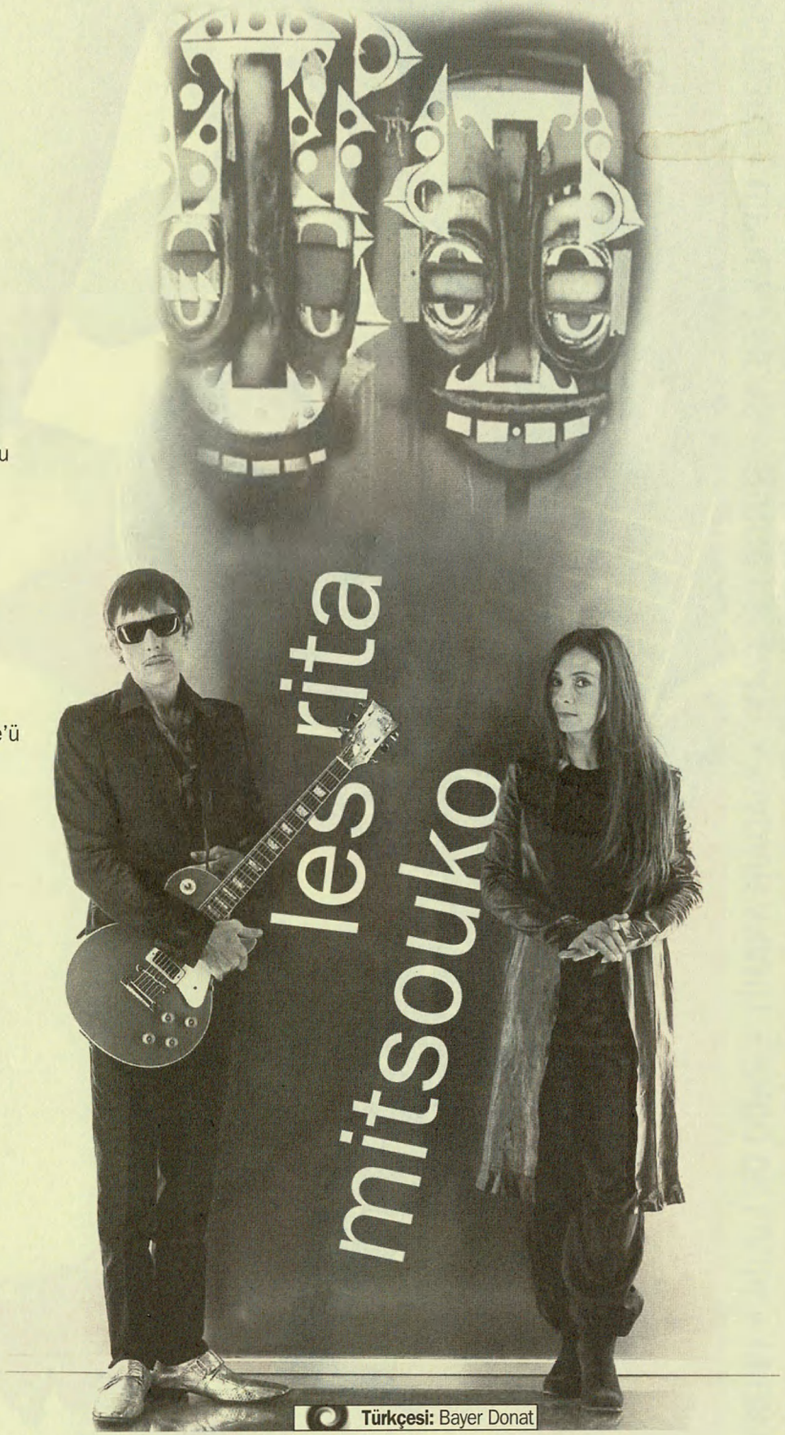

Türkçesi: Bayer Donat

ROLL
89
ağustos '04

09 Paco De Lucia
12 Marc Ribot
16 Orchestra Baobab
18 Explosions In The Sky
20 Joan Baez
24 Nazan Öncel
32 Roskilde Festivali
36 Serge Reggiani
38 Marlon Brando
42 Madam Anahit
46 Birol Ağırbaş
49 Ufuk Kıral
57 The Cure

04 Ajans
23 Halkla ilişkiler
30 ÖSS
45 Kıraathane
50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Aylin Özmete, Ayşe Köksal, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Doğan Ertener, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Ertan Keskinsoy, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Mehmet Uluşahin, Melih Katıkol, Merve Erol, Mihran Tomasyan, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pınar Öğünç, Ragıp Duran, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sid, Sinan Gemirli, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Aydan, Yiğit Atılgan, Yaprak Z. Gökçöl, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen
baskı: Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ [Ebumza Dergahı Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0.212.235 98 95]
basım yeri ve tarihi: İstanbul, Ağustos 2004 **dağıtım:** BirYay **adres:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 244 23 94 **yıl** 8 **sayı** 89 **ağustos** '04 **imtiyaz hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **sorumlu yazişleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Herkes susayacak

Aklınıza gelebilecek tüm rock yıldızları, Philadelphia'da ve daha önce de Londra'da bir konser vereceklerdi. Konseri MTV ve ABC televizyonları yayınlayacaktı. Ve bu müzik festivalinden elde edilecek olan servet, bu kez Amerika'yı çok yakından ilgilendiren bir amaca hizmet edecekti: Afrika'nın aç ve yuvasız insanlarına.

"Live Aid" kampanyasına katılmayı kim istemez? Ve pratik olmak gerekirse, hangi içecek şirketi yakıcı bir yaz gününde, bir Philadelphia stadyumundaki binlerce susamış genci, harika bir manzara olarak düşünmez?

MTV'nin planı, olayı sabahın dokuzundan akşamın geç saatlerine kadar yayınlamaktı. Bağımsız televizyonlar sabahtan akşam altıya kadar yayınlayacaklar, ABC daha sonra onlara katılacaktı. Bu, Amerikan şirketlerine kampanyaya birkaç şekilde katılma fırsatı verdi. Yollardan biri, "Live Aid"i finanse etmekti. Yarım milyar doların üzerinde bir ücretle stadyumda kendi reklamlarınızı yapma hakkına sahip oluyordunuz; artı, tüm televizyon şirketleri saat başı bu firmalara bedava kuşak veriyordu.

ABC'nin anlaşması daha pahalıydı. Birkaç milyon dolar karşılığında, ABC her sanayi dalından bir tek şirkete konserin yayını sırasında kuşak veriyordu.

ABC, ajansımız BBDO'yu arayıp reklam vermek isteyip istemediğini sormuş. BBDO, cevap verebilmek için ABC'den bir gün izin istemiş. Bu alışılmış bir uygulamadır. Zaten "Live Aid"i finanse edecektik ama, ABC'nin fiyatı duyulmuş işitilmiş şey değildi. Bu, ne de olsa bir bağış işiydi. Sanatçılar zamanlarıyla bağışta bulunuyorlardı. Ekipler, yapımcılar ve malzeme satıcıları da ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar ve masrafları kendi ceplerinden ödüyorlardı. Hiçbiri çabaları için bir dolar bile kazanmıyordu. Bağımsız televizyonlar da şirketlerin masraflarını çıkarabilmeleri için bedava reklam kuşağı veriyorlardı.

Desen: J.G. Posada

Ya ABC? ABC kâr peşindeydi. Şirketlerden istedikleri parayla büyük bir kâr elde edeceklerdi. ABC'yi finanse etmenin akılcı bir iş olup olmadığını aramızda tartışırken, ABC aradı, üstelik bize tanınan süre bitmeden: "Üzgünüz, Coke ile anlaştık" dediler.

Pepsi gibi büyük reklam veren bir firmaya bu şekilde davranmaları biraz garipti. Ama biz yine de "Live Aid" projesini gerçekleştirecektik.

Bana iyi bir amaç verin, sonuçları gerçekten ihtiyacı olan kişilere ulaştıracağınızı vaat edin ve binlerce susamış müşteriye ulaşma fırsatı tanıyın, elimden geleni ardıma koymam.

Ağustos ayında Philadelphia inanılmaz derecede sıcak olur. Açık stadyumu televizyon ışıklarıyla doldurun, herkes çölde kalmış gibi susayacaktır. Onların susuzluğunu gidermek için, Jay Coleman aklınızın geldiği her yere Pepsi ve bardaklar koymuştu. Ama Phil Collins'in piyanosunun üzerinde de aynı bardaktan görünce ben bile şaşırdım.

"Live Aid"den sonra, Michael Jackson ve Lionel Richie'li kampanyalarımızı sollamanın tek yolu süperstar evlilikleri yaratmaktı. Bütün iş, belgesel ya da reklam olarak kullanılacak klipleri yapmayı şimdiye kadar reddeden sanatçıları ikna etmekti. Örneğin Tina Turner, David Bowie ve Mick Jagger gibilerini. Tina'nın turnede olduğunu biliyorduk. Bowie ve Jagger'ın "Dancing In The Streets" düeti, çok iyi bir ikili olduklarını kanıtlamıştı. Buna Tina Turner'ı da eklersek...

Tina'nın menajeri Roger Davies fikri çok beğenmiş, Tina kabul ederse Bowie ve Jagger'a da açacağını söylemiş. Ama, Bowie ve Jagger reklam yapmak istemiyorlardı.

Michael Jackson, Lionel Richie... Ve tabii Bruce Springsteen geldi aklımıza. Springsteen'in Amerikalı işçi kesimine yakınlığı herkesçe biliniyor. Bir ürünü tanıtmak için büyük bir meblağı kabul eder mi?

Birden aklıma bir fikir geldi. Eddie Murphy harika bir taklitçiydi. Üstelik şarkı söylemeye de başlamıştı. Bruce Springsteen'i alamazsak, Eddie Murphy, Bruce olabilirdi. Michael Jackson tekrar reklam yapmayacaksa, Eddie Murphy, Michael olabilirdi. Eddie, aynı zamanda Bill Cosby de olabilir, Cosby'li Coke reklamlarının parodilerini yapabilirdi.

Seyirciler, Eddie'nin Bruce'u ya da Michael'ı taklit ettiğini gördüklerinde önce homurdanacaklar, sonra işin ilgisizliğine güleceklerdi. Ona –gerçi o sıfırlara pek alışamayacaktım ama– artık normal görünen bir fiyat da ödemeye hazırdım. Eddie fikri benimsedi. Eminim, onca sıfırdan nefret etmiyordu. Ama onun için zaman uygun değildi, önünde çok sayıda film projesi vardı.

Ama durun! Sırada çok ünlü başkaları da var. O kadar ki, plakları art arda listelerde tırmanıyor. Liderlerinin kulağında küpe varmış, olsun. İngilizlermiş. İngiliz olmaları, Beatles'ı engelleyememişti, değil mi? Ama bu Wham grubu. Yine de 20 milyon genç kız onlara bayılıyor. Michael ve Lionel kadar büyük olmasalar da, üzerlerinde düşünülecek kadar büyükler. Başka bir seçeneğimiz olmadığı için Wham'in plaklarını çalmaya, arada bir de şarkılarını mırıldanmaya başladık.

Bu ilgi Wham grubunun pek hoşuna gitti. İkilinin beyni, güzeli ve küpeli olanı o kadar hoşlanmıştı ki, bize bir şarkı yazmayı (daha doğrusu satmayı) önerdi. Bu bize kaça malolacaktı?

Rahat edin, Wham para konusunu konuşmak bile istemiyordu. Önemli olan yaratıcılık üzerinde hemfikir olmaktı. Bizimle rahat olmak istiyorlardı. Bizim de kendileriyle rahat olmalarını diliyorlardı.

Roger Enrico, Pepsi Genel Müdürü, 1989
"Kola Savaşı Nasıl Kazanıldı"dan rollama

Gözün akı, aynı gözkapağının altında, gözün karasıyla bir arada yaşamayı reddederse, düşünebiliyor musunuz, neler olur? **AMIN MAALOUF**, Yolların Başlangıcı

PICASSO: Kadınları çok sevdin, nefret etmedin!
MATISSE: O işi sana bıraktım.
(James Ivory'nin "Surviving Picasso" filminden)

Barış zamanı çocuklar ana babalarını gömer, savaşta ise doğanın düzeni altüst olur, ana babalar çocuklarını gömer. **HERODOT**

Gülerken göbeği titremeyen adamdan kork. *(Çin atasözü)*

Resim bok gibidir. Kokusu duyulur, anlaşılmaz. **HENRI DE TOULOUSE-LAUTREC**

Sevgili Kral TV dostları, şimdi ekranlarınıza gelecek parçaları, belki inanmayacaksınız ama, yine sizler için seçtik. **VJ BÜLENT**

Jon Spencer Blues Explosion, bundan böyle sadece **BLUES EXPLOSION** ismiyle anılacak. Grubunun kendi adına oluşturduğu bir solo proje gibi algılanmasından epeydir rahatsız olan Spencer, eylülde yayınlanacak yeni albümlerinin adının da "Blues Explosion" olacağını açıkladı. Albümün konukları arasında DJ Shadow, Dan The Automator, David Holmes gibi isimler göze çarpıyor.

RED HOT CHILI PEPPERS, 20 yıllık kariyerlerinin ilk konser albümünü bu ay yayınlıyor. Londra'da, her birinde yüz binden fazla seyirciyi ağırladıkları konserlerin kayıtları "Live At Hyde Park" adlı ikili albümde toplandı.

60'ların sonlarında punk'ın habercisi olan Detroit'li siyasî-rock grubu **MC5**, bir turne için yeniden bir araya geliyor. Orijinal üyeler Michael Davis, Wayne Kramer ve Dennis Thomson, ölen iki üyeleri Fred "Sonic" Smith (Patti Smith'in eşi ve Sonic's Rendez-Vous Band'in mimarı) ve Rob Tyner'ın yerine, yanlarına Nick Hellacopter, Mike Arm ve Lemonheads'ci Evan Dando'yu alarak eylül başında Fransa konserleriyle yola koyulacak. Grubun yeni ismi **DKT / MC5 REUNION** olacak.

Detroit damgalı punk rock tarzının iki emektarı **DENİZ TEK** ve **SCOTT MORGAN**, birkaç yıldır süren ortaklıklarını "3 Assassins" albümüyle taçlandırdılar. Albüme adını veren "üç katil" aslında üç İtalyan müzisyenin (davulcu Pippo Pasquini, basçı Romano Pasquini ve gitarist Stefano Constantini) sahne ismi. Zaten bu albüm Tek ve Morgan'ın 3 Assassins grubuyla 2001'de İtalya ve Fransa'da verdikleri konserlerin kayıtlarından oluşuyor. Albümde Tek ve Morgan'ın bestelerinin yanısıra, Morgan'ın eski grubu Sonic's Rendez-Vous Band'den, MC5'dan ve Iggy & The Stooges'dan cover'lar yer alıyor... Bildiğimiz kadarıyla, bir dönem Amerikan ordusunda savaş uçağı pilotluğuyla da iştigal eden Türk asıllı gitarist Deniz Tek şu sıralar Amerika'nın Montana eyaletinde, bir hastanenin acil servisinde doktor olarak çalışıyor ve 70'lerin ikinci yarısında Avustralya'da kurduğu efsanevî grubu **RADIO BIRDMAN**'den arkadaşlarıyla hâlâ görüşüp zevkine konserler vermeyi ihmal etmiyor.

Özellikle Pink Floyd cover'ı "Comfortably Numb"la dikkat çeken, bu senenin flaş ekiplerinden **SCISSOR SISTERS**, sonu nereye varacağı henüz meçhul bir proje için **KYLIE MINOGUE**'la stüdyoya girdi.

Amerika'da seçimler yaklaşırken, Bush'u tahtından indirmek isteyen rock'çular kampanyalara hız verdi. Aralarında **DAVE GROHL** ve **LIZ PHAIR**'in de olduğu bir grup müzisyen Demokrat aday John Kerry'ye destek için Los Angeles'da bir konser düzenledi...

They Might Be Giant'dan **JOHN FLANSBURGH**'un öncülüğünde önümüzdeki günlerde bir de derleme albüm yayınlanacak: "Future Soundtrack For America"da **R.E.M.**, **BRIGHT EYES**, **DAVID BYRNE**, **FOUNTAINS OF WAYNE**'in şarkılarının yer alıyor. Albümün geliri, moveon.org isimli anti-Bush internet sitesine ve çevreci örgütlere aktarılacak.

Sex Pistols'un tarihî ikilisi **NANCY SPUNGEN** ve **SID VICIOUS**, Londra'daki bir sergide tekrar buluşuyorlar: 1978'de kaldıkları, meşum olayın vuku bulduğu New York'taki Chelsea Hotel'in odasından derlenmiş eşyaların bulunacağı sergide, üstü kanlı bir "Never Mind The Bollocks" posteri de bulunuyor; bu kanın Spungen'in ölümü esnasında mı bulaştığı, yoksa mutad öz-tahrip ritüellerinden mi kaynaklandığı meçhul. Hazırlığı 15 yıla varan sergide orijinal tişörtler, posterler, hiç gün yüzü görmemiş Vicious şarkılarının da dahil olduğu, el yazısıyla şarkı sözleri de bulunuyor. Hatırlanacağı üzere, Nancy Spungen, kaldığı otel odasında bıçak darbelerinden dolayı ölü bulunmuş, ikinci derecede cinayetten davası devam eden Vicious ise, dava sonuçlanmadan, 1979'da aşırı dozdan hayatını kaybetmişti.

Rap'çi **NAS**, eylül ayında yedinci albümü "Disciple"ı yayınlayacak. İkili albümdeki "Getting Married" isimli parçada, nişanlısı **KELIS** de yer alıyor.

Dave Grohl'un önderliğindeki "power-trio" **FOO FIGHTERS**, yeni albüm kayıtları için stüdyoda. Gruptan "ikiz" bekleniyor, çünkü Grohl'un söylediğine göre on şarkı akustik folk, on şarkı ise hard rock olarak kaydedilecekmiş... Dedikodulara bakılırsa Grohl, **NINE INCH NAILS**'in sene sonunda çıkacak yeni albümü "Bleed Through"da da davulunu konuşturacak.

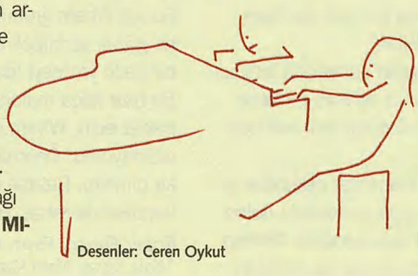

Desenler: Ceren Oykut

"LONDON CALLING" YENİDEN

İhtar-nağme!

Aradan 25 yıl geçmesine rağmen mademki "London Calling" gibisi gelmedi, o halde aynı "London Calling" yeniden gelecek dünyaya!.. Clash'ın 1979 tarihli "ihtarname"si üç parça halinde piyasaya sürülüyor eylül ayının sonlarında. Yeni edisyondaki ilk CD, "Brand New Cadillac"ıyla, "Hateful"uyla, "Spanish Bombs"uyla, "The Guns Of Brixton"ıyla, "Lost In The Supermarket"iyle, "Koka Kola"sıyla orijinal albümün aynısı: Double plaktaki 19 şarkı boydan boya sıralanıyor... İkinci CD "The Vanilla Tapes" adını taşıyor ve "London Calling" şarkılarının demolarına ve o dönemde stüdyoda yarım yamalak kaydedilerek bir daha hiç günyüzü görmemiş şarkılara yer veriyor. Gitarist Mick Jones'un tozlu arşivinde bulduğu bu "yeni" şarkılar, hiç şakası yok, hazine değerinde... Setin üçüncü parçası 45 dakikalık bir DVD:

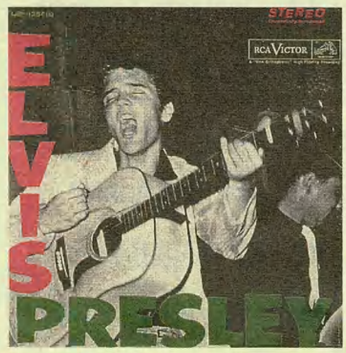

Konser görüntüleri, dörtlüyle yapılmış söyleşiler, yönetmen Don Letts'in (kendisi Big Audio Dynamite'ın de kurucularındandır) mahir ellerinde bir belgesele dönüştürülmüş. Albüm kapağında Paul Simonon'un bas gitarını yere çalarken gösteren fotoğrafı çeken Pennie Smith'in hiç yayınlanmamış farklı Clash karelerine de bu belgesel sayesinde ulaşmak mümkün olacak... Bilindiği gibi, Elvis Presley'in 1956 tarihli ilk longplay'inden tornistan edilerek hazırlanan kompozisyon, rock tarihinin en iyi albüm kapaklarından biri olarak kabul ediliyor... Joe Strummer'ın ruhu şad olsun, diğer üçünün kulakları çınlasın, punk rock'u siyah müzikle, reggae ve ska ile etle tırnak gibi birleştiren "London Calling" çeyrek asır sonra hâlâ taptaze.

TOM WAITS'in ekim ayında yayınlayacağı yeni albümünün adı "Real Gone" olacak. Yanına gitarda Marc Ribot'yu, basta Primus'dan Les Claypool'u ve Canned Heat'ten Larry Taylor'ı alan Waits, piyano merkezli müziğini bir kenara bırakıp funk ritmlerine ve perküsyonlara kapı aralamış... Söylemeye gerek var mı: Eşi Kathleen Brennan da bu albümün mimarlarından biri.

LEONARD COHEN, 70. doğumgününden (21 Eylül) bir hafta sonra yeni albümünün heyecanını da yaşayacak. "Ten New Songs"un üç yıl ardından kaydettiği albümün adı "Dear Heather". Albümde, 12 yeni şarkının yanısıra, Pee Wee King / Redd Stewart imzalı country standardı "Tennessee Waltz"un da bir konser yorumu olacak. Cohen ayrıca yeni bir şiir kitabı daha çıkarıyor. "Ten New Songs"daki bir dizeye atıfta bulunarak "Book Of Longing" adını taşıyan kitabın raflarda yerini alacağı tarihse henüz belirsiz.

NEW YORK DOLLS başçısı **ARTHUR "KILLER" KANE**, 55 yaşında, Los Angeles'ta lösemiye yenildi. Yeniden toparlanan grubuyla Manchester'da Move Festivali'ne katılan sanatçının nezle şikayetiyle doktora gitmesinin ardından yapılan testlerde ortaya çıkan hastalık, teşhis edildiğinde son aşamadaymış. Kane, hastalığını öğrendikten birkaç saat sonra aynı hastanede hayatını kaybetti. 1971'de kurulan New York Dolls, punk'ın kaldırım taşlarını döşemiş ve The Replacements'dan Motley Crüe'ya kadar birçok topluluğu etkilemişti. Grubu son zamanlarda tekrar birleştiren isimse, geçtiğimiz haziran ayındaki Meltdown festivali vesilesiyle, kendilerinin çok büyük bir hayranı olan Morrissey'di... Kane, hayatını kaybeden dördüncü New York Dolls üyesi: Grubun ilk kadrosundan davulcu Billy Murcia daha ilk İngiltere turnesinde, hapla alkolü hapları karıştırdığı için ölmüştü, gitarist Johnny Thunders 1991'de overdose'dan gitti, Murcia'nın yerini alan davulcu Jerry Nolan ise 1992'de vefat etmişti.

IGGY & THE STOOGES • 50 CENT

THE RASMUS • M.F.Ö • ASH • SLY & ROBBIE

FUN LOVIN' CRIMINALS • THE ORB

dEUS • SPIRITUALIZED • ATHENA • WAX POETIC

KURBAN • ÖZLEM TEKİN • REBEL MOVES • CARL CRAIG

KRUSH (LIVE) • RICHARD FEARLESS • ETIENNE DE CRECY

THE JUGULA SESSIONS HOSTED BY: NENEH CHERRY (DJ SET) & THE FAMILY

TIGA & LORD OF THE MARIONETTE (LIVE) • ZION TRAIN (LIVE) • THE PSYCHONAUTS

DJ'S ARE NOT ROCKSTARS • TWILIGHT CIRCUS DUB SOUND SYSTEM • KRIS VEREX • ASHER SELECTOR

ORIENT EXPRESSIONS (LIVE) • HAKAN KURŞUN (LIVE) • P.O.P (LIVE) • AGENTORANGE • BARIŞ K. • İSMET

ROCK'N COKE

İSTANBUL

21-22 AĞUSTOS'TA
HEZARFEN HAVAALANI'NDA

www.rocknCoke.com

Coca-Cola ve Kontur Şişe, The Coca-Cola Company'nin tescilli markalarıdır.

pozitif · İstanbul Kültür Sanat Vakfı · bilet ix Eğlenceye giriş biletiniz. · İstanbul Büyükşehir Belediyesi · Çatalca Belediyesi · Başkanlığı

AKBANK · Dove · Elidor · Jeans mavi

BY Coca-Cola

ASFALT RIZA (İzzet Günay): İki şeyi çekemem, diş ağrısı ve aşk.
("Asfalt Rıza" filminden, senaryo: Bülent Oran)

oh dünya dünya dünya
biliyor musun
ağustos çok yakışıyor sana
TURGUT UYAR

Baterist olmak istiyordum. O andan beri ne zaman trene binsem, rayların çıkardığı melodiye eşlik etmek için ellerimi parmaklarımı bir şeylere vurmaktan kendimi alamam. **MARLON BRANDO**

Gazeteciler artık işadamı haline gelince, ihaleler, para kazanma yolları onlara istikrar olarak geliyor. Ben bu yaşıma gelene dek bu ülkede bir gün bile istikrar görmedim. İstikrar demek, aynı otobüsün aynı durağa aynı saatte hiç olmazsa bir sene gelebilmesi demektir.
Oğuz Aral (1936 - 2004)

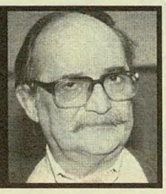

Hiphop yıldızları **LLOYD BANKS**, **JADAKISS**, **MASE**, **TWISTA**, **LOON** ve **YING-YANG TWINS** Hiphop Summit Action Network için Boston'da buluştular. Genç Amerikalıları oy vermeye teşvik etmek için turneye çıkan hiphopçular, şu ana kadarki 23 durakta toplam 1 milyon kişiyi oy sandıklarına kaydettirdiler. Benzer bir hareket de **P. DIDDY** olarak da bilinen Sean Combs'dan geldi. "Artık sorular soruyor, cevaplar istiyorum. Vatandaş Combs olarak bir tek oyum var; oyumu beni ve isteklerimi temsil eden adaya vermek istiyorum" diyen rap'çi, "bir başkanın yapması gerekenler" başlığı altında bir liste hazırlayıp başkan adaylarına göndermeyi de planlıyor.

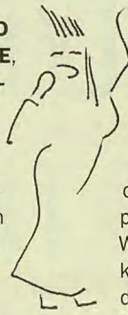

U2'nun son iki senedir üstünde çalıştığı albümün demo kayıtlarını barındıran bir CD, grup Fransa'da fotoğraf işleriyle uğraşırken kimliği belirsiz kişilerce çalındı. Resmî internet sitelerinde CD'nin kendisine ait olduğunu belirten gitarist The Edge, "iki senelik emeğin bir yuvarlak plasik parçasıyla gittiğini", olanlara inanamadığını, fakat gerçeklerle yüzleşmek zorunda olduğunu söyledi. Kasım ayında çıkması beklenen albüm için menajer Paul McGuinness'in en büyük kaygısı, demo kayıtların albümden önce internetten yayılması. Bono'ysa, şarkılar internete çıktığı anda iTunes'dan yasal olarak kendilerinin de yayınlayacağını söyledi.

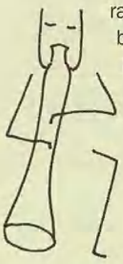

Yeni album haberlerinden biri de **THE STROKES**'dan. Çaldıkları her şeyi kaydetmek için prova odalarını kayıt stüdyosuna dönüştüren grup, yine de albüm için acele etmiyor. Menajer Ryan Gentles'a göre 2005'in ilkbaharında raflardaki yerini bulacak olan albüm, grubun evvelki albümlerine göre daha değişik olacak... Bu arada, The Strokes hayranları arasında Lou Reed de var. Büyük usta, Uncut'a verdiği demeçte şöyle konuştu: "Lo-fi işinde iyiler. Bu onlara belli bir enerji veriyor, böyle bas ve davul son zamanlarda pek duyulmuyor."

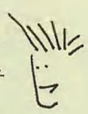

LOU REED'den devam: "Transformer" albümünün ve Lou Reed tarihinin büyük şarkılarından "Satellite Of Love"ın remiksi **DAB HANDS** tarafından yapıldı, bu yazın hitleri arasına da yazıldı.

PAUL WELLER, sekizinci solo albümü "Studio 150"yi eylülde yayınlıyor. Albümde Bob Dylan'ın "All Along The Watchtower"ı, Sister Sledge'in "Thinking Of You"su, Gil Scott-Heron'un "The Bottle"ı dahil çeşitli cover'lar bulunuyor. Yeni plak şirketi V2'ye ilk albümünü yapan Weller'ın "Studio 150"deki favori şarkısı, vaktiyle Rose Royce'un yorumladığı, 70'lerin r&b süksesi "Wishing On A Star" imiş.

ELLIOTT SMITH'in yeni albümü "From A Basement On The Hill" ekim ayında çıkıyor. Geçen sene kendini bıçaklayarak intihar eden Smith'in üzerinde çalıştığı parçalarin ailesi ve müzisyen arkadaşları tarafından gözden geçirilerek toplandığı albümde, "Strung Out Again", "Last Hour" ve "Shooting Star" gibi şarkı isimleri, sanatçının intihar ve bağımlılık temalarına geri döndüğü yolunda bir işaret olarak kabul ediliyor. Öldüğü sıralarda Smith'in otuzdan fazla şarkının üzerinde çalıştığı belirtiliyor. Bu albümde yayınlanmayacak şarkıların gün yüzü görüp göremeyecekleri ise belli değil.

AMERICAN MUSIC CLUB on yıllık aradan sonra tekrar bir araya geliyor. 1994 tarihli "San Francisco"dan sonra ilk yayınlayacakları albüm olan "Love Songs For Patriots"un çalışmalarında grup tam kadro hazır bulunmuş.

Amerika'dan bir "re-union" haberi daha: 80'lerin kültleşen politik punk ekibi **CAMPER VAN BEETHOVEN** 15 yıllık aradan sonra yeniden bir arada. Kaliforniyalı ekibin lider ismi David Lowery ekimde yayınlanacak yeni albüm "New Roman Times" için şöyle konuşmuş: "Büyük Birader Cumhuriyetçilerin şirket tezgahları ülkemizi yönetiyor gibi bir komplo teorisine bütünüyle hiçbir zaman bağlanmadık. Bunu hep bir parça istihzayla karşıladık. Elbette hep sol bir perspektiften baktık, yine de illa solcu, liberal, hatta Demokrat olarak bile etiketlenmek istemeyiz. Ama, politik arenada, 80'lerde at koşturan bu adamların, üstelik çok daha gözü karartmış şekilde döndüklerini söyleyebiliriz. Bu komplo teorisi bize şimdi daha ciddiye alınır gibi geliyor. Bu yeni kuşak için Dick Cheney bir Darth Vader gibi."

Izlandalı grup **MUM**, Keith Bearden'ın kısa filmi "The Raftman's Razor"a müzikleriyle katkıda bulundu. Filmin rüya misali havasına uygun bir müzik olduğunu belirten Bearden, projeleri arasında filmin DVD'sine ek olarak soundtrack'i de hazırladıklarını, bunları bir paket olarak sunacaklarını belirtti.

OLİMPİYAT OYUNLARINA SOUNDTRACK

Hangi beraberlik?

Komşumuzda yaklaşan hareketli günlerin bereketi müzik dünyasına da vurdu. 13-29 Ağustos arası Atina'da gerçekleşecek Olimpiyat Oyunları üç derleme albümle kutlanmaya başlandı. Bu üç "resmî" albümden "Phos", Mikis Theodorakis standartlarının farklı sanatçılarca yeni yorumlarından oluşuyor. Maria Ferandouri, Haris Alexiou ("Strose To Stroma Sou"), Dimitris Bassis ("Chryssoprassino Filo"), George Dalaras, Pyx Lax gibi şarkıcılar, ustanın 18 parçasını dünyaya yeniden armağan ediyor böylece... "Harmony" isimli ikinci albüm ise Adiemus, Nigel Kennedy, Vangelis, Placido Domingo, Vanessa Mae icralarıyla klasik müzik eserlerine ayrılmış... Bob Dylan'ın "Knockin' On Heaven's Door"unun Avril Lavigne cover'ıyla açılan "Unity" isimli CD ise dünyanın dört bir yanından pop ve rock starlarını yeni besteler etrafında ikişerli, üçerli gruplar halinde birleştirmiş: Moby ile Public Enemy, Brian Eno ile Skin ve Rachid Taha, Lenny Kravitz ile Kadim Al Sahir, Herbert Groenemayer ile Cheb Mami ve George Dalaras, Trevor Horn ile Yiannis Kotsiras ve Tarkan, Sting ile Mariza, saymakla bitmez... Albümlerin adından yansıyan uyum, birlik, beraberlik mesajları iyi hoş da, boş bir temenni olmaktan öteye gidemediği durumlarda, daha ziyade sıkılı yumruklara ihtiyaç var. Tıpkı üstteki fotoğrafta olduğu gibi: 1968 Mexico City Olimpiyatları'nda, altın ve gümüş madalyalı iki zenci Amerikalı atlet (Tommy Smith ve John Carlos) seremoni esnasında kürsüde ırk ayrımcılığını protesto ediyorlar ve Kara Panterler'e selam çakıyorlar. Söylemeye gerek yok, tam da Amerikan millî marşı çalarken...

Sonbaharda yayınlanacak bir **WARREN ZEVON** tribute albümünde Bruce Springsteen ve Bob Dylan'ın konser yorumları, Jackson Browne, Pixies ve Ry Cooder'ın yeni Zevon cover'ları yer alacak.

Son albümleri "Undermind"ı daha yeni yayınlayan Vermontlu grup **PHISH**, 14-15 Ağustos'ta memleketlerinde verecekleri konserden sonra ayrılıyor. Konsere katılamayacak hayranlar için üç sinema salonundan ve radyo istasyonlarından canlı olarak yayınlanacak.

BECK sekizinci stüdyo albümünü ekim ayında yayınlayacak. "Sea Change"den daha yüksek tempolu olması beklenen albümde Beck'in yardımcıları arasında Dust Brothers, Mike Simpson ve "Odelay"la "Midnite Vultures"ın prodüktörlüğünü de yapan John King var.

DANIEL JOHNSTON için hazırlanan tribute albüme katılanlar arasında Tom Waits, Beck, Mercury Rev, Sparklehorse, Eels, Clem Snide ve The Flaming Lips var.

Gırgır 600 bin satmıştı. Keşke 6 milyon satsaydı. İnsan satmamak için, daha doğrusu okunmamak için bir şey çizer mi? Dinlenmemek için şarkı yapar mı? Ama çok para kazanacağım ve çok kazanmam için çok satmam lâzım deyip bütün inancınızı, namusunuzu kenara koyduğunuz zaman, başka bir şey oluyor. Yaşar Kemal de çok sattı, bir "İnce Memed" tüm dünyada çok sattı, aynı şey. Dış dünyada böyle çok satmak-az satmak diye bir şey yok, bunu bizim kabız sanatçılar çıkardı. Çok satıyor, e bizim halk da cahil, çok sattığına göre bu düşük bir iştir dediler... *Oğuz Aral, Roll sayı: 43, Haziran 2000*

Çıplak gözle de görülebiliyor umudun parçalanışı
SÜREYYA BERFE

19 eylül akşamı Harbiye Açıkhava Tiyatrosunda NICK CAVE var

Oyuncu olmasaydım, herhalde dolandırıcı olur ve hapsi boylardım diye düşünürdüm sık sık. Ya da belki de çıldırırdım. **MARLON BRANDO**

METALLICA'nın kurucuları arasında bulunan, ama 1983'te gruptan atılarak Megadeth'i kuran **DAVE MUSTAINE**, yeni bir Metallica belgeselini protesto etti. Kendisiyle yapılan üç saatlik söyleşiden sadece beş dakikalık bir bölümün gösterildiğini, mesela neden Lars Ulrich'i ağlattığı bölümün alınmadığı soran Mustaine, yirmi yıldır kendisine kötü gitarist diyenlerin şimdi nasıl olup da onu belgesele alacak kadar önemsediklerini de sormadan geçmiyor.

DAVID CROSBY ve **GRAHAM NASH** Amerikan başkanlık seçimlerine katılmak niyetinde olduklarını açıkladı. Crosby sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerinin yanında, elektronik oylamayı da geliştireceklerini söyledi: "Unutmayın, gidişatı etkileyen oy kullanan insanlar değildir, o oyları sayan insanlardır." Rock'la siyasetin nasıl bağdaştığı yolundaki bir soruya da yanıtı şu oldu: "I rock demek, 'Irak' demekten çok daha iyidir."

ZZ TOP gitaristi **BILLY F. GIBBONS**, turnede verdikleri bir molada **QUEENS OF THE STONE AGE**'i stüdyoda ziyaret etti ve sabaha kadar çaldı. Gibbons'ın dahil olduğu kayıtların yeni albümde kullanılıp kullanılmayacağı belli değil.

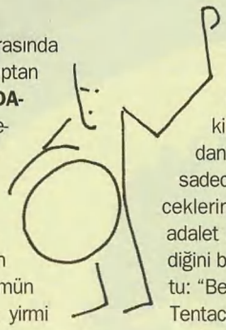

JELLO BIAFRA, eski **DEAD KENNEDYS** elemanlarına açtığı davadan çekildi. Grup elemanları karardan memnun olduklarını, artık sadece müzikle meşgul olabileceklerini söylerken, Amerikan adalet sistemine artık güvenmediğini belirten Biafra şöyle konuştu: "Ben ve şirketim Alternative Tentacles, üç eski Dead Kennedys elemanının muhteris davası karşısında havlu attık. Jüri ve mahkeme kararlarının doğruluğuna inanmak, George Dubya'nın demokratik yollarla başkan seçildiğini söylemek gibi bir şey. Savunmadan çekilmemiz Dead Kennedys albümlerinin farklı firmalardan yapılan yeni baskılarını kabullendiğimiz anlamına da gelmiyor. Dead Kennedys'e bugüne kadar yaptıkları, her şeyi açıklıyor. 'Money über alles' yollu mantıkları, grubun vizyonu ve prensiplerinden ziyade, Dick Cheney'e daha yakın. Yine de, hâlâ Dead Kennedys'le gurur duyuyorum."

THE POGUES, İngiltere'de verecekleri iki konser için yeniden toplanıyor. Grup, şarkıcı **SHANE MACGOWAN**'ın 1991'de ayrılışının ardından bir süre daha yola devam etmişti. Pogues'a yeniden dahil olan MacGowan, şu sıralar eski Celtic oyuncusu Jimmy Johnstone'la beraber bir EP kaydetmekle de meşgul. Ayrıca, "The Libertine" isimli bir filmde Johnny Depp'le oynayacak.

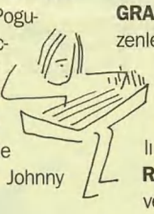

NE GÜZEL, NE BÜYÜK MUCİZESİN!

45 şarkı, 135 dakika: Onu anmaya, anlamaya, anlatmaya yeter mi?.. Soruyu soruyla yanıtlayalım: Bundan daha iyi başlangıç olur mu?.. Musiki tarihimizin en büyük seslerinden, en aykırı kişiliklerinden Safiye Ayla, Kalan Müzik'in Arşiv Serisi'nin başköşesine kuruldu bir double CD'yle... Klasik eserlerden Hacı Arif Bey izindeki şarkılara, köçekçelerden, fantezilerden Rumeli türkülerine, geniş müzikal dağarcığının her yönüne ışık tutan bir albüm bu: Isfahan makamından "Etme beyhude figan vazgeç gönül" ya da bir İstanbul türküsü: "Aksaray'dan geçer iken çevirdiler yolumu / Beş-on polis bağladılar kolumu..." Kısacası, yok yok. Sadettin Kaynak da var, Bektaşi nefesi "Ben melânet hırkasını..." da, "Sallasana sallasana mendilini" de... Rıza Tevfik'in "meşhur muganniye Safiye hanıma" yazdığı dörtlüğün altına biz de imzamızı atalım: "Sabah güneşinin şen nûru gibi / Issız gönüllere can verdi sesin / Gönüllerde aşkın zuhûru gibi / Ne güzel, ne büyük mucizesin!"

R.E.M., yeni albümün hazırlıklarını bitirdi. Sadece adı eksik kalan albümün Amerikan başkanlık seçimlerinden kısa bir süre önce çıkacağını belirten Michael Stipe, albümün son derece politik olduğunu, yazım aşamasında Seattle ayaklanmaları ve Irak'ın işgalinin çok önemli bir rol oynadığını da ekledi.

Los Angeles'da, 9 ve 10 Temmuz'da **GRAM PARSONS** anma etkinlikleri düzenlendi. Yaklaşık otuz yıl önce eroin/tekila komasından ölen efsanevî country-rock'çu için tertip edilen "Return To Sin City" başlıklı etkinliğe **KEITH RICHARDS**, **NORAH JONES**, **LUCINDA WILLIAMS** ve **STEVE EARLE** katıldı.

BLACK SABBATH konserlerinden George W. Bush suretleri geçiyor. Ozzfest turnesinde sahne arkasında gösterilen kliplerde Bush Hitler'le yan yana duruyor ve ikilinin altında "aynı bok, delik farklı" yazıyor. Davulcu Bill Ward ise bu protestoyu üstlenmediğini, bu video görüntülerinin ve montajların kendi fikrini temsil etmediğini, videodan başta haberi olmadığını açıkladı. Grubun solisti Ozzy Osbourne ise, eşiyle beraber, daha iki sene önce Bush'un Beyaz Saray'daki davetine katılmış, daha geçen ay da, işgali desteklediklerini belirtmek için Irak'ta yaralanan askerleri ziyaret etmişlerdi.

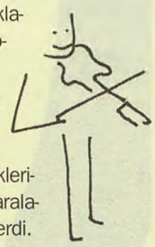

SAVAŞ KARŞITI HAREKETİN HAL-İ PÜR MELALİ
MUHTELİF YAMUKLUKLAR

KARDEMİR VE ÖZYÖNETİM
MONDRAGON BURAYA YUMRUK HAVAYA

CEZAYİR SOKAĞI'NDA
SEFA SÖMÜRGESİ

KENDİ CÜMLELERİYLE MARLON BRANDO
JOYCE, SCHOPENHAUER, MINNIE HALA

MICHAEL MOORE'A SOLDAN ELEŞTİRİ
"FAHRENHEIT 9/11"DEKİ KORKUNÇ GERÇEKLER

FRANK ZAPPA'DAN ERKEN SİNYAL
SPONSORLAR VE MAYMUN İMALATI

ALAKARGA KUŞAĞI
KAFKA'NIN EVRAK-I METRUKESİ

sayı 39

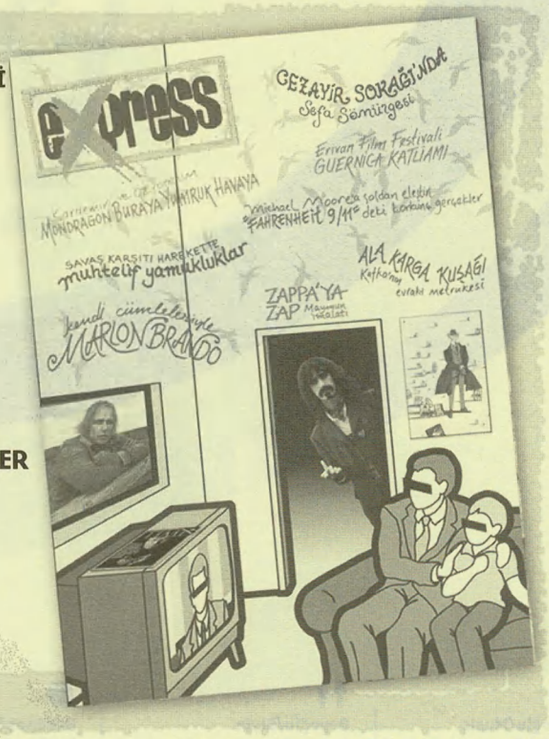

ÖRGÜT ÇAYLI

Beyoğlu/Music
İstiklal Caddesi
Halep Pasajı No:140/95
Beyoğlu İstanbul TR
T: +90(212) 244 98 22

Beyoğlu/Style
İstiklal Caddesi
Aznavur Pasajı Alt Kat No:11
Beyoğlu İstanbul TR
T: +90(212) 244 99 13

Beşiktaş/Music
Hasfırın Caddesi
Sinanpaşa İş Merkezi No:67/5
Beşiktaş İstanbul TR
T: +90(212) 258 84 21

köstebek
music shop

paco de lucia

Flamenkonun büyük ustası Paco de Lucia, 11. İstanbul Caz Festivali'nde sahne almak için temmuz başında İstanbul'daydı. 80'lerin ortasından itibaren gediklisi olduğu Açıkhava Tiyatrosu'nda gündüz vakti kendisine teybimizi uzattık, Camaron de la Isla'dan Lorca'ya, Antonio Gades'ten Vicente del Bosque'ye, büyük İspanyol ustaları andık... Birkaç hafta sonra bir iyi, bir kötü haber geldi: İspanya'nın uluslararası alanda verdiği en büyük ödül olan Asturias Prensi Sanat Ödülü'ne 2004'de Paco de Lucia layık görülmüştü, Gades ise aramızdan ayrılmıştı..

UD ÇALAN BİR İHTİYAR

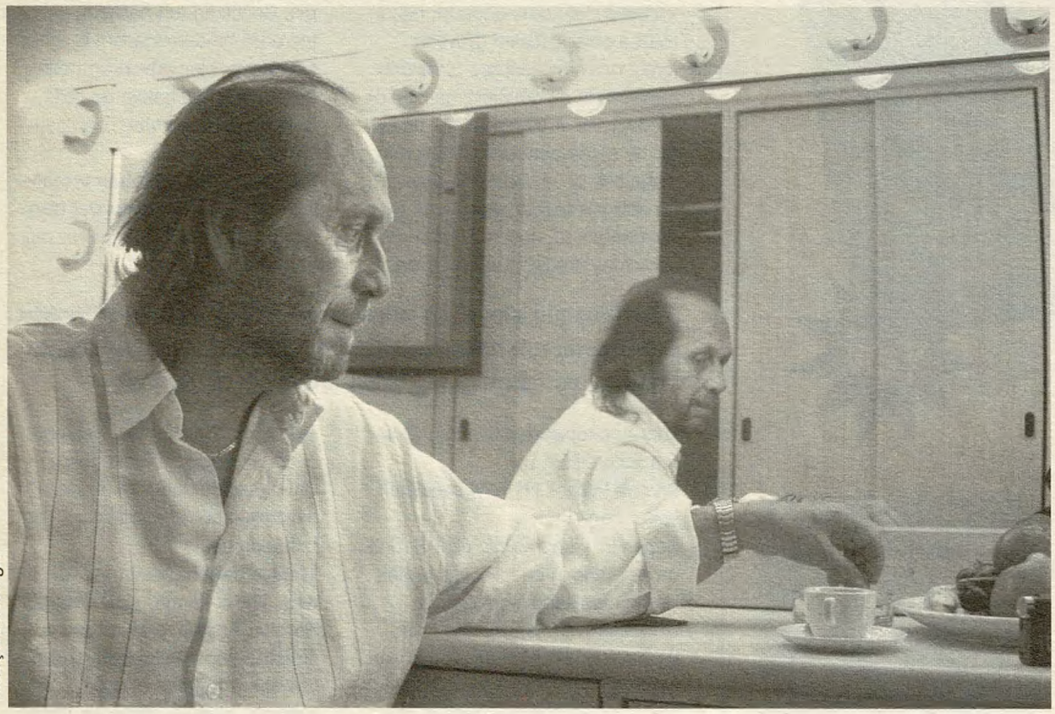

Foto: Şahan Nuhoğlu

Fazla vaktimiz yok, isterseniz kadim dostunuz Camaron de la Isla ile başlayalım söyleşimize...

Paco de Lucia: İnsanın bu kadar yakın bir dostu ve arkadaşının arkasından konuşması kolay değil, ne diyebilirim ki? Camaron bir dahiydi, maalesef çok genç yaşta öldü, ama flamenko aleminde silinmez bir iz bıraktı. Camaron'un flamenko şarkıcılığı kendisinden sonra gelen bütün flamenkocuları istisnasız etkilemiştir. Bana gelince, hem çok yakın bir dostumu kaybetmiş oldum, hem de ilham kaynaklarımdan birini. Gençken yoğun geçen turnelerden bunaldığımda, Camaron'u kolundan tutup stüdyoya sokardım. Bazen aylarca kapanıp şarkılar yaptığımız olurdu. Özel günlerdi onlar, ama şimdi kalan sağlarla idare etmek zorundayım. *(gülüyor)*

Elimizde 1965 tarihli bir plak var, kariyerinizin başlarında Federico Garcia Lorca'nın 12 flamenko şarkısını yorumladığınız bir kayıt. İspanya'nın ve tabii Endülüs'ün bu unutulmaz ismi hakkında neler düşünüyorsunuz?

Lorca, herkesin bildiği eşsiz özelliklerinin yanısıra, flamenko için de çok önemli işler yapmış bir kişilik. 1920'li yıllarda Manuel de Falla ile birlikte tarihin ilk flamenko yarışmalarını düzenlemişler. Lorca'nın bir aydın ve sanatçı olarak önemi, döneminin entelektüelleri arasında o zamanlar pek de revaçta olamayan flamenkonun tanınmasını ve hak ettiği ilgiyi görmesini sağlamış olması aynı zamanda. Sırf bu yönüyle Lorca, biz flamenko müzisyenleri için ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Bunların dışında, tabii ki büyük bir insan ve dahi bir sanatçıdır.

Flamenkoya hizmeti geçen bir başka sanatçı da ünlü yönetmen Carlos Saura. İki yıl kadar önce yaptığımız bir söyleşide, beraber çalıştığınız "Carmen" filminde aslında pek de başarılı bir oyunculuk sergileyemediğinizi, ama işinizi çok ciddiye aldığınız için de size bir şey söylemeye cesaret edemediğini söylemişti...

(gülüyor) Gerçekten böyle mi söyledi? Doğrusunu söylemek gerekirse, kendimi hiçbir zaman oyuncu olarak görmedim. İnsanın haddini bilmesi lazım. Ama zaten o filmde de kendimi oynuyordum. Rolüm tabii ki senarist tarafından kaleme alındı ama, laflar hep benim laflarımdı. Onca yıldan sonra oyunculuğa soyunup cümle aleme rezil olmanın mânası yok, ama anlaşılan Saura'dan geçer not alamamışız! *(gülüyor)*

Saura'nın 80'lerin başında yaptığı bir dizi flamenko filmi dünyanın farklı ülkelerinde olumlu tepkiler aldı. Siz bu filmleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Saura'nın o dönem yaptığı "Kanlı Düğün", "Carmen" ve "Büyülü Aşk" üçlemesi, daha sonra "Sevillanas" ile "Flamenco" filmleri bence çok güzel filmler. Flamenko cephesinden bakarsak, bu filmlerin flamenkonun daha geniş kitlelerce tanınmasına, anlaşılmasına ve tadına varılmasına hizmet ettiğini söyleyebiliriz. Sonuçta flamenko, sanatın hemen hemen bütün alanlarında olduğu gibi, kendi içinde bir dünya, insan bu dünyanın kapısını nereden aralayacağını bilemeyebiliyor. Saura'nın filmleri flamenkoya yabancı insanlara bu kapıyı çok güzel bir biçimde aralayan filmler. Bu filmler sayesinde dünyanın birçok farklı yerinde flamenko tutkunları oluştu.

Bahsettiğimiz filmlerde sizden başka, Antonio Gades, Cristina Hoyos gibi başka ustalar da yer aldı. Bu sanatçıların flamenko alemindeki yeri nedir sizce?

Özellikle Antonio Gades flamenko dansının büyük ustalarındandır. Hem klasik flamenko danslarına hakimiyetiyle, hem de flamenko dansına getirdiği yeniliklerle önemli bir yere sahiptir. Yakın dostum, maalesef bugünlerde ölümcül bir kanserle boğuşuyor. Günleri sayılı...

Siz de flamenko müziğine yeni açılımlar getiren bir usta olarak biliniyorsunuz. Gelenekle yenilik arasında nasıl bir denge oyunu var sizce?

İşte işin en zor yanı bu. *(gülüyor)* Yani öyle besteler yapacaksınız ki, hem yeni olacaklar, hem de sanki eskiden yapılmış gibi bir aşinalık hissi uyandıracaklar. Yaratıcılığınızı olabildiğince özgür bırakıp yepyeni bir müzik yapabilirsiniz, ama ne yaparsanız yapın, ortaya çıkan işin bir özü, ruhu olmak zorunda, tabii sıkı bir iş yapmak istiyorsanız. İşte bu noktada da işin içine gelenek giriyor, çünkü aradığınız ruh orada.

Yepyeni bir müzik yapabilirsiniz, ama ortaya çıkan işin bir özü, ruhu olmak zorunda. Bu noktada da işin içine gelenek giriyor, aradığınız ruh orada.

Paco de Lucia müziğine baktığımızda, flamenkonun geleneksel formlarıyla cazın farklı renklerinin şaşırtıcı bir tazelikle birleştiğini gö-

→09

Sıradışı bir yazardan sıradışı polisiyeler

Buse Cinayetleri

Peruklu Cinayetler

Zekâsı ve azmiyle, vahşice işlenen seri cinayetlerin üstesinden gelen kahramanımız, eğitimli, kültürlü, sanattan anlayan, yaşamdan zevk almayı bilen, tutkulu, bakımlı, atletik yapılı, gerektiğinde 'aslan gibi delikanlı' bir travesti...

Mehmet Murat Somer'in akıcı ve mizahi anlatımıyla okur, ışıltılı Beyoğlu gecelerinin karanlık arka sokaklarında eğlenceli bir keşfe çıkıyor.

EVEREST
www.everestyayinlari.com

rüyoruz. Bu bileşimi yakalamak kolay kolay altından kalkılabilecek bir iş olmasa gerek...
Eee, bu işler kolay değil evlat! Bütün o kayıtların arkasında geceli gündüzlü durmaksızın çalışılmış yıllar var. Stüdyoya kapanıp saatlerce süren arayışlar, bıkıp usanmadan yapılan tekrarlar... *(gülüyor)*
Bir röportajınızda "yıllardır köpekler gibi çalışıyorum" diyorsunuz, hâlâ aynı yoğunlukta turnelere çıkıyor musunuz?
Evet, öyle bir şeyler geveledığimi hatırlıyorum. Ama aslına bakarsan, köpeklerin durumu daha iyi, hiç olmazsa onlar geceleri uyuyorlar. *(gülüyor)* Yıllar geçtikçe turnelerin temposunu da düşürme şansım oldu doğrusu. Artık eskisi gibi üç ay, altı ay süren turnelere çıkmıyorum. Daha çok iki-üç konserlik, başı-sonu belli yolculuklar yapıyorum. Bu saatten sonra, hoşuma giden mekânlarda, istediğim paraya çalıp, sonra da toparlanıp eve kapağı atma özgürlüğüm var.
En çok konser vermeyi sevdiğiniz yerler neresi?
Benim için İspanya'nın özel bir önemi var, tahmin edebileceğiniz gibi. Ne de olsa kendi çöplüğümüz. Uzun zamandır İspanya'da çalmıyordum. İstanbul'un da bir parçasını oluşturduğu bu turne, aslında küçük çapta bir İspanya turnesi olarak başladı. Onun dışında Almanya, Fransa, İtalya sık sık gidip çaldığım ülkeler. Haa, bir de tabii Japonya.
Japonlar flamenkoya çok meraklı, değil mi?
Evet, Japonlar için flamenko çılgını denebilir. Tokyo'da konser verdiğinizde, hakkınızda çıkan eleştirilere bakınca, işi son derece ciddiye aldıklarını görüyorsunuz. Ne bileyim, Fransa ya da İtalya'da konser verdiğinizde bazı genel geçer yorumlar yapılır, ama Japonlar kılı kırk yarıyor. Sanıyorum bu genel olarak hayata bakışlarıyla ilgili bir şey. Adamlar hangi alana el atsa, müthiş bir ciddiyet ve disiplinle çalışıyorlar. *(gülüyor)*
Hazır sizin gibi bir Real Madrid taraftarını yakalamışken, Vicente Del Bosque'nin Türkiye macerası hakkında yorumunuzu alalım. Ne dersiniz, sizce Del Bosque Beşiktaş'ta iş yapar mı?
Her şeyden önce, Del Bosque çok efendi bir adam. Bana kalırsa, İstanbul'da başarılı olacaktır. Futbolcular genç çocuklar, onlarda bir ihtiyarın hayat tecrübesi yok doğal olarak. Gençlerin ruh halinden anlayan tecrübeli bir teknik adam topçularının ihtiyacı olan güveni ve rahatlığı sağladığı anda, başarı da gelir. Bence Del Bosque bu özelliklere sahip.
Siz de genç bir yıldızken tecrübelerinden yararlandığınız Del Bosque gibi ustalarınız olmuştur muhakkak...

Del Bosque efendi bir adam. İstanbul'da başarılı olacaktır. Gençlerin ruh halinden anlayan tecrübeli bir teknik adam güveni ve rahatlığı sağladığı anda, başarı da gelir.

Olmaz mı, tabii ki oldu. Herkesten önce, en büyük ustam babam. Onun dışında, hayatım boyunca dinlediğim bütün müzisyenler ustam oldu benim.
Türkiye'deki hayranlarınız sizi ilk defa 1984 yılında, yine burada, Harbiye Açıkhava Tiyatrosu'nda dinleme şansı bulmuştu. O tarihten sonra defalarca Türkiye'ye geldiniz, seviyor musunuz İstanbul'u?
Türkiye'ye, Doğu'ya gelmek hep hoşuma gitmiştir. İstanbul'da kendimi evde hissediyorum. Doğu'nun insanlarıyla, Araplarla ilişkimizi düşününce, buralara her gelişimde atalarımın vatanında olduğumu hayal ediyorum. Ne bileyim, kültürümün bir parçası, kanımda var, ne zaman buralarda ud çalan bir ihtiyara rastlasam, kendi öz dedemmiş hissine kapılıyorum. Bu lafları da kulağa hoş gelsin diye söylemiyorum, samimiyim.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

Paco de Lucia'nın misafiri Burhan Öçal'dı (foto: Muhsin Akgün)

SELÜLOZİK

BLACK FLAG PRODUCTION

HADES RECORDS

EMI

www.etniksentetik.com
info@etniksentetik.com

HADES MÜZİK ESERLERİ YAYIN DAĞITIM SAN. TİC. LTD. ŞTİ. · İMÇ 6. BLOK,NO:6603 , UNKAPANI-İSTANBUL,TURKEY TEL : (90) 212 528 47 81 · FAX : (90) 212 512 13 86

GENEL DAĞITIM : EMI-KENT ELETRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş. · İMÇ 6. BLOK,NO:6202 34470-UNKAPANI-İSTANBUL TEL : (90) 212 514 16 21 · FAX : (90) 212 519 10 65

[marc ribot]

İstanbul'dan bir daha geçti, ayağımızı bir daha yerden kesti. CRR'deki Caz Festivali konseri sonrasında, soyunma odasında kan-ter içinde oturuyordu, "merhaba" dedik, "merhaba, ben Marc" dedi. Öyle bir adam. Elimizde bir "hamili kart yakinimdir" vardı, ona güvenerek bir meyhane oturumu teklif ettik, "memnuniyetle" dedi, "siz önden gidin, ben hayata dönünce geleyim." Refik'e demir attık, birinci dubleyi yarılamıştık ki, pestili çıkmış bir halde geldi. Gece boyunca, finalde söylediği muhteşem "Ordinary Guy"ın ta kendisiydi. Sabah da "traşın diyalektiği"ni konuşmak üzere buluştuk ama, akreple yelkovan taş koydu.

ANOTHER RAKI, ANOTHER ROLL

Rakıya ne dersiniz?

Marc Ribot: İtiraz etmem, ama bir ricam var. Cep telefonunuzu kullanabilir miyim? İçkiler benden... Kızıma ulaşmaya çalışıyorum, İngiltere'de şu sıralar...

Adı ne?

Clara, üç yaşına girdi. Siz nerelisiniz?

Ankara.

Nasıl bir yer orası?

Zor soru... Joe Strummer da Ankaralı, buna ne dersiniz?

Nasıl yani?

Babası hariciyeci; Ankara'da görevliymiş, Strummer'ın doğumu da Ankara'ya denk gelmiş –Ankaralılara gurur veren bir tesadüf... Türkiye'den sonra Mısır'a, oradan da Meksika'ya gitmişler. Ankara, Kahire ve Mexico City'den sonra Londra'yı tanımış Strummer...

Şimdi anlaşılıyor, bu çok açıklayıcı. Demek kulağında o şehirlerin müziği olduğu için o şarkıları yapabilmiş... Politik tutumu da daha iyi anlaşılıyor şimdi. Vefatı üzerine New York Müzisyenler Sendikası'nın gazetesine Strummer hakkında bir yazı yazmıştım. O sendika büyük orkestralarda çalan müzisyenlere karşı önyargılıdır biraz. "Bir punk-rock'çıya ağıt yazmak istiyorum, ne dersiniz?" demiştim. Onlar da kabul ettiler, fakat kuşa çevirdiler, orijinal halinden daha berbat bir metin haline getirmeyi becerdiler. *(gülüyor)*

Müzisyenler Sendikası gazetesine Strummer hakkında yazmıştım. Sendikalardan memnun değil misiniz, değiştirmek için bir şeyler yapın. Strummer öyle yaptı...

Yazının ana fikri, argümanı neydi?

Yazının ana fikri, Strummer'ın sendikal mücadelelere hep omuz vermiş olduğuydu. Aslına bakarsanız, o yazının o gazetede çıkması başlı başına bir argümandı. Strummer'ın o gazetede yer alması bile sendikanın kültürel atmosferine bir eleştiriydi. Aynı zamanda, ellerini taşın altına koymadan sendikaları eleştirenlere de bir eleştiriydi. Sendikaların kültürel havasından memnun değil misiniz, o zaman gelin, değiştirmek için bir şeyler yapın. Strummer öyle yaptı hep...

Son konseri İtfaiyeciler Sendikası yararınaydı...

Sahnedeki son sözleri "itfaiyecilerin ücretlerine zam yapılsın, hemşirelerinkine de" olmuştu. *(gülüyor)*

En çok sevdiğiniz Clash ya da Strummer şarkısı hangisi?

Benim de favorim hemen herkes gibi "London Calling"... Sonrakileri pek hatırlamıyorum. Mick Jones'un Clash sonrasında yaptığı müziği beğenmiştim, Big Audio Dynamite diye bir grup kurmuştu. Çok iyiydiler. İstanbul'a ne zaman geldiniz?

1986'da...

Butch Morris İstanbul'daydı o yıllarda, tanıştınız mı onunla?

Şahsen tanışmadık... 1960'ların sonlarında Don Cherry ve James Baldwin de İstanbul'daydı, hattta Baldwin bir oyun sahneledi...

Gerçekten mi?

Evet, hatta Marlon Brando da onu ziyarete geldi İstanbul'a, bir meyhanede çekilmiş çok güzel bir fotoğrafları var... Bunun gibi bir meyhanede rakı içiyorlar, Brando, Baldwin, Türkiyeli bir tiyatro sanatçısı Engin Cezzar, birkaç kişi daha...

Hadi ya! O gece orada olmayı çok isterdim. Baldwin'in kalemi o kadar güçlü ki, insanda hayatını değiştirme arzusu yaratıyor. O yediğiniz ne?

Cacık... Aslında bu randevuyu cacığa ve sütlaca borçluyuz. Lu Edmonds'la (Damned ve PiL'in eski bas gitaristi) cacık ve sütlaç hakkında epey laflamıştık. Laf arasında "Marc Ribot da yemek kültürü ve müzik ilişkisine meraklıdır" dedi ve bizim adımıza sizden uzun bir söyleşi için randevu alacağını söyledi. O sohbette "Ribot'nun müziği kompostoya benziyor" dememiş olduğu için çok takıldı, "bunu mutlaka Ribot'ya söyleyin" dedi...

Komposto mu? Neden?

Hem katı, hem sıvı... Hem yoğun, hem akışkan... Hem meyveli, hem şerbetli... İster meyvesini ye, ister suyunu iç, ister ikisini bir kaşıkta buluştur...

Bu güzel bir mecaz, komposto bir pastiş de barındırıyor içinde. Mesela bu geceki konserde epey pastiş vardı, birçok farklı unsur, birçok gönderme iç içeydi... Komposto mecazı, özellikle bu gece için açıklayıcı bir mecaz. Bu konser bu grubun üçüncü konseri. Yani tarihimiz üç geceden ibaret. Aslına bakarsanız, komposto durumunu aşmayı, daha iç içe geçmiş, daha yekpare bir bütün haline gelmesini umuyorum. Bir yandan da kompostoluğu sürdürmek istiyorum. Şöyle diyelim: Fütürist bir yemek kitabındaki komposto gibi... Mesele sadece lezzet değil, fonksiyon da önemli. Grup daha kimliğini bulamadı.

Beş kişisiniz, niye adı Mystery Trio?

Gizemin bir boyutu da o. Bir blues şarkıcısının Mystery Trio'ya benzer bir şarkısı vardı, neydi adamın adı... İşe bak, referans aldığım ismi hatırlayamıyorum, kusura bakmayın çok yorgunum. Morgan Kraft (gitarist) ve Guilia Loli (DJ Mutamassik) eklendi kompostoya. *(gülüyor)*

Karanfilsiz komposto olmaz zaten...

Evet, baharat şart. Yemeğin kendisi kadar önemli, zaten yemekler baharatlarıyla yemek olurlar. Biz trio olarak prova yapıyoruz, sonra onlar katılıp doğaçlama yapıyorlar. Trio konsepti biraz değişti, üç kişi artı birkaç misafir sanatçı. Ayrıca, eş zamanlı olarak iki trio söz konusu. Biri klasik gitar-bas-davul triosu, bir de çekirdek aile var, Morgan'la Guilia'nın bir kızları oldu, bir bebekle seyahat etmek çok cazip geldi bana.

Ufaklığın adı ne?

Marahu... Annesi (Guilia) İtalyan-Arap kırması, baba tarafı İtalyan, anne tarafı Mısırlı, onunla Pittsburg'da tanıştım. Amerika'nın enteresan bir tarafı da bu, dünyadan kopuk bir takım şehirlerde acayip bir sanatçı cemaati karşınıza çıkabiliyor. Ve o insanlar, örneğin New York'takilerden daha sıkı çalışıyor. Seyahat edecek vaktiniz varsa, harikulade cemaatler keşfediyorsunuz, allahın siktir ettiği şehirlerde. Pittsburg da öyle bir yer, muhteşem bir sanat camiası var orada. Guilia'yı orada keşfettim. Bir rakı daha söyleyelim mi?

Bruce Springsteen'in karısı Patti Scialfa'nın yeni çıkan albümünde ("23rd Street Lullaby") siz

Foto: Şahan Nuhoğlu

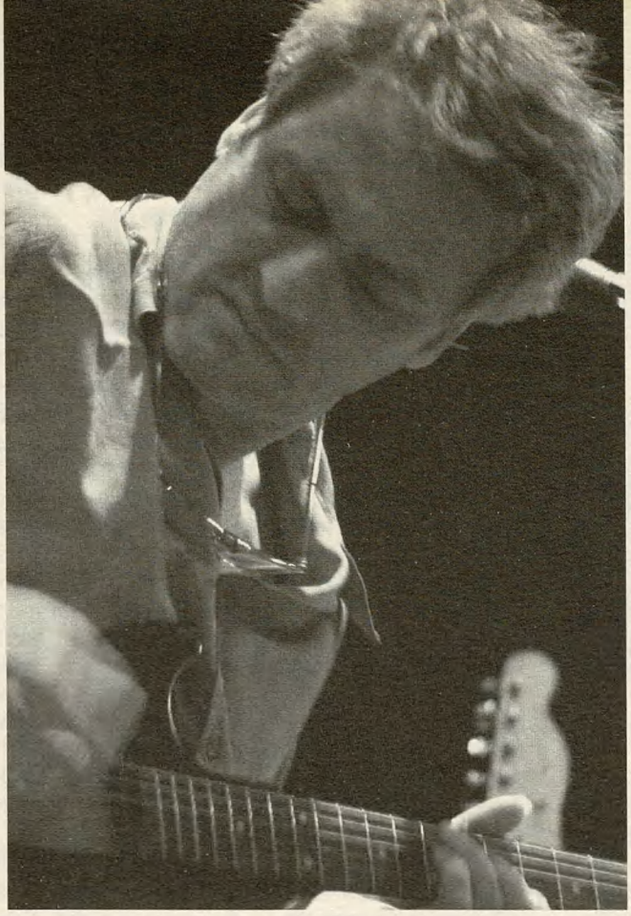

de varsınız, öyle değil mi?
Evet, ortaya çıkması çok uzun süren bir albüm oldu o. Bütçelere hep lanet okuruz, küçük bütçelerden şikayet eden insanlar bir de hiç bütçe olmasa ne olurdu, onu düşünseler... O albümün yapılması altı yıl sürdü. Üç-dört prodüktör değişti. Ama Patti'ye bravo, bitirdi sonunda albümü. Çok iyi bir şarkıcı, şarkı yazarı o.
Springsteen'i sever misiniz?
Şeker herif. Harika bir gitarist ayrıca. İsteseydi New York'ta bir stüdyo müzisyeni olabilirdi, benim gibi gitar pezevenkliği yapabilirdi... Neydi bunun adı, zazik mi?
Cacık. (Kısa bir tarif geçiyoruz.) Neticede kompostoyla aynı konsept...
(gülüyor) Fakat zeytinyağı meselesi çok önemli. İnsanın midesini kuşatıyor, alkolün tahribatını minimize ediyor. Bu önemli bir ders ve ne kadar erken öğrenilirse o kadar iyi. Ben bu dersi müzisyen birinden öğrenmiştim. O kadar çok içmesine rağmen orgu kusursuz çalmasına şaşırmıştım. Sırrını sorduğumda, içmeden önce zeytinyağlı şeyler yemek gerektiğini söylemişti.
Eskiden meyhanelerde masaya su ve ekmekle birlikte cacık da gelirdi, sipariş etmeye gerek yoktu. Şimdi özellikle istemek gerekiyor...
Çok cömert bir kültür buradaki. Herkes birbirine bir şeyler ikram ediyor.
Her kültürün kendine göre cömertlikleri var...
Ya da şöyle diyelim: Cömertlik bazı kültürlerde daha belirgin... Lu Edmonds'la yaptığınız cacık muhabbeti neydi?
Türk cacığıyla Yunan cacığı arasındaki fark, buradakinin daha sulu, daha akışkan olması, Yunanistan'dakinin daha yoğun, daha bileşik olması, bunun iki kültür arasındaki bir farkı imleyip imlemediği...
Cacık güzel mecaz, belki de sadece Türkiye ve Yunanistan arasındaki kültür farkını değil, batıyla doğu arasındaki farkı imliyor. Batıyla doğu arasındaki sınır cacıktan geçiyor. *(gülüyor)*
Eduardo Galeano diye Uruguaylı bir yazar var, olağanüstü bir adam; "mide insanın ruhuna açılan kapılardan biridir" diyor...
Kesinlikle! Yemek yemek bir ritüeldir aynı zamanda. Amerika'da insanlar yemek yemenin ritüel veçhesini yitirdiler. O adamı okumam lazım. Uruguaylı demiştiniz, değil mi? Kusura bakmayın, cep telefonunuzu bir daha rica edeceğim. Demin 15 dakika sonra arayın demişlerdi.
Tom Waits'in "Telephone Call From İstanbul" diye bir şarkısı var, Roll'un telefon söyleşilerinin açılış cümlesidir genellikle...
Biliyorum o şarkıyı, ben de severim. Tom Waits dünyanın dört bir yanında sevilmeyi becerdi. Bir İtalyan şarkıcı var, Vinicio Capossela, dün Torino'da onunla birlikte konser verdik. Tom Waits hayranı, ona öykünmüş durmuş, sonra o boyuttan çıkmış, güzel de çıkmış, güney İtalya halk müziğine sardırmış, hakikaten güzel şeyler yapmış o müzikle, onunla birlikte bir konser verdik. Çok sevilen bir adam, 10 bin kişi vardı konserde. Global bir sanatçı olmak için epey uğraşmış, İtalyanca söyleyerek gerçekleştirilmesi çok zor bir iş tabii. O da bir noktada gerçekleşemeyeceğini farketmiş ve "siktir et" demiş, "hayatımı günün birinde New York'ta ya da Londra'da sözü edilen biri olma umuduyla tüketemem." İtalya'da bir hadise olmayı hedeflemiş. Kendisi ve arkadaşları hakkında bir mitoloji yaratmış, kendi hipster camialarının merkezi olmuşlar. Akıllıca bir tercih bence. Torino'da geniş bir kalabalık toplanmış onların etrafında. Torinolular hayran ona. Dört saat sürdü konser, bize sıra çok geç geldi, sabah da İstanbul'a yola çıktık, rötar filan derken havaalanından doğrudan soundcheck'e, ardından sahneye. Daha otele gidemedik. Acayip yorgunum.
Birazdan UB40 konseri var, çivi çiviyi söker derseniz, size eşlik edebiliriz...
UB40 mi? Severim onları. Epeydir yoklardı ortada, değil mi? Düşünün, bir Neil Diamond şarkısını hit yaptılar ("Red Red Wine"). Herkesin becerebileceği şey değil. Bir Neil Diamond şarkısını kulağa güzel gelecek hale getirmek simyagerlik gerektirir... Bu lokantayı sevdim.
İstanbul'a kaçıncı gelişiniz?
Beş oldu galiba.
Nasıl bir duygu veriyor İstanbul?
Havaalanı-konser salonu-otel üçgeninde olunca, insan gittiği yeri pek hissedemiyor...
Bis için sahneye çağrıldığınızda kullandığınız bir ifade dikkatimizi çekti. "Siz Avrupalılar..." dediniz, bize biraz sinizm gibi geldi, sebebi neydi onun?
Evet, söylenecek laf değildi, fakat Türkiye Avrupa Birliği'ne girmek için öyle bir gayretkeşlik içinde ki... Ağzımdan öyle çıkıverdi... Biraz ironikti tabii.
Salonun yarısı onu iltifat kabul etmiştir...
Biliyorum, öyle olduğunu düşündüğüm için söyledim galiba. Kötü bir iltifat ama...
Sanatçıları tekrar sahneye çağırmak için yapılan o alkış bir Avrupa geleneği mi hakikaten?
Evet. Amerika'da öyle değil, Amerikalılar birlikte alkışlamayı beceremiyor. Onlar bağırır, çığlık atar, Avrupalılar alkışlar, alkışın volümü seyircinin arzusunun dozunu gösterir, bu Amerikalıların tarzı değil. Toplu alkış biraz da korkutucu, herkesin aynı hareketi yapması...
Bu durumda güzel bir komünal duygu...
Elbette. O alkış seyircilerin yaptığı bir beste aslında. Kullandığım o ifade bir espriydi, kötü bir espriydi belki. Çok sıcak bir konu olduğunu biliyorum, Türkiye'nin AB'ye girmek için takla üstüne takla attığını okuyorum epeydir. O laf biraz da salona duyduğum tepkiden kaynaklandı, çok burjuva bir mekân orası. Seyirci de bayağı burjuva gibi geldi.
Finaldeki "Ordinary Guy" şarkısı da o tepkinin uzantısı mıydı?
(gülüyor) Şarkının orijinali Joe Bataan'a ait. Bataan, Filipin - Afro-Amerikan kırması bir şarkı yazarı, İspanyol Harlem'inde (Spanish Harlem) doğup büyümüş biri. Şarkının sözleri, "Ordinary guy / Afro-Filipino / average sort of guy" (Sıradan bir adam / Afro-Filipino / Ortalama bir adam). Onu kendime uyarladım, "Ordinary Guy / Jewish anarchist / average sort of guy" (Sıradan bir adam / Yahudi anarşist / ortalama bir adam). O ortamda bu şarkıyı söylemek iyi geldi bana. Millet gıcık oldu galiba.
Kimi yadırgamıştır, kimilerinin de hoşuna gitmiştir. Bizim çok hoşumuza gitti mesela.
Gerçekten mi? Eleştiren olmadı mı?
Konserle ilgili kulağımıza gelen yegane eleştiri şuydu: "John Zorn'un yaptığı işlere kalkışmış, ama becerememiş."
Zorn'la epey çalıştım, o da benimle çalıştı. Belki ben biraz daha nostaljik biriyim... İnsanlar kalkıp dansetseydi, çok mutlu olurdum. Biliyorum, mekân dansa müsait değildi... Benim iyi bir kulüp grubu olmaktan öteye bir ihtirasım yok. İnsanları dans ettirmek bana yetiyor. Zorn daha ziyade tarihle ilgili, tarihe geçmekle... Bense "rock the house" boyutundayım, tek derdim mekânı yerinden oynatmak, sarsmak...
Size bir fotoğraf gösterelim... (Marc Ribot berberde) Çok hoşumuza giden bir poz bu...
(gülüyor) Lisa Rinzler çekmişti. İyi arkadaşımdır, Wim Wenders'le çalıştı uzun zaman. En son şu blues filminde ("Soul Of A Man") beraberdiler.
Berber nereli?
İtalyan. Soho'daki (New York) bir dükkanda çekilmişti. Berbere gitmeyi severim. Seyahat ederken bir şehri tanımak için üç şey yaparım. Yüzmeye giderim. Otelin havuzunda değil, o şehrin halkı nerede yüzüyorsa orada; gölde, nehirde, denizde, halka açık bir havuzda... Eğer varsa metroya binerim, bir de berbere giderim. Ancak o zaman orada bulunduğum hissini duyabilirim.
İstanbul'da yaptınız mı bunları?
Hayır, maalesef. "İstanbul nasıl bir duygu veriyor" demiştiniz ya, henüz bunları yapmadığım için nasıl bir duygu verdiğini bilemiyorum. İstanbul'da bulundum duygusu oluşmadı daha.
İsterseniz bir berbere götürelim sizi...
İyi fikir, yarın sabah gidelim.
Bizim de ne zamandır gitmek istediğimiz bir berber var, muhabbetiyle ünlü, "Marksist berber" diye nam salmış biri...
Güzel, traşın diyalektiği üzerine sohbet edebiliriz. Sabah erkenden buluşalım. 9:30 diyelim mi? Bakalım nasıl biri o Marksist berber. Bugüne kadarki en güzel berber maceram Slovenya'da oldu,

Hendrix'e doğrudan yaklaşırsan yanarsın. Öyle yanan çok gitarist oldu. Zira, Hendrix'i Hendrix yapan virtüözlüğü değildi, anarşist bir şiir çevreliyordu gitarını.

→13

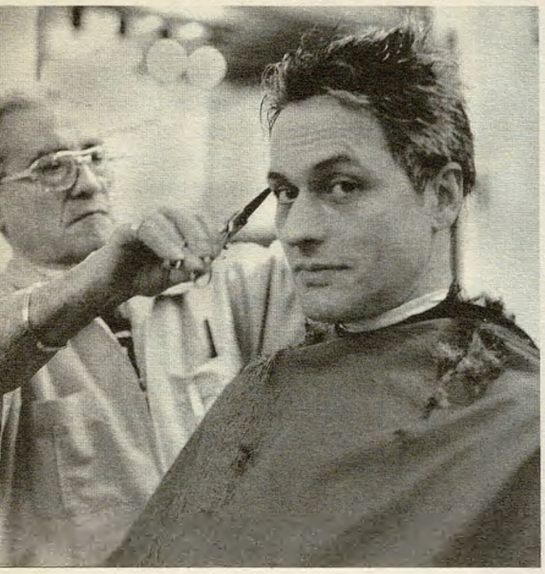

"Muy Divertido" albümünün kapağından

Ljubljana'da, daha Yugoslavya'ydı orası. Eli yüzü düzgün bir otelin berber salonuydu, saçımı kesen bir kadındı, iri yarı, şişman ve müthiş sempatikti. Hiç İngilizce bilmiyordu, sezgilerimizle iletişim kurduk, saçımı nasıl kestirmek istediğimi sezgileriyle anladı. Traş olmak enteresan bir deneyim, kendini başka birisine emanet ediyorsun, istese hayatını bitiriverir elindeki jiletle. Bir güven ilişkisidir traş olmak. Yugoslavya dağıldıktan dört-beş yıl sonra tekrar gittim oraya. Otel lüksleşmiş, benim berberi de işten çıkarmışlardı. Gelişme denilen şeyin bedeli böyle bir şey işte... O resimdeki adam çok hoşsohbetti. Sicilyalıydı, Catania kentinden. Gitmişliğim de var oraya, doğduğu şehirden konuşmaktan çok mutlu olmuştu. Eski tarz bir berberdi, jilet değil, ustura kullanıyordu. Kadınlar bu bakımdan bize kıyasla daha bir avantajlı, hayatlarında kuaför diye bir şey var, erkekler, özellikle modern erkekler nedense seyrek gidiyor berbere. Bir rakı daha söyleyelim mi?

Geleneksel bir Küba içkisi var, çok ünlü, daiquiri; nasıl bir şey o?

Bunu söylemeye utanıyorum, ama Küba'ya hiç gitmedim. İki kere gitmeye kalkıştım, ama bürokrasiyi aşamadım. O konularda tembelim biraz. Bugünlerde üçüncü denememi yapacağım. Bir telefon daha edebilir miyim?

Eski bir blues şarkısı geldi aklımıza, adını unutmuşuz, nakaratı "another martini, another call"...

Güzelmiş, bildiğim bir şarkı değil, kimin?

Biz de size soracaktık, silinmiş hafızamızdan...

Yenisini biz yazalım: Another rakı, another call... Another rakı, another roll... Roll'du değil mi derginin adı? Güzel isim... Konseri nasıl buldunuz, samimi söyleyin. Biraz gergindik, değil mi? O salon çok yanlış bir seçimdi.

Orada seyirci de ister istemez gergin oluyor.

Klasik müzik için iyi olabilir, ama bizim müziğimiz için daha yanlış bir yer olamaz.

Bir arkadaşımız konseriniz için şu yorumu yaptı: O müzik, orada, o anda yaratılıyormuş hissini veriyor...

Güzel, bu hoşuma gitti. İyi veya kötü, hakikaten öyle; onu yapmaya çalışıyoruz. Hiçbir konserden önce şarkı listesi yapamamışımdır. Hiçbir şarkıyı da iki kere aynen çalamıyorum. Bunu estetik bir tercih veya kişilik zafiyeti veya ikisi birden olarak yorumlayabilirsiniz.

Aynı arkadaşımız bir de şu yorumu yaptı: Elektro-gitarın elektrosunun bu kadar hakkını veren bir gitaristi ilk defa görüyorum.

Bu da çok güzel bir yorum. Ama ben daha iyisini yapan birini gördüm. Yitirdiğim dostum Robert Quine...

Quine'i Richard Hell'le Voidoids'de çaldığı günlerde mi tanışmıştınız?

Evet. Richard Hell ve Voidoids'i CBGB's'de dinlemiştim, 1981'di galiba. Ve o gün müziğe bütün bakışım değişti. Sonraki yıllarda Quine'le birlikte çaldık, dost olduk; ondan çok şey öğrendim. Saatlerce gitar üzerine konuşurduk. İki gitarist gitar üzerine konuştuklarında, üçüncü şahıslara deli saçması gibi gelir, "bunlar kafayı yemiş" der. Ama gitar meselesini bilenler bilir ki, iki gitarist yan yana gelince lafın sonu gelmez. Mesela Robert'ın Stratocaster'ı bıraktığını ve sadece Telecaster çalacağını söylemesi, başkalarına bir marka mevzuu gibi gelebilir, ama bunun Robert'ın ağzından çıkması, bir adamın "ben manastıra kapanacağım" demesinden farksızdır. Robert bana gitarın birçok inceliğini gösterdi, ona müteşekkirim. Bu gece kullanmadım, ama genellikle yanımda olur, buzzbox diye bir alet. New York'taki müzik dükkanlarına ilk geldiğinde, sadece üç tane satılmış. Birini ben aldım, birini Robert, üçüncüsünü alan adam da ertesi gün geri getirmiş, "bu alet bozuk" diyerek. *(gülüyor)*

Quine'in intihar edeceğine dair işaretler var mıydı son günlerinde?..

İntiharından dokuz-on ay önce karısını kaybetmişti. O acıyı atlatamadı. Karısına aşıktı, ayrıca birçok bakımdan ona bağımlıydı. Bir türlü atlatamadı o şoku. İçine kapandı, evine çekildi. Arkadaşları olarak o duruma bir biçimde müdahale etmek istedik, ama Robert o kadar inatçı bir herifti ki... Kimseye kulak asmıyordu, yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu.

Quine dışındaki esin perilerinizin Hendrix ve Keith Richards olduğunu söylemiştiniz bir röportajda...

Bu gece nedense her zamankinden daha fazla Hendrix boyutundaydım. Hendrix çok derinlere gömülmesi gereken bir esindir. Hendrix'e doğrudan yaklaşamazsın, yaklaşırsan yanarsın. Öyle yanan çok gitarist oldu. Zira, Hendrix'i Hendrix yapan virtüözlüğü değildi, anarşist bir şiir çevreliyordu gitarını. Ona öykünenler, bu yönünü ıskaladılar maalesef.

Iskalanan bir yönü de şarkı sözleri, sesi, şarkı söyleyişi değil mi?

Kesinlikle. Bu bakımdan, Tom Waits'in karşı kutbu. Herkes Tom Waits'in şarkı sözlerinden, şarkı söyleyişinden, sesinden bahsediyor, kimse gitar çalışının ihtişamını konu etmiyor. Tom'u nihayet bir dans albümü yapmaya ikna ettim –eminim kendisi de aynı şeyi düşünüyordu. Salonu sarsacak bir albüm hazırlıyor şimdi. Onun şair olduğu su götürmez bir gerçek zaten, herkes biliyor bunu, şairliğini tekrar tekrar kanıtlaması gerekmiyor. Ben onun gitar çalışına hayranım. Sırrı şu bence: Howlin' Wolf'u yanlış okuyor. Yaratıcılık anlamında yanlış okumayı kastediyorum. Onun yanlış okuması bu, kendi imzasını taşıyor. O okumayı yaratan kendisi. 80'li yıllarda birlikte çıktığımız turnelerden hafızama kazındı gitar çalışı... O yönde tekrar yol almaya başlaması çok hoşuma gidiyor. O yediğiniz ne?

Muska böreği... Geçen konserinizde, boynunuzda bir muska vardı, yanlış mı hatırlıyoruz?

Yo, doğru, muska vardı. Takmıyorum artık, ideolojik sebeplerle değil, dövüş sanatları kursuna gitmeye başladığım için. Karateye yazıldım, çok müthiş bir şey karate, tuhaf bir felsefesi var... Karatecilerin felsefe alimi olduklarını sanmıyorum, ama çok zengin bir alan. Karate, ritüel ve hiyerarşiyle donatılmış bir disiplin. Savunmanın pratik rasyonellerinin yanısıra, sıhat verici bir faliyet, konsantrasyonu da geliştiriyor. Karate felsefesinin bütün rasyonelleri, karatenin merkezî gerçeğini gizlemek için kurulmuş. Meselenin özü, bir başka insanı tekmelemek. Bu belki de dünyanın en zevkli işi. Bir noktaya kadar tekmelenmek, yumruklanmak da öyle. Ama tabii bu söylenmemesi gereken bir şey. Karateciler bu gerçeğin dışında her şey hakkında konuşur, disiplin, ritüel... Olayın bir de regresif veçhesi var. En son ne zaman yumruklaşmıştınız? Dokuz-on yaşındaki oğlan çocuklarının konuşacağı şeyler bunlar. O bakımdan regresif. Karate aleminde cinsiyet meselesi de önemli. Sınıfta siyah kuşaklı kadınlar var

Kimse Tom Waits'in gitar çalışının ihtişamını konu etmiyor. Ben onun gitar çalışına hayranım. Sırrı şu bence: Howlin' Wolf'u yanlış okuyor.

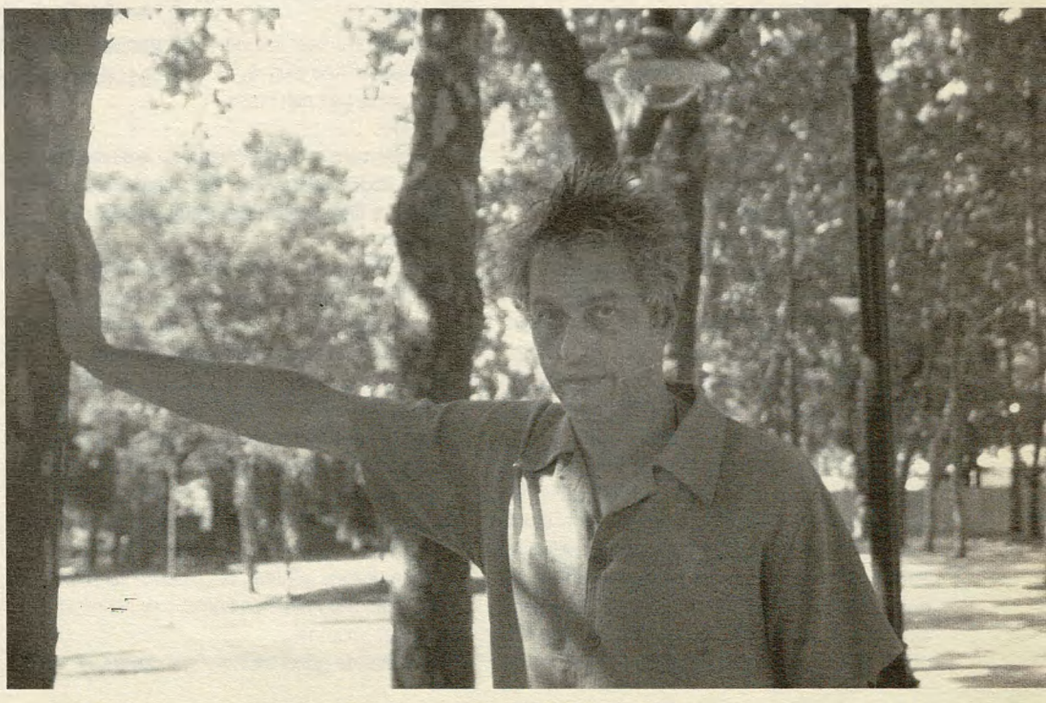

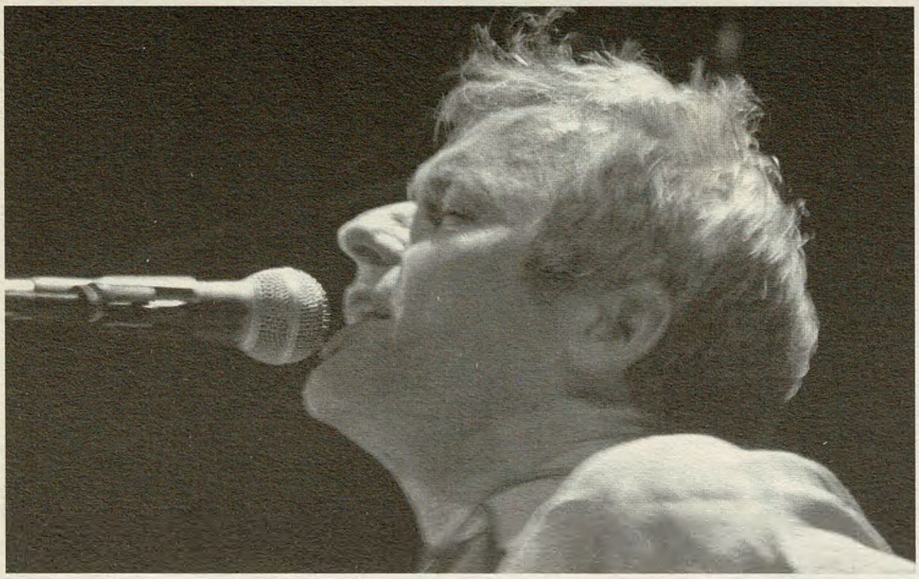

mesela, ama erkeklerin kadınlarla dövüşmesi teşvik edilen bir şey değil. Her neyse, muskamı çıkardım, çünkü karatede boynuna bir şey takamıyorsun, kurallara aykırı. İşin tuhafı, muska takmaya boynumun çıplak olmasından hoşlanmadığım için başlamıştım. Bu arada, kimliksizliğin muğlaklığı hoşuma gidiyor, çünkü muska da bir kimlik sonuçta.

"Anarşist bir Yahudisiniz", İbranice biliyor musunuz?

Hayır. Bizimkiler şimdi Rusya, Macaristan ve Avusturya arasında bölünen topraklardan göçetmişler. O zamanlar Avusturya-Macaristan İmparatorluğu sınırları içindeymiş oraları. Annem-babam İbranice konuşurdu, ama daha çok gizli bir dil olarak, çocuklar anlamasın diye düşündükleri şeyleri konuşurken kullandıkları dildi. Dolayısıyla çocuklar da öğrenemedi. *(gülüyor)*

Franz Ferdinand diye çok kıyak bir grup var, hiç dinlediniz mi onları?

Adlarını ilk defa duyuyorum, nereliller?

Glasgowlu. Gitarist ve şarkı yazarı bir Yunanlı, aralarında bir de Alman-İskoç kırması var. İsimleri de o ünlü arşidükten mülhem...

Şu Avusturya-Macaristan arşidükünden, öldürülen... Onlara dikkat etmem lazım. *(gülüyor)*

Hendrix'ten sonra Keith Richards'ı konuşalım istiyorduk, araya muska böreği, karate ve Avusturya-Macaristan girdi...

Keith Richards için ne diyebilirim ki: Keith Richards tanrıdır. Veletliğimde, 60'lı yıllarda sabah-akşam dinlerdim Stones'u. Hiç yoktan varoldular diye düşünürdük. Sonra Hubert Sumlin'i ve başka kaynakları, Chuck Berry'yi filan dinleyince yoktan varolmadıklarını anladım... Keith'in birlikte çaldığı isimlerle ben de çaldım; Keith o heriflerin dahiyane olduğunu görebilmiş bir adam. Yıllar sonra, 80'lerde, Tom Waits'le çaldığım sıralarda bir partide tanıştık Keith'le. Feci sarhoştum, gevezelik ederken "Stones'un bir gitariste ihtiyacı olursa aportta bekliyorum" dedim. Bir şakaydı sadece, dokuz yaşından beri Stones dinleyen biri olarak öyle bir espri yapmıştım. Fakat Keith onlara asılıyorum sandı, bir tür lejyonerliğe soyunduğumu sandı galiba. Cool herif ama gerçekten.

Hubert Sumlin'e koltuk çıkmak için bir konser verdiğinizi okuduk, nasıl oldu o?

Hubert Sumlin, Howlin' Wolf'un eski gitaristiydi. Howlin' Wolf'un klasikleşmiş bütün plaklarında vardır Sumlin. Şimdi elden ayaktan düştü, hastalandı ayrıca. Biraz yardımımız olsun diye verdik o konseri. Amerika'da hastalanınca böyle oluyor işte. Sağlık sigortası olmadığı için iş eş-dost yardımına kalıyor. Sumlin beni çok etkilemiş bir isimdir. Django Reindhardt, Wes Montgomery, Grant Green, Chuck Berry de öyle...

(Ertesi sabah berbere gitmek üzere sözleşip vedalaşıyoruz. 9:30'da buluştuğumuzda, traşla vakit kaybetmek istemediğini, 11:00'de havalanına gitmesi gerektiğini, müzik dükkanlarını dolaşmayı tercih ettiğini söylüyor. İstiklâl Caddesi'nde turalıyoruz.)

Cover'lar benim için bir tür kişisel arkeoloji. Şarkıya sadık kalmaya çalışmıyorum hiç. Orijinali dinlemiyorum bile, çünkü cover yaptığım şarkı değil, hafızam.

Bir söyleşide White Stripes'ın müziğe yaklaşımını beğendiğinizi söylüyorsunuz...

Evet, gitarını çok seviyorum o oğlanın.

Jim Jarmusch ve Iggy Pop'un Jack White'la yaptığı söyleşiler yayınlandı çeşitli dergilerde. Ne diyorsunuz bu üçgene?

Çok eğlenmiş olmalılar. Jack White'ın kişiliği hakkında bir fikrim yok, albümlerini dinledim sadece. Sıkı çocuklar...

"Saints" albümünüzde "Happiness Is A Warm Gun"ı cover'lamanızın hikâyesi ne?

Sadece bir kısmını cover'ladım, "She's not a girl who misses much" kısmını. O çok hoşuma gidiyor çünkü. Ben cover yaptığımda, hoşuma gitmeyen yerleri atlıyorum. O şarkıyı bir başka sebepten ötürü de seviyorum. New York'ta Bowery şiir kahvesinde bireysel silahlanmaya karşı bir konser düzenlenmişti, Lennon'ın yaşgününde. O şarkıyı çalmıştım. Güzel bir gündü, güzel bir konserdi... Başka Beatles şarkılarını da cover'ladım, "While My Guitar Gently Weeps"i mesela. Cover'lar benim için bir tür kişisel arkeoloji. Çocukluğumda dinlediğim şarkıları cover'lıyorum genellikle. Bir bakıma hafıza oyunu gibi. Cover yaparken şarkıya sadık kalmaya çalışmıyorum hiç. Orijinali dinlemiyorum bile, çünkü aslında cover yaptığım şarkı değil, hafızam.

Andığınız gitarist isimleri arasında George Harrison yoktu, ama "While My Guitar..."ı cover'ladığınıza göre...

Çok severim Harrison'ı. Cool herifti... Cover yapacağım şarkıları çöpe atıp çürümelerini bekliyorum, 10-15 yıl sonra geriye ne kalmışsa, onu çalıyorum.

Söyleşi: **Yücel Göktürk - Şahan Nuhoğlu**

SİYASET >

1960'tan beri Avrupa ve dünya solunun teorik-düşünsel macerasının temel direklerinden birisi olan ve 2000'de 'Yeni Seri'ye başlayarak yeni bir atılım dönemine giren **New Left Review,** Tarık Ali'nin editörlüğünde yeni seçkileriyle yeniden Türkçe'de...

New Left Review
2003-Türkiye Seçkisi
Editör: Tarık Ali
322 sayfa
10 milyon

SİYASET >

Edebiyatseverlerin 1997'de Booker Ödülü'nü aldığı nefis romanı "Küçük Şeylerin Tanrısı"yla tanıdıkları ve "İşte, şirketlerin küreselleşmesi; Arjantin'i çek defteriyle, Irak'ı Cruise füzeleriyle dize getirmek!.. diyen Arundhati Roy, 11 Eylül sonrası dünya ve muhalefetin küreselleşmesi hakkındaki görüşleriyle...

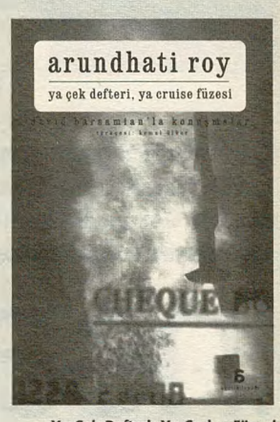

Ya Çek Defteri, Ya Cruise Füzesi
Arundhati Roy
"Naomi Klein'ın Önsözüyle"
160 sayfa
7.5 milyon

ROMAN >

Latin Amerika'nın yeni parlayan genç yazarlarından Patricia Melo, heyecan verici bir rap şarkısı gibi akıp giden romanında, kahramanı Kingie'nin hayatı aracılığıyla, Brezilya'nın kalbi ve kanayan vicdanı Rio de Janeiro favelalarının destansı öyküsünü anlatıyor.

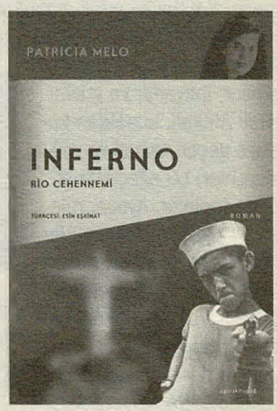

Inferno
Rio Cehennemi
Patricia Melo
336 sayfa
14 milyon

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

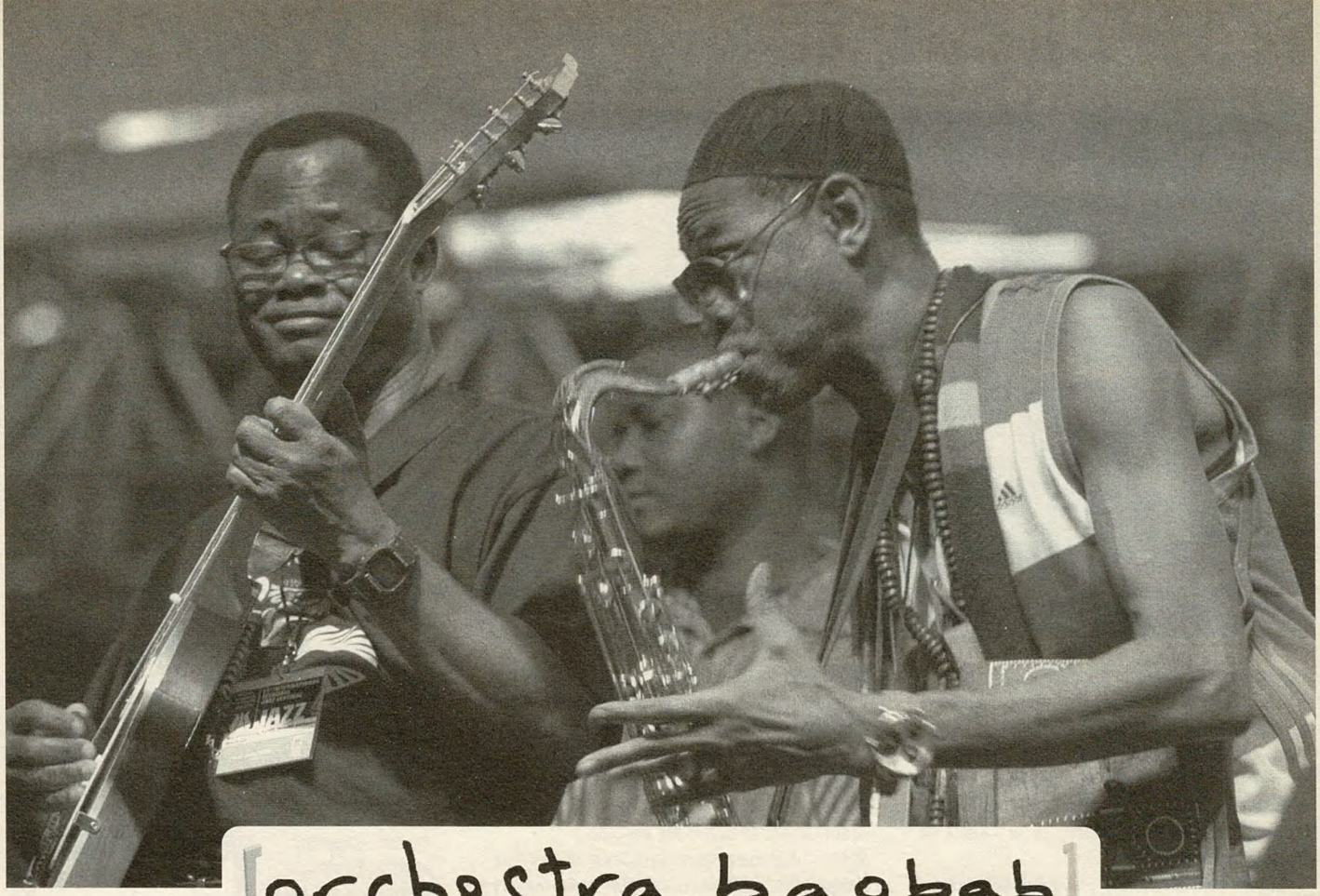

Barthélemy Attisso ve Issa Cissoko İstanbul konserinde (foto: Aylin Özmete)

[orchestra baobab]

Caz Festivali'nin kapanış günü: Ayazağa'daki Kongre ve Kültür Merkezi inşaatının arkasındaki ormanlık arazide, Çinili Köşk'ün önündeki sahnede, bir Afrika mangası sahnede. Senegal merkezli Orchestra Baobab, adı kara kendi rengarenk kıtanın kıvrak nağmeleriyle uçuruyor dans pistini... Latin ve rock gibi "Afrika asıllı" tarzların muhteşem bulamacında, gitarlar, saksofonlar, perküsyonlar eşliğinde, şarkıların biri gidiyor, biri geliyor... Konser sonrası, orkestrayı otele ulaştıran otobüste, arka koltuğu üçleyip elektro gitarist Barthélemy Attisso ve şarkıcı Rudolphe Gomis'le muhabbete dalıyoruz...

insan ismine benzer

Grubunuzun ismi Baobab, "Küçük Prens"ten hatırladığımız bir ağaç. Baobab nasıl bir ağaçtır, neye benzer, simgesel anlamları var mıdır?

Rudolphe Gomis: Evet, sembolik bir ağaçtır, Senegal'in sembollerinden biri. Uzun ömürlülüğün, direncin, refahın, verimliliğin sembolüdür. Yüzyıllarca yaşayan bir ağaçtır. Ve kestiğinizde, yere düşen kısım da köklenir. Baobabın her şeyi kullanılır: Yaprakları yenir, kabuğundan ip yapılır, meyvesinin suyu içilir, kökleri de ilaç olarak kullanılır. Geleneksel olarak, krallar, ihtiyarlar ve griolar (Batı Afrikalı, kuşaktan kuşağa geçen tarihçi ve müzisyenler) bu ağaçların altında toplanır. Ayrıca, mistik bir ağaçtır. Belli saatlerde, günün en sıcak zamanlarında yanına gitmemek gerektiği söylenir. Yani baobab özel bir ağaçtır, onunla her şey yapabilirsiniz. Orkestra şefimiz Barthélemy'nin de söylediği gibi, insan eninde sonunda ismine benzer...

Gomis

Ne zaman Afro-Küban müzik dinlesek, içimiz kıpırdar. Bu müziğin bizim evimizden çıktığının unutulmamasını istiyoruz. Boşuna Afro-Küban müzik denmiyor.

Aynı zamanda, 1970'de, Dakar'da Baobab adlı bir kulüpte çalarak başlamışsınız galiba... Bu kulüp hâlâ duruyor mu, nasıl bir yer?

Barthélemy Attisso: O kulüp de orkestrayla aynı tarihte, 1970'de kurulmuştu. O dönemde hükümetin bazı bakanları kendi meşreplerine uygun, seçkin insanların bir araya gelip rahat edecekeri bir gece kulübü ihtiyacıyla kurmuşlardı orayı.

Grubunuz zaten var mıydı?

Attisso: Balla Sidibe, Rudy Gomis ve maalesef 1974'te bir otomobil kazasında ölen büyük grio şarkıcısı Laye M'Boup ve benim içinde yer aldığım Star Band adında bir grup vardı. 60'lara dayanan köklü bir orkestraydı bu aslında. Sonra, o yeni kulüpte çalmak üzere davet edildik ve Baobab orkestrasını kurduk. Çok lüks bir kulüptü. Müşteriler çok zengin insanlar, büyük burjuvazi ve Dakar'da yaşayan yabancılardı. En kaymak tabaka. Şehrin en iyi orkestrası olarak ünlenmiştik. Cumhurbaşkanlığının çeşitli resepsiyonlarında çalıyorduk. Rotary Club, Kızılhaç gibi pek çok kurum için konserler verdik.

O dönemde yaptığınız tarz bugünkü gibi miydi?

Attisso: Evet, varyete müziği dediğimiz, eğlence ve dans müziği yapıyorduk. Biliyorsunuz, 70'li yıllar rhythm'n'blues yıllarıydı. Biz de bu müziği yapıyorduk, reggae, rumba, çaçaça, hepsini Afrikalı bir renkle çalıyorduk. Dönemin Beatles'ıydık. Şair cumhurbaşkanı Leopold Senghor kültüre büyük katkılar yapmıştı. Senegal'i yurtdışında da temsil etmek gibi, bir tür kültür elçiliği misyonumuz olmuştu. Tunus'ta, Kamerun'da çaldık; Gine'nin müziğe tutkun cumhurbaşkanı Sekou Touré bizi defalarca davet etti. Fransa'ya da gittik.

Pierre Cardin'in kızının düğününde çalmışsınız.

Attisso: Evet, zaten o sırada Fransa'daydık. Yüksek sosyeteden, diplomasiden konuklar vardı.

Gomis: Fransız kaymak tabakası... O dönemde her tür müzik yapıyorduk: Rumba, çaçaça, tango, vals... Oraya gelen herkesi memnun etmemiz gerekiyordu. Bir anlamda, diskoteğin yerini dolduruyorduk.

Müziğiniz Küba ve Karayip müziğini çok andırıyor, Batı Afrika'yla Karayipler'in kültürel ve tarihsel akrabalığını biraz anlatır mısınız?

Gomis: Afro-Küban denen müzik bizim oradan, Afrika'dan geliyor. Ne zaman bu müziği dinlesek, içimiz kıpırdar. Neredeyse aynı şey, ama aynı şey değil. Birikimlerinde, bohçalarında müzik olarak ne vardıysa, Küba'ya beraberlerinde götürdüler. Küba'ya gittiklerinde burada o anda yaptığımız müziği yaptılar. Ama biz bazı Afrikalı unsurları eklemek istiyoruz, kaybolmamaları için, çünkü öylece kendi haline bırakırsanız, uzun bir sürenin sonunda, bu unsurlar dönüşe dönüşe tanınmaz hale gelebilir. Küba'da yapılan müziğin bizim evimizden çıktığının unutulmamasını istiyoruz. Kübalılar ve biz çok ayrı değiliz, boşuna Afro-Küban müzik denmiyor.

Müziğinizi tarif ederken salataya benzetiyorsu-

16→

nuz, bu salatanın temel malzemeleri neler?
Attisso: Gerçekten de bir salata ve iyi bir salata olmasını istiyoruz. Bütün melezlemeler gibi, birbirinden farklı unsurları bir bünyede topluyor müziğimiz.
Gruptaki müzisyenler sadece Senegalli değil, farklı ülkelerden, öyle değil mi?
Attisso: Evet, Gine, Mali, Nijerya, Fas, Senegal, Togo kökenli müzisyenleriz.
Siz Togolusunuz değil mi?
Attisso: Evet.
Siz neredensiniz?
Gomis: Gine Bissau.
Attisso: Ayrıca, griolar da var orkestramızda, ben griolara tarihçiler diyorum. Çünkü onlar ülkenin tarihini kuşaktan kuşağa aktarıyorlar. Ve griolar folklorik müziği grubumuza katarak önemli bir açılım sağlıyorlar; bu sayede geleneksel müziği Batılı müziklerle remiksleyebiliyoruz. Bilemiyorum, bütün bunlar bizim zenginliğimiz ve artık dünyanın dört bir yanında çalma şansına eriştik. Üç kere ABD'ye gittik, Meksika'ya gittik, Japonya, Singapur, Hong Kong, Yunanistan, İtalya, Fransa, Almanya, Fas, İngiltere, İrlanda'da konserler verdik.
Küba'da çaldınız mı?
Attisso: Henüz gidemedik, bir aksilik çıkmazsa, bu yılın sonlarında gitmemiz gerekiyor, teyid bekliyoruz.
Bu uluslararası açılma ne zamandan beri oldu?
Attisso: Üç yıldır. Müzik sahnesine yeniden döndüğümüzden beri. Aşağı yukarı 15 yıl bir uyku dönemimiz oldu...
Gomis: O dönem her birimiz Baobab'ı başka yerlerde aradık, ama hiçbirimiz bulamadık. Artık yeniden bir aradayız.

Attisso

Ulusal denebilecek bir Senegal müziği var mı, yoksa her bölgenin, etninin kendi müzikleri mi var?
Gomis: Bence Senegal'de o anlamda bir ulusal müzik yok, müzikler var... Çünkü her etninin kendi müziği var. Bizim yaptığımız ve yapmak istediğimiz, herkesin içine girebileceği, kendini bulabileceği insanları dans ettirecek bir müzik. Mbalax tarzından çok söz edilse de, Arjantinlilerin tangosu, Kübalıların pachanga'sı gibi tek bir Senegal müziğinden söz etmek bence imkânsız. Ama bu da başlı başına bir zenginlik... Belki de bu yüzden dünya üzerindeki müziklerin büyük çoğunluğu Afrika'dan geliyor. Hatta Avrupa'daki enstrümanların hemen hepsi, Afrika enstrümanlarının bir tür kopyası.
Attisso: Kselofon, gitar, ağaç flüt, tumba... Bütün bu enstrümanların atası Afrika'da.
Bütün bu çeşitlilik içinde, Dakar'ın buluşturucu bir kavşak olmak gibi bir yönü var mı, Dakar nasıl bir şehir?
Attisso: Dakar, Dünya Afrika Sanatları Festivali'ni ilk organize eden şehir. Bütün dünya ülkelerinden sanatçılar Dakar'da sanat eserlerini sergiliyorlar.
Bir de Paris-Dakar rallisi var, bu Senegal'de de önemsenen, popüler bir şey mi?
Gomis: Sportif açıdan çok popüler, daha yakınlarda Johnny Hallyday Paris-Dakar rallisi için geldi. Ayrıca, o ralli çerçevesinde pek çok faaliyet oluyor, küçük konserler, sergiler... Dakar yakınında, zanaatkârlarıyla, zanaat eserleriyle çok ünlü bir köy var. Orada Afrikalıların elleriyle yaptıkları pek çok sanat nesnesi bulabilirsiniz. Bir de Gore şehri var, dünya kültür mirasının bir parçası. Antiller'e, Amerika'ya giden köleler buradan yola çıkmışlardı. Gore'de de düzenlenen bir festival var, buraya gelmeden önce o festivalda çaldık... ABD'den, Avrupa'dan, dünyanın pek çok ülkesinden gruplar gelip konser veriyor bu festivalde.
Fransız müziğinin, şansonlarının Senegal'deki gruplar üzerinde ağırlıklı bir etkisi var mı?
Attisso: Dünyadaki müziklerin hepsinin müziğimizde etkisi var. Gomis mesela, Adamo'nun, Michel Sardou'nun, Dalida'nın, daha pek çok Fransızın şarkılarını söylerdi. Gecenin başında Baobab Kulüp'e girdiğinizde, en başta enstrümantal bir bölüm vardır yaptığımız, kulakları yakalamak için; sonra her müzisyen kendi becerisini sergiler. Aslında, bunu konserlerde de bazen yaparız ama, İstanbul'da o kadar zamanımız yoktu, sadece saksofoncu arkadaşımız Issa Cissoko bir parça bu zevki tattırdı.
Gitarı seçmeniz nasıl oldu?
Attisso: Zaruretler sonucu. Hukuk öğrencisiyken, okul masraflarını karşılayabilmek için bir gece işine ihtiyacım vardı. Gece bekçisi ya da bulaşıkçı olmaktansa, müzisyen olmaya karar verdim. Bir gitar ve gitar metodu satın aldım. Özeti böyle...
O zamanlar, çok sevdiğiniz gitaristler kimdi?
Attisso: "Gitar Çalıyorum" adında bir kitabım vardı, benim ilk ustam o kitap oldu. Sonra Django Reinhardt, BB King, Carlos Santana, Wes Montgomery gibi dünyaca ünlü gitaristleri, Gineli Keletigui ve Kongolu Dr. Nico'yu keşfettim ve çok etkilendim. Onların tarzlarını inceleyerek bir salata oluşturmaya çalıştım.
Ya Jimi Hendrix?
Attisso: Hendrix'i sevmezdim. Tuhaf, müziğini birçok defa dinledim, ama kendimi bulamıyorum o müzikte. Mesela Carlos Santana'nın müziğinin bir ruhu var. Jimi Hendrix'in müziği fazla endüstriyel, çok fazla efekt var. Bir şov için, konser için güzel, ama o dönemde benim gitarın derinliklerini öğrenmeye ihtiyacım vardı.

70'li yıllar rhythm'n'blues yıllarıydı. Biz de bu müziği yapıyorduk, reggae, rumba, çaçaça, hepsini Afrikalı bir renkle çalıyorduk. Dönemin Beatles'ıydık.

Youssou N'Dour'un müziğinize, uluslararası popülerliğinize katkıları oldu mu?
Attisso: Youssou N'Dour kardeşimiz sayılır. İyi müziğin ne olduğunu biliyor. Çok uzun zamandan beri Baobab'ı da seviyormuş. O daha yokken, biz müzik yapıyorduk. Folklorik müziği Batı müziğiyle harmanlayarak dans müziği haline getiren ilk grup bizdik. O ilk olarak mbalax'la müziğe başladı ve o sound'da ısrar etti. Mbalax vurmalıların çok zengin olduğu bir müzik. Ama bizim tercihimiz varyeteden yana. 2000 yılında Youssou N'Dour'un ve aslen Nick Gold'un katkılarıyla uzun aradan sonra bir araya geldik, 1982 albümümüz "Pirate's Choice"ı yeniden piyasaya çıkardık, dünyada satılan bir albüm oldu.
Gomis: Bir şarkıda, yaşlı İbrahim Ferrer'le birlikte söyledik. Baobab orkestrası Pan-Afrikan bir orkestra. Dolayısıyla da tipik bir Senegal müziği olan mbalax yapmamız mümkün değildi. Mesela ben mbalax yapmasına yapabilirim, yapıyoruz da ama, o müzikte kendimi tam mânasıyla bulamıyorum. Youssou N'Dour mbalax'ı tercih etti. Herkes onun hakkında daha farklı şeyler söylememizi, belki de atıp tutmamızı bekliyor. Ama, hayır, sadece yollarımız birbirinden farklı. Rekabet var aramızda. İyi rekabet budur, diğerinin yaptığına bakarak ilerlersin.
Attisso: Çok geniş bir repertuarımız vardı, ama dünya çapında tanınma gibi bir şansı yakalayamamıştık. Çünkü o dönemde bize bu yolu açacak bir prodüktörle tanışamamıştık.
Buena Vista Social Club'ın da prodüktörü olan Nick Gold'la tanışınca değişti her şey yani...
Gomis: Evet, o bizi buldu. Bu yeni dönemin motoru odur. İstediğiniz kadar yetenekli olun, başarıyı yakalayamayabiliyorsunuz. Biz bu şansı geç yakaladık.
Buena Vista Social Club'ı, müziklerini nasıl buluyorsunuz, seviyor musunuz?
Gomis: Buena Vista'nın çalıp da bizim onlardan çok daha önce çalmadığımız bir şey olduğunu sanmıyorum. Bütün bu şarkılar, besteciler biliniyordu, daha önce de yapılıyordu. Social Club'la aramızdaki benzerlik şu: Grubu kurduk, başladık, ara verdik, tekrar bir araya geldik. Yine de onlardan biraz daha genciz. Onların yaptığı her müziğe biz nasıl ki eşlik edebilirsek, onlar da bizim bütün parçalarımıza eşlik edebilirler.
Sizi geçen akşam VH1 kanalında bir belgeselde gördük. Amerikalı müzisyenler Dave Matthews ve Phish grubundan Trey Anastasio, Dakar'a gidip sizin konserinizde sahneye çıktılar...
Attisso: Evet, birkaç ay önce birlikte çaldık. Bu tür işbirlikleri çok önemli. Eskiden hiç fırsat bulamadığımız imkânlarla şimdi karşılaşıyoruz.
Osibisa'yı hatırlıyor musunuz?
Attisso: Evet! Tabii! *(gülüyor)*
Gomis: Bizim Osibisa'yı mı soruyorsunuz? Aynı Osibisa!
Attisso: O grubun bugüne gelememiş olmasına üzülüyorum. Müziklerini çok severdim. Hakikaten çok tipik bir Afrika müziğiydi. Vurmalılar daha ağırlıklıdır onlarda. Afrika müziğinin hakiki elçileriydiler. Albümlerini saklıyorum, hatta bazı parçaları üzerine çalıştım.
"On verra ça" adlı şarkınız "Elhamdülillâhi rabbil âlemîn" diye başlıyor; Türkiye'de bir dans müziğiyle Fatiha suresini yan yana düşünmek birçok bakımdan imkânsız. Senegal'de dinin, müslümanlığın yaşanışı nasıl?
Attisso: *(sadece gülümsüyor)*
Gomis: Mesela ben hıristiyanım, ama büyük çoğunluğun müslüman olduğu bir ülkede büyüdüm. Senegal'de bu tür dinî meseleler yok. Benim ailemde müslümanlar da, Katolikler de bulunuyor. Kızım bir müslümanla evlendi. Bu tür savaşların, nefretlerin olması çok üzücü. İsteyen istediğine inanır; bütün mesele, karşındakini rahatsız etmeyeceksin. Baobab barış için müzik yapıyor. O sözünü ettiğiniz Arapça dua da aslında bir barış çağrısı, İngilizce de söyleyebilirdik, Fransızca da...
Senegal'de müslümanlığın yaşanışı, örneğin Ortadoğu'ya göre, daha rahat, daha neşeli mi?
Gomis: Bunu bilemeyiz. O ülkelere hiç gitmedik, ama şurası açık ki bizim ülkemizde bu tür sorunlar yok. İnsanları yargılamamak gerekiyor, her şeyin arkasında çok karmaşık pek çok şey yatıyor, ama bu konularda konuşacak olsaydım, müzisyen değil, siyasetçi olurdum.
Fotoğraflarınızda ya da televizyonda sizi genellikle yerel giysilerle sahnede görüyorduk. Bugün "sivil" giyinmenizin sebebi ne?
Attisso: Bir sebebi yok. Bazen öyle, bazen böyle... Ona bakarsanız, 70'li yıllarda Baobab kulübünde çalarken, takım elbise-kravatla çıkardık sahneye. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Siren İdemen***

[explosions in the sky]

Austin-Teksas'tan İstanbul Caz Festivali'ne... Explosions In The Sky kısa, fakat akıllarda yer edecek bir konser verdi. Konserin sonunda doğru Hintli gitarist Munaf Rayani'nin amplisi sorun çıkarmasaydı, daha uzun kalabilirler, bizi daha fazla hüzünlü distortion'lı gitarlarla boğabilirlerdi. Enstrümanlarına sert vuran genç dörtlünün (onlara takılan adla "mahşerin dört atlısı"nın) bateristi Christopher Hrasky ve uzun feedback'leriyle kafamıza kazınan basçısı Mark T. Smith'le konser öncesinde konuştuk.

İNCE KIRMIZI HAT

İlk albümünüz "Those Who Tell The Truth Shall Die, Those Who Tell The Truth Shall Live Forever" tam 11 Eylül olaylarına tesadüf etti. Biz de sizin kâhin olduğunuzu düşündük...

Christopher Hrasky: Bu konu çok konuşuldu. Albümün 10 Eylül'de çıktığı söylendi ve kapağında "bu uçak yarın düşecek" yazıyordu. Fakat albüm 28 Ağustos'ta piyasaya çıkmıştı, yani 11 Eylül'den iki hafta önce. Anladığım kadarıyla, medyanın, eleştirmenlerin eline albüm 10 Eylül'de geçmiş, onlar da albümün o tarihte çıktığını düşünmüşler. Tabii yine de garip bir tesadüf, grubun ismi, kapağı... O sabah ilk turnemize çıkacaktık. Bir arkadaş aradı, haberleri izlememizi söyledi. Neye uğradığımızı şaşırdık. Ondan sonra turneye devam edip edemeyeceğimizi bilemedik. Çok tatsız, talihsiz bir tesadüftü işte.

Bir başka talihsiz tesadüf de George W. Bush'la aynı eyaletten olmanız. Bush hakkında ne düşünüyorsunuz? Seçimler de yaklaşıyor...

Mark T. Smith: Umarım kazanmayacak.

Kime oy vereceğinizi sorabilir miyiz?

Chris: Amerika'da işler biraz farklı yürüyor. Eyalet eyalet kazanılıyor seçimler, öyle seçiliyor başkan. Teksas'da o kazanacak. Biz ona vermesek de...

Mark: Teksas'da hep Cumhuriyetçiler kazanır.

Chris: Ben sanırım Kerry'ye vereceğim. Bilmiyorum, belki Nader'a... Nader kazansa gerçekten çok güzel olur, fakat bu neredeyse imkânsız... Ülkenin yarısı Bush'u desteklerken diğer yarısı desteklemiyor. 11 Eylül olaylarından sonra Bush çok fazla destek buldu. İnsanlar çok korkmuşlardı. Fakat Irak'tan sonra işler biraz tersine döndü. Popülaritesi çok azaldı. İnsanlar savaş konusunda çok kızgın. Kendilerine yalan söylenmiş gibi hissediyorlar, bütün bu kitle imha silahları, terör, El Kaide gibi konularda... Bize Iraklıların Amerikan askerlerini kendilerini kurtarmaya gelen kahramanlar gibi karşılayacağı söylenmişti, fakat öyle olmadığı ortaya çıktı. Amerikalılar bir şeylere çok kolay inandırılabiliyorlar, kandırılabiliyorlar...

Bazı konser fotoğraflarınızda gördüğümüz kadarıyla, sahnede arkanızda bir...

Mark: ...Teksas bayrağı duruyor. Bu akşam da o bayrak olacak. Bush'la hiçbir alâkası yok benim için Teksas'ın. O sadece oralı milyonlarca insandan biri. Bütün hayatımı orada geçirdim. Orada büyüdüm, ailem, arkadaşlarım orada. Benim için Teksaslı olmanın mistik, özel bir tarafı var ve bunun George Bush'la, politikayla hiçbir alâkası yok. Sadece oralıyım işte...

Yine de değişik bir yer Teksas, silaha izin verilen tek eyalet mesela. Siz büyürken etrafınızda silahlar var mıydı?

Chris: Ben orda büyümedim. Diğerleri oralılar.

Mark: Ben orada büyüdüm, fakat etrafımda silahlar yoktu. İnsanların silahları var ama... Bence bu biraz abartılıyor. Herkes etrafta silahlarıyla koşuşturup birbirini vurmuyor...

Sahnede arkamızda Teksas bayrağı duruyor. Benim için Teksaslı olmanın mistik, özel bir tarafı var ve bunun George Bush'la, politikayla hiçbir alâkası yok.

Chris: Ben hiç silah görmedim, polis haricinde tabii ki. *(gülüyor)* Çoğu eyalatte silah yasaldır, ama yanınızda taşıyamazsınız. Teksas'ta durum böyle değil. Yine de Amerika'da silah şiddeti oldukça fazla. Mesela Kanada'da herkesin silahı var, avcılık yapıyorlar silahla. Fakat kimse birini vurmuyor. Kanada çoğu yönden Amerika'ya çok benziyor, ama orda da herkes "Amerika'da niye birbirlerini vuruyorlar?" diye düşünüyor.

ZZ Top da Teksaslı...

Mark: Evet. *(gülüyor)* Onlardan hiçbirini yakından göremedim ne yazık ki. Ama benim yetişme çağlarımda inanılmaz popülerlerdi.

Chris: Çocukken onlara bayılırdım. Bütün o videolar, neredeyse çıplak güzel kadınlar... *(gülüyor)* Teksaslı çok iyi gruplar var. Mesela American Analog Set sevdiğimiz bir topluluk, And You Will Know Us By The Trail Of Dead de öyle...

Sanırım American Analog Set'ti sizi plak şirketinizle, dolayısıyla bizimle tanıştıran...

Mark: Evet. Onlardan biri yardımcı oldu bize...

Austin merkezli bir plak şirketi vardı, iflas etti...

Chris: Trance Syndicate! Bedhead oradan çıkartırdı plaklarını. Bedhead'i çok seviyoruz. Kadane kardeşlerin yeni grubu New Year'ı da... Gerçi yeni albümlerini dinleyemedim... İlk Trail of Dead albümü de oradan çıkmıştı. Ayrıca Stars Of The Lid de Austin'li: En iyi ambient gruplarından biridir.

Şu anda Austin'de yaşamıyorsunuz, değil mi?

Mark: Yoo, Austin'e döndük... Batı Teksas'ta yaşadık bir süre, albümü kaydedinceye kadar. Sonra da zaten turneye çıktık. Sekiz aydır turnedeyiz. Zaten ev diye bir şey kalmadı bu süre içinde, ama bitince Austin'e döneceğiz.

Hayatınızı müzikten kazanabiliyor musunuz?

Mark: Şu anda evet. O kadar uzun zaman turnede kaldık ki, düzenli bir işimiz olamadı tabii ki. Zaten turnede pek para harcamıyoruz.

Eleştirmenler sizi Godspeed You! Black Emperor'a benzetiyor. Onların albümlerini de basan Kanadalı şirket Constellation hakkında ne düşünüyorsunuz? Hiç onlarla tanıştınız mı?

Chris: Gerçekten çok iyi gruplar çıktı ordan. Broken Social Scene'le beraber çalarken birkaçıyla tanıştık. Bazıları aynı zamanda Do Make Say Think'de de çalıyorlar. İyi arkadaş olduk. Montreal'de çaldığımız bar Godspeed üyelerinden birinindi, fakat tanışma fırsatı bulamadık.

Eleştirmenlerin sizi Mogwai, Godspeed gibi gruplara benzetmesini nasıl karşılıyorsunuz?

Mark: Vokalsiz enstrümantal rock grupları o kadar fazla değil. Bu yüzden, ister istemez, bir benzetme oluyor. Ama Godspeed'in müziğiyle bizim müziğimiz tamamen farklı...

Chris: Esasında mantıksız değil, hatta doğru. Çünkü böylece müziği tarif etmek kolaylaşıyor. "Mogwai seviyorsan büyük ihtimalle bizim yaptığımızı da seversin, Godspeed seviyorsan Mogwai seversin" gibi... Kesinlikle benzerlikler var. Godspeed'dekileri çok fazla tanımıyoruz, ama Mogwai'dekilerle çok iyi arkadaş olduk. Onlar hayatta gördüğümüz en eğlenceli insanlar.

Albümlerinden pek belli olmuyor ama...

Chris: *(gülüyor)* Sürekli etrafta şakalar yapıp duruyorlar. Çok da iyi insanlar...

Sizin müziğiniz onlarınkinden daha optimist. Özellikle 2003 tarihli son albümünüz "The Earth Is Not A Cold Dead Place."

Mark: Evet, ben de öyle düşünüyorum. Bunu bi-

Foto: Tolga Yağlı

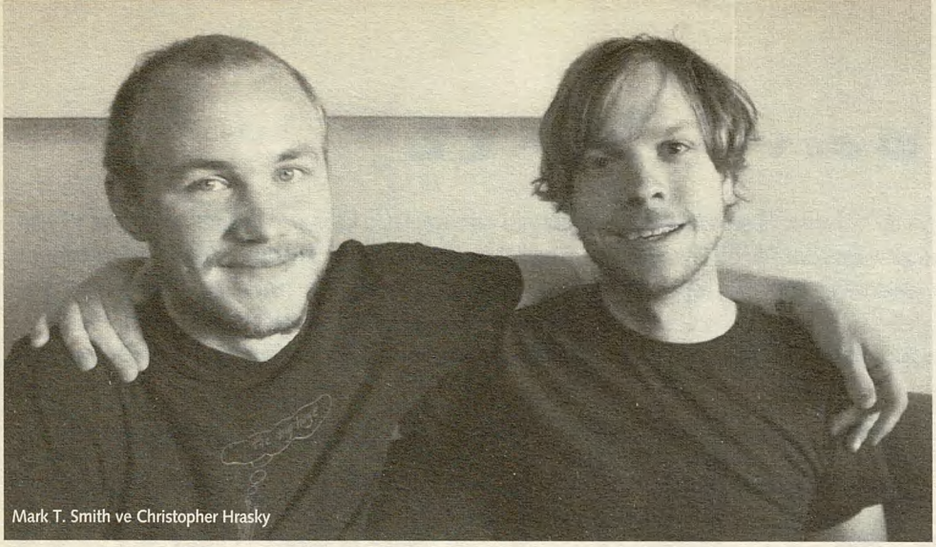

Mark T. Smith ve Christopher Hrasky

linçli bir şekilde mi yaptık, bilmiyorum. "Hadi daha parlak bir parça yapalım" demedik. Nasıl oluyorsa öyle çıkıyor. Bu albüm biraz daha parlak, optimist bir ses yakaladı.

İnternet, mp3'ler ve dosya paylaşımı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Mark: Bence bu yeni bir müzik keşfetme şekli. Bazı insanlar gerçekten aşırıya kaçıyorlar. İnternetten bir sürü mp3 indirip hiçbir şey almıyorlar, müzik camiasına destek olmuyorlar. Ben de indiriyorum, ama beğenirsem gidip satın alıyorum o albümü...

Chris: Esasında yakaladığımız başarının büyük bir bölümünü internete borçluyuz. On sene önce olsa bu kadar tanınmazdık. Öyle büyük bir plak şirketinde değiliz.

Albümlerinize ulaşmak oldukça zor zaten...

Mark: İnsanların bizi hiç dinleyememesindense bedava dinlemelerini tercih ederim.

Chris: Ayrıca, milyonlarca albüm satan gruplar da dahil olmak üzere, müzisyenler parayı çoğunlukla turneden kazanıyorlar. Albümden gelen para çok fazla değil. Turne bizi ayakta tutuyor.

Bir sürü parça yazıp albümler için bunların aralarından bir seçme mi yapıyorsunuz, yoksa elinizde sadece albümlerdeki kadar mı parça var?

Mark: Sadece albümlerdekiler var. Şu sıralar bir toplama albüm için yeni bir parça yazmamız gerekiyor, fakat bu oldukça zor bizim için. Çünkü biz parçaları bir albüme yoğunlaşarak yazıyoruz, her şeyi albüme göre şekillendiriyoruz. Parçalar arasındaki bütünlük önemli... Genel bir fikre, konsepte göre oluşturuyoruz besteleri.

Chris: Bir parça yazmamız gerçekten uzun bir zaman alıyor. Mesela şu anda hiçbir yeni parçamız yok. Uzun süredir turnede olduğumuz için...

Turnede bir şeyler yazmıyor musunuz yani? Çoğu grubun sadece turnede yazılmış albümleri vardır, R.E.M., David Bowie gibi...

Chris: Soundcheck'lerde aklımıza yeni gitar riff'leri, melodiler geldiği oluyor tabii. Onları daha sonra kayıtlarda kullanmak üzere saklıyoruz. Ama parçayı sonlamamız o kadar uzun sürüyor ki, turnede yazmak bize göre değil.

Son albümünüzde iki tane romantik parça var, en azından isimleri öyle: "The Only Moment We Were Alone", "Your Hand In Mine". İlişkilerinizde bir problem yok değil mi?

Chris: *(gülüyor)* O parçaları yazarken hepimizin ilişkileri tıkırında gidiyordu. *(Mark'a dönüyor)* Dostum, sadece sen yalnız adamdın... Ama Mark yakında evleniyor. O şarkılar ayrılık şarkıları değil, daha çok mutlu beraberlik şarkıları, "elin elimde..."

Parça isimlerini nasıl koyuyorsunuz? Enstrümantal parçalar olmalarına rağmen, sanki isimlerinde gizli sözler var...

Chris: Belli olmuyor. Bazen önce parçanın ismini buluyoruz, ona göre yazıyoruz. Bazen tam tersi.

Mark: Parçaları yazarken onun bize ne ifade ettiğini yakalamaya çalışıyoruz. Sözlerle insanlara ne hissettirmesi gerektiğini söylemeye çalışmıyoruz.

Gelecekte şarkılarınızda sözler de olacak mı?

Chris: Öyle bir planımız yok. Ama asla asla dememeliyiz. Bir sonraki albümde ne olacak, hiçbir fikrimiz yok.

"Those Who Tell The Truth..." albümünde bir şarkıda sözler vardı...

Chris: Evet, o bir filmden alıntı, "Thin Red Line"dan. Çok sevdiğimiz bir film.

Terence Malick hayranı olduğunuzu duymuştum. Çok sinematografik bir müzik yapıyorsunuz esasında. Başka hangi yönetmenleri beğeniyorsunuz?

Chris: O kadar çok var ki. Martin Scorcesse, Wes Anderson...

Dün akşam televizyonda Wes Anderson'un filmi "Rushmore" vardı...

Chris: O film bizi bir araya getirdi sayılır. Tanışıyorduk, beraber bir-iki kere çalmıştık, fakat esas muhabbetimiz "Rushmore" üzerine konuşmaya başlayınca oluştu. Hepimiz çok severiz o filmi.

Peki daha öncesi? Müzikle nasıl tanıştınız?

Mark: Babam gitar çalardı. 12-13 yaşıma gelince bana da gitar çalmayı öğretti. Bir akustik gitarım vardı, onunla çalışırdım, çok severdim. Lisede gruplarda çalmaya başladım. Hep müzik yaptım.

Explosions In The Sky'dan önce nasıl bir müzik yapıyordun?

Mark: Punk rock genellikle. Garip, deneysel bir pop müzik. Aslında her tür...

Peki sen?

Chris: Abimin bir bateri seti vardı bodrumda. Orda kendim çalışarak öğrendim. Benim de kendi gruplarım vardı.

Büyürken ne tür müzikler dinlerdiniz? Şarkılarınızda metal müziğin etkisi hissediliyor...

Chris: Evet, metal dinlerdik. Erken dönem Metallica albümleri çok iyidir. İlk dört albümleri inanılmazdı. Gerçekten hâlâ çok iyi albümler onlar, her ne kadar yenileri berbat olsa da. Daha sonra başka türlere kaydık, aetal kesinlikle bizim için çok önemli...

Erken dönem Metallica albümleri çok iyidir, her ne kadar yenileri berbat olsa da. Daha sonra başka türlere kaydık, ama metal bizim için çok önemli.

Buralara gelmeyi hayal ediyor muydunuz?

Chris: Başlangıçta sadece Austin'de birkaç konser veririz diye düşünüyorduk. Sonra bir fırsat diğerini takip etti, albüm oldu, turne oldu... Bir sürü konser verdik ama hâlâ hep bir şeyler ters gidecekmiş gibi hissediyoruz, sanki hep bir sorun çıkacak... Şimdi de Caz Festivali'nde çalmak üzere Türkiye'deyiz. Gelirken, acaba bizim caz olmadığımızı biliyorlar mı diye düşündük. *(gülüyor)* Babam hep bana "olabildiğince fazla yer gör" derdi...

Söyleşi: ***Tolga Yağlı***

Behçet Çelik

Düğün Birahanesi

Ne olursa olsun, bu birahane gelinlerin eski sevgililerinin efkârı için yapılmıştı düğün salonunun dibine.
O akşamki gelin bir başka gelin de olsa...
"Biz iyiyiz," dedi Akın, "kimsenin hayatını karartmadık."
"Sen öyle san,"dedim.
"Lan oğlum, yoksa..." dedi, ama arkasını getirmedi. Şakalaşmaya hazır, neşeli, fırlama bakışı dondu kaldı.
Ne gördüyse yüzümde?

Behçet Çelik, *Düğün Birahanesi*'nde derinden gelen, kolay seçilmeyen uğultulara kulak vermeye davet ediyor okuru. Aynı kişiler, farklı hikâyelerde karşımıza çıkıyorlar. Ama sahneye çıkmaktan hoşlanan insanlar değiller bunlar; kendilerini göstermiyorlar, şöyle bir görünüyorlar. Değil başka bir hikâyeye karışmak, kendi hikâyelerinin ve hayatlarının akışını bile değiştirmek istemiyor gibiler. Birileriyle başka bir hikâyede karşılaştığımızda emin olamayışımız bundan: O mu, başkası mı? Ne onlar geveze çünkü ne de hikâyeler. Benzer, ama birbirlerine değmeyen hikâyeler....

Hikâye,
108 sayfa
6.500.000 Tl.

İnönü Cad., Emektar sok. No:24/B Gümüşsuyu / İst. **Tel:** (212) 252 42 80 **Faks:**(212) 293 15 44 **E-Posta:**kanat@kanatkitap.com

KANAT KİTAP BİR PUSULA YAYINCILIK LİMİTED ŞİRKETİ KURULUŞUDUR

KANAT

joan baez

O gece Açıkhava'yı dolduran seyirci üç gruba ayrılıyordu herhalde: 15 sene önceki konserlere yaşı tutmayanlar, o konserleri kaçırmış olanlar ve 15 yılın ardından özlemle tekrar koşturup gelenler... Baez ise gene aynı Baez'di: Bütün sadeliği ve güzelliğiyle, katıksız bir folk şarkıcısı. "Kendini tekrar ediyor", "artık devri geçti" diye dudak bükülen 60'ların starı, elektrikli bir dörtlünün eşliğinde, geçmişten bugüne mükemmel şarkılarıyla incecikten bir ders verdi: Boynumuza astığımız şu gitarın, dilimizdeki mücadele şarkılarının, Woody Guthrie ruhunun devri geçer mi?.. Caz Festivali'nin kraliçesi Joan Baez'le, dostu Zeynep Oral'ın evindeki basın partisinde tanıştık, toplantıda konuşulan her şeyi, kaçamak sorularımıza verdiği yanıtlarla birlikte teybe kaydettik.

MUHALEFET RADARI

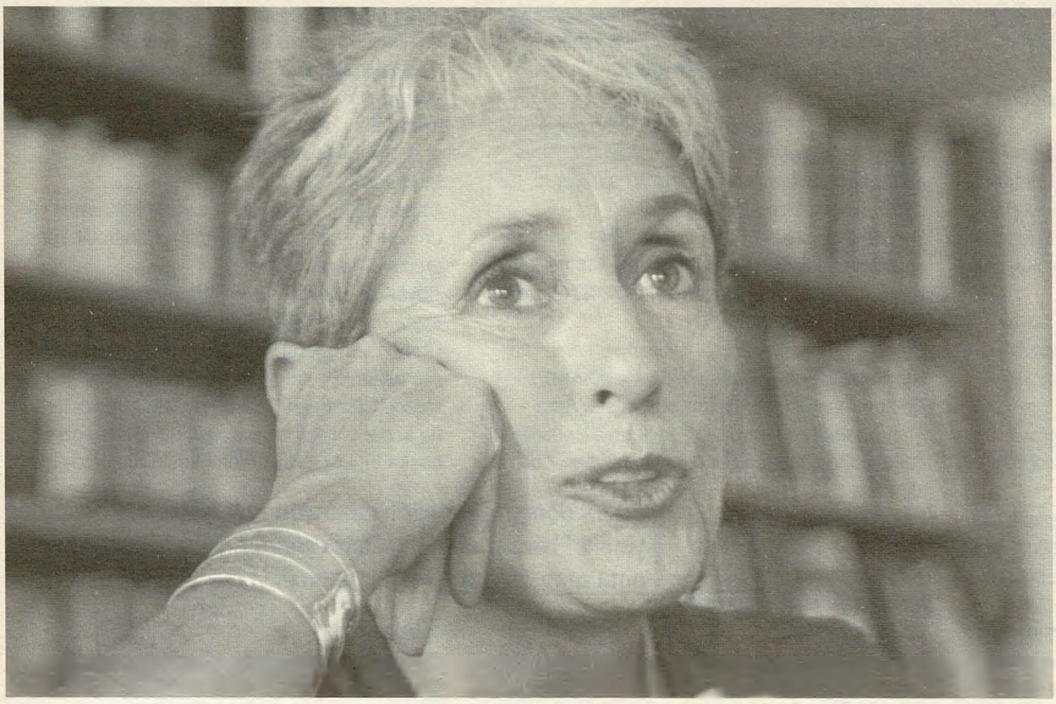

Foto: Şahan Nuhoğlu

Joan Baez: Pek sözü edilmeyen bir dinamik var. ABD'de özgür basın diye bir şey kalmadı, olup bitenler kamuoyuna duyurulmuyor. Gerçek olaylar için birinci ve ikinci sayfalarda yer bulunamıyor. Milyonlarca insanın sokaklara döküldüğü gün, Fox TV'de –CNN'den neredeyse daha popüler hale gelen bu kanalda– böyle bir haber yoktu. Kamuoyunun bilgilenmesi diye bir dertleri yok. Kendilerinin düzenlediği sağcı gösterileri, bayrak sallamaları filan yayınlıyorlar... Kendilerine dayatılanlardan farklı değerlere sahip olan, bunları ifade etmek isteyen, ama seslerini duyuramayan insanların tahmin ettiğimizden fazla olduğunu düşünüyorum. Michael Moore'un "Fahrenheit 9/11"i mesela, dahiyane bir film, ben iki sefer gördüm, ama şunu merak ediyorum: Normal şartlarda bu film kamuoyuna ulaşabilir miydi? Şansımıza, Cannes'da ödüllendirildi, sağ basın da öyle bir şamata yaptı ki, insanlar ilgi duydu.

Böyle bir filmin yapılabilmesi, gösterilebilmesi umut verici değil mi?

Ben de aynen öyle hissettim. İnsanlar sorup duruyor, şarkılar nerede, "Blowin' In The Wind" nerede diye. Bu kaos bir Bob Dylan yaratmadı, ama bir yönetmen yarattı. Herkesin kulak kabarttığı insan, şişman, komik bir adam ve bir deha. Aslında yıllardır çok iyi işler yapıyor, ama bu film diğerlerinin çok ilerisinde.

Amerika'daki konserlerinizde seyircilerin tepkisi nasıldı?

Sahneye çıktığımda, 45 senelik bir tarihi temsil ettiğimin bilincindeyim. Dolayısıyla, bazı şeyler söylüyorum, onları nasıl yorumlayacakları seyircilere kalmış. Ayrıca, bütün konserlerimde Steve Earle de vardı, Steve alenen politik bir kişilik olduğu için seyirciler neyle karşılaşacaklarını bilerek gelmişlerdi zaten.

Sizi şarkı söylemeye, şiir yazmaya yönelten esin kaynaklarınız nelerdi?

Her şey "Anne Frank'ın Hatıra Defteri"yle başladı. Onu okuduğumda on yaşımda filandım. 15 yaşımdayken Martin Luther King'in ünlü konuşmasını dinledim. Lisedeydim, bütün okulu götürmüşlerdi. King'i dinlerken ağladım durdum. Duyduğum, okuduğum şeyler hakkında konuşuyordu. Ama o, onları bizzat yaşamıştı. Gerçek hayattan bahsediyordu. King'i dinledikten sonra söz hakkı olmayan insanlar adına konuşmayı görev bildim.

Bir simge haline gelişinizi neye bağlıyorsunuz?

Ben doğru zamanda, doğru sestim. O günlerde folk patlaması vardı, sivil haklar mücadelesi, Martin Luther King, Vietnam savaşı vardı. Ben sadece ulaktım, mesajı taşıyordum.

Siyasal tavrınızın müziğinizin önüne geçtiğini, sanatınızı gölgelediğini düşündüğünüz oluyor mu?

Vietnam savaşı dönemini model almak gerekiyor. O günleri hatırlattığımda "hâlâ orada mısınız?" diyenler var. Ben de onlara şunu soruyorum: Siz niye değilsiniz?..

Yaptıklarımı yapmış olmaktan pişman değilim; onları yapmasaydım, seri katil olurdum herhalde... Müzik sınırları, duvarları, dilleri, bütün engelleri aşıp geçiyor, olağanüstü bir şey. Bir devrim yapmıyor, ama müziği olmayan bir hareketin parçası olmak istemezdim doğrusu.

Yıllarca taşıdığınız bayrağı devraldığını düşündüğünüz isimler kimler?

Müzik dünyasını çok iyi izlediğimi söyleyemem. Ama dünyanın dört bir yanında karşı kültürün sözcülüğünü yapan müzisyenlerin olduğunu biliyorum. Folk patlamasının olduğu yıllarda, Dylan'ın şarkıları ve benim yorumlarım yaygın biçimde dinlenebiliyordu, "mainstream" olmak gibi bir kaygı yoktu. Biz şanslıydık, görünebilirliğimiz vardı. Şimdiki sanatçılar o kadar şanslı değil...

Bugünkü esin kaynaklarınız kimler?

İsveçli bir opera şarkıcısı, tamamen apolitik bir sanatçı, ama müziği insanı harekete geçiriyor. Müzik insanı harekete geçirmeli. Bunu yapması için illâ siyasî olması gerekmiyor. Bu opera sanatçısı mesela, beni hayata dört elle sarılmaya teşvik ediyor. Michael Moore da benim için esin kaynağı...

Bu festivalin adı İstanbul Caz Festivali. Cazla aranız nasıl?

Cazla bir alâkam yok, beynim müsait değil caza.

Ne bakımdan?

İnsanlar caz dinlerken, onlara baktığımda beyinlerinin bir kısmı tamamen cazla hemhal olmuş gibi gelir bana. Bu bana uzak bir şey, çok sevdiğim caz parçaları var, ama anlamıyorum, kalın kafalıyımdır biraz. *(gülüyor)*

Hiç blues söylemeyi düşündünüz mü?

Yeniyetmeliğimde saatlerce Leadbelly dinlerdim, blues da, ama blues söylemeye hiç yeltenmedim. Çok gençtim, o şarkıları söyleyebilecek hayat tecrübesine sahip olmadığımı düşünüyordum, ayrıca sesim "siyah" değildi, blues sesi değildi.

"Elvis Presley Blues" diye bir şarkı var yeni albümde...

Çok güzel bir şarkı, "deep blues" değil. Çok iyi yazılmış, Elvis fotoğrafları üzerine. Elvis kırsal çocuğu, saçını tarayışı, gömleği... Son dizede, yalnız olduğu, yokuş aşağı giderken tek başına olduğu anlatılıyor. Öyle oldu gerçekten. Söylemekten zevk aldığım bir şarkı...

Live Aid gibi organizasyonlar bugün niye yapılamıyor?

İnsanları siyasal amaçlara yöneltmenin zor olduğu günlerdeyiz. Belki öyle büyük organizasyonların değil de, başka türlü bir şeylerin yapılması gereken bir zamandayız.

Özgür basının kalmadığından söz ettiniz, internet hakkında ne düşünüyorsunuz?

Harikulade bir şey olduğunu düşünüyorum, ama kafamı kurcalayan bir şey var: Sanal alemde yapılanlar hiçbir risk taşımıyor. Sokağa çıktığınızda

20→

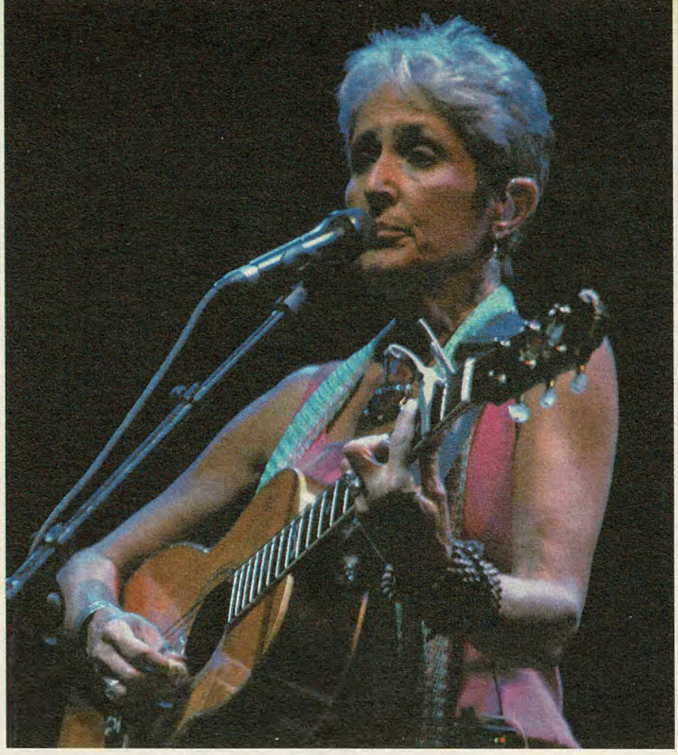

öyle değil ama... Sokağa çıkmadan da toplumsal değişim olmaz...

Feminizm hakkında ne düşünüyorsunuz? Kendinizi feminist olarak görüyor musunuz?

Hiçbir zaman kendimi feminist addetmedim, sadece güçlü bir kadınım. Bunun feminist hareketin lehine bir şey olduğunu umuyorum. Belki de daha militanca davranmam bekleniyor, annem-babam 90'larında, onlarla ilgilenmem gerekiyor, onlardan yaşlanma sanatını öğreniyorum, insan nasıl yaşlanır ve ölür... Annem bizimle oturuyor şimdi, bunu uzun zaman kabul etmedi, ama artık kendisini idare edemeyecek kadar yaşlandı. Bir de torunum var, hayatın başlangıcında, onun yanında olmak hoşuma gidiyor. Oğlum var bir de... Kendi ağacımda uyumak istiyorum. Hakikaten bir ağaçta uyuyorum. Kuşların ötüşüyle uyanıyorum.

(Bu noktadan itibaren Baez'e iyice yanaşıyor, kendi sorularımızı yöneltmeye başlıyoruz...)

"We Shall Overcome"ı söyleyecek misiniz İstanbul'da?

Sanmam. Nostaljiyle aram yok pek.

Nostalji mi sizce o şarkı?

Hayır, ama bir atmosfer gerektiriyor. O atmosferi İstanbul'da hissedersem söylerim. O atmosfer yoksa, "We Shall Overcome"ı söylemenin nostaljinin ötesinde mânası olmaz. Ben de o şarkıyı nostaljiye kurban etmek istemem.

Nasıl bir atmosfer o?

"We Shall Overcome"ın bir tarihi var. Martin Luther'la birlikte yürüdüğümüz günlerin şarkısı, siyahların okullarında söylerdik onu. Medenî haklar mücadelesinde marşımızdı. Sonra Güney Afrika'da... Çekoslovakya'da söylemiştim, devrimin tam öncesinde, sahnede Havel'le birlikteydik. Her taraf polis doluydu, acayip bir elektrik vardı, öyle bir ortamda söylerim tabii. Siyasal bir hareketlilik varsa, iktidara meydan okuyan bir mücadele varsa, onu hissediyorsam söylerim, öyle bir atmosfer gerekiyor.

80'lerden itibaren dünya genelinde hızlı bir apolitikleşme yaşandığı, 90'lı yıllarla beraber bunun katmerlendiği yaygın bir kanı. Giderek kırılıyor mu bu, yoksa insanların kitlesel olarak sokağa dökülüp iktidara meydan okuduğu zamanlar geri gelmemecesine mazi mi oldu?

O zamanlar yine gelecektir. Vietnam savaşı dönemini model almak gerekiyor. O günleri hatırlattığımda "hâlâ orada mısınız?" diyenler var. Ben de onlara şunu soruyorum: Siz niye değilsiniz?.. Merak etmeyin, o zamanlar geri gelecektir, başka türlüsü mümkün değil.

1980'lerin sonunda İstanbul'a geldiğinizde, ilk sorduğunuz sorulardan biri "Tracy Chapman Türkiye'de tanınıyor mu?" olmuştu... Bugün aynı soruyu hangi isim için sorardınız?

Steve Earle için. Ama tanınmıyordur herhalde. O zamanlar, Tracy bir anda dünya çapında bir fenomen olmuştu. O soruyu, bu durumu test etmek için sormuştum. İspanya'da bir barda çalındığını duymuştum, acaba İstanbul'da da çalınıyor mu diye merak etmiştim... Steve Earle yaşça bizden genç, ama bizim kuşağımız gibi düşünüyor, yazıyor. Onun için bana çok yakın geliyor.

Steve Earle'ün "Christmas In Washington" adlı şarkısını yeni albümüz "Dark Chords On A Big Guitar"da söyleme fikri nasıl çıktı?

Bu albümün siyaset ağırlıklı olup olmaması hakkında kararsız kalmıştım. Sonuçta siyasetin arka planda olmasına karar verdim. Ama, doğrudan siyasî olan bir şarkı da söylemek istiyordum; dünyada olup biten- ➜

Annem ev işleri yaparken Björling dinlerdi. Bazı yerlerde de derin derin iç çekerdi. Hangi bölümlerde iç çektiğini adım gibi biliyorum. Şimdi ben de aynı yerlerde iç çekiyorum.

"İçeri girenler, dışarıda bırakın her umudu"

Adı, Umberto Eco'nun *Gülün Adı* romanıyla birlikte anılan ve 20'den fazla dile çevrilmiş bir polisiye-gerilim başyapıtı...

"Matthew Pearl edebiyatın yeni yıldızı olarak yükseliyor; çarpıcı, yaratıcı ve çok da yetenekli bir yazar. İnsanı bir anda içine çeken bir kurgu, klasik temalar ve sağlam karakterler... Daha başka ne istenebilir!"

Dan Brown
Da Vinci Şifresi'nin yazarı

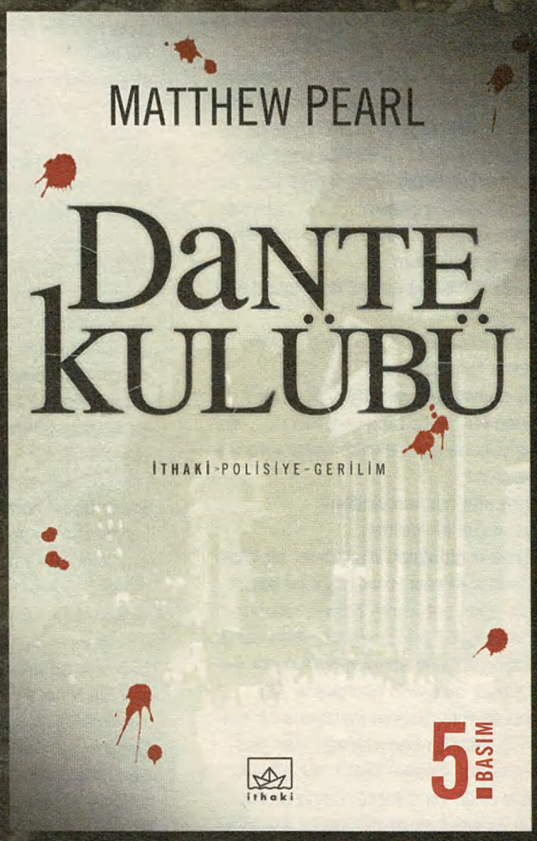

Boston... 1865...
Dante'nin *Cehennem*'ini Amerikalılara tanıtmak için hazırlanan bir grup akademisyen... Ve *Cehennem*'i canlandırmak için harekete geçen bir katil!..

www.ithaki.com.tr

ithaki

leri, Amerikan yönetiminin yaptıklarını es geçmek olmazdı. Bu açıdan bana en yakın gelen şarkı "Christmas In Washington"dı.

Şarkıda "bugünün Woody Guthrie'lerini arıyoruz" diye bir dize var...

Ben de öyle düşünüyorum. Sanatın siyasî olarak doğru tarafta olması gerektiğine inanırım.

"Bugünün Woody Guthrie'leri" dendiğinde ilk aklınıza gelen isimler kimler?

Steve Earle... Ben buraya gelirken, Steve ölüm cezasına karşı yapılan bir gösteriye katılmak üzere Washington'a gidiyordu. Keşke herkes Steve gibi yapsa...

Dylan'ın "Never Ending Tour" konserlerine gidebildiniz mi?

Hayır, gidemedim. Çok farklı yorumlar duyuyorum konserleri hakkında. Bazıları bu sene harikulade olduğunu söylüyor.

Albümde Earle'ünkinin dışında en çok sevdiğimiz şarkılarda Joe Henry ve Gillian Welch imzaları var. O şarkıları seçmeniz nasıl oldu?

Bu albümdeki tek marifetim prodüktör seçimim oldu. "Bana güzel şarkılar bul" demiştim, o da birbirinden güzel şarkılar getirdi, ben onlardan bir seçme yaptım.

Gillian Welch özellikle dikkatimizi çeken bir isim, nasıl biri o?

Apaçi tipli, öyle de giyiniyor. Kendi halinde, mütevazı, kibiri yok, belki de onun için o güzel şarkılar ona geliyor. Farkı tarzlarda yazabiliyor, bu da yetkin bir şarkı yazarı olduğunun kanıtı.

Neler dinliyorsunuz? Basın toplantısında bir İsveçli opera şarkıcısından bahsettiniz...

Jussi Björling. Son altı aydır onun şarkılarından başka bir şey dinlemiyorum. Ben tenorları severim, Björling de gelmiş geçmiş en büyük tenor bence. 1911'te doğmuş, 1960'da vefat etmiş. Annem ev işleri yaparken dinlerdi onu. Bazı yerlerde de derin derin iç çekerdi. Hangi bölümlerde iç çektiğini adım gibi biliyorum. Şimdi ben de aynı yerlerde iç çekiyorum.

"Dark Chords On A Big Guitar"daki favori şarkılarınız hangileri?

"Christmas In Washington" ve Natalie Merchant'ın şarkısı "Motherland".

Birden çok anavatanız var gibi geliyor mu?

En az üç tane var. ABD, Meksika, İrlanda... İnanın, Türkiye'yi nedense Meksika kadar yakın buluyorum kendime.

Babanız Meksika'nın neresinden?

Puebla diye küçük bir kentten.

Ailenizin Quaker olduğunu söylediniz, bir Meksikalının Quaker olması tuhaf değil mi biraz?

Daha tuhafı, onun babasının Katolik kilisesini terkedip metodist bir papaz olması. Ama bunda annemin payı olduğunu sanıyorum. Annem ilkokulda bir Quaker okulunda okumuş ve Quaker'ları çok sevmiş. Babam hayatında bir mâna araren Quaker'lığı benimsemiş, ben yedisekiz yaşındayken. Quaker'ların kiliseleri yok, bir toplanma evleri var sadece, orada oturup meditasyon yaparlar, sessizlik içinde. Bu, insanın gündelik koşuşturmadan sıyrılıp kendisini, düşüncelerini, varoluşunu incelemesini sağlıyor. Quaker'lar sadece sessizlik içinde oturup meditasyon yapmıyorlar, isteyenler kalkıp konuşabiliyor ve canlı tartışmalar oluyor.

Annenizle babanız nerede tanışmışlar?

Bir dansta. Lisedeyken.

Son soru: Sizce folk nedir?

Bilmem, ben tekniklerle ilgilenmem. Ayrıca kategorileri sevmem.

Bir söyleşide "Dylan'ın bugün yaptığı da folk" diyorsunuz...

Neyin folk olduğuna, neyin olmadığına kafa yormam. Folk, bir radar gibidir, karşı kültürün, muhalif kültürün radarı.

Söyleşi: ***Yücel Göktürk***

22→

EMEKTAR GİTARİST DUKE McVINNIE ANLATIYOR:

akdeniz BLUES

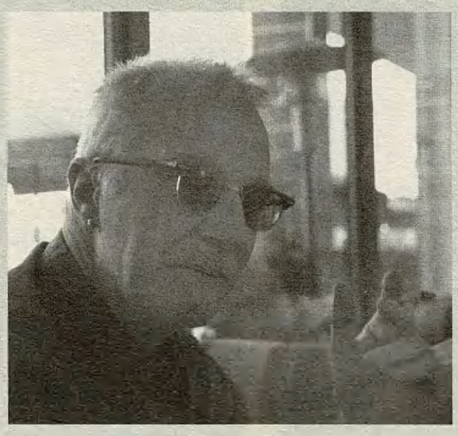

İşinin erbabı, kalender bir gitarist... Baez'in hem son albümünde çaldı, hem İstanbul konserinde: Shivaree grubunun beyin takımından Duke McVinnie... Dar vakitte kendisiyle buluştuk, konuştuk. Hem sohbetine hayran kaldık, hem de çantasından çıkarıp bize hediye ettiği son solo albümü "Sex & Death"e...

Joan Baez'in son albümünde çaldınız, şimdi de birlikte turneye çıkıyorsunuz. Onunla çalışmak nasıl bir his?

Duke McVinnie: Çok büyük bir onur. Mark Spector *(Baez'in prodüktörü)* arayıp albümde çalmamı istediklerini söylediğinde gerçekten çok sevindim. Doğrusunu söylemek gerekirse, pek de beklemiyordum. Düşünecek olursanız, aslında Joan'ın kendisi de çok iyi bir gitarist. Stüdyoya gittiğimde bir sürü insan beklerken, sadece Joan, bir basçı, bir de baterist bulmak beni şaşırttı. Sadece dört kişiydik. İlk andan itibaren o grupta yılların elemanıymışım gibi bir his vardı. Joan inanılmaz bir şarkıcı, etkilenmemek elde değil. Ayrıca dünya görüşü ve şarkı seçimi benimkilerle çok benzer. Bu da her şeyi kolaylaştırıyor.

Sizin Shivaree adında bir grubunuz daha var. Kendi grubunuzu kurmak için neden bu kadar uzun bir süre beklediniz?

(Türkçe söylüyor) Kısmet! *(gülüyor)*

Bu kelimeyi nereden öğrendiniz?

İngilizcede de aynı kelime var. Tabii Arap kökenli. Bu isimde meşhur bir müzikal vardır. Bu kelime, Shivaree'nin oluşumunu gayet iyi açıklıyor. Kısaca, doğru zamanda doğru yerdeydim de diyebiliriz.

Shivaree şu an ne durumda? Bir mola mı verdiniz?

Yepyeni bir albüm yaptık. Ocakta yayınlanacak.

Shivaree ile, özellikle "Goodnight Moon" şarkısıyla listelere de girdiniz, hatta biraz "mainstream" oldunuz. Nasıl bir histi bu?

(kısa bir an düşünüyor) Aslında çok süperdi. *(gülüyor)* Biraz para da bulmuş oldum sonunda. Shivaree projesi başladığı sıralarda arabamda yaşıyordum. Kariyerimin dip noktasındaydım. O kadar çok şey denemiştim ki, İran disko müzikleri yapan bir grupta bile çalmıştım. *(gülüyor)* Gerçekten! Aslında bu aralar sürekli Arap müziği çalışıyorum. Sırf Arap değil, bütün Doğu Akdeniz müzikleri diyelim. Oralı müzisyenlerle de çok sıkı fıkıyım. Geçenlerde Arap bir müzisyen benim "Nothing Lasts" *("Sex & Death" albümünden)* adlı şarkımı cover'ladı, hatta beni de çağırdı, beraber çaldık. Bu müziklerin daha çok formlarını çalışıyorum, Akdeniz folk müziği formunun peşindeyim. Bu tip şarkılar yazmak gerçekten çok zor, ama deniyorum. Örneğin Yunan müziği blues'a çok daha yakın. Arkadaşlarım beni çok gaza getiriyorlar, devamlı "daha fazla müzik yazman lazım" diyorlar. Ayrıca sesimi ve söyleyiş tarzımı Tom Waits'e benzetiyorlar, bilmem, bu o kadar önemli mi?.. Türk ve Arap müziği o kadar basit ki, işte o yüzden çok komplike. Saz ve dümbelekle uzun tekrarlar yapılıyor. Kulağa çok kolay gelse de, aslında çok zor... Sizin gibi bu tip müzikle büyüseydim her şey kolay olacaktı, ama ben New York'ta zenciler arasında büyüdüğümden blues bana çok daha yakın. İçinde doğduğum ve beni büyüten müzik blues. O yüzden de şimdi yepyeni bir dünyanın müziğini sıfırdan öğrenmem lazım.

Siz zamanı geldiğinde her ortamda, her türlü müziği çaldınız. Yirmi yaşında ünlenen ve birdenbire usta olarak lanse edilen müzisyenlerden değilsiniz. Daha ziyade bir müzik emekçisi, bir zanaatkârsınız...

Evet, müzik çalmaya çok erken yaşlarda başladım. İşçi sınıfına mensup bir ailede doğdum, o yüzden de işçi sınıfının müzisyeni olmaya çalıştım. Amerika'da bir yerlere gelebilmek için çok değişik tarzlarda müziği çalabiliyor olmanız lazım, çünkü çok değişik müzikler dinleniyor. Western'den funk'a, blues'dan disko müziğine kadar bir sürü farklı tarzda müzik yaptım zamanında. En büyük amacımsa kiramı ödeyebilmekti. Daha sonra Ambrosia *(Parsley, Shivaree'nin solisti)* ile tanışmam gerçekten hayatımı değiştirdi, belki de başıma gelen en iyi şeydi. Onun hakkında ne diyeceğimi bilmiyorum, kelimeler yetmiyor. İnanılmaz bir yetenek. Shivaree'nin şarkılarını da beraber yazıyorduk. Shivaree belki Amerika'da çok iş yapmadı, ama Avrupa'da gayet sevildi. Türkiye'de de sevildi, bildiğim kadarıyla.

Joan Baez'in Shivaree'den daha bariz bir politik duruşu var. Bu bir farklılık yaratıyor mu?

Dur bakalım, Shivaree'nin yeni albümünü dinlemeden konuşmayalım. *(gülüyor)* Albüm çok politik olacak. Zaten ismi "We Got Trouble" (Sorunlarımız var). Şu anda dünyada yaşadığımız sorunlarla ilgili olacak albüm. *(O sırada oturduğumuz yere Joan Baez'in bateristi ve müzik yönetmeni George Javori geliyor.)* George da bizimle beraber çaldı Shivaree albümünde. Zaten Shivaree'nin ilk dönemlerinde de bizimle turlamıştı, ama sonra Joan'la çalışmak için bizden ayrıldı.

George, sen nasıl buldun yeni Shivaree albümünü?

George Javori: Bateriler gerçekten çok kötü. *(gülüyor)* Şaka bir yana, daha ağır, oturmuş ve akıcı bir albüm yaptık. Çok daha olgun bu seferki. Aslında Joan'la turneye çıkmadan önce biraz rock da yaptık, hatta bir Brian Eno cover'ladık, bayağı rock oldu.

Son soru: Türkiye'yi nasıl buldunuz?

McVinnie: Beklediğimden çok daha iyi, bir kere insanlar inanılmaz sıcakkanlı. Böyle bir dönemde bir ABD vatandaşı olarak çok da sevecen bir karşılama beklemiyordum. Sahnede müthiş zaman geçirdik. Turneye böyle başlamak süper bir his.

Söyleşi: ***Sinan Kolat***

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz

UZANMIŞIM KUMSALA (ERDEK)

Gönül Yalçın, 18, öğrenci

Tatil nasıl gidiyor?
İyi gidiyor. Bugün geldik, günübirlik Bursa'dan.
Kumsalın her yanından farklı müzik sesleri geliyor. Şimdi bir yanda Gülben Ergen, bir yanda İsmail YK...
Hepsi çok iğrenç!
Sana neler hitap ediyor?
Ben rock müzik dinliyorum.
Mesela?
Metallica, Şebnem Ferah, Teoman, Mor ve Ötesi, Demir Demirkan...
Bir kız grubu olarak buraya gelmişsiniz, ama anneleriniz de yanınızda. Zor oluyor mu?
Boşver.
Demin gördüm, çevredeki çocuklar sizinle ilgileniyor diye annenizden fırça yediniz.
Ne yapalım onlar bakıyorsa. Annem ne yapsın ki. O da bizi korumaya çalışıyor, ama nereye kadar!

Metin Erdem, 21, şezlongçu

Buralı mısın?
Diyarbakırlıyım, buraya yaz sezonunda çalışmaya geliyorum.
Ne kadar kazanıyorsun?
Günlük 10 milyon.
Yalnızca 10 milyon mu?
Ama yemem içmem de buraya ait.
Kazandığın parayı ne yapıyorsun?

Seneye üniversite sınavına gireceğim, bir de aileme para gönderiyorum. O kadar emek verdiler, şimdi sıra bende.
Çalıştığın yer, sürekli müzik yayını yapıyor. İçinde beğendiklerin oluyor mu?
İsmail YK iyi... Tarkan Aşık Veysel'in şarkısını söylemiş, hoşuma gidiyor.
Diyarbakır'da müzikle aran nasıl?
Orada kendi sevdiğim müzikleri dinliyorum. Özgün müzik, Şivan Perwer, Ciwan Haco...

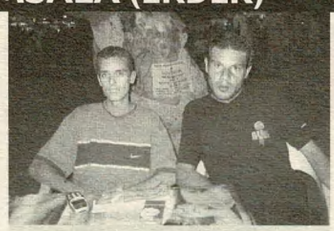

Oğuz Zekigiray, 25, serbest
Kıvanç Doğruer, 26, menejer

Kimin menejerisiniz?
Kıvanç Doğruer: Yılmaz Morgül.
Bu yıl kimler konser verdi Erdek'te?
Yıldız Tilbe, Alişan, Sefarad, Feridun Düzağaç. Yani burada sanat camiası çok.
Bugüne kadar en kalabalık konser kimindi?
Ebru Gündeş, Teoman aşırı kalabalıktı.
En çok kimin konser vermeseni istersin?
Şimdi ben menejerim, bu konuda bir şey diyemem. Sıradan bir insan olsam, Seda Sayan'ın gelmesini isterim.
Deniz Arcak konserinin bilet satışları nasıl gidiyor?
Oğuz Zekigiray: Şu an istediğimiz gibi değil. Ama bu konser önemli. Dokuz yıl aradan sonra ilk defa Erdek'te sahneye çıkacak Deniz Arcak.

Nurkadın Dalbay, 54, falcı

Kaç yıldan beri yapıyorsunuz bu işi?
İki yıldan beri.
Hemen nasıl öğrendiniz? Falcılık doğuştan sezgilerle olan bir şey değil mi?
Sana söylediklerim doğru değil miydi?
Eh işte! Ama hep genel şeyler söylüyorsunuz; aşk, para, sağlık...

Öyle değil be. Bak, bir müşterim var, burada bir fal baktım, sonra İstanbul'dan telefon açtı, telefonda yine baktım ona fal.
Çıktı mı?
Çıkmasa baktırır mı?
Çevrede sürekli müzik yayını yapılıyor, seviyor musunuz bu çalan şarkıları?
Yaramaz.
Siz neler dinlersiniz?
Muazzez Abacı, Adnan Şenses...
Şarkı söyler misiniz?
Eskidendi o şarkılı türkülü günler.

JOAN BAEZ KONSERİ

Neşem Şahin, 32, biyolog

Joan Baez'i nasıl buldunuz sahnede?
Muhteşem! Çok özel bir geceydi.
62 yaşındaki bir kadının hayata bakışı ve enerjisi hakkında ne düşündünüz?
Onun hayatı bence bu. Bizim için yürümek neyse, onun için gitarı tutmak, müzik yapmak o.
Onu ilk ne zaman dinlediniz?
Ortaokul zamanlarında. Aslında Bob Dylan'ı önce tanıdım, ondan sonra ikisinin düetlerini dinledim...
Yerli müzisyenlerden tercihiniz?
Zuhal Olcay'ı, Bülent Ortaçgil'i seviyorum. Yanılmıyorsam, gelecek ay ikisi burada konser verecek.
En son hangi albümü satın aldınız?
Nazan Öncel'i... Onun bir albümünü ilk defa alıyorum. Arkadaşımda dinleyip beğenince hemen gidip aldım.
En çok hangi şarkıyı sevdiniz?
"Küçük Gemiler".

Ece Yıldırok, 22, öğrenci

Nasıl buldun konseri?
Şahane! Beklediğimden çok çok iyiydi. Çılgınlar gibi hayranı olmama rağmen çok beğendim.
Bundan sonra çılgınlar gibi hayranı olur musun?
Daha özenle takip edebilirim...
Joan Baez'in ağzından Nâzım Hikmet duyduğunda ne hissettin?
Zaten sevdiğim şarkılardı, onun söylemesi başka bir hoşluk yarattı.
Genelde neler dinliyorsun?
Nick Cave, PJ Harvey...
Sence neden Joan Baez denince akla hemen Dylan, PJ Harvey denince de Cave geliyor? Ne olacak kadınlara yapılan bu "yenge" muamelesinin sonu?
Ben böyle bakmamıştım açıkçası. Nick Cave'le PJ'in aşk muhabbetlerini çok sonra öğrendim. Bence PJ Harvey kendi başına bir karakter.

CHARLIE HADEN KONSERİ

Erdoğdu Paker, 36, Bankacı

Caz Festivali nasıl gidiyor?
Epey konsere bilet aldım, dün akşam Mariza'yı izledim, yarın Explosions In The Sky...

Kaç yıldır takip ediyorsunuz festivali?
Yirmi küsur yıldır... Bu sene bildik isim az, yine de kaliteli çizgisi devam ediyor.
Mariza'yı nasıl buldunuz?
Mikrofonsuz söylediği şarkı muazzamdı. Saçları da çok enteresan.
Charlie Haden'ın müziği ve devrimci anlayışı size ne düşündürüyor?
Benim jenerasyonum Charlie Haden'ın devrimciliğini çok takip etmedi. Onun müziğe başladığı yıl, aşağı yukarı benim doğum yılım. Bu akşam onu ve Carla Bley'i görmekten mutluluk duyacağım.
Türkiye'deki müzikle aranız nasıl?
Türkçe müzikle mi? Hiç yok. İşte Teoman'dan, Duman'dan biraz haberdarım. Çevremde, yetiştiğim jenerasyonda Türkçe müzik dinlemek ayıptı.

Pınar Gutsuz, 23, öğrenci

Festival nasıl gidiyor?
Açıkhava'daki tüm konserlere geldim. Dün Bobby McFerrin güzeldi.
Joan Baez'i nasıl buldun?
Çok klasikti.
Şu an şimşekler çakıyor, sağanak yağmur yağıyor ve insanlar Charlie Haden'ı dinliyor...
Çok hoş.
Ne zamandır festivali takip ediyorsun?
Ailemden dolayı, yedi yaşımdan beri. İlk, Bob Dylan konserine gelmiştim.
Bugüne kadar en etkilendiğin konser?
Küçükken Tracy Chapman'ı severdim, onun konserinden çok etkilenmiştim.
Caz dışında neler dinlersin?

Rock, elektronik... Ama Kardeş Türküler konserine de gidip keyif alabiliyorum.
Çantanda hep discman olur mu?
Evet ve onun içinde her zaman Ben Harper olur.

NAZAN ÖNCEL

Nazan Öncel'li günleri iple çekiyorduk, çek babam çek, sonunda geldi. Hem de bu sefer "kalmaya geldi". Bir "yaz marşı"na dönüşen "Hay Hay" püfür püfür esedursun, yeni albümün birçok parçasında çaktırmadan ne fırtınalar kopuyor! Öncel'in şarkı yazarlığında yeni bir merhale, gene yalın bir dille kaleme alınmış, hayatın kalbinden hikayeler... "Beyoğlu"ndaki "mesela acı yok, ağrı yok, sızı yok, sözde neşe çok..." dizeleri özetleyebilir albümü: Güya neşe, ama daha çok acılar, ağrılar, sızılar bir araya gelmiş, yan yana fotoğraf çektiriyor "Yan Yana Fotoğraf Çektirelim"de... "Demir Leblebi" gibi, "Göç" gibi bir klasiğe daha imza atan Nazan Öncel'le bir araya geldik, kendimizi şarkıların yollarına vurduk. Hazır yakalamışken, (bu sayfaya gelene kadar dikkatinizi çekmiştir zaten) meşhur elyazısını konuşturmasını, Roll'daki Caz Festivali misafirlerinin isimlerini bir kağıda çiziktirmesini rica ettik...

Merak şarkıyı kirletir

"Hay Hay"dan başlayalım mı? Şarkı aylardır herkesin dilinde.

Nazan Öncel: Evet, şarkı sevildi. Bunun sinyallerini birkaç sene önce aldım. "Hüp" döneminde bir gece bana Tarkan'ın menejeri Michael Lang gelmişti. Hani Woodstock konserlerini örgütleyen abimiz. "Hüp"ü zaten Los Angeles'ta dinlemişti, o gece "Hay Hay"ı da dinlettim kendisine. Çok sevdi. Bana No Smoking Orchestra'yı bilip bilmediğimi sordu. Emir Kusturica'nın hem müziğinin, hem de sinemasının meraklısı olduğumu söyledim. "Bu iki şarkıyı onlar düzenleseydi, ancak bu kadar güzel olurdu" dedi. Son düzenleme aşamalarında da stüdyoya zaman zaman gelip "Hay Hay"ı dinliyordu, aynı tadı koruyup korumadığına bakıyordu...

Düzenlemenin, en az sözler ve beste kadar payı mı var şarkının sevilmesinde?

Klarnetler, defler, kemanlar, dümbelekler cirit atıyor şarkıda. "Buyurun gelsin" derken onları da kastetmişim anlaşılan. Ben ne kadar yemek yersem yiyeyim, ekmek yemedim mi karnım doymuyor. Soframdan da kimsenin karnı doymadan kalkmasını istemem. Bazı şarkılarım için de aynı şey geçerli oldu. Böyle Doğulu ezgilerde, Balkan ezgilerinde bu coşkulu havayı seviyorum. Yerli çalgıları o yüzden tepe tepe kullandım. "Hüp"te de bir el zili, ne güzellikler yapmıştı. Alt tarafı bir zil demek, haksızlık olur. Çalgıların karşılıklı konuşması, birbirine cevaplar vermesi müthiş eğlenceliydi "Hüp"te. Hazır ona elim değmişken, diğerlerinde de aynı anlayışı korumaya çalıştım. Mesela "Çalgıcı karısı Binnaz" bana son yılların en farklı, en güzel şarkılarından biri gibi geliyor. Zaten Ciguli'yi yüz tane popçuya değişmem.

Senden böyle neşeli bir şarkı artık pek beklenmiyordu galiba. Fazla "pop" bulanlar da var.

Evin karşısında bir düğün salonu var. Komşulardan biri "her gece bu tantana çekilecek gibi değil" gibilerinden bir şeyler homurdanınca, ben itiraz ettim, "siz ne diyorsunuz, iyi ki böyle şeyler var" dedim. Bunlar gürültü ya da kulak kirliliği falan değil ki. Bu kadar yalanın arasında gerçek bir şey. Tam bunları söylerken düğün salonundan "Hay Hay" yükselmeye başladı, gülüştük. Sonra piyanist şantör Farfisa'sıyla Erkin Koray'ın "Anma Arkadaş"ını söyledi, arkasından zurnalar düttürü düttürü, "bas bas paraları Leyla'ya, bi daha mı geleceğiz dünyaya..." Bir döktürdüler, ama ne döktürmek! Tam bir cümbüş. Bu tam da bizden bir şey değil mi?

Bir de neşeli gibi duran, aslında hiç de öyle olmayan şarkıların var. Mesela "Anlamaya Çalış".

Onu tek gitarla arpej çalayım, bayıla bayıla "Göç"e koyulabilecek bir şarkı olur. İlk yazdığımda o haldeydi zaten. Ama sofrada yabancı kalmasın diye "Hay Hay"a, "Ukâla Dümbeleği"ne biraz yaklaştırmak istedim. O şarkıda göbek atabilirsin, ama sözler göbek atmıyor. Biraz posta koyar gibi, şikayetçi bir tonla söyledim gene. Metronom arttıkça dümbelekler istedi. Her yola geliyor, uyaroğlu o şarkı. *(gülüyor)* Çok söz dinledi, ne dersem onu yaptı.

En kolay çıkmış şarkıların hangileri bugüne kadar?

Bu albümde "Nereye Böyle" var mesela. "Hayat Güzelmiş", "Zor Dünya", "Her Nerdeysen" de öyleydi. Bir çırpıda çaldım, söyledim, bitirdim. İlk demolarına çok sadık kalarak albüme koyduk... Ama mesela "Gidelim Buralardan"ın aranjmanı bunun tam tersidir. Şarkıları bilgisayarda çalışırken, yaptığın bütün denemeleri "1", "2" diye kod numaraları vere vere kaydediyorsun. "Gidelim Buralardan" için 3, 4, 5, 6 derken şarkı bir türlü oturmadı yerine. Rakamlar tükendi, "Gidelim Buralardan Son", "Gidelim Buralardan En Son" dedim, olmadı, olmadı. En son bir versiyon yaptım, "Gidemez Buralardan" diye kaydettim ismini. *(gülüyor)* Gitar yürüyüşünü değiştirdim, 16'lık vuruşlarla yaptım, nihayet gitti, o versiyon girdi albüme. Hâlâ o şarkı bilgisayarda "Gidemez Buralardan" diye durur.

"Hay Hay"da Tarkan da var. "Karma" albümünü, içinde senin şarkıların var diye almıştık. Şimdiyse içinde Tarkan olduğu için "Yan Yana Fotoğraf Çektirelim"i alanlar vardır.

Var tabii. Tarkan dinleyicisiyle benim dinleyicim aynı kişiler olmadı hiçbir zaman. Belki "Bir Hadise Var" döneminde oldu sadece. O kadar ergen ya da o kadar kız dinleyicim yok benim. Belki şimdi Tarkan yüzünden albümü alanlar, "Küçük Gemiler"e de bu sayede ulaşmış olacak... Neticede bence şarkının kendisi önemli. Şarkıyı Ali yazmış, Veli söylemiş, o kadar önemli değil bir noktadan sonra. Noir Désir'in elbette önceden de Türkiye'de takipçileri vardı, ama neden o şarkısı bu kadar tuttu? İnsanlar bir şarkıyı sevdikten sonra iş bitiyor. Beyoğlu'nda "Hay Hay" kadar "Le vent nous portera" çalıyordu o zamanlar.

Albüm tutmasına rağmen ortalıkta, televizyonda, basında çok sık görmüyoruz seni...

Evet, ama bu bir kural değil. Kesin alınmış bir karar da değil. Albümün satmayacağı varsa, bütün gün kanal kanal dolaşsan gene satmaz... Zaten hep "Gül Pansiyon nerede?", "bu şarkıyı kimin için yazdınız?" gibi sorularla karşılaşıyorum, çok rahatsız oluyorum. Her şarkı ille de ardında bıraktığın gözü yaşlı biri için yazılmalıymış gibi... Bütün şarkılarımı "az sonra" hikâyelerine dönüştürmek istemiyorum. Çocukluğumdan beri severek dinlediğim şarkıların kime, hangi sebeple yazıldığına bakmamışımdır. Mesela Fikret Kızılok'un "Bu Kalp Seni Unutur mu" şarkısı bildiğim en güzel aşk şarkılarından biridir, ama kime yazıldığını hiç merak etmedim. Ya da içine merak katarak şarkıyı kirletmek istemedim. →

Şarkılarımı "az sonra" hikâyelerine dönüştürmek istemem. Mesela "Bu Kalp Seni Unutur mu"yu Fikret Kızılok'un kime yazdığını hiç merak etmedim.

Kapak fotoğrafı ve diğer fotoğraflar: Gül Gülbahar

Akbank Rock'n Coke Festivalinin bankasıdır.

ROCK'N COKE İSTANBUL
By Coca-Cola
21-22 AĞUSTOS'TA
HAZERFEN HAVAALANI'NDA

48 saat Uyku yok Müzik var

Biz yine varız

Akbank Card**Rock**

Rock'n Coke Festivali'nin para birimi

444 25 25
www.akbank.com

AKBANK

"Bir Hadise Var" dönemiyle bugünü karşılaştırırsan, şöhrete bakışında ne gibi değişiklikler oldu?
Formula 1'de olmadığımı anlamam, şöhreti bir kenara itebilmem beş-altı senemi aldı. Jeton sonradan düştü sayılır.
Üne kavuştuğunda Leonard Cohen gibi 35 yaşındaydın. Bunun getirdiği bir olgunluk yok muydu üzerinde?
Elli yaşımda da ünlü olsam, o zamanlarki saçmalamalarım gene olurdu. Kendimi ortalıklara nasıl da atmışım, bugün farkediyorum.
O yıllarda "şöhret olmak" hayallerinin arasında mıydı?
Bilmem. Sevilme ihtiyacıyla ilgili bir şey şöhret olmak.
Bu bir risk. Sevilme ihtimali kadar nefret edilme, herkesin seninle uğraşması, alay etmesi ihtimali var...
İlk albüm altı ay sonra da olsa, ilgi görmeye başladığında, şöyle bir sersemledim. Güllük gülistanlık bir dünyaya adım attığımı zannettim. Bugünkü gibi karalama kampanyaları yoktu pek. İlk günlerde televizyonlarda gördüğüm sadece büyük bir alkıştı.
Yo, neden? Bu pop patlaması, hep olumsuz bir bakışı beraberinde getirdi.
Bunları görmezden geliyorsun. Sevilme ihtiyacı dediğim şey hepsinin üstüne geçiyor. Bob Hope'a sormuşlar, "şöhretli biri olacağınıza, deniz kıyısında balık tutsaydınız ya" demişler, "balıklar alkışlamaz ki" demiş... Alkış insanı gaza getiriyor. Şimdi de alkışlanmak istiyorum elbette. Alkıştan aldığım haz değişmedi. Ama artık gaz kesmeyi bildiğimi sanıyorum... Yirmi yaşında ehliyet imtihanına girmiştim. Trafiğe çıktığımızda basmış gidiyordum, karşıdan gelen otobüsü görünce panik oldum, "eyvah, şimdi yandan bir kamyon geçse, şu olsa, bu olsa" diye bağırmaya başladım. Yanımda oturan hoca, "ayağının altında fren mi yok kızım?" dedi. O laf kulaklarımda hâlâ... Medyatik olmamaya özen göstermek bir tercih. Artık şarkılarım konuşsun istiyorum. Varsın başka bir şey söylemeyeyim. Radyolar çalıyor, klibin az-çok gösteriliyor. Ekstra çabalara girdiğinde, sırf albüm satsın diye yaptığın zannediliyor.
Neil Young'ın bir lafı var: "Kendi müziğimin pezevengi olmak istemiyorum."
Vay be! Ne güzel söylemiş... Konserler kanlı canlı olduğu için, şarkılarını paylaşmak açısından çok güzel olurdu. Ama televizyona çıkıp da, şunu yaptım, bunu yaptım demek zül geliyor. Şöhret biraz da insanın kendini nereye koyduğuyla ilgili. Bu dünyanın merkezi Nazan Öncel değil ki. Nazan Öncel'i atıp şarkını düşünmen, etrafında olan bitenleri görmen lazım. Şarkı yazmak için çok daha sağlıklı bir yol bu. Geçen gün Radikal İki'de benim albümle ilgili güzel bir yazı çıktı, Donat Bayer'in yazdığı. Sayfayı çevirince, Iraklılara yapılan işkence fotoğraflarıyla ilgili bir yazı vardı, Yıldırım Türker'in. Şimdi hangi yazı daha önemli sence? Benim yazı, olsa da olur olmasa da olur cinsinden bir şey. İnsanlar işkencelerden geçirilirken "Yan Yana Fotoğraf Çektirelim" tâli kalmıyor mu? Bilemiyorum. İnsanın sanatçı kimliğini merkez alıp sabah akşam ben ünlüyüm diye dolaşması çok kötü. İnsanın gözüne perde inmiş gibi oluyor...
Son zamanlarda "Hay Hay" kadar "Gitme Kal Bu Şehirde" de popüler oldu galiba.
Şarkı hotladı. *(gülüyor)*
Popstar'da ve Türkstar'daki favorilerimiz Selçuk Demirelli ve Simge Bağdatlı'ydı, ikisi de bu şarkıyı okudu.
Çok da iyi okudular bence.
"Gitme Kal Bu Şehirde" ayrıca Ahmet Piriştina'nın cenazesinde çalındı.
Ahmet Piriştina'yla otuz sene önce Bayraklı'da komşuyduk, ama o bunu hiç bilmedi. Etrafı yüksek duvarlarla çevrilmiş bir evde otururlardı, çok zengin oldukları söyleniyordu mahallede. Kucağımda Serkan'la *(oğlu)* kapının önünden geçerken o evde oturmanın nasıl bir duygu olduğunu anlamaya çalışır, çekinerek bakardım. Seneler sonra bir şarkı yazacaksın, o ailenin çocuğu son yolculuğuna bu şarkıyla uğurlanacak. Çok garip, ne desem bilemiyorum... Mesela, birkaç sene önce gazetede bir haber okudum. Adana'da bir adam sevgilisi için billboard'lar kiralamış, şehri "Gitme kal bu şehirde"lerle donatmış. *(gülüyor)* Şarkılar bir sürü farklı duygunun veya olayın şahitliğini yapabiliyor. Bu yüzden besteleri şarkı yapan sözlerin gücüne ihtiyaç duyuyorum. Kelimeleri konuşturmayı, durumları anlatmayı seviyorum. Sözü olmayan bir ezgide duygu aramak bana yorucu geliyor. Belki de eski kafalının biriyimdir, ama ben böylesini seviyorum...

Bir şeyler yapabildiysem, albüm kolajındaki insanların filmleri, şarkıları, kitapları sayesinde yapabildim. Sanki çok anneli, çok babalı biri gibiyim.

Popstar yarışmalarına nasıl bakıyorsun? Bir zamanlar şöhrete yüklenen anlamla bugünkü anlam arasında dağlar kadar fark var galiba.
Ben de bir yarışmayla başladım bu işlere aslında. 1976'da TRT'nin açtığı tek bir yarışma vardı, Amatör Ses Yarışması. Türkiye genelinde bir kere yapıldı. Erol Pekcan, İzmir Radyosu'ndan Ümit Tunçağ, Akın Ajlan Aksel vardı jüride. Tuna Ötenel piyano çalıyordu, sen de şarkını söylüyordun. Annemle ilgili kendi yazdığım bir şarkıyı söyleyip İzmir birincisi olmuştum. Güzel bir şarkı değildi üstelik. Kazanan TRT'de bir programa çıkma hakkını elde ediyordu. Ödülü buydu. Sonra rahmetli Akın Ajlan Aksel bu şarkıyı koltuğunun altına alıp İstanbul'da Melodi Plak'a götürmüş, konuşmuş, "İzmir'den bir arkadaşımız birincilik elde etti, kendi şarkıları var, düşünür müsünüz ona plak yapmayı" diye sormuş. Kabul etmişler. Benden bir fotoğraf ve ses kaydı istediler. İzmir Radyosu'nun stüdyo imkânlarını kullanarak iki şarkı hazırladık, randevu aldık, İstanbul'a geldik. Ben demosunu yaptığımız şarkıların aranjmanları yapılacak zannediyordum. Ama bana "bu şarkılar olmaz, size şu besteleri verelim" dediler: Koyutürk'lerin bestesi, "Sana Kul Köle Olmuştum". Ben de kabul ettim. İlk 45'liğim bu vasıtayla çıkmış oldu... Bugünkü Popstar'larla karşılaştırmaya kalkarsak, evet, bu da bir yarışmaydı. Önümüzde Erol Büyükburç, Ajda Pekkan gibi popstar örnekleri vardı. Birkaç sene öncesinde de Toplu İğne Yarışması'nda Esmeray "Unutama Beni"yle birinci olmuştu. Hiç kimse çıkıp da Esmeray'a "sen popstar kıstaslarına uymuyorsun" demedi. Popstar kıstası diye bir şeyin varlığından bîhaberdik. Esmeray'a "sen siyahsın, karasın, Ajda Pekkan gibi değilsin" demediler. Taş gibi bir şarkıydı, taş gibi bir şarkıcıydı Esmeray. "Unutama Beni" hâlâ seviliyor, dinleniyor işte. Ondan bize hatıra kaldı bu şarkı.
Sen o yarışmayı kazanamayabilirdin de. Veya kazansan da, kaybetsen de, jüri üyelerinin senin hakkında ne düşündüklerini yüzüne karşı, hatta bütün ailenin, arkadaşlarının yüzüne karşı bütün ayrıntılarıyla söylemelerini ister miydin?
Valla hiç duymak istemezdim. Dayanılmaz bir şey... Çok farklı bir zamandayız şimdi. İşin buralara nasıl geldiğini oturduk, hep beraber seyrettik işte. Sosyolojik bir durum bu. Ortada bir kabahat, bir kabahatli bulamıyorsun. Ben böyle koşullarda bir yarışmaya katılabileceğimi düşünemiyorum. O ortamda, jürinin karşısında, sırtımı döner, çeker giderdim kesin. Ya da ne bileyim, bir şeyler yapardım işte. Bugüne kadar bana deli de dendi, kaçık da dendi. Ama kaçık neymiş, esas o zaman görürlerdi. *(gülüyor)*
İlk albümündeki şarkılarının başarısının sebebi, 90'lar gençliğinin diline yakın olması mıydı sence? Mesela, "aşık değilim olabilirim, yüzde 50 sevebilirim".
Kendime ait bir dil oluşturabilmiştim. Bence 1990'ın dili değildi, kendi dilimdi. Gençler beni akranlarını sever gibi değil, ablalarını sever

gibi sevdiler. Hiç "Nazan" demediler bana, hep "Nazan abla" dediler, halen de öyle diyorlar... O dönemde, 15-20 yıl boyunca niye dikiş tutturamamış olduğumu sordum kendime. Ben nelerden hoşlanıyorum, hangi filmleri seviyorum, hangi kitapları okuyorum, hangi müzikleri dinliyorum, bana bunları sevdiren neler? Kendi dünyamın sözcüklerini aradım, kendi dağarcığımda neler var, bunları düşündüm... Evimiz kitaplarla donatılmış bir ev değildi. O güne kadar ne gördüysem, neyle beslenebildiysem, o Türkçeyle şarkı yazmaya kalkıyordum. Daha sonra okumanın tadına varınca yazdığım şarkılar da değişti. Benim ilk okuduğum kitap "Teneke"dir. Geçenlerde Yaşar Kemal'le telefonla konuştum, "kimi Cumhuriyet çocuğudur, kimi de benim gibi Yaşar Kemal çocuğudur" dedim kendisine. Yazdıklarının bana nasıl hayat verdiğini, yaşama nasıl tutunmamı sağladığını anlatmak istedim... Aslında "Bir Hadise Var"daki şarkılar aşka yaslanmıştı. Şarkıların her şeyi söyleyebileceğini anlamak epey zamanımı aldı.

Aşk şarkıların da hikâye formuna, sinemaya yakın oldu hep...

İnsanın meramını anlatması önemli olan... Şimdi "Ukâla Dümbeleği" bir aşk şarkısı, ama içinde "bırak hata yapayım / düşündüğüm gibi yaşayayım / ne halim varsa göreyim / sonucuna katlanayım..." diyorum. Bu dörtlük sadece aşkı anlatmıyor. Ayrıca hiçbir aşk, piyasada rastladığımız aşk şarkılarındaki kadar kolay yaşanmıyor ki. Aşk karmaşık bir duygu. Aşk şarkıları da biraz karmaşık olmalı, çelişkiler barındırmalı... Ama bir durumu ne kadar basit anlatabilirsen, o kadar iyi olur. Elbiseyi süslemeye kalkarsan, üstünde ağlayabilir. Kelimeleri seçerken süslemeden kaçınmaya çalışıyorum.

Bazı kelimelere tav olup da şarkı yazdığın olmadı mı hiç?

Öyle şey olur mu ya? Duygudan yola çıkarım her zaman. O duyguyu ifade eden kelimeler gelir, şarkıyı bulur...

Yine de kelimelere bir sevgi duyduğun belli.

Eduardo Galeano'nun "Yürüyen Kelimeler"inde çok güzel bölümler var. Çok sevdim o kitabı... Kelimeler hayatı oluşturuyor, bir söz hayat kurtarmaya –bazen de tersi– yetebiliyor. "Duvara Karşı"da Sibel hapishanede Cahit'e "seni bekleyeceğim" diyor. Cahit, buna inanmak istediği için inanıyor. Yedi seneyi o bir tek cümleyle, o umutla geçiriyor. İçeriden çıktığında "hayatta kaldım, anlıyor musun" diyor arkadaşına, Güven Kıraç'a.

"Duvara Karşı" etkiledi mi seni?

O filmden çıkamıyorum, hâlâ ordayım... Özcan Deniz bana bir Lübnan bestesi getirdi, üzerine şarkı sözü yazmam için. Şarkıdaki duygu "Küçük Gemiler"in uzantısı gibi bir şeydi benim gözümde. O günlerde Fatih Akın'ın filmini seyretmiştim, allak bullak olmuştum. "Bir adam düşün gözü yolda, yarı ölü yarı diri, bir arafta..." diye yazdım sözleri. "Tomurcuk" benim için "Duvara Karşı"nın şarkılarından biri oldu sanki.

İçinde "şarap" geçen şarkılarının sayısı arttı. Son albümünde iki tane var.

Son albümde "ayran" da var ama. *(gülüyor)* "At kadehi elinden, bin parçaya bölünsün, dökülsün meyler yere..." Bu şarkı gelir benim aklıma şarap deyince. Fonetik olarak çok güzel geliyor kulağa şarap. Bir şarkıya çok yakışıyor. Mesela viski yakışmıyor. Belki bir rock şarkısına yakışır, ama Türk sanat müziğinde viski ne kadar kötü. *(gülüyor)* Ayrıca kırmızı şarabı çok severim.

Şarapçı diyebilir miyiz sana?

Diyemezsiniz. *(gülüyor)* Belki hipoglisemim olmasa diyebilirdiniz. Ben rakıyı da severim, ama sofra kuracaksın, meze hazırlayacaksın, zahmetli iş... Şarabı bir elmayla, bir peynirle, bir sigara eşliğinde içebilirsin. Meşrubat gibi geliyor bana bazen.

"Ucuz şaraplar içtim" diyordun "Geberik" şarkısında.

İçmişimdir, yazmışımdır. *(gülüyor)*

Şarap kafasıyla yazdığın şarkı var mı hiç?

"Hadi Güneye", "Bu İstanbul" kıyak kafayla yazdığım şarkılar. Onları yazarken şarkıların sarhoşluğuyla şarabınki karışıktı. "Hayat Güzelmiş"in aranjmanını da şarap eşliğinde yaptım en son. Kırk yılda bir, en fazla iki kadeh içiyorum, kendimi mutlu edecek kadar...

"Beyoğlu" çok ilginç bir şarkı. İnsan 3 dakika 41 saniyede bu kadar çok şeyin anlatılabileceğine inanamıyor.

Bir şey itiraf edeyim mi? Demin şöhretten bahsediyorduk. O ilk yıllarımda tıpkı yabancı gruplar gibi ülke ülke dolaşmayı, otobüslerde gezmeyi, her yerde konser vermeyi hayal ederdim... Aslında bu işin en tav olduğum tarafı buydu. *(gülüyor)*

En güzel dizelerden biri "hayat acılardan geçer / battı balık yan gider". "Beyoğlu"nun finaline cuk oturmuş. "Battı balık yan gider" deyimi bu şarkı için yaratılmış adeta.

Etki yaratan bir söz olduğunu kabul ediyorum, bütün şarkıyı tek bir cümleyle anlatıyormuşum hissine ben de kapıldım. Gündelik hayattan bir söz. Kendimizi yollara vuralım, battı balık yan gider, acı patlıcanı kırağı çalmaz, atın ölümü arpadan olsun... Daha sayayım mı? *(gülüyor)* "Hayat Güzelmiş" şarkısı hakkında Hakan Kurşun'la konuşmuştuk. Bütün şarkıyı anlatan lafın, en sondaki "utanmadan" olduğunu söyledi. Bir derdi kısa sürede anlatırken, özetini de bir kelimeyle çıkarmış olmam hoşuna gitmiş. Bu şarkının farklı bir versiyonunu yaptı Hakan.

Nasıl bir şey?

Valla şahane oldu. Şan kaydını ve tempoyu hiç değiştirmeden, altyapıda kıyametler kopardı. Elektronik müzik, çok ilginç tonlar. Bir gün inşallah yayınlarım.

"Beyoğlu" şarkısından Osibisa bile geçiyor...

Gazeteci bir arkadaş "joint" zannetmiş Osibisa'yı. *(gülüyor)* Benim kuşağım için Afrika müziği Osibisa'ydı. Plak kapakları da çok etkilerdi beni, aynı tipte çok kapak vardır o dönemden. Garip vahşi orman çizimleri, maskeler, hayvanlar... Onları dinleyerek Afrika'yı merak etmeyi öğrenmişizdir. Bir dudağı yerde bir dudağı gökte Araplardan oluşan bir ülke diye bilinirdi Afrika. Belki daha ilgili birine sorsan, açlıktan, kabile savaşlarından, safariden falan bahsederdi. Fakat Afrika'nın bir kültürü, bir müziği de var yani.

Geçen sene rap'çi Ceza bir televizyon programına konuk olmuştu. Telefonla programa katılan babası, "gençliğimizde Osibisa dinlerdik" demişti...

O kuşak bilir Osibisa'yı. Mesela Cahit Berkay'lara da sorsan bilir elbette. Moğollar da aynı mantıkla Anadolu rock yapıyordu. Santana nasıl Latin rock'sa, Osibisa da 70'li yılların Afrikalı, Ganalı rock grubu. İnternetten baktım, hâlâ konser veriyorlarmış...

Beş senedir albüm yapmıyorsun, ama hiç değilse geçen sene Ahmet Kaya tribute albümünde sesini duyabildik. Böylece "yorumcu" tarafını da öğrenmiş olduk.

"Mahur" hem Ahmet Kaya şarkısı, hem de Attilâ İlhan şiiri olduğu için ben de memnun oldum. Ahmet Kaya'nın sesi çok dokunuyor bana. "Şafak Türküsü"nden beri böyle... Bence şimdi Simge, sırf Ahmet Kaya şarkılarından oluşan bir albüm yapsa çok sevilir.

"Yan Yana Fotoğraf Çektirelim"in kapağındaki kolaj çok güzel. Müzeyyen Senar'dan Oğuz Atay'a, John Lennon ve Yoko Ono'dan Adile Naşit'e kadar küçük küçük onlarca resim... İnsan gözünü ayıramıyor.

CD'nin üstünde Nazan Öncel'in geçmişten bugüne, 9 yaşından 50 yaşına her türlü hali var. CD'yi çıkardığında altından bu kolaj çıkıyor. Çünkü bu insanlarla bugünlere geldim ben. Bir şeyler yapabildiysem, onların filmleri, şarkıları, kitapları sayesinde yapabildim. Sanki çok anneli, çok babalı bir insan duygusu yaşıyorum. "Ne güzel" diyorum, "bu kadar çok anam babam var!.." Son birkaç senedir, gazetelerde rastladığım fotoğrafları kesip yapıştırdığım defterlerim oldu. Daha dün James Baldwin'le Marlon Brando'nun yan yana fotoğrafını kesip koydum. Aynı zamanda kurşun kalemle şarkı sözlerini karaladığım, notlar aldığım, bazen saçmaladığım sayfalar...

Bu kolaj, geçmişe bağlılık ya da geçmişe takılıp kalmak anlamına

O zaman kimse çıkıp da Esmeray'a "sen siyahsın, karasın, Ajda gibi değilsin" demedi. Popstar kıstasının varlığından bîhaberdik. Ama "Unutama Beni" hâlâ seviliyor işte.

→27

Nev

Tüm Müzik Noktalarında

PASAJ

da geliyor olabilir mi?
Ama onları bugüne taşıma duygusunun üstünde durmak istiyorum. Ölü sevicilik gibi mi algılanıyor yoksa? Tam tersine, yarına ilişkin hayallerim de vardır bu kolajın içinde. Cem Karaca'nın fotoğrafını görünce, "hep kahır, hep kahır, bıktım be" diyen sesi yankılanıyor kulaklarımda. Keşke bu kolajı ona götürebilseydim, yüzünde bir tebessüm görsem bana yeterdi. Bazı insanlara hayat bir ayrıcalık tanısaydı keşke. Ölüm onlar için söz konusu olmasaydı... Murathan Mungan'ın albümünde "Göç Yolları"nı ne kadar güzel söylemiş. Şarkıda "rüzgâr" demiyor, "rûzgâr" diyor, dikkat ettin mi? Kimse onun gibi "rûzgâr" diyemeyecek bir daha.

Defterlerindeki fotoğraflarda gençler de var mı?
Var tabii. Bizim kuşaktan insanların fotoğrafları da var, Tarık Akan, İlhan İrem, Sezen Aksu, Ahmet Kaya... Mesela Kurt Cobain var... Bertrand Cantat da var. Ona çok üzülüyorum. Onun olduğu sayfaya karaladığım bir şey var, hayatımda ilk defa direkt bir fotoğrafa bakarak bir dörtlük yazdım: Havalar baharı müjdeliyor mu / Çocuklar denizden taş topluyor mu / Güneş var mı güneş bizim oralarda / Kağıdım kalemim beni bekliyor mu?..

CD'deki kolaj, akla başka şeyler de getiriyor. Artık hayatımızı bir kolaj olarak mı yaşıyoruz acaba? Her an bir bilgi bombardımanı altındayız, hiçbir konunun, hiç kimsenin üstüne tam eğilmeden günler karman çorman geçip gidiyor sanki...
Aralarından bir seçme yapmıyorsak kötü. O bombardımanın arasından kendine yakın hissettiklerini seçebilmelisin. Kalbinde, kafanda bir bahar temizliği yaparak fazlalıkları atıyorsun, böyle insanları oraya yerleştiriyorsun. Her zaman onlar sana gelmez, sen onlara gideceksin. Ben ortaokulu bitirdiğimde kitaplarda Nâzım Hikmet yoktu. İki sene önce de dışarıdan liseyi bitirdim, Nâzım Hikmet gene yoktu. Otuz sene önce bıraktığım yerdeydi ders kitapları. En iyi şairini okulda okutmuyorsun, ama öbür taraftan da kalkmış, bu okullardan mezun olmuş çocukların pop şarkılarında iyi sözler yazmasını bekliyorsun!..

Kapaktaki Frida Kahlo pozu, olumlu-olumsuz çok konuşuldu...
O fotoğrafa Nazan Öncel olarak bakmıyorum ben. Frida Kahlo'nun fırçasından çıkmış hissini versin istedim. Bunu hayal etmek bile güzel. Joni Mitchell'ın bir albüm kapağını hatırlıyorum. Van Gogh'un kulağı sargılı otoportresini kendine uyarlayarak çizmişti. Herhalde hiç kimse "vay sen kim oluyorsun, kendini Van Gogh mu sanıyorsun?" demeyecek bir daha.

miştir Joni Mitchell'a.

Renaud'nun konser afişleri vardı: Che Guevara, sırtına bir Renaud tişörtü giyip poz vermiş...
(gülüyor) Bak, ne güzelmiş... Fotoğraf çektirmek zor geliyor aslında. Ama madem bu işin bir parçası, bari üstüne gideyim diyorum. Bir oyun alanı gibi düşünerek keyfini çıkarmaya bakıyorum, en azından tahammül gösteriyorum. Mesela meyvelerle, sebzelerle çok eğlenceli oldu. Bu elmalar, armutlar benim mücevher anlayışımın karşılığı olamaz mı? Pırlanta da neymiş, acı biberlerim var benim! *(gülüyor)*

"Yan Yana Fotoğraf Çektirelim" ismi çok güzel şeyler çağrıştırıyor. Bu da aynı oyunun bir parçası gibi.
"Fotoğraf çekindik" derlerdi bir zamanlar. Ya da mesela düğünün sonlarına doğru, "hadi şimdi de fotoğraf çekinelim". *(gülüyor)* "İkimizin resmini çıkarsınlar yan yana" diye de bir halk türküsü vardır, ne kadar sıcak bir duygu... Yaşlandığımdan mıdır nedir, bugün fotoğraf meselesi dünden de önemli hale geldi benim için. Benim çocukluk fotoğrafım çok azdır. Serkan'ınkiler bile sayılıdır. Eskiden törenle çektirirdik fotoğrafları. Güzelliği de belki ordaydı. Bir gün, yakında Serkan iki yaşını dolduracak diye, uzun uzun bir fotoğraf hazırlığına giriştiğimi hatırlıyorum. Günlerce en sevdiği renkten hırka ördüm, sonra bir güzel saçlarını kestim ve doğumgününde sürpriz yapmak üzere bir fotoğrafçıya götürdüm. Birkaç gün sonra ekşi suratlı, dokunsan ağlayacak bir Serkan fotoğrafı tutuşturdular elime, "al sana doğumgünü hediyesi" der gibi. *(gülüyor)*

Demin Iraklılara yapılan işkencenin fotoğraflarından bahsettin. Bir de öylesi var.
Elif Şafak bir röportajda tavsiye etmiş, Susan Sontag'ın "Başkalarının Acısına Bakmak" kitabını aldım. Fotoğraflara başka bir pencereden nasıl bakılacağını anlatan makaleler var. "Günümüzde savaşlara son verileceğine kim inanır" diye soruyor, "hiç kimse, hatta barış için mücadele edenler bile inanmaz buna" diyor... Bugünlerde fotoğraf denince aklıma önce savaş ve Bush geliyor zaten. Geçen gün bir film izledim, şöyle bir diyalog geçiyordu: "Bütün diktatörler bir gün ölür, bıyıklısı da bıyıksızı da, göbeklisi de göbeksizi de." *(gülüyor)*

Bunlar da şarkılarına yansıyacak mı dersin?
Farkında bile olmadan yansıyordur belki. Bilmiyorum. Geçen gün, bir savaş karşıtı şarkıyı yazarsa Duman yazar diye düşündüm. Umarım yazarlar. Kaan (Tangöze) çok duyarlı, çok derin bir herif gibi geliyor bana... Demin dediğim filmin adı da "Çek Dumanı İçine"ydi zaten. Bak, tam uydu şimdi. *(gülüyor)*

En sevdiğin Duman şarkısı ne?
"Kaçamadık buradan baş başa" diyor ya, bayılıyorum ona. "Oje"ydi, değil mi?

Bu albümünün popülerliği, daha önceki albümlerini de öne çıkardı sanki. Bugün "Göç"ten ve "Demir Leblebi"den hiç olmadığı kadar bahsediliyor sağda solda...
Hiç aklıma gelmezdi, çıktıktan beş sene sonra "Demir Leblebi"den övgüyle bahsedileceği... Meğer o albüm biliniyormuş da, bilindiğini bilmiyormuşuz. Yeni albüme o anlamda teşekkür etmek lazım. Onca emeğin karşılığını şimdi alıyor gibiyim.

"Yan Yana Fotoğraf Çektirelim"in içinde "Sokarım Politikana" ve "Demirden Leblebi" şarkıları olsaydı, yine bu kadar satar mıydı sence?
Satmazdı. Aynı kızılca kıyamet bu albümün başına da gelirdi. Ben o dönemde bazı tabuların yıkılacağını düşünmüştüm. Tabu tabudur bu memlekette, duvarlar yıkılır, tabular yıkılmaz, bunu görmüş oldum. Geçtiğimiz hafta bana Aziza A geldi. "Demirden Leblebi"yi seslendirmek arzusunda olduğunu söyleyince, bunun doğru olmadığını, zaten bana yapmadıklarını bırakmadıklarını söylemeye çalıştım kısaca. O şarkı, üzerine hiç konuşmadığım ve konuşmayacağım otobiyografik bir şarkı. Aziza A'nın hayatında o şarkıyla ilişkilendirebileceği bir hatırasının olmaması açısından da uygun değildi bence... Yine de şarkıya ilgi göstermesi hoşuma gitti. "Göç" de sevilmesine sevilmişti, ama satmamıştı. Zaman içinde bazı insanların gözbebeği oldu sanırım. Belki "Demir Leblebi" albümü için de aynı şey söz konusu olacak. Bugüne kadar bazı albümlerim çok sattı, bazıları satmadı. Her iki duyguyu da iyi tanıyorum. Satmayan bir albümün kötü anlamına gelmeyeceğini veya her satan albümün de iyi demek olmayacağını biliyorum.

Hiç aklıma gelmezdi, beş yıl sonra "Demir Leblebi"den övgüyle bahsedileceği... Meğer o albüm biliniyormuş da, bilindiğini bilmiyormuşuz.

Çok satmaya karşı tepkileri haklı buluyor musun?
Hayır. Bu ayıpmış gibi düşünülüyor. Bana ayıp gelmiyor. Charlie Chaplin'i iyi ki de bütün dünya tanımış. Onun varlığından haberimiz olmasa, dünya çok daha çekilmez bir halde olurdu bugün... Zaten satmak veya satmamak, tanınıp tanınmamak insanın elinde olan bir şey değil ki. Hem uğraşıp didinip bir albüm yapacaksın, hem de "aman, mümkün olduğu kadar az satsın" diyeceksin, çok saçma değil mi?

her zaman **ÖSS** her yerde

SAYISAL

1. Kurt Cobain'in boyu Courtney Love'dan kaç santim kısaydı?
a) 10 b) 9 c) 8 d) 7

2. Amerikalı alternatif rock grubu Galaxie 500, ismini nereden alıyor?
a) 60'larda Ford'un ürettiği bir otomobil modelinden
b) Bir T-Rex şarkısından
c) "Barbarella" çizgi romanındaki bir maceradan
d) Sun Ra'nın elektrikli piyanosundan

3. Afghan Whigs'in 1998 tarihli albümü, adını grup lideri Greg Dulli'nin doğduğu yıldan alıyor. Dulli kaç doğumlu?
a) 1971 b) 1965 c) 1969 d) 1967

4. Rio de Janeiro'daki Maracana stadyumunda 1990 nisanında dev bir konser düzenlendi. Tek bir ünlü sanatçıyı izlemek için tam 180 bin kişi para bastırdı. Guinness Rekorlar Kitabı'na "biletli seyirci rekoru" olarak geçen bu konserde sahnede hangi rock yıldızı vardı?
a) Bob Dylan b) Paul McCartney c) Peter Gabriel d) David Bowie

5. 25 Ağustos doğumlu dört "başak" ünlüsü: Elvis Costello, Fatih Akın, Kiss'ten Gene Simmons ve Judas Priest'ten Rob Halford... Aşağıdakilerden hangisiyle aynı gün mum üfleyip pasta kesecekler?
a) Gülben Ergen b) Candan Erçetin c) Ebru Gündeş d) Deniz Seki

6. 12 Ağustos doğumlu iki "aslan" gitaristi bulabilir misiniz?
a) Keith Richards, John McLaughlin b) Mark Knopfler, Pat Metheny
c) Eric Clapton, Ralph Towner d) Angus Young, Bill Frisell

7. 60'ların pop-soul vokal grubu 5th Dimension, aşağıdaki müzikallerden hangisinin şarkısıyla en büyük hit'lerinden birini yakalamıştı?
a) Kismet b) Hair c) Cabaret d) Jesus Christ Superstar

8. "Boşlukta bir çığlık / Belki birinci, belki ikinci katta / Perdeler örtüyor pencereleri / Kapalı kapıların ardı görünmüyor / Nezaketin ardında sessiz bir muhasara / Göstermelik bir armoni evde / Kayıp evliliğin serabında / Dışarıdaki dünyayı hiç bilemeyecek bu kadın / İçine doğru baktıkça / Düşüyorum başaşağı / Bin kırık aynanın ortasına / Saklanamıyorum..." Kimdir bu Asian Dub Foundation şarkısı "1000 Mirrors"ı söyleyen, bin parça aynada danseden sanatçı?
a) Alison Moyet b) Neneh Cherry
c) Annie Lennox d) Sinead O'Connor

9. İlk sayısı 18 Kasım 1970'de yayınlanan, Doğan Şener yönetiminde 70'lerin nabzını tutan Hey dergisi, 1984 yılında Hulusi Tunca tarafından yönetilmeye başlamıştı. Bu nöbet değişiminden itibaren tekrar 1 numaradan itibaren yayınlanan Hey dergisinin o eski şaşaalı döneminin son nüshası en son kaç numarayı gösteriyordu?
a) 714 b) 876 c) 531 d) 445

10. Dört bin haftalık tatil... Bölelim 4000'i 52'ye, bir ömür ediyor. Kimin albümüdür "4000 Weeks Holiday"?
a) Ian Dury b) Jonathan Richman c) Paul Weller d) Billy Bragg

SÖZEL

1. "Muzlu albüm"ü sorsak herkes bilir: "Velvet Underground & Nico". Peki ya "mumlu albüm?" Aşağıdaki albümlerden hangisinin kapağında beyaz bir mum yanıyor?
a) Up On The Sun - Meat Puppets
b) Daydream Nation - Sonic Youth
c) Darklands - Jesus & Mary Chain
d) Secondhand Daylight - Magazine

2. Young Marble Giants, 1980'de tek bir albüm çıkardı ve dağıldı. Bir zamanlar R.E.M.'den Michael Stipe ve Peter Buck'ın, Kurt Cobain ve Courtney Love'ın her allahın günü dinlediği bu dillere destan kült albüm aşağıdakilerden hangisi?
a) Colossal Youth b) Entertainment! c) Closer d) Black Sea

3. The Kinks'in, Them'in ve Joe Cocker'ın ilk albümlerinde, ayrıca The Who'nun "Bald Headed Woman" ve Donovan'ın "Hurdy Gurdy Man" şarkılarında gitar çalıyordu... Ancak asıl ününe başka bir grupla ulaştı. Rock tarihinin hangi dev gitaristinden söz ediyoruz?
a) Jimmy Page (Led Zeppelin) b) David Gilmour (Pink Floyd)
c) Ritchie Blackmore (Deep Purple) d) Tony Iommi (Black Sabbath)

4. Bir İngiliz grubun şarkıcısı anlatıyor: "İlk albümümüzün kapağındaki limonlar, 68 Mayıs'ına saygı duruşuydu. Bir gün Paris'te 70 yaşlarında birine rastladım. Adam sokakta dolaşırken yanında limon taşıyordu. Çünkü 68 Mayıs'ında toplum polisi, yüzüne lacrymogen gazı sıkmış, gazın etkisini yok etmek için meğer limon işe yarıyormuş. O gün bu gündür adam yanında limon bulunduruyor..." Üstünde ortadan kesik limon resimleri olan bu albüm hangi grubun?
a) The Smiths b) Stone Roses c) Blur d) Scritti Politti

5. Aşağıdaki filmlerden hangisinde akla Iggy Pop gelmez?
a) Arizona Dream b) Dead Man c) Trainspotting d) Donnie Darko

6. 1992 yılında ünlü aktris Mae West'in villasını satın alarak Hollywood'a yerleşen İngiliz punk'çı kimdir?
a) Captain Sensible b) John Lydon c) Mick Jones d) Howard Devoto

7. "John Wayne" isimli şarkıyı şu John'lardan hangisi söylüyor?
a) John Lennon b) John Martyn c) John Cale d) Elton John

8. Aşağıdakilerden hangisi, "Down In The Cellar" isminde, tüm şarkıları şarap hakkında olan bir konsept albüm yayınladı?
a) James Taylor b) Joan Armatrading c) Al Stewart d) Janis Ian

9. "İhtarname / Çeken: Türk halkı / Çekilen: Siz / Konu: Bal gibi bilirsiniz..." Cem Karaca'nın "İhtarname" şarkısı daktilo sesiyle başlar, hatta parçanın riff'i bile daktiloyla çalınır... Acaba daktiloyu orkestra içinde bir çalgı olarak kullanan ilk kompozitör kimdir?
a) Erik Satie b) Igor Stravinski c) Carl Orff d) Gustav Mahler

10. Hangisi bir Leonard Cohen şarkısı değil?
a) The Partisan b) Peace Train c) Democracy d) The Law

sözel 7

sayısal 1

sözel 6

sayısal 5

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU » Sayısal: 1.c, 2.a, 3.b, 4.b, 5.a, 6.b, 7.b, 8.d, 9.a, 10.a Sözel: 1.b, 2.a, 3.a, 4.b, 5.d, 6.b, 7.b, 8.c, 9.a, 10.b

"Kütle'yi kulaklıkla dinlediğinizde üç boyut duyuluyor"

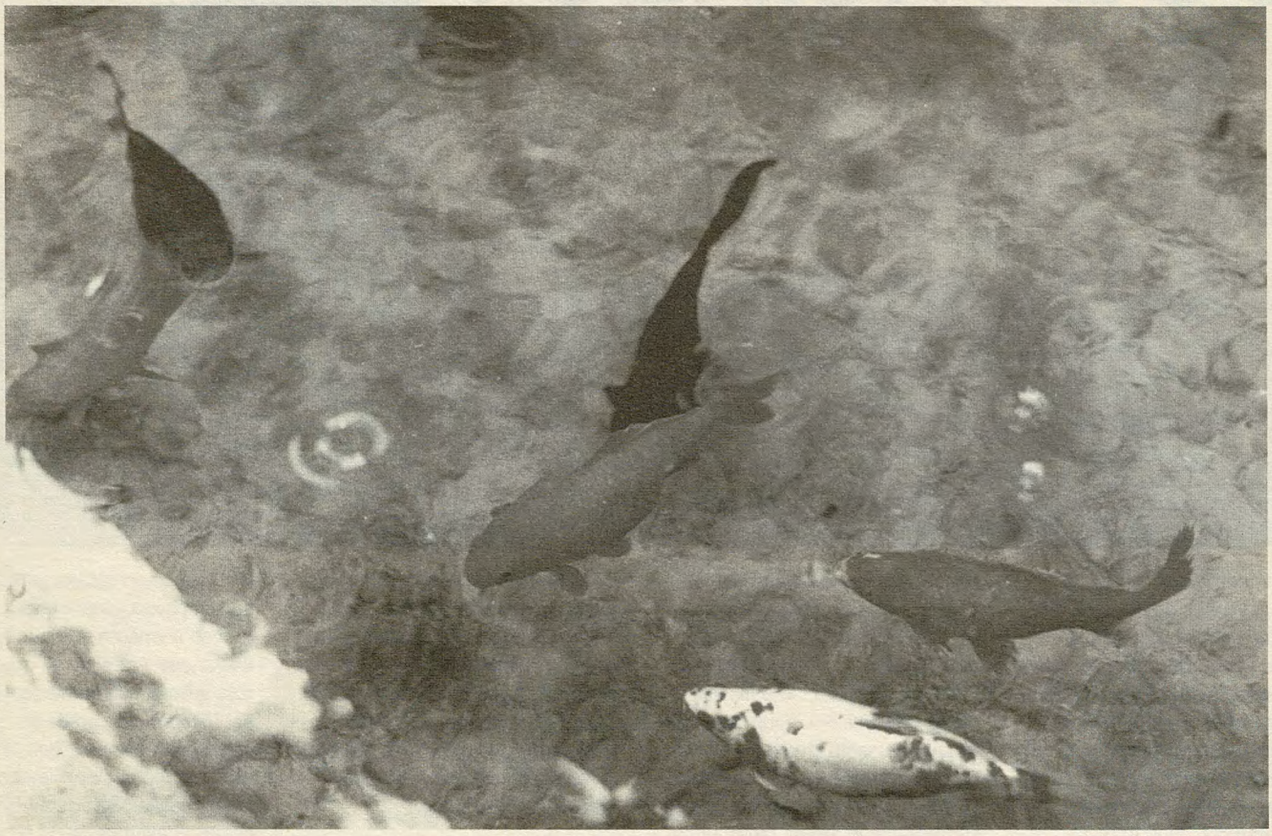

1- Kütle, Hakan Kurşun'un onbeş şarkısını içeriyor
2- 18 Şubat 2003 tarihinde başlanan kayıtlar 14 Eylül 2003 tarihinde tamamlandı
3- 60 dk.12 saniye müzik için 3.4 km uzunluğunda manyetik bant kullanıldı
4- Bu ürünü hazırlamak için toplam 42 kişi çalıştı
5- KÜTLE'nin perakende satış fiyatı KDV dahil sadece 7.500.000.-TL
6- Sürekli aynı sesleri duymaktan sıkıldıysanız ve yeni izler duymak istiyorsanız KÜTLEYİ DİNLEYİN

Pb Ltd. 0 212 272 10 55
info@pbmusicworld.com
www.pbmusicworld.com

KÜTLE HAKAN KURŞUN MC & CD

Satış Noktaları: **Adana**: Deka Müzik, 0322-363 49 79 **Ankara**: Dost Kitabevi, Kızılay, 0312-425 24 64 - Uzelli Armada, 0312-219 11 90 **Bursa**: Çokran Plak, 0224-222 47 66 **İstanbul**: Mephisto Beyoğlu, 0212-249 06 87 – Ada Beyoğlu, 0212-251 66 82 – Uzelli Akmerkez, 0212-282 05 82 – Kabalcı Beşiktaş, 0212-261 31 24 **Kayseri**: Uzelli, 0352-221 18 54 **İzmir**: Uzelli, 0232-425 98 18 **Trabzon**: Anılar Video, 0462-321 31 03 **Kahramanmaraş**: Deka, 0344-225 55 55 Tüm **D&R ve Raksotek**'lerde

EMI Music Turkey

ROLL ROSKILDE FESTİVALİ'NDEN BİLDİRİYOR

Danimarka'da, Kopenhag'a yarım saat uzaklıktaki Roskilde'de dev bir festival düzenleniyor her yaz. Dört gün dört gece, Metropol, Ballroom, Pavilion, Odeon, Orange ve Arena isimlerindeki altı sahnede 150'yi aşkın konser... Roll'dan kaçmaz!.. İki arkadaşımızı yarı yolda yakaladık, ellerine kağıt kalem tutuşturup ne gördüyseniz satır satır yazın bakalım dedik...

1, 2, 3, DAHA FAZLA BOB MARLEY

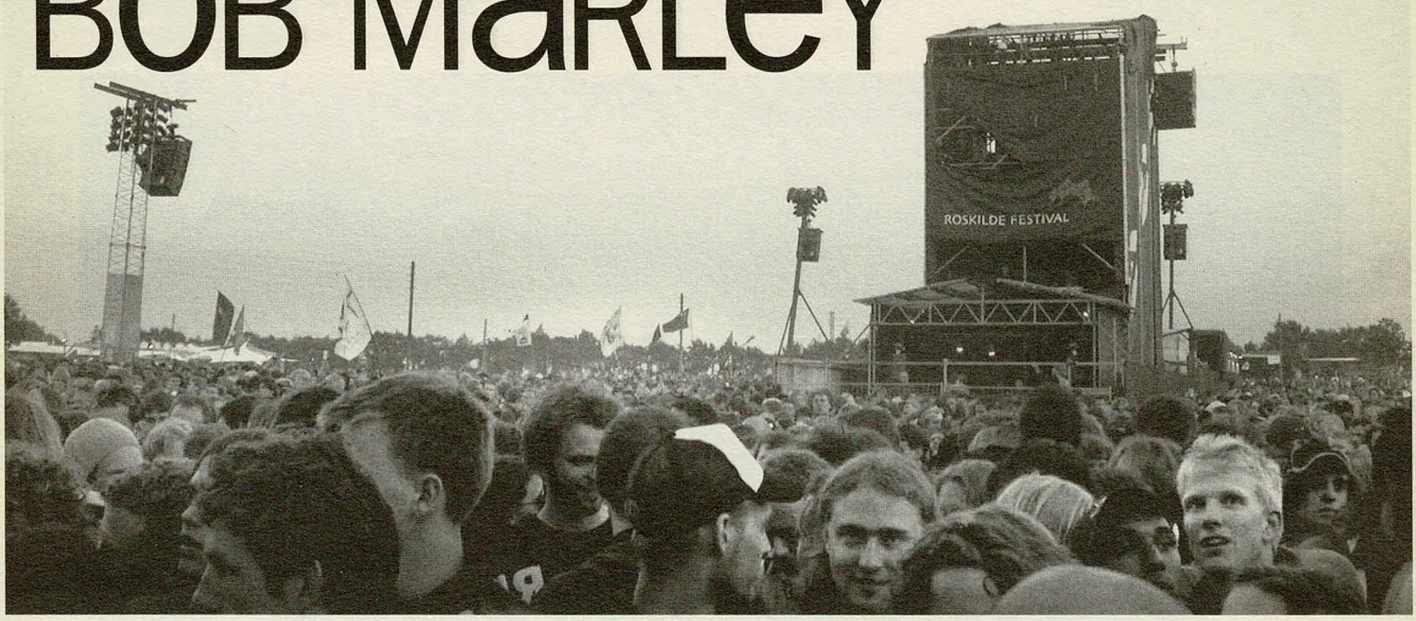

Fotoğraflar: Sinan Kolat

Orada bir festival var uzakta, gitmesek de, gelmesek de... Roskilde'nin ifade ettiği buydu birkaç ay öncesine kadar. O Kaf Dağı'nın ardında yapılan bir festivaldi ve bizimle alâkası yoktu. Ta ki ilk fikir ve ilk gaz verilip araştırmalara başlanana kadar. Hemen kollar sıvandı, zorluklar aşıldı, sonunda 1 Temmuz 2004 Perşembe günü Kopenhag'da tren istasyonunun önünde Roskilde'ye varmak için taksi kuyruğunda bulduk kendimizi...

Alana gidince bizi ilk karşılayan çamur oldu. İlk yarım saat "aman şuraya basma, böyle gel, önüne dikkat et" laflarını bolca harcadık, ama sonra boşverdik. Festival bittiğinde ayakkabılarımızda o kadar çok çamur vardı ki, tohum atsanız yeşerirdi...

Bütün eşyalar hemen çadırlara atıldı ve en yakın sahneye yollanıldı haliyle. Blonde Redhead'i kaçırmıştık, rastladığımız ilk konser daha önce duymadığımız Dropkick Murphys grubunundu. Celtic-punk yapan grubu son yarım saatinde izleyebilsek de, çok etkilendik. Bir sonraki durak TV On The Radio konseriydi. İki zenci, bir beyazdan oluşan grup Brooklyn'li. Ortak özellikleri, müziklerini icra ederken kendilerinden geçmeleri ve önlerinde mikrofon olsun olmasın, şarkı sözlerini bağıra bağıra söylemeleri.

Konser aslında yavaş başladı, uzun doğaçlamalar ve deneysel bölümler yerlerini zamanla çok güçlü şarkılara bıraktı. Son şarkıda gitaristle davulcu yer değiştirdi, ama hiç sırıtmadı bu değişiklik... Grup elemanlarını aynı akşam birkaç saat sonra Korn konserinde seyirciler arasında gördük. Sahnedeki o azimli, ciddi kişilikler gitmiş, yerine rahat, mutlu ve müzisyenden ziyade müzik aşığı olan insanlar gelmişti. Biz sormadan onlar bizim adımızı sordu, birlikte fotoğraflar çektirildi, tabii ki bize izlettikleri o süper konser için teşekkür ettik ve Türkiye'ye de beklediğimizi söyledik.

TV On The Radio ile Korn arasında diğer arkadaşlarla buluşmaya gittiğimizde, başka bir sahnede Malili Oumou Sangaré'ye denk geldik. Genelde funk, yer yer Afrika ayinlerini andıran minimalist bölümleri olan şarkılarını zevkle dinledik...

Madem buralara kadar gelmişiz, ilk akşamın "headliner"ı Korn'u görmeden olmaz. Korn konseri Orange adı verilen ana sahnede izlediğimiz ilk konser ve gerçekten göz alabildiğince insan var. Herhalde en az elli bin kişi. Sonuçta festival için satılan bilet sayısının yüz bin olduğunu düşününce, mantıklı bir sayı. Konserde grup Metallica'dan "One" cover'ı yaptı. James Hetfield rehabilitasyona girdiğinde Jonathan Davis'in Metallica'nın vokal görevini üstlendiğini düşünürsek, o kadar sürpriz değil. Asıl sürpriz, bis'ten önceki bitişin Pink Floyd'dan "Another Brick In The Wall" ve "Goodbye Blue Sky" olmasıydı. Böylece Korn gönlümüzü çaldı. Konserin asıl bitişi ise seyircinin de çok büyük katkısıyla "Fuck That" oldu...

Beyaz geceler

İlk gün sonunda anlaşıldı ki, Roskilde'den zevk alabilmek için müziği çok sevmek ve hijyeni ikinci plana atabilmek gerekiyor. Başka türlü tam bir işkence olabilir burası. Yağan yağmurlardan dolayı bir sürü su taşkını ve bilek boyu çamur var her yerde. Yine de herkes halinden memnun gözüküyor. Tek üzücü gelişme, festivalin en ağır bombası olan David Bowie'nin konserini iptal etmiş olması... Festival alanında dikkat çeken şeylerden biri de, üstüne herkesin ismini kazıdığı büyük bir duvar. Üstünde kocaman "Make Peace, Not Walls" yazan bu duvar, İsrail'in işgali altındaki Filistin topraklarında ördüğü duvarı protesto etmek için oraya konulmuş. Her sene kârının bir kısmını hayırlı bir iş için bağışlayan festival yetkilileri, bu seneki payı duvardan dolayı sağlık hizmeti alamayanlar için kurulan bir hastanenin yapımına aktarıyor. Buraya gelip bunca muhteşem konser izlerken, bu sayede bir işe de yaradığımızı bilmek güzel... Bu festivali en azından bizimkilerden ayrı kılan bir başka şeyse, sahneyle seyirci arasındaki görevlilerin her isteyene istediği kadar su dağıtması. Saatlerce ayakta grup bekleyen bizler için bir bardak cennet gibi bu uygulama. Yorulup çadırlarımıza çekildiğimizdeyse çok garip bir şey farkediyoruz. Erken yattığımızı düşünürken, saatimiz gecenin ortasında olduğumuzu söylüyor. Böylece güneşin adam gibi batmamasını görmüş oluyoruz. 24 ila 02:30 arasında hava loşlaşırken, daha sonra hemen güneş açıyor ve aşağı yukarı 22 saat boyunca hava aydınlık kalıyor. Belki uyurken en ideal şey değil, ama kesinlikle çok ilginç. Güneşin doğuşuna kadar ayakta kalmak o kadar kolay ki!..

Memleketimizin Roskilde sahnesindeki tek temsilcisi Baba Zula. Konser gece 2'de başlamasına rağmen mekânın dolması göğsümüzü kabartıyor.

Cuma günü Danimarka'nın meşhur yaz havasını öğrenmiş oluyoruz. Yan çadırdaki Danimarkalılar hava durumu sunucularının taklidini yapı-

yor: "Bugün hava biraz açık, biraz yağmurlu, biraz rüzgarlı, biraz da ılık..." Herhalde festivalin en kuru günü bugün. Biz konserlerin yolunu tutarken, arkadaşlarımız festivalin film gösterimi bölgesine, "Ruhların Kaçışı"nı görmeye gidiyorlar.
Günün siftahı, Norveçli şarkıcı Thomas Dybdahl. Müziğinden ve sahne etrafındaki kız sayısından da anlaşıldığı gibi, kendisi Norveç'in Teoman'ı... Oradan çıkıp bir başka sahneye gidiyoruz. Belirtelim ki, Roskilde festivalinde altı sahne var. O yüzden müzik hiçbir zaman bitmiyor. Sırada İngiltere'den The Hells var. İki gitarist ve bir davulcudan oluşan rock'çu elemanlar çıkıp cazır cazır çalıyorlar, ama sorun da bir bakıma bu: Sadece çıkıp çalıyorlar! Grubun seyirciyle hiçbir iletişimi yok. Bu arada, biri erkek biri kız olan iki gitarist hem tip, hem de giyiniş tarzıyla White Stripes'ı andırıyor.
Bugge Wesseltoft: Ülkemize de defalarca gelmiş ve bizi kendine hayran bırakmış olan İsveçli sanatçıyı bu kez deplasmanda izliyoruz. En başta, konserden önce, soundcheck'ten sonra sahneden inip en öndekilerle uzun uzun sohbet ediyor. Bu da, kendisine duyduğumuz sempatinin geometrik olarak artmasını sağlıyor. Kendisiyle İstanbul'dan konuşmaya başlıyoruz, dört sene öncenin bizim bile unuttuğumuz detaylarını bize hatırlatarak ağzımızı açık bırakıyor. Konser ise inanılmaz. Kendisinden önceki grup çok daha gürültülü olsa da, sahneyi asıl sallayan Bugge. Dikkat çeken bir başka şeyse, Bugge'nin üstündeki "Control Arms" yazan ve Uluslararası Af Örgütü tarafından dağıtılan tişört. Belirtmeden geçmeyelim, festivalde Uluslararası Af Örgütü standında insanlar ellerinde silah kontrolüyle ilgili pankartlar içeren fotoğraflar çektiriyorlar ve bunlar sergileniyor.

Güle güle Marlon

Pixies'in saatinin gelmesini beklerken, Graham Coxon'ı izleme olanağı doğuyor. İyi ki de doğuyor. Dördüncü solo albümünü yapmış olmasına rağmen, Blur'süz çıktığı ilk turne bu. Seyirciyle iletişimi gayet iyi. Çekingenliğinden sıyrılmış, sahnede mütevazı bir lider rolüne bürünmüş. Bazen saf punk'a kayan şarkıların arasında Coxon ve grubun diğer elemanları kendilerinden geçiyorlar. Hatta gitar parçalarlar diye bekledik, ama bu iş artık demode galiba, koca festivalde bir tek gitar parçalanmadı...
Hemen ana sahne yollarına düştük, çünkü sırada Pixies vardı. Biraz itiş kakış sayesinde Pixies'i dördüncü sıradan izleyebiliyoruz. Efsane grup, konsere "Bone Machine"le başlıyor. Art arda "Number 13 Baby", "Cactus", "Where Is My Mind", "Vamos" gibi klasikleri çalıyorlar. Pixies elemanları belki ağızlarını açıp seyirciye konserin sonundaki teşekkür hariç hiçbir şey demiyorlar, ama çok sıcak bir selam veriyorlar. Bir an aklımıza Graham Coxon geliyor. Pixies'in yeni çıkan DVD'si "Gouge" belgeseline çıkıp konuşacak kadar grubun hayranı olan gitarist de herhalde bir yerlerden konseri izliyordur şu anda, acaba ne düşünüyordur?
Siyah gömlek üzerine beyaz takım elbise giymiş İsveçli grup The Hives'ın performansı günün en zıpır, en eğlenceli dakikalarına dönüşüyor, fakat bu eğlence kötü bir haberle yarım kalıyor. Her şarkı arasında konuşan solist Howlin' Pelle Almqvist, bize Marlon Brando'nun vefatını az önce haber aldıklarını söylüyor. Konserin geri kalanını da ona ithaf etmeyi unutmuyorlar. Bu anonstan sonra anında yine mutlu şarkılara geçildiği için belki tam algılayamıyoruz bu haberi, ama konser bitiminde çadırlarımıza doğru yollanırken dank ediyor... Yol üstündeki sahnede Sly & Robbie Taxi Gang konseri var. Gün sonu için kulaklarımızda kalan reggae ideal.
Bu arada, tarafımızdan festivalin değişik yüzleri de keşfedildi ikinci gün sırasında. Mesela değişik temalı oturma mekânları var, favorilerimizden biri Filistin Kahvesi. Protesto duvarının hemen arkasında yer alan bu yerde, masaların etrafında içi ot dolu çuvallar var sandalye veya tabure yerine. Duvarlardaysa duvarın yarattığı maddî ve manevî yıkımı anlatan yazı ve videolar... Az ilerideyse kebap satan ve aynı zamanda nargile-kafe işlevi de gören bir Türk büfesi var. "Türkçe konuşan var mı?" deyince hemen hemen bütün tezgahtarlar geldi, muhabbetler çevrildi, isimler öğrenildi, memleket yemekleri midemizi süsledi. Haliyle de bu mekân, festival sırasında uğrak yerlerimizden biri oldu...

Bob Marley, bu festivalin şarkıları en çok çalınan sanatçısı. Onun bu kadar rağbet görmesi, insanların neye özlem duyduğunu göstermesi açısından önemli bir işaret.

Kırmızı üstüne üç sarı nokta

Cumartesi sabahı karşımızda 15 saatlik bir konser programı ve taptaze bir çamur yığını var. Günün ilk konseri Desert Blues projesi. Malili müzisyenlerden oluşan grup, aynı akşam Baba Zula'nın çıkacağı sahnede çalıyor. Bu projede Afel Bocoum, Habib Koité ve Tartit var. Afel Bocoum, hatırlanacağı üzere, birkaç sene önce Damon Albarn'la kendi ülkesinde kayıt yapmıştı. Albarn da bunu "Mali Music" adını verdiği bir albümde toplayıp yayınlamıştı. Bocoum ve dostlarının konserinde ilk dikkat çeken şey, sahnedeki insanların kıyafetleri. İlk grup genelde bayanlardan oluşan, maviler giyen bir grup. Bunlar ya oturuyorlar ya da dans ediyorlar şov sırasında. Hepsi de birer perküsyon kullanıyor. Diğer grup tamamen erkeklerden oluşuyor ve kum rengi elbiseler giyiyor. Bunlar daha bilindik enstrümanlar kullanıyorlar, gitar, bas, mızıka, xylophone gibi. Aslında biz çok daha "ayinsel" bir müzik beklerken biraz şaşırıyoruz, çünkü sözleri anlamasak da müzik tam bir balad müziği bu. Yani gerçekten blues, o yörenin blues'u. Hemen arkasından, Tıpkı Desert Blues gibi Roskilde'de bir benzeri olmayan bir şova daha tanık olduk, o da Danimarka Kraliyet Orkestrası'ydı. Konserden en etkileyici not, tenorların en zor bölümleri söylerken bir yandan da dans etmeleri. Görmesek inanmazdık. Bir şarkı arasında şef seyircilere seslendi: "Aslında sizinle bizim müzik alanlarımız çok farklı. Ama biz bugün sizin alanınıza geldik, biz de sizi kendi alanımıza bekleriz."
Bu açık davetten sonra devam eden konserin bitiminin hemen ardından gördüğümüz anadan üryan kişilik, bizi Roskilde'nin gerçek dünyasına kafa üstü indirdi...
Dans müziğiyle reggae'yi seksî bir şekilde birleştiren Beenie Mann sahneye çıktığında, kendisini heyecanla bekleyen bir topluluk buldu karşısında, o da karşılığında bizlere çok eğlenceli dakikalar yaşattı. Her Jamaikalı müzisyen gibi Beenie Mann da efsanevî Bob Marley'i anmadan etmedi. Üç Marley cover'ı dışında bizi asıl şaşırtan, Cat Stevens'ın "Wild World" cover'ı oldu. Bir de kendi yazdığı sözlerle Eminem cover'ı yapınca, konser gayet renklendi. Jamaikalının yaptığı en değişik şey, festivaldeki protestolara sahneden katılmasıydı. İlk arka çıktığı protesto Christiania'yla ilgiliydi. Christiania, Kopenhag şehri içinde bir başka şehir adeta. Genelde ot satılan ve fuhuş merkezi olan bu bölgenin kendi kuralları, bayrağı ve şehrin geri kalanıyla kendini ayıran bir de duvarı varmış. Bu egemenlik, yeni hükümetin duvarları yıkması ve Christiania'yı Kopenhag'a ekleme-

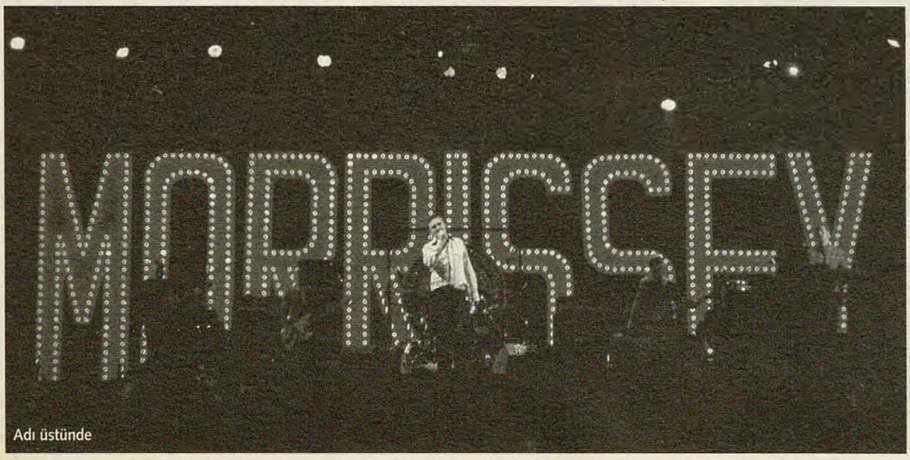

Adı üstünde

Franz Ferdinand

TV On The Radio

Bugge Wesseltoft

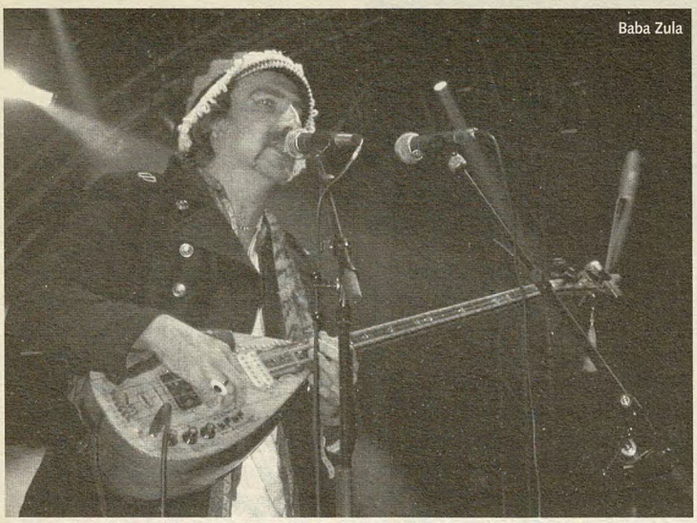
Baba Zula

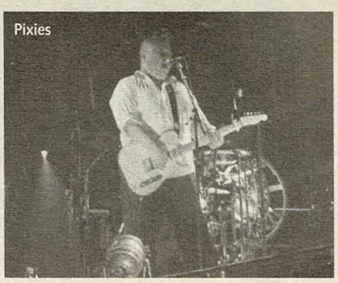
Pixies

The Hells

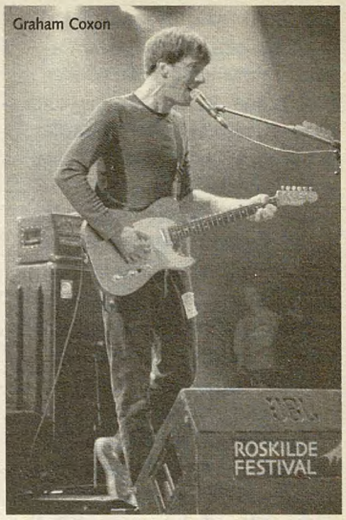

Graham Coxon

siyle son bulmuş. O yüzden festival boyunca bir sürü insan, Christiania'nın simgesi olan kırmızı üzerine üç büyük sarı noktayı üstünde taşıdı. Beenie Mann konserinde sahneye bu tişörtlerden giyen ve elinde Christiania bayrağı olan biri çıktı. Hatta şarkıcı bir ara mikrofonu bu protestocuya verdi ve kendi konserinde tezahüratlar yapılmasını sağladı. Konserin sonlarına doğru dünyanın şu andaki durumunu protesto etmekten de geri kalmadı. "Aranızdaki hıristiyanlar Tanrı'ya, müslümanlar Allah'a, Budistler Buda'ya tapıyorlar. Ben de Kral Haile Selasie'ye tapıyorum" diyerek, dinlerin kardeşliğinden başladığı bir konuşmayı yoğun tezahürat altında dünya barışına getirerek bitirdi. Daha sonra da Bob Marley'in "Redemption Song"u hep bir ağızdan söylendi...

Sıra Kings of Leon'a gelmişti. Konser çadırını tıklım tıklım dolduran kalabalık, yağmura rağmen dışarı bile taşmıştı daha konser başlamadan. Tennessee'li dörtlünün sahneye çıkması her şeyi unutturdu. Tennessee'de bol bol yağmur yağdığından, bu tip havalara çok alışık olduklarını söylediler şarkı arasında. "Youth and Young Manhood" albümünden çok sayıda parça çalmış olsalar da, daha önceki işlerini de unutmadılar. Stüdyodan daha yeni çıktıklarını belirtip iki de yeni şarkı çaldılar. Bu parçalardan aldığımız sinyaller, grubun country punk tarzına sadık kalarak karşımıza daha olgun parçalarla çıkacağıydı.

Kârın bir kısmı, İsrail'in ördüğü duvar yüzünden sağlık hizmeti alamayan Filistinlilere aktarılıyor. Bunca muhteşem konser izlerken, bir yandan bir işe yaradığımızı bilmek güzel.

Iggy sağanağı

Iggy Pop konseriyse açık havada olduğundan yağmur altında gerçekleşti. The Stooges ve "esas adam" sahneye çıkıp "1969"a başlayınca yağmur da sağanağa çevirdi. Konser ve Iggy'nin performansı harikaydı tabii. "I Wanna Be Your Dog"u bangır bangır dinlerken, Rock'n Coke herhalde yağmursuz geçer diye de kendimizi avuttuk... Bu güzel konserden sonra ufak bir mekân değişikliği yapıp elimizde yemeklerle Basement Jaxx konseri izledik. Grubun şovu sırasında kendimizi elli bin kişilik bir partide gibi hissettik. Grup, "Romeo" gibi kendi şarkılarının yanısıra, White Stripes'ın "Seven Nation Army"sinin remiksini de yaptı.

Sonunda sıra Morrissey'e gelmişti. Sahneyi boylu boyunca kaplayan ve harflerin çevresi ampullerle bezenmiş devasa bir Morrissey yazısı çok havalı duruyordu. O kocaman yazının önünde ismin sahibini de izlemek apayrı bir keyifti. Genelde "Everyday Is Like Sunday" gibi solo çalışmaları ağırlıklı olsa da, "Oscar Wilde, 'geçmişiniz neyse siz osunuzdur' demiş, ben buna inanmıyorum, ama işte geçmiş!" diyerek "There Is A Light That Never Goes Out" da dahil olmak üzere üç Smiths şarkısı çalarak festivalin en deli seyirci topluluğunu kendinden geçirdi. Konser boyunca üç de gömlek değiştiren İngiliz şarkıcı, son gömleği çıkarıp seyircilere attı. Daha sonra bis'e üstünde bir tişörtle çıktı, "Irish Blood English Heart"ı çaldıktan sonra, onu da vücuduna iyice bir sildikten sonra seyircilere pasladı. Muhtemelen terli tişörtün daha değerli olacağını sezdi...

Bazılarımız Roskilde'yi "2002'de Manu Chao'nun Cimbom formasıyla sahneye çıktığı festival" olarak da hatırlayabilir. Bu sene kadroda Manu yok, ama yakın arkadaşları Fermin Muguruza Kontrabanda var; ne yazık ki bu konser kaçırdıklarımız arasında... O günün son konseri memleketimizin Roskilde sahnelerindeki tek temsilcisi Baba Zula. Konser gece 2'de başlamasına rağmen Balroom isimli mekânın dolması göğsümüzü kabartıyor. Beenie Mann gibi Christiania'nın kapatılmasını protesto eden Baba Zulacılar, enstrümanlarının üstüne bu uğurda ufak bayraklar da takmışlar. Konser görevlileri dahil herkes müziğe kendini kaptırıyor. Acaba yabancıların bu müziğe ilişkin algıları, sabahki Desert Blues'la aynı mı diye düşünmeden edemiyor insan... Ertesi gün Türk yemekleri satan elemanların da, işin o saatte yavaşlamasını fırsat bilerek konsere geldiklerini öğreniyoruz. "Çok bir şey anlamadık, ama yine de güzeldi" diyorlar.

Rock against Bush

Ertesi sabah yağmurun çadırın üstünde çıkardığı seslerle uyandık. Dışarının halini tahayyül edince, çalar saatin zilleri bile daha iyi bir uyandırma şekli olabilirdi. Günün sonunda festival alanından ayrılmak ve yarınki uçağımıza yetişebilmek için sabahtan bavullarımızı topladık. Daha sonra da son kez kendimizi konser alanına attık.

2001 yılındaki Roskilde festivalinde Pearl Jam konserindeki izdihamda sıkışıp ölen dokuz kişinin anısı hâlâ çok taze. Olanları unutmamak için ana sahnenin hemen yanına bir anıt yapılmış. Çevresinde her ölen için bir ağacın bulunduğu anıtın ortasında, üstünde Sting'in "Fragile" şarkısından alınma "How Fragile We Are" dizesi yazan kocaman bir taş bulunuyor. Bu kadar sakin geçen festivalde bu tip bir olayın olabileceğine inanmak gerçekten çok zor. Zaten o zamandan beri de festivalde de çok büyük değişiklikler olmuş. Bu amaçla oluşturulan seyirci güvenlik timleri bir yana, festivalde seyircilerin insanları el üstünde taşıması veya insanların birbirinin omzuna çıkması güvenlik nedeniyle yasak...

Günün ilk konseri, geçen aylarda İstanbul'a da gelen Michael Franti ve grubu Spearhead. Konserden 15 dakika önce sahne alan Franti, tek başına sazlı sözlü küçük bir "Rock

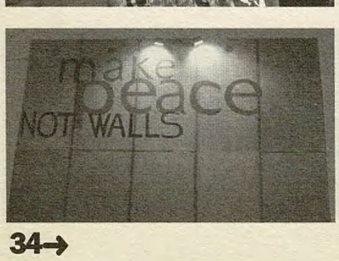

Roskilde'den: Protesto duvarı, dev ekranda Iggy Pop, "altı okka yasaktır" tabelası ve festivalden insan manzaraları

Against Bush" şenliği çeviriyor. Amerikalı askerlerin kandırılmasından, Irak'taki yaşam koşullarından, Amerika'nın Irak'ı rezil bir şekilde sömürmesinden bahsedip ardından insanî yardımın nasıl yapılması gerektiğini anlatıyor. Spearhead'in de sahneye çıkmasıyla hem konser başlıyor, hem de sabahtan beri yağan yağmur yerini güneşe bırakıyor. Güzel havayla aşka gelen grup, hemen bir "Sun Is Shining" cover'ı yapıyor Bob Marley'den. Zaten Bob Marley, bu festivalin herhalde şarkıları en çok çalınan sanatçısı. Jamaikalı şarkıcının bu kadar rağbet görmesi, insanların neye özlem duyduğunu da göstermesi açısından önemli bir işaret. Daha sonra Franti hem kendi gaza geliyor, hem de seyirciyi gaza getiriyor, beklenmedik bir de cover yapıyor: Bir önceki gece aynı sahnede Basement Jaxx'in remikslediği "Seven Nation Army"yi bu sefer Michael Franti ve Spearhead akustik bir şekilde icra ediyor. Ben Harper konserinde iyi bir yer kapmak için oradan ayrılırken de Louis Armstrong'dan "What A Wonderful World" yankılanıyor Roskilde semalarında...

Festivale gelenler arasında azımsanmayacak bir hayran kitlesine sahip olan Ben Harper'ın konseri gerçekten çok güzel. "Steal My Kisses", "Diamonds On The Inside" gibi şarkılarının yanısıra, daha henüz tamamladığı albümünden de iki şarkı seslendiriyor. Normal gitarın dışında boy boy, çeşit çeşit slide gitar çalan Harper, bir ara perküsyon setini bile ödünç alıyor. Harper'ınki festivalin en iyi beş konserinden biri kesinlikle.

Rock'n'roll hacıları

Bir sonraki konserse geçtiğimiz senenin en büyük çıkışını yapan İskoç dörtlü Franz Ferdinand'a ait. Sağda solda, kızları dansettirmek için müzik yaptıklarını söylüyorlardı. Konserdeki kız sayısı grubun amacına ulaştığını gösterdi en baştan. "Take Me Out" başladığında bütün gözlemci, araştırmacı kişiliğimizi unutup, fotoğraf makinelerimizi görevlilerin eline tutuşturup kendimizi kaybettik. Büyüyüp çoluk çocuğa karıştıktan sonra ufaklıklara "Franz Ferdinand'ın daha sadece bir albümü vardı, o zaman zıpır gençlerdi, biz de gidip Danimarkalarda görmüştük onları" diyebileceğimiz türden bir konserdi, ayrıca tartışmasız festivalin en eğlenceli sahnesiydi. Yine de bizi en şaşırtan şeylerden biri, solist Alex Kapranos'un cebinden astım ilacını çıkarıp arada bir kendini nefeslendirmesiydi... Bir sonraki grup olan Muse'u pas geçip Avrupa Futbol Şampiyonası finalini izledik. Komşumuzun zaferiyle biten finalden sonra, elbette Yunan asıllı Alex Kapranos geldi aklımıza, nasıl sevinmiştir kim bilir...

Artık son demler... Zaten bir sürü insan ya gün içinde toplanıp gitmişti, ya da o sırada sırtlarında çantalar, gitmek üzereydiler. Biz de birazdan o kervana katılacak olsak da, son birkaç konser sığdırabilir miyiz diye oradan oraya koşuyorduk. Danimarkalı arkadaşlarımızın tavsiyesiyle, ana sahnenin son konseri olan Baby Woodrose'a gittik. 60 yaşını geçmiş Danimarkalı rock'çu son derece iyiydi, yaşına rağmen gürültüsünden hiçbir kaybetmemiş "baba"ya saygı duyduk. Kendisi ilk Roskilde festivallerinin de vazgeçilmezlerindenmiş...

Çadıra dönüş yolunda Scissor Sisters konserine de takıldık. Bu da arsızlığımızın ve dört günde yirmi küsur konser görmüş olmamıza rağmen doyumsuzluğumuzun belgelenmesidir. Yarım saat de olsa bu konserin hakkını verdik. Sonra çadırları sökme vakti geldi çattı... Dört günde hayatımızda görmediğimiz kadar çamur ve konser gören bizler, iyi bir dinlenmeyi ve sıcak banyoyu kesinlikle hak ettik. Artık kendimizi yarı "müzik hacısı" sayıyoruz. Darısı hepimizin başına.

Sinan Kolat - Sinan Germirli

Muse'u pas geçip Avrupa Futbol Şampiyonası finali izledik. Komşunun zaferinden sonra, Franz Ferdinand'ın Yunan asıllı şarkıcısı geldi aklımıza, nasıl sevinmiştir kim bilir.

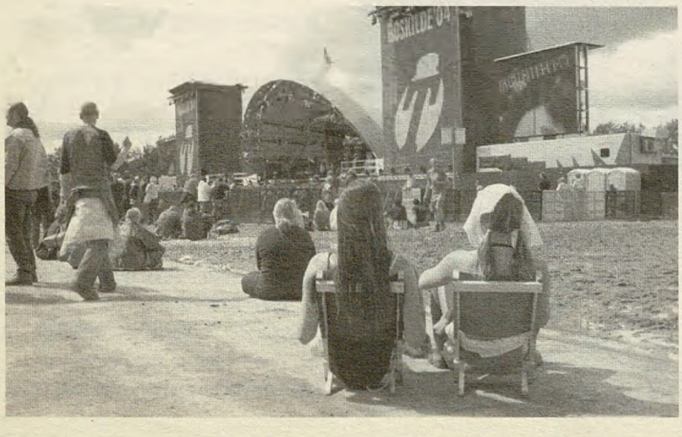

DÜNYA KİTAPLARI / ŞİİR

Geleceğin sınırlarındaki şiir

Apollinaire
Mirabeau Köprüsü

Sınır tanımazlığın ve geleceğin sınırlarını genişleten bir şair Apollinaire. Çağdaş Fransız şiirinin en büyük isimlerinden olan şair, o döneme dek alışılmamış imgeler ve yenilikçi deneylerle örülü, şaşırtıcı şiirleriyle okur karşısında. Gertrude Durusoy ve Ahmet Necdet'in yeniden gözden geçirdikleri özenli çevirileriyle...

"d" dünya
"İyi kitapla buluşturur"

http:// www.dunya.com
e-posta: dunyayayincilik@dunya.com
Tel: (0212) 440 23 08
Faks: (0212) 440 23 88
Ücretsiz Sipariş Hattı: 0800 219 20 24-25

SERGE REGGIANI

Biz Pamukova'daki tren faciasının acısı ve öfkesiyle televizyon karşısına çakıldığımız saatlerde, 23 Temmuz'da, perşembeyi cumaya bağlayan gece, o da Paris'te son nefesini veriyormuş... Serge Reggiani 82 yaşında gitti. Fransız şansonu en baba yorumcusunu yitirdi. Villon'dan Baudelaire'e, Prévert'den Vian'a onlarca şairi zerketti kulaklarımıza. Özgürlük tutkunu bir İtalyandı. Georges Moustaki'nin yandaki deseninde nasılsa öyle: Kedi gibi yumuşak, şövalye gibi mağrur... Son nefesine kadar şarkı söyledi. Şarkı demek, hayat demekti...

GECEDEN ÖNCE SON MEKTUP

1969 yazı olmalı. Normandiya kıyılarında yazlık bir ev. 4.5 voltluk iki yassı pille çalışan bir plakçalarda derin, davudî, ama bir o kadar da insanın içini saran bir ses "Kurtlar Paris'e indi" diyor ve uluyor!.. 33 turluk plağın iç kapağında şarkı sözleri de var. Daha doğrusu şiirler: Boris Vian, Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire, François Villon... Bu şairleri Galatasaray'da Fransızca dersinde okumuştuk, ama şiir şarkı olunca, tatlı bir hayal gibi saplanıyor insanın beynine, gönlüne... Elisabeth'e bin mersi, Serge'i tanıttığı için o gün.

Demek ki, 35 yıldır Reggiani dinliyormuşum. Ölene kadar şarkı söyledi, plak doldurdu. Bıkmadı, usanmadı. Gerçi son üç-dört plağında, artık kulakları duymuyor, gözleri de görmüyordu, kelimeleri yutuyor, diksiyonu bir sarhoşunkini andırıyordu, ama yine de baba adamdı. 82 yaşında, evinde kalp krizi geçirmiş. OECD'deki bizim kedi Cengiz, cumartesi günü Paris'ten mail göndermiş: "Sevgili Ragıp. Bu sabah Serge Reggiani'nin ölümünü öğrendim. Ne güzel dinlerdik Levent'te. 'Les loups sont entrés dans Paris', 'La femme qui est dans mon lit n'a plus vingt ans', 'C'est moi, c'est l'italien'... Biraz nostalji... Sevgiler. Ara. Kedi."

Sevdiğin, tanıdığın, bütün şarkılarını olmasa da, çoğunu ezbere bildiğin bir şarkıcı ölünce, sadece kulağından değil, beyninden, belleğinden, yüreğinden de bir şeyler gidiyor haliyle... Hele bir de yatakhanede koro halinde söylemişsen bu şarkıları otuz küsur yıl önce, daha da acıyor insanın içi. İlkgençliğimi öldürdüler biraz!

90'lı yıllarda bir magazin dergisinde Sezen Aksu'yla yapılmış bir söyleşide okumuş ve sevinmiştim: Aksu, Reggiani dinlermiş!

Bir Bobino gecesi

Reggiani'yi Fransız chanson'unda imtiyazlı bir konuma getiren birkaç özellik var: Aslında –ya da esas olarak– şarkıcı değil. 40 yaşında girmiş müzik dünyasına. O zamana kadar az çok ünlü bir tiyatrocu ve film sanatçısı. Çok zengin repertuarında güftesini kendisinin yazdığı sadece iki şarkı var: "Les petits vo-

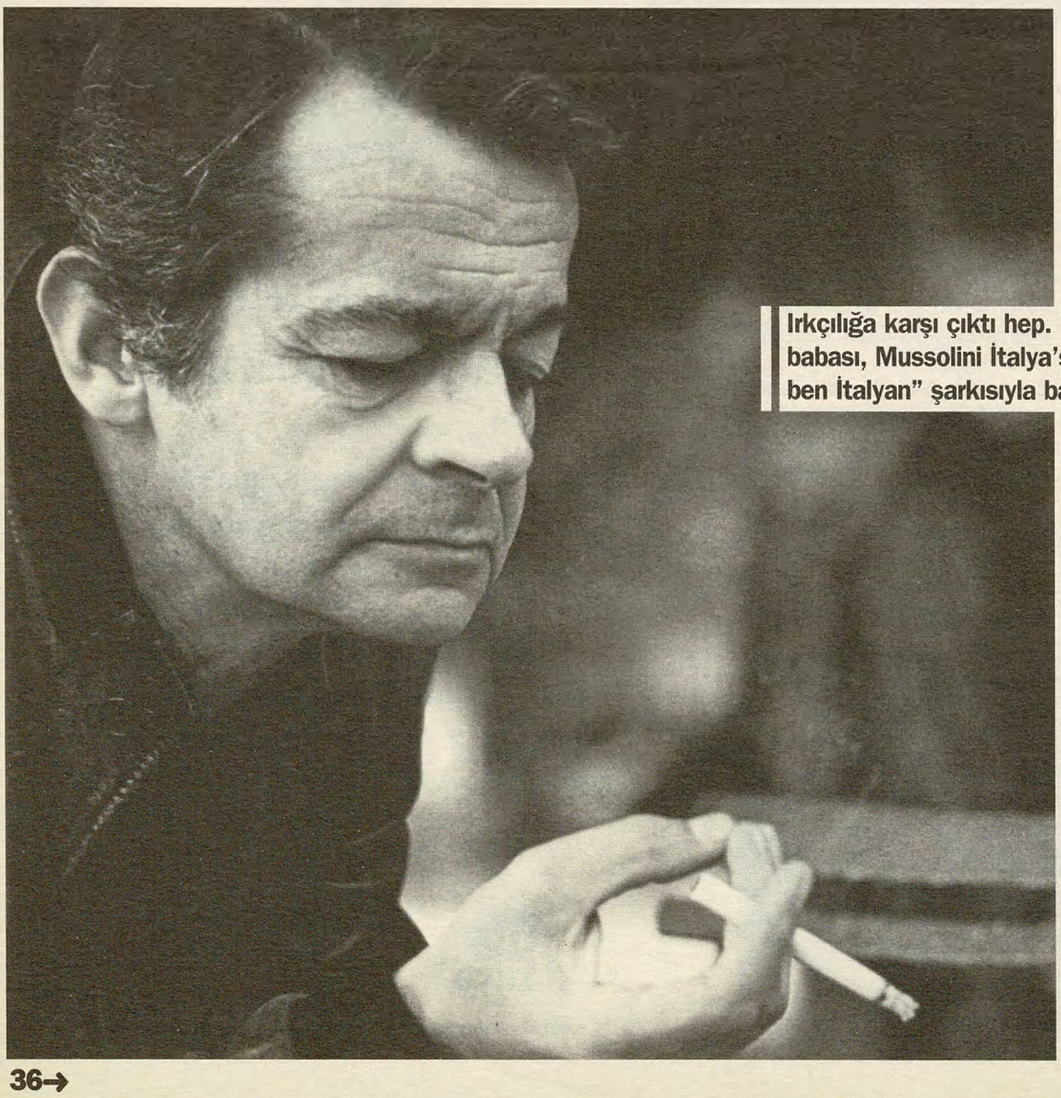

isins du dessus" (Üst kattaki küçük komşular) ve "Si j'avais su" (Bilseydim eğer). Gerisi ya ünlü şairlerin ya da güftecilerin eserleri. Tabii ki çok iyi bir yorumcu. "Şarkı söylerdi, ama şarkının fonunda tiyatro vardı" dedi Maxime Le Forestier. Bir Bobino konserinde tanık olmuştum sesle jest ve mimiklerin mutlu nişanına. Her konserde, sahnedeki sanatçı kadar, seyirci kitlesine de bakmak lazım. Yediden yetmişe denir ya, işte o türden bir kitle vardı o gece Bobino'da. Konserden çıkıp evinize gittiğinizde, konserde dinlediğiniz şarkıcının plaklarını dinlemek isterseniz hâlâ, o iyi bir şarkıcı, konser de sıkı bir konser demektir...

Utangaç, çekingen bir insandı. Romantik "par excellence". Sakin, kendi başına buyruk. Ama "dava adamıydı, en önemli, en kutsal değeri özgürlüktü" dedi Fransız Sosyalist Partisi başsağlığı mesajında. Faşizme, ırkçılığa karşı çıktı hep. Çünkü zaten daha sekiz yaşındayken, kadın kuaförü olan babası, 1930 yılında Mussolini İtalya'sından kaçıp Fransa'ya yerleşmişti. Bütün konserlerine "C'est moi, c'est l'italien..." (Ben geldim, ben İtalyan) şarkısıyla başlardı. İtalya'daki son konserinde aynı şarkıyı söyledi, üstelik İtalyanca, küçük bir de değişiklik yaptı ilk dizede: "Il veni, mia francese..." (Ben geldim, ben Fransız.)

Irkçılığa karşı çıktı hep. Zaten daha sekiz yaşındayken, babası, Mussolini İtalya'sından kaçmıştı. "Ben geldim, ben İtalyan" şarkısıyla başlardı bütün konserlerine.

Hayatın şarkıları, şarkıların hayatı

Hep en iyi şiirleri, en iyi güfteleri seçti. "Meslek hayatında hiç yanlış yapmadı" dedi Henri Salvador. Reggiani'nin kendi güftekârları vardı. Dostları. Hayatını, başından geçenleri anlatırdı onlara sohbetlerde. İki gün sonra söyleşinin şarkı sözü versiyonu gelirdi. "Hadi girelim stüdyoya, okuyalım şunu..."

Reggiani'yi ve şarkılarını hakiki kılan önemli bir unsur, neredeyse her şeyiyle tamamen otobiyografik

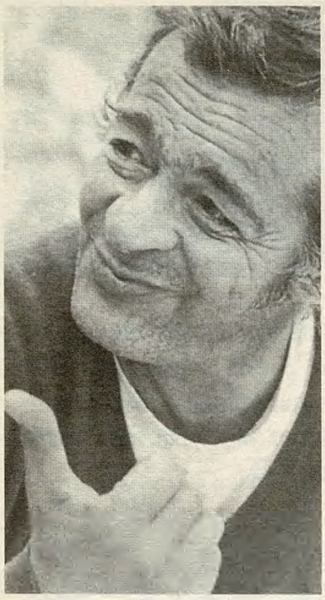

olması. "Şarkılar benim hayatımı tarihler. Şarkılarımda bir nevi yeniden yaşarım ben" demişti kendisi. Bestelenecek şarkı sözlerini seçerken de, güftecilere şarkı sözü sipariş ederken de, egosantrik bir şekilde olmasa da, kendi hayatının günlerini, anlarını yeniden üretiyor. En içten okuduğu şarkının "Le Barbier de Belleville" olduğu söylenir. Çünkü Serge, Fransa'ya ilk geldiğinde, konservatuara girmeden önce bir süre baba mesleğini yapmıştı: Kadın kuaföründe çıraklık. Boksörlük de icra ettiği faaliyetlerden biri. Ama çok yumuşak, çok iyi huylu bir boksör. Mülteci çocuğu olunca... Melankoli, trajedi ve komik de var Reggiani'nin hayatında ve dolayısıyla şarkılarında da. Acı çekti, sevindi, tutkuluydu hayata karşı, hıyarlarla dingoları makaraya sardı, hep duygusaldı, hep şefkatli. Yaşıtlarının ve döneminin umut ve düş kırıklıklarını, isyan ve yenilgilerini, kırılma, hatta yarılmalarını ince ince işledi... Sokaktaki küçük ve orta adamın düş dünyası üzerine, hiç yoksa on şarkısı vardır. Her Reggiani dinleyicisi, mutlaka bir şarkısında kendinden bir şeyler bulur. Hem popüleri, hem de özeli yakalayabilmiş bir ses.

Dostları ve kahramanları

68 Mayıs'ında 46 yaşında. Sokağa çıkıp, kaldırım taşı söküp polislere fırlatacak yaşı biraz geçmiş sayılır. Ama 68 fırtınası onu da etkiliyor. Vian'ın vicdanî redçiliğin manifestosu türündeki ünlü "Le Déserteur" (Monsieur le Président...) şarkısı çok tutuluyor 68'li gençler tarafından. Reggiani'nin şarkılarında günlük hayat, kadın-erkek, baba-çocuk, arkadaşlararası ilişkiler, her şey var. Üstelik o da "tahayyülün iktidara gelmesini" isteyenlerdendi... Reggiani'yi müziğe, sahneye çıkıp şarkı söylemeye en çok teşvik eden iki kişi var: Brel'i, Brassens'i müzik dünyasına sokan prodüktör Canetti ve bizim Siyah Hanımefendi Barbara. Müzisyenler mutlaka cennete gider. Cuma günü erguvanlı kapının önünde Barbara karşılamıştır Serge'i. "C'est moi, c'est l'italien" demiştir o da kucaklaşırken. Reggiani, biraz da son elli yılın Fransız sahne sanatlarının sentezi: Edith Piaf'la film çevirmiş, Marcel Carné'nin yönettiği filmlerde esas oğlan olmuş, Visconti ve Claude Sautet ile adaşı Lelouch'a da poz kesmiş, Costa Gavras'a selam çakmış. Elli yılda seksen kadar film, oynadığı tiyatro sayısı ise 150'nin üstünde.

Serge'i Reggiani yapan dostları var: İtalyan göçmeni ve benzeri Yves Montand, özellikle onun eşi Simone Signoret, Jean Cocteau, Barbara'yı yazmıştım, Moustaki... Bir ara Jean-Paul Sartre'ın tiyatro oyunlarında oynadı, metinlerini seslendirdi, bir sürü de Jacques Prévert şiirini şarkı yaptı.

Léo Ferré ile iyi anlaşırdı. Onun bazı şarkılarını okudu. Birlikte konser verip plak dolduracaklardı, olmadı. Serge İtalya'dan Fransa'ya göç etmişti, Léo ise Fransa'dan İtalya'ya göçtü. Şimdi Serge'in torunu Nicola, Léo Ferré şarkılarını plak yapıyor. Prodüktörü de Léo'nun oğlu Mathieu.

Bir iyi, bir de başka bir iyi huyu vardı: Resim ve alkol... Gece az uyur, resim sehpasının karşısına kurulur, gün ışıyana dek resim yapardı. "Ben hayatımı resmediyorum."

Bir iyi, bir de başka bir iyi huyu vardı: Resim ve alkol... Geceleri az uyurdu (Özellikle 60'ından sonra). Kalkar, resim sehpasının karşısına kurulur, gün ışıyana dek resim yapardı. "Ben hayatımı resmediyorum." Ne zaman içki içmediğine dair bir kayıt bulamadım.

1980'de bir facia: Oğlu Stephan, ki o da şarkıcı, gırtlağına dayadığı babasının tabancasıyla bir anda çok uzaklara gidiyor. Babası 1995'de yayınlanan tek kitabı "Geceden önce son mektup" başlıklı eserinde ve birkaç şarkısında kapalı göndermeler yapıyor bu kanlı olaya. 1997'de resmin yanısıra yaptığı heykel ve heykelcikleri de sergilerken, bu Stephan acısı taşlarda ve alçılarda hissediliyor. Serge'in ne kadar kalender bir adam olduğunu ispatlayan bir alıntıyla müteveffayı Montparnasse mezarlığına uğurlayalım: "Ben ölüme inanmıyorum. İnsan ölünce başkaları için ölmüş olur, kendisi için değil."

Ragıp Duran

Bir Numaralı Kadınlar Dedektiflik Bürosu'nun maceraları devam ediyor...

Zürafanın Gözyaşları

Alexander McCall Smith

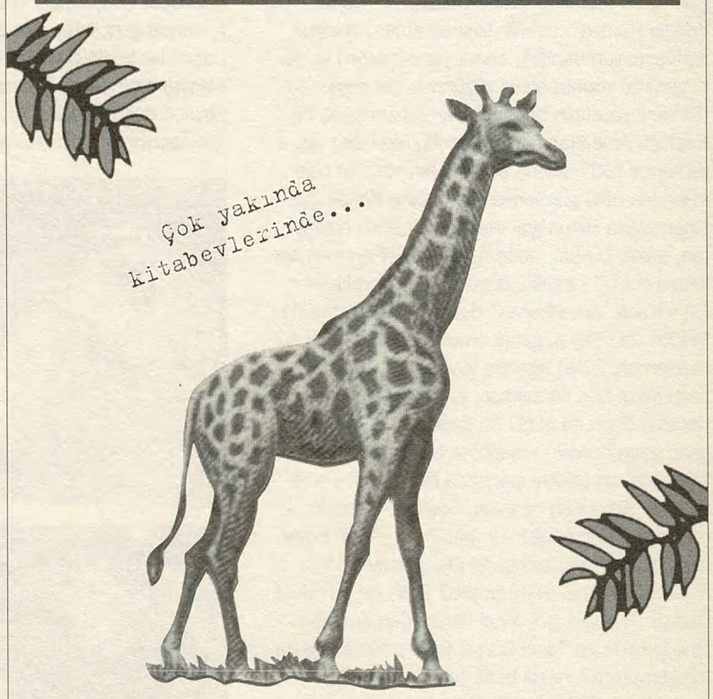

Çitlembik

www.citlembik.com.tr

1959'da, "One-Eyed Jacks"in setinde

Hangi filmiyle, oynadığı hangi karakterle anmalı, hatırlamalı?.. Ya da, Actor's Studio'da öğrendiği gibi her karakteri, ruhsal durumu kendinden türettiğine göre, onu da bir kahraman gibi mi görmeli?.. Biz, oynadığı nice güzel filmin, rolün ötesinde, ikinci şıktaki gibi düşünenlerdeniz. İnsanlara uzaklığı insanlığa yakındı, dava adamıydı. Adı güzel, kendi güzel Marlon Brando, 80 yaşındayken, 1 Temmuz günü aramızdan ayrıldı...

MARLON BRANDO

YOLDAN ÇIKMIŞ BİR ASKER

Benim ve gençlikleri geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısına tesadüf eden birçoklarının Amerika'sı, Marlon Brando'dur. 2004 yılı ileride belki de Bush yönetimindeki İmparatorluğun kesin gerileme alâmetleri gösterdiği ve Marlon Brando'nun öldüğü yıl olarak hatırlanacak. Bu da çok sembolik sayılacak. Çünkü, Amerika ve Brando birbiriyle çok alâkalı.

İlk gördüğüm Marlon Brando filmi "The Bedtime Story"ydi, "Yatak Hikâyesi"... Sonradan "Kirli, Çürük, Adi" adıyla ve Marlon Brando'nun rolünde Steve Martin'le çekilen bu sersemce eğlenceli filmde Marlon Brando'nun çok komik olduğunu hatırlıyorum. O nefis, hınzır gülümsemesini de ilk orada görmüş olmalıyım. Asker taklidi yapan bir üçkağıtçı rolündeydi. İkinci gördüğüm Marlonlu filmse Chaplin'in "Hong Konglu Kontes"i olmalı. İkisi de sinemaskopun renklerini yumuşattığı, sanat yönetmenleri ve yeni görüntü yönetmenleri yüzünden her şeyin, bütün renk paletinin bej, fildişi ve gülkurusuna büründüğü Amerikan filmlerindendi. İkisinden de, o zamanlar (60'lı yılların sonları) İstanbul'un bazı evlerinde hâlâ görülebilen ve insana Konak gibi sinemalarla Hilton gibi otellerin lüksünü hatırlatan, rahat, büyük, modern, bej Amerikan mobilyalarının verdiği rahatlık, büyüklük, modernlik, konfor, kısaca "Amerikanlık" duygusu kalmış bende. Marlon da öyleydi; geniş omuzlu, geniş, güzel gülümsemeli, lafları ağzında yuvarlayan, hafif lakayt, fakat hoş konuşmalı, seyrek saçları ona yalnızca daha da güçlü bir ifade veren, profilden garip gaga burunlu –meğerse bu burnu "İhtiras Tramvayı"nın çekimi sırasında bir kavgada edinmiş– bir Amerikan nesnesi. Sağlam, muzaffer ve mağrurdu. Çocukluğumun bütün Amerikan eşyaları gibi. Bej, aynı zamanda giydiği asker üniformasının da rengi miydi acaba? Belki de... (Yoksa George Peppard gibi ikinci dereceden Amerikalıların çevirdikleri İkinci Dünya Savaşı filmleriyle mi karıştırıyorum? Ya da belki çok daha sonra televizyonda gördüğüm başka bir Marlon filmiyle, "Sayanora"yla karıştırıyorumdur. Marlon'un geniş omuzları orada da bej üniforma içindedir.) Her neyse, ilk Marlon'um Pax Americana'nın kendinden fazlaca emin, baştan çıkarıcı bir temsilcisidir. Gülümsemesindeki hafif hüznü acaba o zaman keşfetmiş miydim? Herhalde hayır.

"Rıhtımlar Üzerinde"yi bunlardan sonra gördüm. Sinematek'i keşfettiğim yıllarda, 70'lerde, sinemasever entelektüeller nezdinde "kabul edilebilir" ve "edilemez" Amerikan filmleri vardı ve "Rıhtımlar Üzerinde" (sendikacılık konusundaki bütün tartışılır fikriyatına rağmen) birinciler arasına girerdi. Onun için rahat rahat birkaç defa seyretmiş olmalıyım. "Rıhtımlar Üzerinde"nin Marlon'u, kaşındaki yara izi, üzerindeki kareli mont, evinin damında kardeşiyle birlikte beslediği güvercinler dışında beni pek etkilemedi. İlk gördüğüm, orta dönem Marlon'lara göre çok gençti ve ağabeyi rolündeki Rod Steiger ondan daha trajikti –Marlon'unsa gençlikten ileri gelen taşkınlığından başka bir trajikliği yoktu. Bu, zamanla iyice emin olacağım bir şeydi; Marlon'u güzelliğiyle bir araya gelince daha da karşı konulmaz olan trajikliği için seviyordum. Başka bir deyişle, üniformayla ve ilk gördüğüm filmleriyle bir arada düşünüldüğünde, Pax Americana'nın yoldan çıkmış bir askeri olarak... Başka bir deyişle, görünürde sağlam, muzaffer ve mağrur olmak için her türlü nedeni olmasına rağmen yıkık, kolu kanadı kırık, mağrur olmak için sahip olduğu bütün nedenlerden sıkılmış bir trajedi kahramanı olarak. İlerki Marlon'lar bu görüşümü doğrulayacaktı, ayrıca onun sinemanın en güzel dayak yiyen kahramanlarından biri olduğunu da hatırlatmak isterim. "The Chase"de, "Rıhtımlar Üzerinde"de feci dayak yer, yanında onu avutmak üzere Angie Dickinson ya da Eva Marie Saint gibi sarışın ya da uzun bacaklı güzel Amerikan kızlarının olması da farketmez. O, sinemanın dayak yiyebilen ve dayağını da tek başına yemesi gerektiğini bilen ender erkeklerindendir.

Amerikan küstahlığından kendine benzersiz bir kıyafet biçmesi, yumuşak karnını sonuna kadar açtığı içindir. Pax Americana'nın hem kendisi, hem de anti-tezidir o.

Tabii bu bizi öteki uca, Carson McCullers'ın romanından uyarlanan John Huston filmi "Reflections In A Golden Eye"daki mazoşist albay rolüne, Marlon'un orada yediği başka bir dayağa getiriyor; karısı rolündeki Elizabeth Taylor'un, Marlon'u –Liz'in sevgili beyaz atını çatlatırcasına sürüp kırbaçladığı için– misafirlerin önünde (üzerinde be-

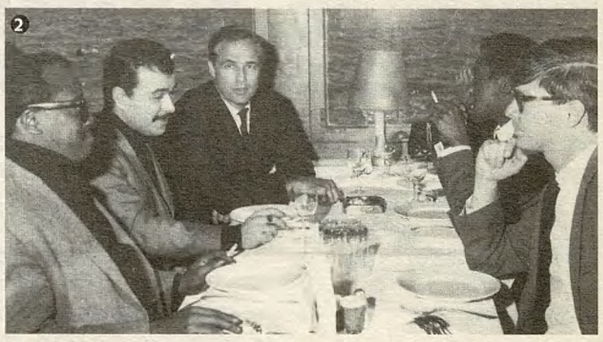

1) 18 yaşında, bir sokak kedisiyle 2) 1966'da Sarıyer Urcan lokantasında soldan sağa: David Baldwin, Engin Cezzar, Marlon Brando, James Baldwin, David Leeming 3) Kendisiyle birlikte Broadway'de sahneye çıkan kızkardeşi Jocelyn'in evinde 4) 1966'da Bob Dylan ve Pat Quinn'le

38→

yaz bir tuvaletle) kırbaçladığı sahneye, sinemanın belli başlı sado-mazoşist sahnelerinden birine... Buradaki Marlon, artık trajik olmakla yetinmeyen, bizi Marlonluğunun daha karanlık yüzlerine çağıran Marlon'dur. Filmde gene Pax Americana'nın bir neferidir (bej üniforma dahil); Carson McCullers'ın giriş cümlesindeki ifadeyle, "çok uzun yıllar önce, Güneyde, uzak bir garnizonda" görev yapan bir garnizon komutanı... Homoseksüel eğilimlerini dile getirememekten, atın üzerinde çıplak gezerken uzaktan dikizlediği er için duyduğu arzudan, o uzak garnizonda tıkılıp kalmış olmaktan, kendi zavallılığından kafayı yemiştir; göz koyduğu oğlanın yere attığı sakızın yaldızını yerden alıp bir kutunun içindeki küçük zulasında, çalıntı bir gümüş kaşık ve bir Yunan heykeli kartpostalıyla birlikte saklar, ara sıra onları çıkarıp inceler, okşar, sever. O meşhur, lafları ağzının içinde yuvarlayarak konuşmasının en acınası, en zavallı bir versiyonunu yapar. (Marlon'un kendiyle bu kadar karanlık biçimde alay ettiği bir diğer film de "Missouri Breaks"dir, ayrıca sadece Marlon'un "sadist yüzü" için yapılmış gibi görünen Henry James'in "Yürek Burgusu" hikâyesinden uyarlama "The Nightcomers"ı da unutmayalım.) Marlon, seyirciye kendinin, Marlonluğunun "yumuşak karnı"nı açar. Bütün heybetine rağmen kariyeri boyunca yapmaktan kaçınmadığı şey...

Marlon'da özellikle ayartıcı bulduğum, bunu da Amerikalılığının verdiği umursamazlıkla yaptığı düşüncesidir; Marlon, Amerikalılığın en küstahça biçimde umursamazlıkla eşanlamlı olduğu zamanlardan sonra bile, aldığı politik tavırlara rağmen –ya da onlarla, onlardaki cüretle birlikte– o mağrur, muzaffer, küstah (anti) Amerikalı olmayı sürdürür. Burnunu ve muhteşem profilini havaya diker, lafları ağzının içinde geveleyerek, yarı duyulur yarı duyulmaz, ama her zaman anlaşılır Marloncasıyla söyleyeceğini söyler. Ama belki de paradoksal biçimde, o Amerikan küstahlığından kendine benzersiz bir kıyafet biçmesi, kendini tehlikeye attığı, yumuşak karnını sonuna kadar açtığı içindir. O, Pax Americana'nın hem kendisi, hem de anti-tezidir.

Bu nedenle, Bertolucci'nin "Paris'te Son Tango"da, bütün "Paris'te bir Amerikalı" rollerine son noktayı koyacak Paul rolü için Marlon'u seçmesi hiç şaşırtıcı olmamakla birlikte, Marlon üzerindeki entelektüel tasarrufların herhalde en önemlisidir, en cesurudur. Ne Tennessee Williams, ne Elia Kazan, ne de John Huston, Marlon efsanesine olan katkılarına rağmen, Bertolucci'nin "Paris'te Son Tango"daki Marlon tasavvuruna yaklaşan zenginlikte bir şey bulamadılar. Dişi (Avrupa) ve erkek (Amerika) metaforlarının karşılıklı değiş tokuş edildiği, Paris'te geçen bu cinsellik ve ölüm oyunu için sadece Amerikan sinemasının ifade gücü en yüksek oyuncusu değil, sembolik olarak Pax Americana'nın en çifte anlamlı temsilcisini seçmek dahicedir. Üstelik de "yaşlı Avrupa - genç Amerika" klişesini tersyüz edip bir "genç Avrupa - yaşlı Amerika" denklemi kurarak. Auteur sineması, psikanaliz, varoluşçuluk, Barok, yeni-dalga, müzikal sinema, pornografi gibi zor karışır-barışır bir sürü ögenin mükemmel bir bütün haline geldiği bu çok kendine özgü filmde, bütün bu ögeler arasındaki katalizatörün Marlon olduğu söylenebilir. "Filmin bütünü işte çiklet kadar basit ve 'Amerikan' bir şeyle birbirine yapıştırılmıştır" demek de isterim, ama herhalde bunu diyemeyiz, çünkü Marlon çiklet gibi "pop", o anlamda "Amerikan" bir şey değildir. Nitekim, filmin son sahnesinde, ağzındaki çikleti çıkarıp Paris balkonlarından birinin korkuluk demiri altına yapıştırarak yere düştüğü, dizlerini göğsüne çekip cenin gibi kıvrılarak öldüğü sahneyi hatırlamak yeterli... "Doğmamış çocuklarımıza" gibi bir şey de söyler.

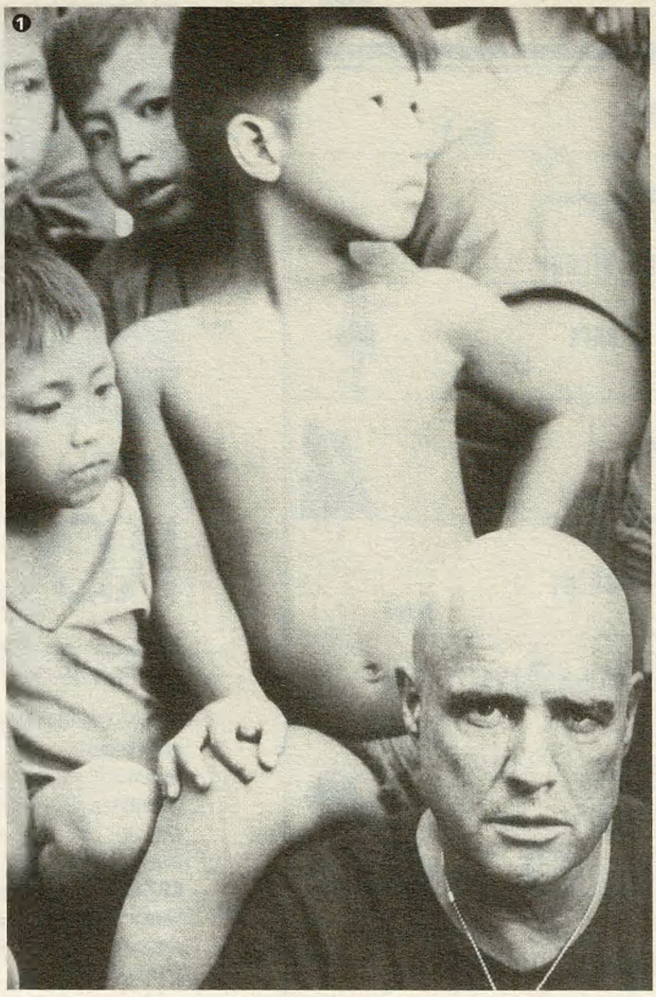

1. Apocalypse Now (1979) 2. The Wild One (1953) 3. Viva Zapata! (1952) 4. "Mutiny On The Bounty" filminin setinde Tarita'yla (1962)

Marlon çiklet gibi "pop" değildir. Pin-up olarak bile kullanışlı sayılmaz: En kışkırtıcı pozları bile ortaklaşa bir fanteziyi değil, kendi çok özel hikâyesini dayatır.

Peki son Marlon'ları ne yapmalı?

Son gerçek Marlon, "Kıyamet"deki Albay Kurtz rolüdür. Hani, gözünü tam "karanlığın yüreği"ne dikip de "gördüklerini görünce" "The Horror! The Horror" diye haykırarak tüylerimizi ürperten Marlon... Pax Americana'nın sıfırı tüketmiş bu askerini "Kıyamet"te, kocaman kara bir boğayla birlikte kurban ederler.

Mitik döngülerde kahraman kurban edildiğinde ne olarak tekrar doğuyordu ya da bir şey olarak doğuyor muydu, hatırlamıyorum (Frazer'in "Altın Dal"ına ya da Joseph Campbell'e bakmak lazım, nitekim filmde Kurtz'un okuduğu kitaplar arasında Frazer'inki vardır), ama Marlon, bir çeşit soytarı olarak yeniden doğdu: "Dr. Moreau'nun Adası", "Don Juan de Marco", "The Hit"... Soytarı olarak da unutulmaz anları vardır kuşkusuz, "The Freshman"deki Don Corleone parodisi, filmin sonunda nefis ölümü... (Hep güzel ölmüştür, bkz. "Paris'te Son Tango", "The Godfather" vs.) "Dr. Moreau'nun Adası"ndaki bir tür Kurtz parodisi olan "beyaz efendi" rolünde, bir yandan tombul parmakları piyanonun tuşlarında gezinirken bir yandan da o mağrur ve artık perişan profilini havaya kaldırarak, "insan dediğimiz, oldukça sıkıcı bir genler toplamından başka nedir ki..." deyişi. Film, sefil dedikodu iştahımızı kabartmak için, filmindeki kızıyla gerçek hayattaki oğlu –kızı Cheyenne ve onların trajik hikâyesi– arasında bağlantılar kurar. Ama Marlon bundan da garip bir haz duyuyordur sanki. Belki de "Pax Americana"yla olan çalkantılı ilişkisine hâlâ son noktasını koymakta, kendi hükümranlığıyla, erkekliğiyle, "Baba"lığıyla hâlâ alay etmektedir. Aslında özellikle "İhtiras Tramvayı"nda ya da "The Wild One"daki Marlon'u bir pop ikon olarak görmek çok mümkün. (Andy Warhol'un serigrafi dizileri arasında kaçınılmaz olarak motosiklet üzerindeki Marlon'a da rastlarız.) Ama pop-ikonların sahip oldukları "katlanıp-eve-götürülebilir"lik bu çok kanlı canlı, bedensel adam için pek söz konusu değildir. Bir pin-up olarak bile çok kullanışlı sayılmaz: En kışkırtıcı pozları bile bize ortaklaşa bir fanteziyi değil, kendi çok özel hikâyesini dayatır. 20. yüzyılın ikinci yarısının Amerika'sının yükseliş ve düşüşünün tek bir adamın bedeni içinden geçişini...

Fatih Özgüven

'60'larda ırkılık karşıtı bir gösteride

karga©

AĞUSTOS 04

01 08 04 Pr Sun	haletiruhiye — berk
05 08 04 Pe Thr	ELEKTRONiK SAVAŞ SiLAHI — ali-umut-ozan
06 08 04 Cu Fri	RETROSPECTIVIEV OF ROCK — bahadır
07 08 04 Ct Sat	Sonderstab Musik — bahadır
08 08 04 Pr Sun	haletiruhiye — berk
13 08 04 Cu Fri	On the BEAten tracks — bahadır
14 08 04 Ct Sat	SALTYSPINZITFUNKY — SALTY
15 08 04 Pr Sun	haletiruhiye — berk
19 08 04 Pe Thr	Üst — güney
20 08 04 Cu Fri	FUNKY STUFF — cem çınlar
21 08 04 Ct Sat	NEO FUNK — berk
22 08 04 Pr Sun	haletiruhiye — berk
25 08 04 Ca Wed	MONKEY SUITE — deniz – pelin
26 08 04 Pe Thr	CAZIR CAZIR — deniz k.
27 08 04 Cu Fri	db/abstract /dub/jungle — da-frogg-boggie
28 08 04 Ct Sat	MAINTIMESTREAM — berk
29 08 04 Pr Sun	haletiruhiye — berk

Kadife Sokak No: 16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51- 0216 449 17 25 F: 0216 346 5546 W: www.kargabar.org

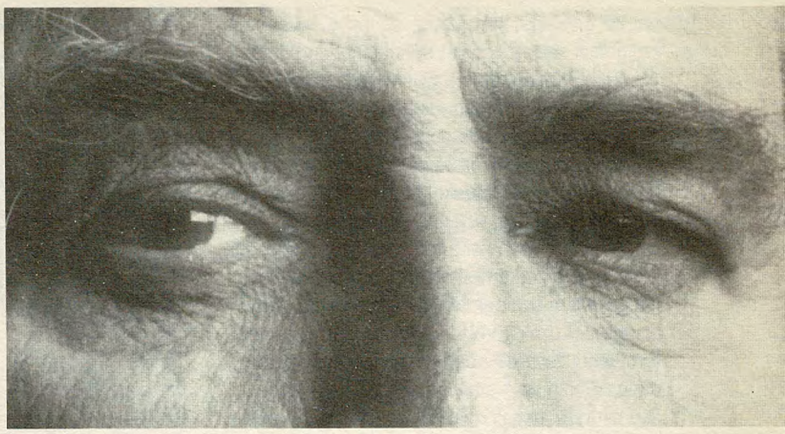

MARIA SCHNEIDER ANLATIYOR

KOÇ VE TERAZİ

Bertolucci'nin "Paris'te Son Tango" filminde Brando'nun rol arkadaşı olan Maria Schneider, ustayı Paris Match sayfalarında anmış...

Marlon Brando'nun ölümü sizi nasıl etkiledi?
Maria Schneider: Ailemden birini kaybetmiş gibi hissediyorum kendimi. Bir zamanlar, çok çok yakın olduğum biri.

1971'de tanıştığınızda, efsanevî yanının bilincinde miydiniz?
Tam olarak değil! Benim idolüm James Dean'di.

Hiç aksiliğini gördünüz mü?
Hiç, kesinlikle. Sürekli kamerayı nereye koymasını söylediği Bertolucci'yle bile böyle bir şey olmadı.

Ruh hali nasıldı?
Sakin, serinkanlı. Oysa telaşlı olması için her şey vardı. Karısı Anna oğulları Christian'ı kaçırmıştı. Ama en ufak bir şekilde dışa yansıtmıyordu.

Çok kolay değildi, ama insanı ezen tiplerden de değildi. Asılmak gerekiyordu. Etrafında bir gizem yaratmak gibi bir merakı yoktu... Ailemden birini kaybetmiş gibiyim.

İlk karşılaşmanız, çekimlerin ilk günü nasıl geçti?
Aslında, Jean-Pierre Léaud'yla olan sahnelerimi çektik. Bertolucci, Marlon'dan fazla etkilenmemem ya da elimin ayağımın dolanmaması için bunu özellikle yaptı sanıyorum. O gelmeden önce ısınmamı istiyordu.

Ve, sonunda çıkıp geldi...
Evet. Passy köprüsünün üzerinde yürüdüğüm başlangıç sahnesi için. Benim ayağımda düz ayakkabılar, ondaysa ökçeli pabuçlar vardı. Göründüğünün aksine, Marlon o kadar uzun boylu değildi.

İlk sözlerini hatırlıyor musunuz?
Hangi burçtan olduğumu öğrenmek istedi. Koç olduğumu söyledim. "Ben de" dedi ve yükselenimi sordu, "terazi" diye karşılık verdim. "Ben de" diyerek ekledi: "Güzel, demek ki iyi anlaşacağız, çünkü sanıyorum ki birlikte bazı mahrem sahnelerimiz olacak." Ve bunun üzerine beni öptü.

En dikkat çekici karakter özellikleri nelerdi?
Açık sözlü. İçten. Sağlam. Coşkulu. Sevecen. Cömert. Ve bütün çekimler boyunca hiç değişmedi. Gücüyle, beni taşıdı. Tıpkı filmi taşıdığı gibi.

Daha özel, yakın bir bağ gelişti mi aranızda?
Sevgi ve takdir, evet. Medyalara ve bu çevrelerin köpekbalıklarına karşı beni korumaya almaktan

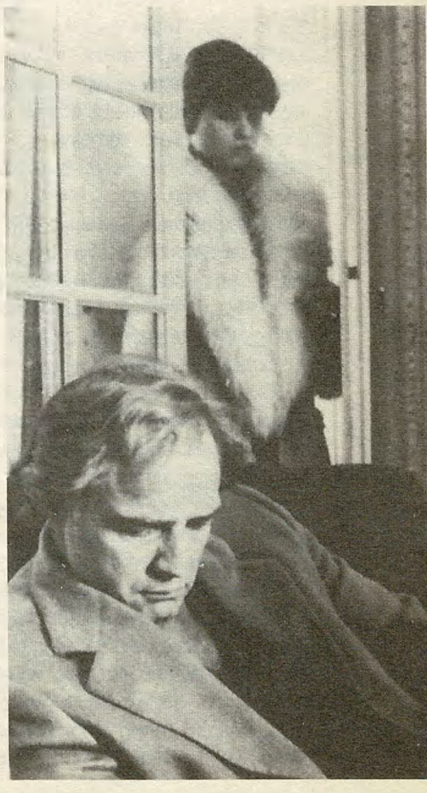

PARİS'TE SON TANGO

YIRTILAN KUMAŞIN FERYADI

"Paris'te Son Tango"nun 14 Ekim 1972 tarihinde ilk gösterilişi sinema tarihine yeni bir dönemin başlangıcı olarak geçecektir. Igor Stravinsky'nin "Bahar Ayini" adlı eserinin 29 Mayıs 1913 gecesi ilk çalınışıyla mukayese edilebilir. O gece de müzik tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştu. "Paris'te Son Tango"da da aynı "Bahar Ayini"nin hipnotize edici heyecanı, ilkel gücü, rahatsız edici, dürtücü erotizmi görülmektedir... Bertolucci ile Brando yedinci sanata yeni bir yüz ve anlayış kazandırmayı başarmışlardır. **Pauline Kael**

Marlon Brando, telefon kulübesinde genç kızla sevişmek için kızın elbisesini yırtarak çıkarıyor. Denilebilir ki, yırtılan kumaşın feryadı, Beethoven'ın 5. Senfoni'sinin ilk dört notası kadar heyecan verici bir sesti, patlayıcı bir madde yığını üstüne çakılan bir kibrit gibi. Kızın ismi Jeanne, erkeğinse Paul. Ama bunu hiçbir zaman öğrenemiyorlar. Boş bir evde, her türlü duygudan, düşünceden uzak, günlük hayatı geçmişe gömerek, mutluluğu birbirlerinin varlığında arıyorlar. Yeni bir hayatın başlangıcı olabilir bu. **Norman Mailer**

hoşlanıyordu.

Setteki diğer insanlarla ilişkisi nasıldı?

Teknisyenlerle her zaman harika bir ilişkisi vardı. Birinci, ikinci, üçüncü sınıf yemekhane sistemini ortadan kaldırdı. Çekim aralarında, kendi cebinden alkollü aperatifler ve sandviçler ısmarlardı herkese. En küçüklerden en büyüklere herkese saygılıydı. Her akşam saat 18 olur olmaz çekimi bırakır, oteline dönerdi.

Karşısında kendi duruşunu bulmak zor muydu?

Çok kolay değildi, ama insanı ezen tiplerden de değildi. Asılmak gerekiyordu. 15 haftalık çekimler boyunca 10 kilo verdim.

Filmin o meşhur sıcak sahnelerini nasıl çektiniz?

Marlon son derece utangaç, hatta mahçuptu. Sevişme sahnelerini daraltılmış ekiple çektik. Dünyanın en doğal şeyiymiş gibi gelişti. Set bütün ziyaretlere kesinlikle kapatılmıştı. Sadece Jeanne Moreau bir kere engelleri aşmayı başarmıştı.

Kitabında, sizin hakkınızda gayet iyi şeyler söyleyen Marlon, onun sevgilisi olmadığınızı anlatıyor...

Doğru. Hiç sevgili olmadık.

O sıralardaki aşıklarına rastlıyor muydunuz?

Her türden insanla gördüm onu. Etrafında bir gizem yaratmak gibi bir merakı yoktu, bazen oğlanlara ilgi gösteriyordu. Marlon muğlaklıktan hoşlanıyordu. Benim canlandırdığım rol için de senaryonun ilk hallerinde genç bir oğlan düşünülüyormuş.

Çekimler sırasında kendinizi rahatsız hissettiğiniz hiç olmadı mı?

Hiç olmadı. Sette sık sık yanağımdan makas alıp "You look like my baby!" derdi. Bu da atmosferi hafifletiyordu. Ama ikimiz birlikte filmi ilk defa seyrettiğimizde kendimizi çok rahatsız hissettik. Fiziksel sahnelerden ziyade, söylediklerimizden ötürü. Bertolucci her ikimizden de çocukluk anılarımızı düşünmemizi isteyerek doğaçlama çalışmaları yaptırmıştı. Bu bize çıplaklıktan daha utandırıcı geldi. Marlon çok rahatsız oldu. Kendini ihanete uğramış hissetti ve 13 yıl Bertolucci'yle konuşmadı.

Sonuçta, filmden ve Marlon'dan geriye kalan, hep saklayacağınız anı ne oldu?

Film beni bütün dünyaya tanıttı. Haksız yere, beni bir seks sembolü olarak lanse etti. Marlon'sa, hayatım boyunca, doğruluktan ayrılmayan, cömert bir adam olarak kalacak.

Çeviren: **S.İ.**

TUTKUNU OLACAĞINIZ FANTASTİK BİR DÜNYANIN KAPILARI LAURA SERİSİ'NİN İLK KİTABIYLA AÇILIYOR!

Zamanın başlangıcından beri var olan, bizim dünyamıza paralel bir dünya... İnsanlığın bütün efsanelerinin, peri masalları ve fantezilerinin yuvası olan bir dünya;

Aventerra...

Yaşıtlarından pek de farklı görünmeyen bir genç kız;

Laura...

Laura onüçüncü yaşgününde, kendisine özel bir sorumluluk verildiğini keşfeder: Karanlığın Güçleri tarafından Aventerra'dan çalınan İlham Kasesi'ni bulup ait olduğu yere götürebilecek tek kişidir. Onu, korkularıyla yüzleşeceği, olağanüstü bir yolculuk beklemektedir.

ithaki

MADAM ANAHİT

Beyoğlu'nun akordeonu susalı bir sene oldu. 30 Ağustos 2003'te Madam Anahit ayrıldı aramızdan, Çiçek Pasajı'nı, Nevizade'yi "Papatya gibisin beyaz ve ince"siz, "Yıldızların altında"sız, hayatımızı sonsuza kadar "La vie en rose"suz bırakarak... Lütfen ihmal etmeyin, 29 Ağustos Pazar günü saat 20:00'da Çiçek Pasajı'nda, İkinci Bahar meyhanesinin önünde sizlerin katkılarıyla büyüyebilecek küçük bir tören var. Ermeni geleneklerine göre, Madam'ın canına helva dağıtılacak, akordeoncular onun sevdiği şarkıları çalacak, o gece her meyhanede bir masada fotoğrafı önünde birer mum yanacak...

cebidelik başarı

Birileri yazmalı. Hakkında bir şey yazılmadan kimse bu dünyadan göçüp gitmemeli... **W. Saroyan**

Bir rivayete göre Madam Anahit, –İstanbul meyhane kültürü arşivini fotoğraf toplayarak oluşturmak istersek– en çok fotoğrafta yer alan kişi ünvanıyla tarihe geçebilirmiş... Bu yazıyı okuyan dostlar da, eğer Çiçek Pasajı ya da Nevizade'de, kırk yıl içerisinde (evet, Madam tam kırk yıldır durmadan Çiçek Pasajı'nda akordeon çalıyordu) çekildikleri resimleri tozlandıkları albümlerden, teneke kutulardan çıkartıp bakacak olurlarsa, Madam'ın akordeonunun muhakkak bir parçasını ya da en güleç haliyle, en beyaz dişleriyle, en has pozuyla kendisini mutlaka bulacak, göreceklerdir.

Çiçek Pasajı için ne kadar İstanbul'un en tanınmış merkezlerinden diyebiliyorsak, dünyanın da "meyhane merkezi" dersek, sanırım yanılmış olmayız... Madam Anahit de Entelektüel Cavit, Bademci Mahmut Usta gibi Çiçek Pasajı'nın sembolleşmiş bir karakteriydi. Ve '90 kuşağına kadar herkesin görmese de adını –akordeonunun methini– bir şekilde duyduğu bir karakterdi.

Sokakta müzisyen ve kadın olmak

"Kulis"te bu kadar kalmayı ve 78 yaşına kadar "sokak"ta saygı görerek yaşamayı nasıl başarmıştı?.. Cemal Süreya "yarasını kuliste saran bir soytarı gibi" diyordu ya bir şiirinde, Madam da o kadar sıkıntısını, ağır hayat koşullarını yakasındaki gülle, dudaklarına bol gelen o kırmızı rujla, tizlerde kısalıveren o buruk sesiyle, tiril tiril elbiseleriyle, galiba en çok da akordeonuyla kapatırdı...

Madam o kadar sıkıntısını yakasındaki gülle, dudaklarına bol gelen o kırmızı rujla, tizlerde kısalıveren buruk sesiyle, tiril tiril elbiseleriyle, en çok da akordeonuyla kapatırdı.

1926'da Talimhane'de eski Niagora manavının karşısındaki evde dünyaya gözlerini açmış Madam Anahit. Ermeni cemaatinin tanınan bir ailesinden geliyor; annesinin babası Hazine-i Hazıra'da müfettiş, kardeşi Vosge Apeğa Terziyan genç yaşta intihar etmiş bir din adamı. Öyle vaazlar verirmiş ki, kilisede çıt çıkmaz, söyledikleri günlerce konuşulurmuş evlerde. 1953'de alkol yüzünden vefat etmiş. Liseyi Ermeni Katolik Anaratoğutyun'da bitirmiş, yani şimdiki İstanbul Sanat Merkezi. En çok şapelini severmiş okulun, şimdiyse fresklerin üstü boyanmış halde öylece durur ne yazık ki. Yazları sıkça gittiği Büyükada'da bir gün Rum komşularının oğlu Yorgo'ya aşık olmuş. Yorgo akordeon çalıyor... Annesi ısrarlarına dayanamayıp Anahit'e (daha Madamlığa çok var) Yorgo'nun aşkına karşılık

Fotoğraflar: Manuel Çitak

Jane Birkin, 1998'deki ilk İstanbul ziyaretinde Madam Anahit'le ahbaplık kurmuş, defterine bunları çiziktirmişti

akordeon almış. (Vaktiyle Yüksekkaldırım'ın ünlü dükkanı Papa Jorj'dan 170 liraya alınmış akordeon, sene 1944, Anahit 18 yaşında.) İlk heyecanla Saint Antonio'ya dua etmeye gitmişler ana-kız –akordeon kucağında... O günden ölümüne, 78 yaşına kadar hiç kucağından inmedi akordeon...

İlk ders, ilk evlilik

Papa Jorj'un aracılığıyla zamanın ünlü hocası Arto Benon'la derslere başlamış Madam. Dört altın, bir ders –o zamana göre büyük para... Önce Baver-Çerçin ve bir sürü metod üstüne çalışmış, kendi deyimiyle çabuk öğrenmiş. Bakmış ki Benon Bey'den alacağını almış, hoca değiştirmiş: Norayr Dirizyan, ikinci hocası ve ilk kocası... Yirmi yaşında düğünlerde, nişanlarda çalmaya başlamış. Daha sonraları başarılı –kendi deyimiyle "cebidelik başarılı"– olduğu Çiçek Pasajı yılları başlamış.

17 yıllık beraberliklerinden sonra boşanma ve ayrı geçen uzun on yıl sonrası tekrar Norayr beyle ikinci evlilik. İki çocuk: Onnik ve Berç. Tekrar evliliğin sebebi belli: "Seviyorduk birbirimizi..."

Uzun yıllar yaşadıkları Tarlabaşı'ndaki binaları, pek çok İstanbullunun yakından hatırladığı bu tarihî yapı, konak ve deniz manzarası bırakmayan "Berbadettin talan"lı yıllarda yıkılmış. 1988'de devletten parasını alamayınca kiracı durumuna düşmüş Madam. Tek acısı bu olsa demek geliyor insanın içinden, ama 6-7 Eylül olaylarında yıllar boyu akordeon çalıp neşe verdiği insanların nasıl da bir gecede "kurt"a dönüştüğünü, iki kadehin ardından "büyük adam"ların nasıl da küçüldüklerini, "Madam"ın dillerde nasıl "Gavur" olduğunu bir bir duymuş, görmüş ve en ağır şekilde, maddî zorluklarıyla beraber yaşamış...

Yıldızların altında

Çiçek Pasajı'nın ilk yılları kavga patırtı geçmiş. Kendi mevkiini kazanması, "Madam" olması yıllarını almış. Öldüğü güne kadar bir kere bile rakı, sigara içmemiş. Çiçek Pasajı'ndan geçen her "ünlü"yle ahbaplık kurmuş; üzüntülerine gözyaşı, sevinçlerine kahkaha olarak akordeonuyla eşlik etmiş. En çok "Papatya gibisin" ve "Yıldızların altında" parçalarını çalıp söylemiş. Kendi hısmı Boncuk restoranına arada bir akrabaları, dostları, "cemaat üyeleri", eski İstanbul çocukları da gelirse, Ermenicesini patlatıp "Ermenice şarkılar" da okurmuş... Geceye buzlu suyla başlar, sonra bol vişne suyu içermiş; çok acıktı mı paçanga böreği ister, balık olarak da sadece Mezgit yermiş (kılçıklı balık sevmezmiş).

Sorulduğunda oynadığı filmlerin sayısını kendisi de hatırlamaz. "Babamın Suçu" (Cüneyt Arkın'lı), "Adalet" (Cüneyt Arkın'lı), "Öğretmen" (Kemal Sunal'lı), "Faize Hücum", "Kadın ve Şarap", "Cennet Çocukları", "Arkadaş", "24 Saat"... Kendisine göre, hayatının –İstanbul'un– en güzel yılları 30-35 yaşında olduğu yıllar, yani duvarından beraber çekildikleri resimlerini eksik etmediği Ayhan Işıklı, Zeki Mürenli, Sadri Alışıklı, Kemal Sunallı, Yılmaz Güneyli yıllar...

En güzeli, 30 Ağustos günü Şişli Ermeni Mezarlığı'na gitmek. Yanınızda bir duble rakı, biraz akordeon nağmesi. Ya da Nevizade'de şerefine bir kadeh kaldırabilirsiniz...

ՄԱՀԱԶԴ

Տիար Պերճ Տիգիրեան,
Տիկին Նէճլա Կիւրպիւզ,
Պրն. Մուրատ Կիւրպիւզ,
Տէր եւ Տիկին Օննիկ-Պէրկիւզար Վարան եւ զաւակները Անահիտ եւ Անի,
ընտանիքները խոր ցաւով կը գուժեն մահը իրենց յոյժ սիրեցեալ եւ անմոռանալի մօր, մեծմօր եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ

ԱՆԱՀԻՏ ՏԻՋԻՐԵԱՆԻ
(ԱԿՈՐՏԷՈՆԻՍԹ ԱՆԱՀԻՏ)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, 2 Սեպտեմբեր 2003 Երեքշաբթի, ժամը 13.00ին, Պէյօղլուի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Շիշլիի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար իր ընտանիկան դամբարանին մէջ:
ՄԱՆՕԹ՝ Կիրակնամուտի արարողութիւնը պիտի կատարուի եկեղեցւոյ սրահին մէջ:
* Այս տխուր առթիւ մեր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ողբացեալի ընտանեկան պարագաներուն:

Marmara gazetesinde yayınlanan ölüm ilanı

En çok sevdiği akordeonu dışında, bir de hayvanları, özellikle "kedileri" varmış Madam'ın. Tarlabaşı Bulvarı açılmadan önce, yıkılan evinin bir odasında Hayvanları Koruma Derneği faaliyetlerini başlatmış, 15 yıllık bir faaliyet döneminden sonra, bir gün evleri istimlak edilmiş ve her şey mahvolmuş. Evine gidenler anlatırlar: Eski İstanbul adetlerine göre, likörlü, çikolatalı ve kahve ikramlı bir ağırlama sunarmış mutlaka misafirlerine. Son yıllarda misafiri de kalmadığından, sadece kedileri ve bir-iki kadim dostu kalmış, Beyoğlu'na ise çıkamaz olmuş.

Masasına çağıranları beğenmezse, milyar da verseniz, "içtiğinize meze olmam" deyip cevaplarmış...

"Fotoğraflarımıza" sessizce konuk olan Madam Anahit, kaç yazıya, röportaja, kaç şiire konuk olmuştur...

Azınlıkta da azınlık

Çiçek Pasajı'nın gökyüzüne açık tavanında akordeon nağmeleri sahipsiz tam bir senedir. Yeri doldurulamayacak Beyoğlu tarihinin bir rengi daha soluk artık. Binlerce, yüzlerce rakı sofrasına –belki bu yazıyı okuyan sizin bile masanıza– konuk olmuş "Madam"ın cenazesine otuz kişi katılmış...

"Azınlıktı ve bağlı olduğu azınlıkta da azınlıktı..." diyorlar onun için. Böylesi bir cenazeye layık mıydı acaba?.. Masamızdan başka bir masaya alkışlarla geçtiği gibi, keşke yine alkışlarla uğurlayabilseydik Madam'ı... Her pazar aksatmadan gittiği Beyoğlu Üç Horan Kilisesi rahibi Sahak Maşalyan'ın cenaze vaazında söylediği gibi: "Artık alkışlar tükendi..."

Azınlıklar Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde bir nevi "özgürlüklerini kazanırken", farkındalar mıdır acaba, bir nevi "biblo-nostalji" olduklarının ve artık kendilerinden "zarar gelmeyeceğinin"? Televizyonlar, radyolar her dilden yayın yapıyormuş, anadil özgür olmuş!.. Neye yaradı ki, tüm "Madam"ları tükettikten sonra?..

Şimdi ne yapabiliriz diye düşünüyorsanız, galiba en güzeli, 30 Ağustos günü Şişli Ermeni Mezarlığı'na gitmek. Yanınızda bir duble rakı, biraz akordeon nağmesi götürebilirsiniz... (Anahit'in mezarının tapusu Osmanlı tapusu imiş. Parasızlıktan tapuyu yenileyememiş.) Ya da olmadı, Nevizade'de, Çiçek Pasajı'nda şerefine bir kadeh kaldırabilirsiniz...

Peki bir Madam Anahit sergisine ne dersiniz? Elinizdeki Madam Anahit fotoğraflarını toplayıp bir Madam sergisi açabiliriz belki...

Kırk yıldır kucağından düşürmediği akordeonu kim bilir nerdedir şimdi... Ya kedileri?.. Gittiğin yerde yakandan düşürmediğin gülünün kokusu ferahlatsın içini. Toprağın bol olsun Madam Anahit.

Mihran Tomasyan

Kaynak ve alıntılar: Nebil Özgentürk, Refik Durbaş, Vazken Değirmentaş, Arman Tayran, İsmail Saymaz, Ekşi Sözlük...

MADAM ANAHİT ANLATIYOR

Bando akordeon

Çok güzeldim gençken, birçok filmde de oynadım. "Arkadaş"ı gördün mü? Beni hatırlar mısın? İyi sanatçıydı Yılmaz Güney. Sonra Levent Kırca çok iyi, nasıl da güzel taklitler yapıyor. Ah, ne anılarım oldu pasajda! Aytekin Kotil beni çok severdi. Pasaj yıkılırken beni araya koydular, "sen konuş, seni sever" dediler. Çok muhterem bir insandı. Hani İstiklal Caddesi'nde bir gün var, bak şimdi unuttum, bandolar filan çalar. O gün beni aramış, gittim buldum. İstiklal Caddesi'nde çaldım bandoyla beraber...

Çok aşık oldum. Sayısını ben de bilmem. Dört evlilik yaptım. Bir çiçekle yaz geçmiyor, ama evliliğe taraftar değilim. Zamanla o hararet kalmıyor, monotonlaşıyor, tatsızlaşıyor. Dört koca boşadım, bütün aşklar tatlı başlar. Sevmek ve nefret etmek beraber yürüyor. Sizde de böyle mi olur?.. İlk kocam müzisyendi. Şahane bir adamdı, nasıl severdi beni. Biz cahillik ettik, boşandık. Sonra bir daha evlendik onunla, ilk gözağrısı. Hâlâ onu ararım, inanır mısın? İyi müzisyendi, gizli gizli çalmaya başladım eşimden. Gençlikte güzeldi her şey. Ne zenginler, ne ünlü aileler istedi, kabul etmedim. Kızı boş bırakırsan ya davulcuya ya zurnacıya gider derler, öyle oldu. Hâlâ da aşık olurum, yaşıma rağmen, gençleri yarı yolda bırakırım. Canlı, hareketli, neşeyi seven, şakayı seven bir insanım. İşte böyle güzel anılar var. Kötü anılar da var, güzel anıların yanında... Kedilerimle fotoğrafımı çek benim. Sokaktaki kediler yolumu gözler. Gece gelirim, onların karınlarını doyurmadan girmem eve...

(Söyleşi: Mesut Kara, Express, sayı: 18, 28 Mayıs 1994)

DEMİRHAN BAYLAN

anlamlı hatalar

CD&MC

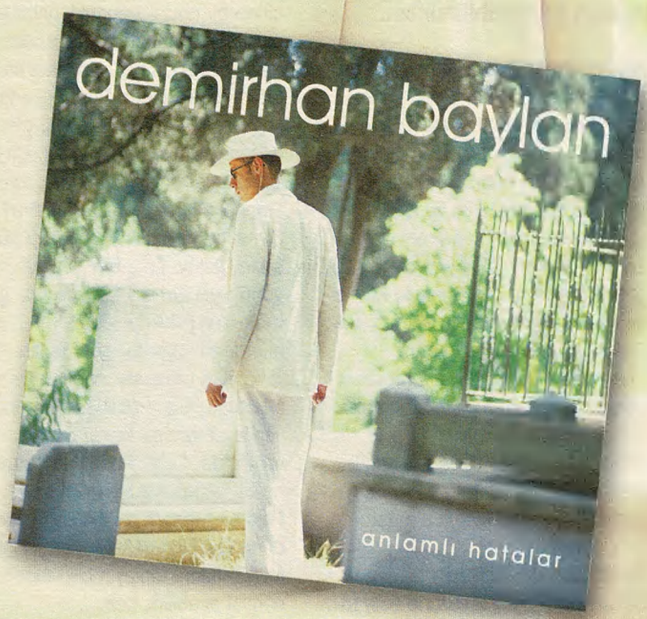

www.demirhanbaylan.com

DAĞITIM: EMI-KENT ELEKTRONİK SAN. ve TİC. A.Ş. IMÇ 6.Blok 6202 34470 UNKAPANI / İSTANBUL /TÜRKİYE FAX: 0212 519 10 65

MADAM'I TANIYANLAR ANLATIYOR

TÜM ASMALAR ONUNDU

Halil Koç: *(İkinci Bahar'da çalışıyor)* O gittikten sonra hiç sokak çalgıcısı gelmedi Çiçek Pasajı'na. Mesleği de onunla birlikte kaybolmaya başladı sanki. Vefatının ardından bir hafta boyunca masalarımıza Madam Anahit'in resmini koyarak ona saygımızı göstermeye çalışmıştık.

Cengiz: *(Cambaz'da çalışıyor)* Ben küçüktüm, Nevizade'ye, Çiçek Pasajı'na içmeye gelirdik. O zamanlar tanıdım Madam Anahit'i. Gelir, bir sandalyeye çöker, "ha buraya oturayım" derdi. Herkes tanırdı onu. Çiçek'teki ve Nevizade'deki tüm asmalar onundu zaten. Önünde duraksadığı masadakiler hemen bir sandalye çekerlerdi altına, o da birkaç parça çalıp yoluna devam ederdi... Geçe kalmazdı, erken başlayıp erken bitirirdi turunu. Son dönemlerde artık yaşlanmıştı, Hohner akordeonunu oğlu taşıyordu. Zaten akordeonu da oradaki bakkallardan birine bırakırdı getir götür olmasın diye. Beyoğlu sokakları onun eviydi.

Maryam Dirameryan: *(Esayan Lisesinden Yetişenler Derneği'nden)* Sanıldığının aksine, öldüğü güne kadar Ermeni köklerini korudu. Ermenice konuşur, her gün evine Ermenice gazete alır ve her pazar Balıkpazarı'ndaki Üç Horan kilisesine giderdi... Hoş bir anım var: Esayan Ermeni Lisesi'nin 100. yılı nedeniyle bir etkinlik düzenliyorduk. Etkinliği gazetelerden okuyup telefonla yedi tane bilet almıştı. Kim bilir o haliyle, nasıl, ne kadar kazanıyordu, ama mezun olduğu liseye öylesine bağlıydı. Ne zaman beni görse, okulu sorardı. Ne yazık, cenazesine çok az katılım oldu.

HRİSTAKİ PASAJI'NIN AKORDEONCUSU MADAM ANAHİT TERZİYAN

Madam Anahit akordeonu, Balıkpazarını, dört kocasını, dört kedisini sevdi.
Dünya daha o zaman kısır değildi, kırk yapraklı bir güldü.
Akordeonu Büyükada'da daha dondurmasını yiye yiye giden
bir çocukken gördü.
İçinden bir günbatımı geçmiş gibi duydu.
On birinde akordeonu eline aldığında hemen Saint-Antoine'a gitti,
adak yaptı.
Saint-Antoine güzel evliyadır.
Her sabah uyandığında onu yanında buldu.
İlk derslerini kısa gülüşlü kısa kirpikli M. Artepenon'dan aldı.
Daha on yedisinde Hristaki Pasajı'na düştüğünde uzun akordeonunu,
uzun kirpiklerini düşürmesini bildi.
Göğsünün ilk düğmesini o gün açtı, bir daha da kapamadı.
Bir süre ağaç kokan Yorgo ile gitti geldi.
Artık sık sık âşık oluyordu, hepsini de akordeonundan buluyordu.
Memelerini ilkin çok sinirli çok uçucu çok kırılgan ilk kocasına dokundurdu.
Adını yavaş yavaş her yere yazdı: La vie en Rose.
Cüneyt Arkın ile ilk dekolteli "Babanın Suçu" ve "Kadın ve Şarap"ı çevirdi.
Ama en çok Ayhan Işık'ı sevdi. O da onu sevdi.
Dünya değişmeye başladığında hep ıslık çala çala dolaşan Solak Hüseyin'i
gördü. Bir türlü unutamadı.
Hüseyin'i kar altındaki Uludağ'a benzetiyordu.
Kırk beşinde daha teni şeker ırmak kokuyordur.
Saçlarında her zaman firkete, çifte topuzlar ve dur durak bilmeyen
iki perçemi bıraktı.
Üçüncü kez evlendiğinde komodinin üstündeki dalyanın suyunu
her gün değiştirdi.
Uzun zaman İsa'ya benzeyen bir çocuğu olsun diye düşündü.
Dördüncü kocasının ellerini sevdi. Doğal kendi halinde bir yumruğu
olduğunu gördü.
Kedileri sevmeye o zaman başladı. Artık gazetelere hep kedilerle poz verdi.
Şimdi?
Şimdi en çok sevdiği çiçek: Filbahri. En çok sevdiği şarkı: "Mani oluyor
halimi takrire hicabım."

İlhan Berk, "Pera"

ROLL KİTAPLIĞI

Arundhati Roy Ya Çek Defteri, Ya Cruise Füzesi (Agora)
Behçet Çelik Düğün Birahanesi (Kanat)
Camille Paglia Cinsel Kimlikler (Epos)
Christopher Innes Avant-Garde Tiyatro (Dost)
Eduardo Galeano Tepetaklak (Çitlembik)
Halit Kıvanç Futbol! Bir Aşk... (İletişim)
Hugo Pratt Corto Maltese "Tango" (Dost)
John Fowles Zaman Tüneli (Ayrıntı)
K. Danaher - R. Burbach Hadi Bunu Küreselleştirin! (Metis)
Marlon Brando Annemin Öğrettiği Şarkılar (Remzi)
Mary Zournazi Umut –Değişim İçin Yeni Felsefeler (Literatür)
Octave Mirbeau Oda Hizmetçisinin Günlüğü (Ayrıntı)
Paco Ignacio Taibo II Nam-ı Diğer Che (Everest)
Patricia Melo Inferno –Rio Cehennemi (Agora)
Paul Auster Kehanet Gecesi (Can)
Ruşen Çakır Türkiye'nin Kürt Sorunu (Metis)
Slavoj Zizek Lenin Üzerine (Encore)
Terry Eagleton Kuramdan Sonra (Literatür)
Truman Capote Soğukkanlılıkla (Sel)
William Faulkner Köy (YKY)

Her şey Paco'yla başladı

Genç Jason bir akademisyen olarak kariyerini teper ve İspanya'da flamenkonun kalbine, suç dünyasına, "duendo" durumuna kadar ilerler... Jason Webster'in ilk romanı, flamenkonun tarihine ilişkin bir keşif aynı zamanda...

Flamenkonun tarihi popüler kültüre ve yasallığa göz kırpıp el değiştirmesi aşamasından, asimilasyondan ve tamamen yok olmaktan kaçınabilmek için kendini baştan yaratmasına kadar ne çok evrimden geçmişti. Flamenko ne zaman genel kültür tarafından yutulmaya başlasa, bir başka köşeden kendi karşı-kültürüne ait yeni bir ses, sakız gibi çiğnenmemiş yeni bir yaşam gücüne sahip yepyeni bir hareket türemişti. On dokuzuncu yüzyılın "cafes cantante"leri (şarkı tavernaları) yıllar boyunca şarkıcılara şarkılarını söyleyecek mekânı sağlamışlardı. Ancak dinleyici flamenkonun ruhunu oluşturan daha güçlü ve zorlayıcı "cante jondo" seslerini, yani derin şarkıları pek sevmediği için bu popüler mekânlar şarkıcıyı sınırlamaya, tarzlarını dikte etmeye başlamıştı.

"Böyle dönemlerde imdadımıza Lorca ve Falla yetişti" dedi bankacı Rafael bilgiç bilgiç. 1922'de Granada'da bir "Concurso del Cante Jondo" yarışması düzenlediler. İnsanlar kilometrelerce uzaklardan geldiler, kimileri dağları aşarak haftalarca yürümüşlerdi. Flamenkoyu yeniden ateşleyen, canlandıran da bu oldu."

Ondan sonraki kuşak o güne kadarki en iyi flamenkocuları üretti –La Nina de los Peines, dansçı Carmen Amaya. Ama onlar bile İspanya dışına açılmaya, Batılılaşmaya başladığında güçlerini kaybetti. Yetkililerin sahilleri doldurmaya başlamış turistleri etkileyeceğine inandığı, basitleştirilmiş, zahmetsiz bir flamenko türü çıktı ortaya.

Sonraki kurtuluş gitaristlerden geldi. Gitaristler artık şarkıcının gerisinde ikinci adam olmak istemiyorlardı, sahnenin merkezine geçmeye karar vermişlerdi. Hareket ilkin gitarı –"toque"u- şarkı –"cante"- ve dans –"baile"- kadar önemli bir noktaya taşıyan Sabicas ve El Nino Ricardo'dan çok daha önce, Ramon Montaya ile başladı. Bu adamlar bugün flamenkonun her yerde duyduğumuz yeni sesinin –"nuevo flamenco"nun- babaları idiler.

(...) "Tabii her şey Paco ve 'Almoraima' ile başladı" dedi bir akşam, esintili sahilde palmiyelerin altında oturmuş, "horchata" –ceviz sütü- içerek konuşurken. Hiçbir şeyi hafife almayan biri olduğum için, çok önemli bir bilgi verecekmiş duygusuna kapıldım.

Hevesle sordum: "Ne başladı?"

"Paco de Lucia. 1976."

Anlamamıştım.

"1976'da 'Almoraima'yı çıkardı ve olan oldu. Bomba gibi patladı. Flamenkoyu yeniden yarattı. Ondan önce ölüyordu, ölüydü."

Paco büyük bir isimdi; yeni sesin yaratıcısı. Önceki kuşak gitaristlerden, Sabicas'tan, El Nino Ricardo'dan esinlendi, onları dönüştürdü, caz ve rock'tan öğeler kattı. Bugün alemde bilinen en tanınmış flamenkocu o oldu. Hele hele 1980'de John McLaughlin ve Al di Meola ile birlikteliğinden sonra İspanya dışındaki hayranlarının sayısı gittikçe arttı.

(...) "Beni yanlış anlama; Paco bir dahi, döneminin en usta gitaristi. Ama sorun nerede? Çok mu ileri gitti? İşte sorun burada."

"Nede çok ileri gitti?"

"Caza çok yöneldi oğlum, caza. Bak, ne kadar flamenko dinliyorsun?"

"Şey..."

"Demem şu ki, son zamanda çaldıkları bana biraz aşırı geliyor. Bazıları hoşlanıyor bundan. Ben de hoşlanıyorum. Evet, hoşlanıyorum. Ama bu hâlâ flamenko sayılabilir mi? Bilmiyorum. Bana göre, yani... ilk dönemlerinde yaptıkları harikaydı, harika. Tabii bazı insanlar El Nino Miguel ve diğerlerinden esinlendiğini söylüyor. Ama ötekileri de dinliyorsun ve aradaki farkı görebiliyorsun. Paco sürükleyip götürüyor insanı. Müthiş."

"O zaman onları birbirinden ayırt edebiliyorsun?" Hâlâ cehaletin pençesinde kıvranıyordum ve böyle bir soru sorunca biraz daha bilgili görüneceğimi sanmıştım.

"Tabii oğlum. 'Por supesto'. Daha derin bir ses, sanki yok gibi. Ama onun tanıdıkları yoktu. Paco gibi değildi. Çok meşhur olmamasına şaşmamak gerek. Şimdi de yoksul ve unutulmuş."

Modern flamenkoda bir "usta" daha vardı ve Eduardo bu ustayı Paco'dan daha çok tutuyordu.

"Camaron de la Isla." Bu adı söylediğinde sesi yumuşamış, titremeye başlamıştı. "Ada Karidesi" adındaki birinin beni heyecanlandırması ise mümkün değildi. "Gelmiş geçmiş en büyük şarkıcı. Bütün dünyada. Diğer şarkıcılar da bazen başarabiliyor, ama o, o..." O anda gözleri bir garip olmuş, çılgın gibi dimdik bakıyordu.

"Neyi başarabiliyor?"

"Onu. 'Duende'yi."

Birdenbire dikildim. Evet, "Duende" Eduardo için ne anlam taşıyordu? Ne demekti?

Öyle bir baktı ki bana, sanki ona hemoroidin var mı diye sormuştum. Cebinden bir kaset çıkardı, elime verdi.

"Eve git ve bunu dinle."

Jason Webster, "Flamenkonun İzinde" (Ayrıntı)

→45

Birol Ağırbaş

Yemin etsek başımız ağrımaz, biz de az biraz kongacıyız artık. Vurduğumuz yerden ses getiriyoruz. Maşallah open'ları, mute'ları, bass'ları iyi kıvırıyoruz, henüz slap'lerin acemisiyiz, ama çalışıyoruz. Senkopasyonlara, af buyrun, henüz giremedik... Sırf söyleşiye hazırlanmak için "okul"da okuduk, "Ritim Okulu"nda. Hayır, biz gitmedik, okul ayağımıza geldi. Bu işin ilmini yapmış Birol Ağırbaş, "Ritim Okulu" isimli, hakikaten "bulunmaz Hint kumaşı" beşli bir "set" yayınladı geçtiğimiz aylarda. Bir VCD, bir CD-ROM, bir çalışma CD'si, bir metod kitapçığı ve bestelerden oluşan "Çeşni" isimli bir dinleme CD'si... Ağırbaş'ın şahsında vurmalılar dünyasını keşfe çıktık...

Hangi Latin ateşi?

Foto: Emin Ekşi

Merak ettik, babanız Salim Ağırbaş'ın plağını bulabildiniz mi? Kardeşiniz Gürol Ağırbaş'la altı yıl evvel yaptığımız söyleşide, "babam Türkiye'de ilk bateri 45'liği yapan adamdır, plağının peşindeyiz" demişti.

Birol Ağırbaş: Hayır, bulamadık... Babamın radyo emisyonları da ünlüydü o zamanlar. Grubuyla caz çalıyorlardı. O kayıtları da araştırdık, bulamadık.

Türkiye'de davul denince akla gelen birkaç isimden biri ve elinizde hiçbir kaydı yok, öyle mi?

Yok. Babamı 89 senesinde kaybettik. O yıllara kadar çok faal bir insandı. Ben 60 doğumluyum. İsmet Sıral Orkestrası, Şerif Yüzbaşıoğlu Orkestrası gibi orkestraları çocukluğumdan hayal meyal hatırlıyorum. Sonra babam kendi adına orkestralar kurdu. Benim müziğe başlamam da öyledir zaten. 79 yılıydı ve babamın Tarabya Oteli'nde bir orkestrası vardı. Ben orada konga çalmaya başladım, müzisyen bir babanın oğlu, hatta müzisyen bir dedenin torunu olarak.

Dedeniz saksofon çalarmış. Onu hatırlıyor musunuz?

Dedemi tanıdım, ama o yıllarda saksofonu bırakmıştı, yaşlanmıştı. Gençliğinde bu işten para kazanıyormuş. Pavyonlarda çalmış. Filmlerde olur ya, Vahi Öz'ün falan olduğu pavyonlar, etrafta bir takım kadınlar... *(gülüyor)* Bazen evde bize de çalardı, ama fazla dayanamazdım ben. *(gülüyor)* Çocukluğumda klasik mandolin dersleri almıştım. Sonra babam "gel sana davul dersi vereyim" dedi. Dershanesi vardı. Dokuz-on yaşlarındaydım. İki ay gittim, sıkıldım, bıraktım.

Babanızın sonradan isim yapmış öğrencisi oldu mu?

Öğrencisi miydi bilmiyorum, ama Cezmi (Başeğmez) abiyi hatırlarım babamın yanında. Aslında eski davulcuların, hatta yeni kuşağa yakın davulcuların çoğu babamdan faydalanmıştır. Babamın metodları, davul kitapları vardı. O zamanlar bu konuda hiçbir materyal bulma şansınız yoktu. Bir tek Salim Ağırbaş'ın kitabı vardı. Benim şimdiki davulcu arkadaşlarım bile bunu söyler. Hatta Cem Aksel'de hâlâ duruyor o kitap... Böyle bir aileden gelince, tek konu müzikti evde. Babam sürekli egzersizler yapardı, davulunun üstünde battaniyeler...

Bu evin annesi nasıl bir anne? Ritm duygusu güçlü müydü?

Çok iyi bir anne. Evin, mutfağın ritmiyle ilgiliydi o. Ama bunlarla ilgili bir rahatsızlık, bir tartışma hatırlamıyorum. Ben hayatım boyunca babamla hiç kahvaltı yapmadım. Babam sabah 6'da eve geliyordu, akşamüstü 4'te yataktan kalkıyordu.

Bohem biri miydi Salim Ağırbaş?

Yok, çok evcil, efendi bir adamdı. Spora düşkün, futbol hastası, hasta Beşiktaş taraftarı... Babam akciğer kanserinden öldü, ama kanserden ölecek son insandır. Yazın suyu kaynatmadan içmezdi. Sigara ağzına sürmemiştir, içkinin tadını bilmez, kola bile içmemiştir. 54 yaşında öldü, 53 yaşındayken maç yapardık toprak sahalarda. Benim dilim dışarı çıkardı, babam bir saat daha oynardı.

Aile nereli?

Babam İstanbul Üsküdar doğumlu, ama Arnavut kökenimiz olduğu söyleniyor. Dedem Arnavut İsmail diye bilinirmiş camiada. Kırklareli'ne Kenan Doğulu'yla konsere gitmiştik. Otelde bana "akrabalarınız sizi bekliyor" dediler. Benim Kırklareli'nde akrabalarım yok ki! Herhalde Kenan'la tanışmak için birileri numara yapıyor diye düşündüm. Hakikaten iki kadın, üç erkek, çoluk-çocuk oturuyorlar ve tipler fena halde babama benziyor... "Merhaba" dedik, oturduk, dedemin küçüklük fotoğraflarını çıkardılar. Onlardan öğrendik ki, Selanik'ten gelmişiz. Selanik'te, Edirne'de bir sürü akrabalar varmış, hiçbirini tanımam. Hiçbir Arnavut adetini bilmem, bir tek kelime Arnavutça bilmem, pırasadan nefret ederim. *(gülüyor)*

Müziğe başladığınız yıla dönelim. Konga merakı nereden çıktı?

Böyle bir merakım yoktu ki. İsmen biliyordum, ama hiç çalmışlığım yoktu. Tarabya Oteli'nde gördüm kongayı ilk defa. Babam iki tane ritm gösterdi, o gece hemen başladım. Bir de tef verdi elime, "konga çalmadığın yerlerde bunu çalarsın" dedi.

"Ritim Okulu" VCD'sindeki derse oturma pozisyonlarını ve ellerin konga üstündeki açılarını öğreterek başlıyorsunuz. Siz o zaman bunları kendi kendinize mi keşfetmiştiniz? İlk zamanlardan beri kongayı "doğru" çalıyor musunuz?

Hayır, yanlış çalıyordum. İşte böylece "Ritim Okulu"nu yapma sebebim ortaya çıkıyor. Hasbelkader konga çalmaya başladım, ama hiçbir tekniği bilmiyordum. Beş-altı sene böyle gitti. Yanlış teknikte, hatta olmayan teknikte bir noktaya gelemiyorsunuz, dar bir alanda kalıyorsunuz. Sonra televizyon, video kaset, internet falan ilerlemeye başlayınca bir takım adamlar gördüm, benim vurduğum gibi vurmayan, benim oturduğum gibi oturmayan.

Kim mesela o adamlar?

Mesela Giovanni Hidalgo. Bu işin Puerto Rico'lu büyük ustasıdır o. Sihirbaz gibi bir adamdır. Sonra kitabın biri gitti biri geldi, video kasetin biri gitti biri geldi, internette sabahlara kadar sayfalar araştırdım... Ye-

"İçimden böyle vurmak geliyor." Kardeşim, böyle bir şey yok ki! Doğru teknik engel değil. Çalacaksan çal, çalmayacaksan çalma, ama konuşma. Efendi ol, canımı ye!

di yıl her gün dört saat etüt yaptım.

Yanlıştan doğruya dönmek kolay mı?

Çok zor. Doğrusundan başlasam bu kadar vakit kaybetmezmişim. İşte bu yüzden de "Ritim Okulu"nu yaptık.

O yanlış vuruşların insana kattığı bir orijinalite, bir farklılık yok mudur?

Yok, yok... Bu lafları çok duyarım ben. Yanlışa mazeret aramaktan, yanlışı doğru göstermeye çalışmaktan başka bir şey değil bunlar. Veya şöyle laflar duyuyorum: "İçimden böyle vurmak geliyor." Ya kardeşim, böyle bir şey yok ki! Sen tekniğini bil, ondan sonra istediğin vuruşu yap. Doğru teknik sana engel değil ki. Tam tersine, senin önünü açan bir şey. Bu bir alet ve böyle bir tekniği var. Bunu böyle çalacaksan çal, çalmayacaksan çalma, ama bari konuşma! Efendi ol, canımı ye! Öyle bir durum yani. *(gülüyor)*

Konga ellerle çalınan bir saz. İnsan teni hayvan tenine direkt temas ediyor. Hani "skin to skin" denilen şey. Bu nasıl bir duygu veriyor sanatçıya?

Mesela gitar alırsın, penayla çalarsın. Davula bagetle vurursun. Enstrümanla aranda yabancı bir madde vardır. Ama perküsyonda bu yok. Direkt elle çalıyorsun. Valla, bu nasıl bir duygu bilmiyorum, güzeldir herhalde. Buna uhrevî bir takım şeyler yüklemek istemiyorum. Evet, aleti hissetmek güzel. Ama mesela Cem (Aksel) de sopayı elliyor, neticede eli sopaya değiyor. "Sen de konga çalsana, arada yabancı madde yok, ne güzel" diyorum, "o yabancı madde değil ki, sopa!" diyor. O da enstrümanı sopa olarak görüyor, biri de pena olarak görüyordur... Ben perküsyon çalmayı davuldan daha çok seviyorum. Ama deriye birebir temas ettiğim için mi seviyorum, bilmiyorum.

Latin perküsyonları sizi yeterince tatmin ediyor mu? Hiç bu toprakların vurmalılarına merakınız yok mu?

Darbuka, bendir, kudüm... Bunları yeteri kadar iyi çalamıyorum. Türkiye'de bunları çok iddialı, virtüöz seviyesinde çalanlar var. Onlar varken benim de çalmam saygısızlığa girer diye düşünüyorum. "İçimden geliyor, çalıyorum" diyemem, ben buna karşı bir adamım. Önce doğru çalacaksınız, ondan sonra içinizden geleni ona eklersiniz... Ayrıca bir konga düşünün, bunu Latin yapan nedir ki? Biçimi, darbukanın daha uzunu ve daha büyüğü. Bu onu Latin yapmaya yeter mi? Önemli olan benim ne çaldığım. Ben Latin müziği de çalsam, Türk gibi çalıyorum. Salsa da çalsam, bomba (Puerto Rico ritmi) da çalsam, Afrika ritmleri de çalsam, ne bir Afrikalı gibi, ne Kübalı, ne de Puerto Ricolu biri gibi çalabilirim. Birebir aynı şeyi çalarım, ama Türk gibi çalarım. Güzel olan bu zaten. Bu olayda bu topraktan bir şey istiyorsanız, ben varım, yetmiyor mu?.. Ben salsayı Kübalı gibi çalmaya hiç kalkışmam. Böyle takıntılı olanlar da var, "içimdeki Latin ateşi" gibi laflar duyuyorum. Hangi Latin ateşi, ne oluyoruz ya? Senin içinde nasıl Latin ateşi olur?.. Küba'daki müzisyenlerin hayatını anlatan "Cuba Feliz" diye bir film var, bazen görüyorum televizyonda: Adamların üstü başı dökülüyor, ama sürekli müzik çalıyorlar. O filmdeki bir şarkının sözleri aşağı yukarı şöyle: "Venezuelalısı çaldı, Japonu çaldı, Amerikalısı çaldı, hiçbiri Kübalı gibi çalamadı şu salsayı..." Hakikaten öyle. Gerek yok ki, orda 15 yaşındaki çocuk zaten çalıyor, sen burda niye Kübalı gibi çalacaksın kardeşim? Sen onu literatür olarak öğren, ama başka bir şey çal, kafadan atma!

Latin çalmayalım, biz sadece rock'çuyuz. Distortion olmaz, çünkü biz cazcıyız! Darbuka kullanmayalım, biz Doğu'ya karşıyız! Müzikte böyle kısıtlamalar olmamalı...

"Ritim Okulu"ndaki "Çeşni" CD'sindeki düzenlemeleriniz, dediğiniz gibi literatürü bilen ve bu bilginin üstüne kendini koyan çalış-

Aydilge Sarp

Altın Aşk Vuruşu

ROMAN

Uyuşturucu bağımlısı bir piyanist ile mazoşist eğilimleri olan genç bir kızın bağımlılığa dönüşen aşklarının hikâyesi...

Manevi açlığını uyuşturucuyla doyurmaya çalışan Ozan ve içsel çatışmalarını kendi bedenine zarar vererek dindirmeye çalışan Sade'nin sevgi açlığı. Kaybedilen iç dünyanın yerini doldursun diye kullanılan uyuşturucuların mahvettiği hayatlar...

Ve tüm yaraları iyileştirebilecek tek güç: Aşk.

EVEREST

malar mı?
Evet. Mesela ilk parçada, "Seyahat"te bir hikâye anlatmaya, perküsyonla melodik bir yapı kurmaya çalıştım. Seslerle bir seyahat... Ben öyle değilim, ama bazı perküsyonistler kendilerine tamamen bu tip parçaları hedef seçmişlerdir. Çeşitli perküsyonlardan bir set yapıyorlar, belki hepsini başka tonluyorlar ve bir nevi piyano klavyesi oluşturuyor bu seslerle. O da onların tercihi. Mesela Carlos "Patato" Valdés vardır. Bu yaşlı adamcağız bir çalsın, ne tekniğe dikkat edersiniz, ne oturuşuna kalkışına, bu kadar lezzetli çalınır mı ya? O çalarken ne eline koluna bakarsınız, ne de başka bir şeye. Bu bir nirvana seviyesi. Belki ilerde bu seviyeye gelirim inşallah...

Sevdiğiniz perküsyoncular kim?
İşte Patato'yu severim. Giovanni Hidalgo'yu severim. Efendim, başka, Luis Conté gibileri hep klasiklerdir, çok enteresan gelmez bana. Ama Hidalgo davul tekniklerini, sopa tekniklerini kongada uygulamaya başladı. O açıdan çok ilginçtir, gelenekselin dışında bir çalış tarzı vardır... Şöyle de bir parantez açayım, ben Latin müzikçisi falan değilim yani. "Müzik benim için sadece Latindir" gibi bir tavır içerisinde değilim. Yanlış anlaşılmaktan korkuyorum açıkçası. Hatta en çok sevdiğim müzik türü müdür? Valla değildir. Konga ile Latin çalmak gibi bir zorunluluk olduğunu da asla düşünmüyorum. Ama üstüme bir yafta yapıştı kaldı. Çalışma tekniği olarak Latin müziğini biliyorum, o kadar... Ben balad tipi şeyleri, hatta ritm olamayan şeyleri seviyorum. Mesela bir albüm vardı, "If you look far enough", Ralph Towner ile Nana Vasconcelos'un. Gitar ve perküsyon. Nana müthiş perküsyoncudur, o albümde neler çalabilecekken hiçbirini çalmamış. Sadece müziği düşünüp beş mezurda bir tane vurmuş örneğin. Ama onun vurduğu yer önemli, tam orada vurmak önemli!

Latin perküsyonları caza Dizzy Gillespie orkestrasıyla girdi, rock'a da Santana'yla... Santana şöyle demiş: "Kadınların daha farklı dans edebilmesi için konga ve timbal ritmlerine ihtiyaç var. İşin içinde vurmalılar olduğunda kadınların meme uçları sertleşir ve kollarını kelebek yakalar gibi hippi tarzında havada sallamak yerine, daha oryantal ve ruhanî tarzda hareketler yaparlar."
Allah allah! Valla bilmiyorum, oryantal dansözün de meme uçları sertleşir mi mesela? Bilemeyeceğim, incelemedim. Santana herhalde deneyimlerini anlatmış. Benim öyle bir deneyimim olmadı. *(gülüyor)*

Santana'nın popülerliğinden sonra Latin perküsyonları rock'un içine sızmaya başladı...
Rock'a Latin yumuşaklığını, onların küçük vuruşlarını katmak güzel bir fikirdi... Bir müziğin içine her şey katılabilir, ama yakışanını bulmalı. Sırf Latin katacağım diye Latin katılmaz... Aynı şey bizim pop müzikte yapılmıyor mu? Önce Batı armonileri, sonra biraz da Türk katalım derken darbuka. İğrenç! Böyle Doğu-Batı sentezi hokkabazlığı altında olmaz. Ya da Latin-rock hokkabazlığı altında da olmaz. Ama yakışıyorsa başka. Peki ona kim karar verecek? Mesela ben veririm. *(gülüyor)* Tutucu olmak daha beter: Latin çalmayalım, biz sadece rock'çuyuz. Distortion olmaz, çünkü biz cazcıyız! Darbuka kullanmayalım, biz Doğu'ya karşıyız! Müzikte böyle kısıtlamalar olmamalı... Kendiliğinden ne çıkıyorsa, o olsun...

Siz Bülent Ortaçgil'le çalışırken onun müziğine farklı bir tat katıyor musunuz mesela?
Bülent, son albümü "Gece Yalanları"nda, "bir parçada perküsyon çalınmasını istiyorum, hatta kalabalık bir grupla çalınsın" dedi bana. "Yapma Lütfen" diye bir parça. Parçayı aldım, evde düşündüm. Palo diye bir Afrika ritmi kurdum şarkıya. İki talebemle birlikte, konga, timbal, djembe, böyle bir ritm çaldık. Dinlediğiniz zaman "aa, bu Afrika palo ritmi" gibi bir duyguya kapılıyor musunuz? Bülent de çok beğendi. Yakışıyorsa yakışıyordur... Bülent'in bazı konserlerinde de çalıyorum, Bülent'e çalarken Bülent'e çaldığınızın farkında olup çalacaksınız. Benim bildiğim bir sürü ritm var. Şimdi bir parçada bunların on tanesini birden çalacağım derseniz, o zaman Bülent'i rahatsız edersiniz, Bülent'in müziğine büyük saygısızlık yaparsınız. Öyle çalacaksınız ki, perküsyon var mı yok mu, belli olmayacak. Bu her müzikte, her grupta böyledir. Ne çalıyorum, kimle çalıyorum, nasıl çalmam gerekiyor, bütün bunlara beş saniyede karar vereceksiniz. İyi müzisyenlik biraz budur. Bülent Ortaçgil konserindesiniz, orası sizin kendinizi göstereceğiniz, hava yapacağınız yer değil. Orada o müziğe hizmet edeceksiniz... Ama içinizde öyle bir dürtü varsa, kendi organizasyonunuzu kurarsınız, kendi müziğinizi yaparsınız, başkaları size hizmet eder.

Var mı içinizde öyle bir dürtü?
Tabii. Kendi kurguladığım bir müzik organizasyonu istiyorum. Ama daha zamanı var. Bu bir doğum sancısı gibi. Çünkü aklınıza her gelen melodi beste değildir. Bunların yüzlercesini çöpe atacaksınız, bir tanesini tutacaksınız. İşte bunun için uğraşıyorum. Ben sakin müzik seviyorum. Öyle kendimi kaptırayım, sololar yapayım, böyle şeyler istemiyorum. Boşluklu bir şey istiyorum.

Salak değilim, dededen müzisyen, 25 yıldır çalan biriyim. "Ritim Okulu"nun bana ne getireceğini biliyorum: Sıfır lira. Paradan geçtim, ama bu kadar da ilgisiz kalınmaz ki.

Okay Temiz gibi kendi icad ettiğiniz aletlerle çalmak istemez misiniz?
Keşke öyle bir yeteneğim olsa.

Siz hiç gittiniz mi Afrika'ya veya Latin ülkelerine?
Hayır. Bir sene gideyim Küba'da yaşayayım, bir sene gideyim Senegal'de yaşayayım. Bunu çok isterim. Gönderecek misiniz? *(gülüyor)*

İnsan kafaya taktı mı, gidebilir.
Onlar gençken yapılması gereken şeyler, 45 yaşından sonra değil.

"Ritim Okulu"ndan memnun musunuz? "Ben bu işin kitabını yazdım" diyebiliyor musunuz rahat rahat?
Çok iddialı olur. Ama evet, ben bu işin VCD'sini, çalışma CD'sini, albümünü ve kitabını yaptım. *(gülüyor)*

Gelen tepkiler nasıl?
Biraz sitem edeyim mi? Çok uğraştım hakikaten... Dokuz ay sadece kayıt aşaması sürdü. Bu kadar uğraşıyorsunuz ve hiçbir maddî beklentiniz yok. Ben salak değilim, dededen müzisyen, 25 yıldır çalan birisiyim. Bunun ne kadar satacağını ve bana ne getireceğini biliyorum: Sıfır lira. Tamam, ama bu kadar ilgisiz kalınmaz ki. Bu düzenin içerisinde bir şeyleri kıramıyorsunuz maalesef. Bana soruyorlar, şimdi ikincisini yapacak mısın diye. Hayır. Neden yapayım? Parayı geçtim, insan biraz ilgi görmek istiyor. Yokmuş gibi davranıyorlar.

"Ritim Okulu"nun içeriğini anlatır mısınız biraz?..
Bir tane görüntülü VCD var, buna ek olarak bir çalışma CD'si var. Perküsyonun temel prensipleriyle ilgili genel bilgileri, çalma tekniklerini veriyorum. Çok ağır ve çok anlaşılır bir şekilde, dünyadaki ritmleri, hatta ülkemizde çok kullanılan ritmleri anlatıyorum. 9/8, 7/8, 5/8 bizim ülkede sürekli kullanılır. Bir şey yanlış biliniyor, bunlar Türk ritmi değildir. Ama biz çok kullanmışız bu ritmleri... Çalışma CD'sinde funk-rock veya hiphop ritmleri de var, bunları da kongada çalabilirsiniz.

O zaman darbukayla da Küba ritmi çalabiliriz.
Ne güzel söylediniz! Bunu anlatamıyorum arkadaşlarıma ben. Bir talebem vardı, süper darbuka çalardı. Benden konga dersi alıyordu, ben de ondan darbuka dersi almak istiyordum. "Boşver hocam, sen bu saatten sonra darbuka marbuka çalamazsın, çok uğraşmak lazım" diyordu. Ama konga ritmlerini darbukada çalınca adam havalara uçuyordu, mükemmel sonuçlar çıkıyordu ortaya. Bakış açınız önemli. Darbuka sadece Arap ritmleri, deve yürüyüşü değil. Bunları da bileceksiniz ve uygulayacaksınız. Flamenkoyu da, rock ritmlerini de darbukada çalmaya çalışacaksınız. Ama önce inceleyip öğrenerek...

Beş parçayı anlatmaya devam edelim, diğer bölümler neler?..
Bunun CD-ROM'unu yaptık bir de. Bu sayede benimle on-line görüşülebiliyor. Bir de öğrenilenlerin uygulanabilmesi için diğer perküsyon aletlerinin çaldığı bir audio CD yaptık. Öğrendiğiniz ritmi perküsyonlar eşliğinde çalabilmeniz için... Herkes perküsyon öğrenmek zorunda değil diye, yirmi dakikalık, perküsyon ağırlıklı bir "Çeşni" albümü yaptık, dinleme amaçlı. Ayrıca bütün bunları kafadan atmadığımız belli olsun diye bir nota kitabı yaptık. Bu kadarı da yeter herhalde. *(gülüyor)* Bu çapta bir set dünyanın hiçbir yerinde yok. Türkiye'deki müzik marketlerde de artık müzik eğitimi standları oluşturmak lazım.

1979'da kongaya başladığımda keşke elimde böyle bir şey olsaydı, diyor musunuz?
Kesinlikle öyle diyorum.

Söyleşi: ***Derya Bengi - Emin Ekşi***

Ufuk Kıral

"Seferi" isimli bir albüm geçtiğimiz yıl Elec-trip records etiketiyle gürültüsüzce raflarda yerini aldı. Albümün yaratıcısı Ufuk Kıral'a karlı bir kış günü teybimizi uzatmış, müzik aleminde çıktığı yolculuğu, inşa ettiği sessiz rock'u anlatmasını istemiştik. Ama bu söyleşi de albümün adı gibi oldu, altı ay dolaştıktan sonra Roll'un sayfalarına kondu...

Kitap Halleri

Nasıl merak saldın müziğe?

Ufuk Kıral: Yaşarken insan kendine bir duruş arıyor, inişler çıkışlar oluyor dengeyi bulmaya çalışırken. Bu dengeyi ararken yaşanan gerilimlerin bir ifadesi olarak görüyorum müziği. Kısacası müzik benim için sadece ses ya da melodi değil, insanın kendisinden yola çıkarak yine kendisine ulaşabileceği yollardan biri. Müziğin benim için hiçbir zaman birincil bir öneme sahip olduğunu söyleyemem, öncelikli olan insan olmak.

Ama seni albüm yapmaya iten fazladan bir şeyler olsa gerek...

Başlangıçta albüm yapmak gibi bir düşünce yoktu kafamda, bazı parçalar üzerinde çalışıyordum. Zamanla insan kendini kaptırıyor, ortaya çıkmakta olan şeyle oynamak, ona dokunmak, değiştirmek istiyor. Bir enerji var, o enerjiyi sonlamak istiyor insan, ama albümdeki parçalara baktığımda çoğunun aslında bitmediğini düşünüyorum bir taraftan. Bitmeden başka bir parçaya geçiyorsun, ama zaten ben hayatı da biraz öyle görüyorum: Kendi içinde başı sonu olan kapalı bir alan değil de, sürekliliği olan bir hikâye. Albüme kadar ciddi anlamda müzisyen olarak görmüyordum kendimi, ama sanırım albüm bir sorumluluk yükledi bana. Müzik giderek ağırlıklı bir yer edinmeye başlıyor hayatımda. Yavaş yavaş ikinci albümün malzemesi ortaya çıkmaya başlıyor, yani sadece kendimi sağaltmak için yaptığım bir şey olmaktan çıkmış durumda.

İlkgençlik yıllarında seni etkileyen değiştiren müzisyenler var mıydı?

Çok özel diyebileceğim bir müzisyen aklıma gelmiyor. 1966 doğumluyum, çocukluk, gençlik yıllarım 70'lerin sonuna, 80'lerin başına denk geliyor. O dönemden Mazhar'ların "Ele Güne Karşı" albümünü hatırlıyorum mesela; birçok insanda olduğu gibi, bende de iz bırakmış bir albümdür. Ama şimdi yaptıkları müziğe bakıyorum, bana çok uzak geliyor. Onların bir parçasını Petrol Ofisi'nin etrafında duyuyor olmak mesela, tuhaf geliyor bana. Bahsettiğin dönemde çok çeşitli müzik dinleme şansım da olmadı doğrusu. İşte Pink Floyd'lar, King Crimson'lar... Etrafımda örnek alabileceğim kimseler de yoktu, şimdi olduğu gibi. Zamanında Fikret Kızılok'la tanışmıştım, dinlerdim, ama örnek alabileceğim bir figür değildi. O dönemlerde sürekli dinlediğimiz radyo programları vardı, TRT 3'teki Stüdyo FM mesela, belki böyle bir radyo kültürü oluşmuştu bende.

Albümün adı "Seferi". Nasıl bir yolculuk seninkisi?

Seferi sözcüğüyle kastettiğim, sadece müzikal bir yolculuk hali değil, algı dünyasında bir yolculuk, insanın kendi nefsiyle ilgili bir yolculuk belki. Hüzünle ilgili, umutla ilgili bir yolculuk. Albümün son parçası "Kar": Kar sudan oluşuyor, su da saflığı, berraklığı, temizliği, bir sonraki gün için taşınan umutları anlatan bir parça benim için. Albümün kapanış parçası ama, albümün tamamına bakıldığında, kendini devam ettiren bir parça. Seferi derken, insanın hayatı boyunca sürdürdüğü bir yolculuğu kastediyorum aslında. Yaşadıklarımla yaptığım müziği birleştirmek gibi bir sorumluluk çıkıyor karşıma. Bu noktada da önemli olan, yaşarken insanlarla iletişim kurmak ve bu iletişimi kurarken de korkmadan kendin olarak kalabilmek. Çünkü hayatımızda hep böyle korku modelleri var, beğendiğimiz insanların içinde bile bir takım korku modelleri olduğunu görüyorsun. İletişim kurarken bütün bunlar devreye giriyor. Sevgilinle ilgili korkuların var, tam anlamıyla dürüst olduğunda onu kaybedeceğini düşünüyorsun, dolayısıyla iletişimini kaybetmiş oluyorsun, o ilişki bir müddet sonra canavarlaşıyor ve aranızdaki sevginin kendini üretmesi gerekirken tüketen bir şeye dönüşüyor. Korkuyorsun mesela sahiplenilmekten. Özgür olmak istiyorsun, birisinin buna müdahale etmesi senin için korku yaratan bir şey; bunun da dengesini bulamadığın için bir çatışma yaşıyorsun. Sanırım hem insan doğasında olan bir şey, hem de alışkanlıklarla beslenen bir şey. Alışkanlıklardan sıyrılıp dışardan bir gözle bakamıyor insan. Belki biraz iddialı olacak ama, "Seferi" derken, insanın bütün bu hallerine bir yerlerden dokunan bir müzik yapmayı amaçladım.

Küçük mekânlarda çalmak daha güzel. Aklıma bir kitabevinde çalmak geldi. Müzikte sayfa çevirme, nefes alma, başka bir yere geçme, öykü anlatma hali var...

Albümde ağırlıklı olarak yavaşça akan bir gitar sound'u var...

Evet, besteler gitar ağırlıklı, albüm sonrası daha çok gitar çalışıyorum. Hiçbir zaman iyi bir gitarist olmayı düşünmedim açıkçası. Benim için gitar, kafamdaki hikâyeyi müziğe dönüştürebilecek bir araç oldu uzun süre, hâlâ da öyle.

Kullandığın "sample"lar bir günün içindeki farklı zamanların sesleri olarak devreye giriyor...

Albümün belli bir zaman kurgusu var, "sample"lar burada devreye giriyor. Yine benim hayatımdan sesler bunlar: Kapının sesi, tuvaletten sesler, ama aslında hepimizin hayatımızın parçası. Artık parçaların benden uzaklaştıklarını görüyorum, dolayısıyla bu parçalarda anlatılan belki de artık ayrı ayrı dinleyenlerin hikâyesine dönüşüyor.

"Seferi"deki parçaları konserlerde canlı çalmayı, bunun için bir ekip kurmayı düşünüyor musun?

İşin başından beri birlikte bir şeyler yapma isteğim var. Kolektif harekete çok değer veriyorum, ama maalesef bu kolektif yapının içinde kendini var etmek, o ortamda harcayacağın zamanı, mesaiyi anlamlı kılabilecek bir yapı bulamadım... Kendi kendime müziğimi canlı olarak icra edebilmek için bir sistem kurdum. Şu anda geldiğim nokta zorunluluktan kaynaklanıyor, ama gözüm, kulağım, kalbim böyle kolektif bir çalışmayı kovalayacak hep. Zaten büyük mekânlarda çalmaya meraklı değilim, küçük mekânlarda çalmak daha güzel. Geçenlerde aklıma bir kitabevinde çalmak geldi. Müzikte bir kitap okuma hali, sayfa çevirme, nefes alma, başka bir yere geçme, öykü anlatma hali var bana kalırsa. "Seferi"yi dinleyenler de "bazen şiirsel bir anlatım var" diyorlar. Ben de katılıyorum buna.

Kitaplara meraklısın anlaşılan, ne okumayı tercih edersin?

Kitap okumamayı. Kitap okumam ben, kitapları yastığımın altına koymayı daha çok severim. Bu hayatımın en önemli sırlarından biri.

Hiç okumaz mısın kitap?

Kitap okuyamıyorum.

Niye?

Düzenli kitap okuma alışkanlığım yok. Bu daha çok okul yıllarına dayanan bir şey. Denedim düzenli kitap okumayı, ama sanki kitabı yastığımın altına koyduğumda ve gecenin bir yarısı o kitaba dokunduğumda, aramızda daha temiz bir ilişki kuruluyor. Kitabın hayal gücünde gitmek istediği yeri sanırım daha kolay buluyorsun uyku halinde.

Hep aynı kitabı mı koyuyorsun yastığının altına, yoksa kitaplar değişiyor mu?

Değişiyor, tabii bu planlı bir durum değil, yani bu akşam yatarken yanıma şu kitabı alayım gibi değil. *(gülüyor)*

Elektronik müzikle aran nasıl?

Elektronik müzikle haşır neşir olmak zaman zaman güzel, ama o alanın bütün kurallarını bilen, taşıyan biri değilim. Etik olarak elektronik müziğin her şeyiyle içinde bulunmak istemem, benim kimyam devamlı bunu yaşamıyor, akustiği de duymak isteyen bir yanım var, yaptığım işlerde ağırlıklı olarak elektronik müziği kullanmak istemem. Anlatmak istediğim hikâyeye uygun olan, daha hakim olabildiğim araçlar kullanmayı tercih ederim.

Her zaman dinlediğin favorilerin var mı?

Pek fanatik değilim müzik konusunda, sabahları Barok müzik dinlemeyi seviyorum mesela. Çok da bilinçli olduğum söylenemez, opera da hoşuma gider zaman zaman. Keyfim kaçtığındaysa Bob Marley'in ya da Manu Chao'nun herhangi bir şarkısı her zaman ilaç olur.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

ROCK'N COKE 21 - 22 AĞUSTOS

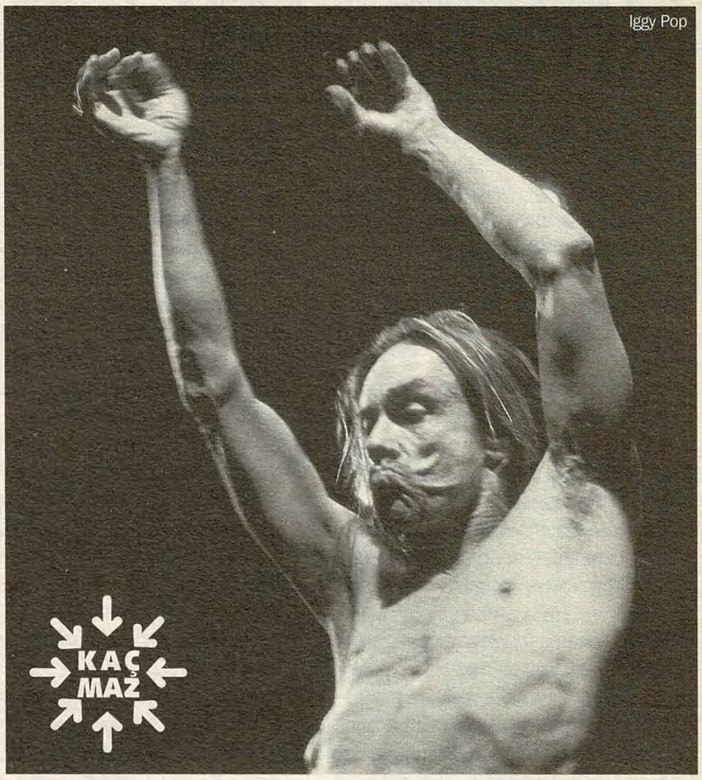

Naim Dilmener'in "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş" kitabından öğreniyoruz: Türk popunun ilk sponsorluk macerası Coca Cola'yla başlamış. Bu meşrubat firmasının destek verdiği 1968 tarihli Topkapı Müzik Festivali bünyesinde düzenlenen cingıl yarışmasında da Selçuk Alagöz birinci olmuş. Bugünün en tartışılan sponsorluklarından biri de yine bu firmaya ait. Yaklaşık 200 ülkede faaliyet gösteren, bir sembol olarak da, maddî bir güç ve kâr ağı olarak da dünyada at koşturan Coca Cola'nın festivali Rock'n Coke bu sene ikinci defa düzenleniyor. Herkesin protesto hakkı ya da gidip iki gün eğlenme hakkı mahfuz; festivali tertipleyen Pozitif ve IKSV'ye itimadımızın tam olduğunu hatırlatalım ve 21-22 Ağustos tarihlerinde, Hezarfen Havaalanı'nda ağırlayacağımız konuklarımıza bakalım...

Evvela ağır top: Tek başına elinde gitarıyla gelse bile yere göğe sığdıramazdık, tutup bir de efsanevî grubunu peşine takıyor, **Iggy Pop & The Stooges** İstanbul semalarını yırtmaya, parçalamaya geliyor. Detroit'in egzoz kokuları, motorlu uğultuları, has, saf rock'n'roll enerjisi nihayet buralarda da duyulacak. Iggy Pop'un upuzun solo macerasından sonra, otuz sene öncesinin taze hatıralarıyla yüklü sıfır numara bir grup artık The Stooges... Iggy Pop'tur, atlar da, zıplar da: Ön sıraları kapanlar, onu omuzlar üstünde taşımaya da hazır olsunlar...

New Yorklu dostlarımız **Fun Lovin' Criminals**'ı, bu groove'lu, funk'lı, müstehzi grubu da dört gözle bekliyoruz. Iggy'lerin uğultusuyla kriminallerin melodi gücü birbirini dengeleyecektir...

Ve bayanlar baylar, işte ağır ağır uzayın derinliklerine savrulacağımız bir konser: Festivalin gözdelerinden **Spiritualized**, bir çağdaş zaman progressive rock'u nasıl yapılır, anlatacak... Bir süredir tatilde olan Belçikalı ekip **dEUS**'un gelişi de Türkiye'de biz dahil, çok kişiyi sevindiriyor.

Rock'n Coke'un meşhur misafirlerinden biri de, son yılların sıkı rap'çilerinden **50 Cent**. Eminem ve Dr. Dre ikilisinin yeni süksesi, "Get Rich or Die Tryin"le yakaladığı başarının sırrını İstanbul sahnelerinde de gösterecek...

Genç punk'çılardan müteşekkil **Ash** Kuzey İrlanda'dan çıkıp gelecek. İlk albümleri "1977" çok sevilmiş ve grubu büyük festivallerin ana sahnesine sürüklemişti. "Orpheus" albümleri daha taze, gitarda güzeller güzeli Charlotte Hatherley'in riff'leri her zaman zinde... Ve tabii yeni işleri "Meltdown"... Helsinki'nin genç nefesi **Rasmus** da, "Into" ve "Dead Letters" albümlerinin ardından yükselttikleri rock bayrağını İstanbul'da dalgalandıracak...

Ve ana sahnede koca bir elektronika ekibi: 15 senedir hep şaha kalkarak ilerleyen, Robert Fripp'ten Jah Wobble'a pek çok isimle çalışan, house'u hep dönüştüren, dub'ları, beat'leri birbiriyle çarpıştıran **The Orb**, tansiyonu dijital imkânlarla yükseltecek...

Bir büyük favorimiz de **Sly & Robbie Taxi Gang**: Davulcu/basgitarcı "ritm ikizi" Sly Dunbar ve Robbie Shakespeare, Jamaika'nın reggae ve dub cambazları. Bugüne kadar Bob Marley, Jimmy Cliff, Peter Tosh, Bob Dylan, Ian Dury, Serge Gainsbourg'la, kısacası herkesle ittifak yaptılar...

İstanbul/New York kırması **Wax Poetic**'in yanında, Rock'n Coke ana sahnesinin diğer konukları bu civarlardan: **Mazhar Fuat Özkan**, **Özlem Tekin**, **Kurban** ve **Rebel Moves**...

Ve alternatif sahne: Dub kralları **Zion Train** bası nabız gibi attıracak, "Original Sounds Of The Zion" albümlerinden funk yüklü nağmeleri kulakların pasını alacak,...

Dub'a devam: Ryan Moore, sahne adıyla **Twilight Circus Dub Sound System**, mazisindeki 12 albümün güvencesiyle, dünyanın dört köşesindeki büyük festivallerden edindiği tecrübeyle elinin altındaki ritmleri Türkiyeliler için kesip bozacak... İngiliz ekip **The Psychonauts**'un müziğiyse altyapı elemanlarının çeşitliliğiyle, gitarı sevmeleriyle, rock'la ambient'ı, krautrock'la hiphop'u evlendirebildikleri bir chill-out inşa edebilmeleriyle dikkati çekiyor...

Daha çok remiksleriyle dikkat çeken, Zyntherius'la geçen sene yaptığı "Sunglasses At Night" parçası çok beğenilen Montreal'li **Tiga**'nın ilk İstanbul ziyareti olacak bu... Air ve Daft Punk'la yola çıkan, Fransız house'unu arşıâlâya erdiren **Etienne de Crecy** de, hele "Monickers Of Motorbass" ve "Super Discount" albümlerinden sonra, merakla beklenen isimlerden biri... Zürih'ten **Asher Selector**'u, Tokyo'dan **DJ Krush**'ı, soul ve blues'u groove'una dahil eden **Kris Verex**'i, Doors'lara, Lynyrd Skynyrd'lara, Black Sabbath'lara, oradan Beastie Boys'lara, The Rapture'lara ilerleyen, koca bir rock tarihini bir çırpıda miks eden Princess Superstar ve Alexander Technique ikilisinin Dj projesi **DJs Are Not Rock Stars**'ı da ihmal etmeyelim...

Alternatif sahnenin yerli isimleri de var: **Orient Expressions**, 80'lerin kalburüstü new wave'lerinden etkilenen ikili **P.O.P.**, Dinamo 103.8 FM'in kuruculararından **Agentorange** –namı diğer Mete Tavukçuoğlu–, altı yıldır Açık Radyo'da "Satürn" isimli programı yürüten **DJ İsmet** ve **Barış K** İstanbul'un festival sahnesine armağanı...

50 Cent

dEUS

Ash

DJs Are Not Rock Stars

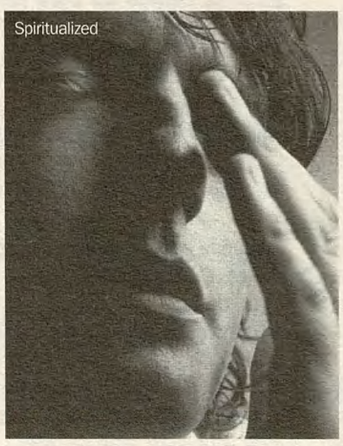
Spiritualized

Fun Lovin' Criminals

KONSERKONSERKONSERKONSERKONSERKONSER

Tiesto & Paul Van Dyk

Tijs Verwest Hollanda'da küçük bir kulüpte DJ'lik yapmaya başladığında daha 14 yaşındaydı. Bugün 35 yaşında, sahne adı Tiesto ve pek çok insan ona "dünyanın en iyi DJ'i" diyor. Mesela DJ Magazine dergisinin de görüşleri bu yönde: 2002 ve 2003'te boşuna bu payeyi vermediler ona. Geçen sene bir stadyumda solo konser yapan ilk DJ ünvanını da alan Tiesto, Black Hole Recordings'le de çok gencin yolunu açtı...
Paul Van Dyk da elbette aşağı kalmaz: DJ Magazine'in okuyucuları 1999'da onun için "en iyi müzisyen" demişlerdi, aynı yıl Londra'da "en iyi uluslararası DJ" ödülünü aldı. Ministry Of Sound, Muzik Magazine gibi dergilerin övgüleri, ödülleri de cabası. Erken dönem Berlin teknosundan progresif trance'a geçen bu Doğu Berlinli DJ, özellikle "Seven Ways" albümüyle elektronik severlerin gönlünde taht kurmuştu. Bügün en büyük partilerin aranılan isimlerinin başında geliyor.
Biri Hollanda'dan, diğeri Almanya'dan, bu işin kitabını yazan iki DJ İstanbul'da: Adres buzADA, Van Dyk 6 Ağustos, Tiesto 27 Ağustos...

Paul van Dyk

DJ Tiesto

Açıkhava Konserleri

Most Production'ın düzenlediği geleneksel Açıkhava Tiyatrosu konserleri 15. senesine giriyor. 21 Temmuz'da başlayan konserler dizisinde, "Sanki Dün Gibi" projesinin ardından 1 Ağustos'ta **Burhan Öçal & Trakya All Stars**, 3 Ağustos'ta **Goran Bregoviç**, 4 Ağustos'ta **Zuhal Olcay** ve **Bülent Ortaçgil**, 5 Ağustos'ta **Mercan Dede** sahne alacak...

ZeZe konserleri

ZeZe'yi hatırlarsınız: Vasconcelos'un "Şeker Portakalı"ndaki ufaklık... Adını bu karakterden alan ZeZe Sound Garden & Restaurant'sa, Bodrum'da canlı müzik kalitesini geliştirmek isteyen bir mekân. Bu ayın programı şöyle:
3-4 Ağustos **The Gringos**
5-6 Ağustos **Orhan Osman / Devr-i Alem Projesi**
7 Ağustos **Mazhar Fuat Özkan**
11 Ağustos **DJ Yakuza**
13-14 Ağustos **Nil Karaibrahimgil**
16-17-19 Ağustos **Gece Yolcuları**
18 Ağustos **Sefarad**
20-21 Ağustos **Bülent Ortaçgil**
23-24 Ağustos **İlhan Erşahin & Wax Poetic**
26-27-28 Ağustos **Rebel Moves**
29 Ağustos **DJ Event**
Aşağı Mahalle Yalı Mevkii, no:24 Gündoğan - Bodrum
Tel: 0.252.387 70 39-96

Rebel Moves

BARIŞAROCK

Barışarock'ın bir seferde kalmaması, gelenekselleşmesi, giderek daha güzel bir festivale dönüşmesi umulmuştu geçen sene. Bu yıl daha hiçbir şey kesin değil, ama çalışmaların sürdüğünü öğrendik. Festival büyük ihtimalle 13-14-15 Ağustos'ta Şile'de yapılacak. Tartışmalar internetten yürütülüyor, gelişmeler de açıklanacaktır. Temennimiz, festivalin yarıyolda kalmaması...

Battle Of The Bands

Amatör müzik grupları Battle Of The Bands'in altıncısı, Radyo Boğaziçi'nin düzenlediği 11. Sınırsız Müzik Günleri kapsamında gerçekleştiriliyor. Jürinin belirlediği finalistler 9 Ekim günü Boğaziçi Üniversitesi Güney Kampüs Saatli Bina arkasında sahne alacaklar. Şimdiden konser ve yarışma tarihini not edelim, müsabakaya başvuracak arkadaşlara da duyuralım: Demolarınızı ulaştırmanız için son tarih 20 Ağustos. Ayrıntılı bilgileri bob@radyobogazici.net adresinden, 0.535.411 49 03 veya 0.535.554 63 27 no'lu telefonlardan öğrenebilirsiniz...

Yaşlı Gitarist, Picasso, 1903

[şenlik]

Karaburun Şenliği

Bizce, şimdiye kadar çoktan yapılması gerekirdi. Şeyh Bedreddin müridlerinin, Börklüce Mustafa'nın, Torlak Kemal'in, onlarla beraber binlerin "yarin yanağından gayrı, her yerde, her şeyde, hep beraber diyebilmek için" ayaklandıkları Karaburun, bu topraklarda nasıl büyük bir gelenek olduğunun hep hatırlanması için, şimdiye kadar çoktan bir şenliğe, festivale kavuşmalı, ortak bir sesin, nefesin mekânı olmalıydı. Kısmet bugüneymiş. I. Karaburun Şenliği, 7-8 Ağustos günlerinde düzenleniyor. Şenliğin ilk gününde, 17:30'da, Mehmet H. Doğan, Sula Bozis ve A. Nedim Atilla'nın katılacağı "Ege Kültürü" başlıklı panelin ardından Muammer Ketencoğlu ve Zeybek Topluluğu bir konser verecek. İkinci günün sabahında "en iyi üzüm" yarışması var. Erol Toy ve "Börklüce" romanının yazarı Bilge Umar'ın katılacağı "Şeyh Bedreddin'den Günümüze" başlıklı panelin ardından bir halk türküleri konseri gerçekleştirilecek. Bu şenlik, ileriki yıllarda muhakkak ki gelişecek, iyiden iyiye güzelleşecek. Her şey, etkinliklerin düzenleneceği Karaburun Meydanı'ndaki Dostlar Çay Bahçesi'nden başlayacak. Belki de Bedreddin zamanında olduğu gibi...

[film]

Hiroshima 08:15

6 Ağustos, Hiroşima katliamının yıldönümü. 60'ların avangard genç yönetmenlerinden Artun Yeres'in geçen sene gerçekleştirdiği belgesel, Japonya'nın gündelik hayatına Japon sanatçıların tablolarından yola çıkarak ışık tutuyor. Ve Japon köylerinde her şey uzun yüzyıllar boyu olduğu gibi sessizce akıp giderken, birdenbire, sekizi çeyrek geçe, her şey darmadağın oluyor, yüzbinler ölüyor, sakat kalıyor. Bu büyük utancın asla unutulmaması gerektiği düşüncesinden hareket edilerek gerçekleştirilen film, 6 Ağustos günü 19:30'da KargaArt ve Çitlembik Kültürevi'nde gösterilecek...

[alo!]

Eşcinsel danışma hattı

Cinsel tercihini özgürce yaşamaya başlamak geniş bir kitle içinde rahata ermeyi beraberinde getirmiyor. Yine de, insanın eşcinselliğini kendine bile itiraf edebilmesi, bu toplumsal ortamda, büyük cesaret gerektiriyor. 26 Temmuz'dan itibaren açılacak LambdaIstanbul Eşcinsel Danışma Hattı şöyle diyor: "Lezbiyen, gey, biseksüel, travesti, transeksüeller... Kendinizi yalnız, çaresiz, dışlanmış, anlaşılamaz hissediyor olabilirsiniz. Ama merak etmeyin, bu baskılar karşısına ne yanlış, ne yalnızsınız!" 0.212.244 57 62 no'lu telefon, şu gün ve saatlerde sorularınıza hazır olacak: Pazartesi, salı, çarşamba 18:00 - 21:00, perşembe-cuma 16:00 - 19:00, cumartesi-pazar 13:00 - 16:00...

[turnuva]

Afrika Uluslar Kupası

Roll-Expressspor'un halı saha rakibi Ganaspor Feriköy stadında, 11'erden, 90 dakikadan Afrika Kupası düzenliyor. A Grubu'nda Senegal, Kongo, Nijerya, B Grubu'nda Gana, Tanzanya, Sudan var. Her cumartesi-pazar, saat 18'de. Üçüncülük maçı 29 Ağustos'ta 16:00'da, final maçı aynı gün 18:00'de... Bittecrübe sabit, İstanbul'un Afrikalıları bu işe yüreğini koyuyor.

[kitap & VCD]

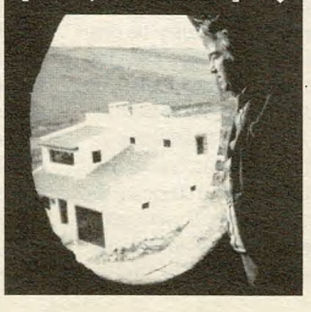

Akıntıya Karşı Aziz Nesin

Ölümünün onuncu yılı yaklaşırken, bir Aziz Nesin belgeseli: Seyir Yayıncılık'tan çıkan, A. Şule Süzük imzalı kitap, doğumundan ölümüne Aziz Nesin'i anlatırken, dava savunmaları, Sivas Katliamı bildirileri gibi ekleri de veriyor. Oğuz Aral, Vedat Türkali, Aydın Engin, Tarık Akan gibi isimlerle yapılan söyleşiler, Aziz Nesin Vakfı çocuklarıyla beraber, kitaba eşlik eden VCD'de de mevcut. Ustayı anmanın, diri tutmanın en güzel yollarından biri bu kitap/VCD...

→51

İçinde yaşanan ana gereğinden çok ayrıcalık tanımakla, bir ölüler okyanusunun bizi kuşatmasına göz yummuş oluruz. Bunun tersine, geçip gitmiş zamanı yeniden canlandırırsak, yaşam alanımızı genişletebiliriz.
AMIN MAALOUF, Yolların Başlangıcı

Dans başlamıştı, farkında bile olmadan kendini kaynaşmanın ortasında buldu. Hayatında hiç böyle dans etmemişti. Bu kasırgalı dönüşler, içindeki bütün ağırlığı dışarı atıyor, ritimler kollarına, bacaklarına yayılarak genişliyor, bütün vücudunu ateşli hareketlerle teneffüs ettiriyordu. Müzik duracak olsa, sessizlik ona azap veriyordu. Ürperen uzuvlarında sıkıntı yılanı çörekleniyor; serin, yatıştırıcı, yararlı bir suda bir banyo gibi kendini tekrar kalabalığın içine atıyordu. **STEFAN ZWEIG**, Korku

SONIC YOUTH
Sonic Nurse
(Universal)

Bir gerçeği bir kez daha vurgulamak gerekirse, Sonic Youth "pop olmayan" müzik dünyasının yaşayan en büyük topluluklarından biri. Ne kadar önemli ve öncü bir topluluk olduklarını ise son yirmi yıl zaten ortaya koyuyor. Dolayısıyla Sonic Youth hakkında bugüne dek çok şey yazıldı ve söylendi. Yine de onları yeni tanıyanlar için, yeni bir albüm, rahatlıkla yeni bir başlangıç olabilir. İsteyen "Sonic Nurse"den başlayarak Sonic Youth tarihini geriye doğru sarabilir ve ondan sonra da müzik beğenilerini tekrar gözden geçirebilir. Topluluğun bir süredir daha rahat dinlenebilen ve daha kolay sevilebilen bir müzik yaptığı ve benzeri bir estetiğe yöneldiği söylenebilir. "Murray Street", marketten satın alınıp eve taşınabilecek bir gürültü içeriyordu. "Sonic Nurse" ebeveynlerin tercihi olmayabilir, ama gözlerini de pek korkutmaz. Eleman Jim O'Rourke'un sevimli yüzü insanları kandırabilir.

İlk şarkı, Kim Gordon'un sesinden "Pattern Recognition", insana "neyse, Sonic Youth aynı Sonic Youth, zaten adamlar kötü müzik yapmazlar" dedirtirken, ikinci sıradaki "Unmade Bed"e nazaran bir hayli gürültülü. "Murray Street"teki "Disconnection Notice"i hatırlatıyor "Unmade Bed". Melankolik, yumuşak ve melodik. Yavaşça yapılanan gitarlarıyla "Stones" da bir önceki albümden kopup gelmiş gibi. Düşük volümlü gitar gürültüleriyle başlayan "Dripping Dream", başı daha dik bir şarkı. Arka planda gürültü devam ederken, önde Sonic Youth rock'unu yapıyor. "Birleşik Devletler'de bellek hastalığı var" diyen "Paper Cup Exit" albümün en iyilerinden. "Sonic Nurse", Kim Gordon'un öne çıktığı bir albüm. Albümün en güzel ve en gizemli parçası "I Love You Golden Blue"daki puslu vokaliyse çok güzel. Kapanıştaki şarkının ismi iki zıt sözcüğü bir araya getiriyor: "Peace Attack". "Huzur ve barış, ancak başkasına saldırarak elde edilebilir" diye düşünenlere öfkesini ve isyanını sessizce içinde taşıyan, savaş karşıtı, protest bir şarkı.

Richard Prince'in hemşire çizimlerinden oluşan güzel bir kitapçığı var albümün. Sonuçta "gürültücü" bir albüm değil "Sonic Nurse", ama Türkiye hastanelerinin demirbaş fotoğrafındaki hemşirenin istediği sessizlikten de bir hayli uzakta. Olgun ve ağırbaşlı, ama hâlâ genç, melodik. Belki de Sonic Youth, dinlenilmekten daha çok, sevilen ve sayılan bir topluluk. *Hilmi Tezgör*

CHARLIE MUSSELWHITE
Sanctuary
(Real World / EMI)

Blues ve ağız armonikası sözcükleri birlikte anılınca, belki de ilk akla gelen isim olur Charlie Musselwhite. Bu efsanevî sanatçının yeni albümü, Peter Gabriel'in sahibi olduğu Real World'den yayınlandı. Mississippi'de doğan ve Memphis'de büyüyen Musselwhite, 1950'lerde rock'n'roll'un doğuşuna tanık oldu. Memphis kulüplerinde Elvis Presley, Jerry Lee Lewis ve Johnny Cash gibi isimleri dinledi. Bir konuşmasında, "Benim büyüdüğüm yerlerde her şey blues'la yapılırdı" der ve şöyle sürdürür: "Çocukluğumda tarlalarda söylenen şarkıları dinlerdim, radyoda ise blues çalınırdı. Memphis'deki sokak şarkıcıları da gitar ve armonika çalarak blues söylerlerdi."

Daha sonraki yıllarda Chicago'ya taşınan sanatçı, Muddy Waters, Howlin' Wolf, John Lee Hooker gibi blues efsaneleriyle dost oldu. İlk albümünü 1966'da çıkaran Musselwhite'ın bugüne kadar otuzu aşkın albümü yayınlandı. Diğer müzisyenlerin albümlerinde de çaldı elbette: Big Joe Williams, John Hammond, Jimmy Witherspoon, Mike Bloomfield, Roy Rogers, Elvin Bishop, Gary Smith, Bonnie Raitt, Tom Waits ("Mule Variations"da), INXS, The Blind Boys of Alabama bunların ilk akla gelenleri.

Yeni albümü "Sanctuary"de Charlie Musselwhite'a eşlik eden topluluktta (The Sanctuary Band), davulda Michael Jerome (Pleasure Club), basta Jared Nickerson (The The) ve gitarda Charlie Sexton (Bob Dylan'ın grubundan) yer alıyor. Musselwhite'ın yeni albümünde, sesi ağız armonikasının önüne geçmiş. Biraz J.J. Cale'i, bazı bazı da Chris Rea'yı andırıyor. Otobiyografik özellikler taşıyan kendi parçalarının yanısıra, başka sanatçıların da şarkılarını yorumlamış. Açılışta yer alan "Homeless Child", bir Ben Harper bestesi (Harper bu parçada kayıtta da yer almış). Caz saksofoncusu Eddie Harris'in (çok güzel bir enstrümantal: "Alicia"), Townes Van Zandt'ın ("Snake Song") ve Randy Newman'ın ("Burn the Cornfield") parçaları öne çıkan çalışmalar. 60'lardan gelme bir Savoy Brown parçasında ("Train to Nowhere") ise Musselwhite'a The Blind Boys Of Alabama eşlik etmiş. Çarpıcı bir yorum.

Musselwhite, "Sanctuary" albümü için, "Bu ruh karartıcı bir çalışma değil, ama biraz karanlık yanları olduğunu da itiraf etmem gerekir. Ama ne çare ki, gerek Amerika'da, gerek dünyada pek aydınlık günler yaşadığımızı söylemek mümkün değil" diyor. Sözlerde bu özellik zaman zaman öne çıksa da, müziği açısından baktığımızda, yılın en iyi blues albümlerinden biriyle karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. *Gökhan Akçura*

EVERLAST
White Trash Beautiful
(Universal)

Unutulan bir gerçek var: Amerika'da beyazlar Eminem'den önce de hiphop yapıyordu!.. Beastie Boys'u bir yana bırakın (onlar New Yorklu/Yahudi/entelektüel klasmanında, farklı bir oluşum), House Of Pain'e getirmek istiyoruz lafı. Hani, adlarının kısaltması bile HOP olan hiphop'çulara... 1992'de "Jump Around" gibi öfkeli bir hit çıkarmışlar, İrlanda/Katolik kökenli fakirlerin sesi olmuşlardı. Hispanik Cypress Hill'le birlikte, bu müziğe açılım getiren önemli bir gruptu. Ama başarının arkası pek gelmedi. Liderleri Everlast (gerçek ismiyle Erik Schrody) ise daha House Of Pain'i kurmadan solo albüm yapmaya başlamıştı, bugün yoluna gene yalnız devam ediyor. Elimizde dördüncü albümü "White Trash Beautiful" var.

Büyük kitlelerce tanınması Carlos Santana vesilesiyle oldu Everlast'in: "Supernatural"daki "Put Your Light On"u kime sorsanız bilir. Yangınlı Santana gitarları hariç, o parçanın bütün kıyak yanları Everlast müziğinin dokusuna kazılı. Babadan miras country sevgisi, blues merakı, İrlanda folkloru, rap ile berduş sokak şarkıcıları arası memnuniyetsiz, küt bir vokal... İnsan Everlast'i dinlerken, geçen yüzyılın trenlerde ömür tüketen hobolarının, Amerika'nın pekâlâ ilk rapper'ları olduğunun farkına varıyor. Ice-T'den ziyade Woody Guthrie'ye, Johnny Cash'e, Beck'e akraba bir müzik bu. Tıpkı Kanadalı hiphopçu Buck 65'ın Tom Waits'e yakın durması gibi...

Everlast, bu albümünü, provalar aşamasında yitirdiklerine (yitirdiklerimize) adamış: Jam Master Jay, Johnny-June Carter Cash çifti, Barry White, Joe Strummer, George Harrison, Joey Ramone ve Warren Zevon'a... Bu küçük liste bile sanatçının kafasının açıklığı hakkında bir fikir veriyor. Rap'i, bir ritm ve kafiye sanatı olmanın ötesinde, bir "şarkı" biçimi olarak gördüğü aşikâr.

Afro-Amerikalılarla kurduğu özdeşlik hiphop'tan ibaret değil, Everlast 1996 yılından beri müslüman. "Beyaz-Amerikalı-müslüman" üçlemesi renkli bir zebra kadar tuhaf olmalı ki, basın hep bunun üstüne gidiyor, okuduğumuz kadarıyla.

Willy DeVille'in "Babası Ku Klux Klan'a üyeydi / Abisi burnumu kırmıştı / Ailem bana bozuk atıyordu: / Evladım, o kız sana uygun değil..." diye başlayıp giden "White Trash Girl" isminde gırgır bir şarkısı vardır. "White Trash Beautiful", bize ister istemez o şarkıyı hatırlattı. Everlast, uçsuz bucaksız topraklarda yaşayan bunaltıcı ve muhafazakâr ortalama Amerikalıları, tabir caizse proletaryayı ve lumpen-proletaryayı gayet sinematografik dille anlatmayı beceren, demokrat kanattan iyi bir şarkı yazarı. Biri Hank Williams'dan olmak üzere, ilginç sample'larla donatılmış parçalar arasında özellikle "Ticking Away"i ve albümle aynı isimli single'ı beğendik. Gerçi, boş yok. İşbu tavsiye mektubunu dikkatinize sunarız... *Derya Bengi*

Nick Cave

SOLO PERFORMANCE

Cemil Topuzlu
Harbiye Açıkhava Tiyatrosu

19 Eylül Pazar

KODMÜZİK

Biletler BILETIX'te...

EVENT4

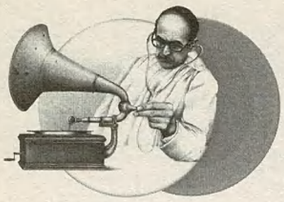

Gözlerimizi uzaklıklar değil ki yalnız
Göze almadığımız yakınlıklar da acıtır
HAYDAR ERGÜLEN

Ya ölüyü oynamak, diriyi oynamaktan daha zorsa?
(Sam Shepard'ın "Si Bemol İntihar" oyunundan)

iyi ki gördük duyduk (temmuz)

1. Graham Coxon'un "Spectacular", Adam Green'in "Dance With Me" klipleri **2.** VH1'da "Trey & Dave Go To Africa" belgeseli **3.** Maslak Venue'de Femi Kuti ve UB 40, Solar Beach'de Pink konserleri **4.** Ahmet Tulgar'ın Milliyet'te Fransız Sokağı hakkındaki yazıları ve Murat Belge'nin Radikal'de "Fransızlaştırma" başlıklı yazısı

Sormalı politikacılara / Kaç yıl yaşar sabrın zeytin ağacı? **SÜREYYA BERFE**

Aşk adı altında yıllarca tek kale top oynadım **MURATHAN MUNGAN**

THE CURE

The Cure

(Universal)

Kabarık saç ve ruj efsanesi 25. yılını dolduruyor ve yaratıcısı Robert Smith 45'ini devirmek üzere. The Cure, kendi isimlerini taşıyan ve uzun zamandır ilk kez bu kadar merakla beklenen 14. albümünü yayınladı. Bu merakı geçerli kılan birçok sebebin başında, herkesi şaşırtan prodüktör seçimi geliyor: Önemli hardcore ve metal albümlerine imza atmış, daha önce Korn ve Slipknot gibi gruplarla çalışmış Ross Robinson. Smith kendisini yere göğe sığdıramasa da, biz aradaki alâkayı kavramakta güçlük çektik doğrusu.

Cure'un muhteşem "Dark Trilogy" konser DVD'sini izlediğimizde (Berlin'de iki gece üst üste Cure'un en "moody" albümleri sayılan "Pornography", "Disintegration" ve "Bloodflowers"ı sırayla baştan sona çaldıkları üç saat süren konserler), o enerjinin neden son albümlere yansıyamadığını merak ediyorduk ki, aynı kayıtlarda yer alan bir söyleşide, Smith'in bir sonraki albümün bu konser performanslarından güç almasını ve kariyerinin en "heavy" albümü olmasını istediğini duyduk. Malûm, bize göre son on küsur yılın Cure'u, ortalıktaki grupların çoğunun aksine, fazlasıyla roll'u olan, ama bir türlü gerekli rock dozajını yakalayamamaktan muzdarip. Demek ki, bu iyi bir işaretti.

Ama albümün uyandırdığı ilk etki, "vur deyince öldürmüş" oldu. Rock olmasına rock da, bu sefer de roll'unu mumla aratıyor. Bazı şarkılar (özellikle de açılış parçası "Lost" ve sondan bir önceki "Promise") çok güzel olabilecekken, boğucu olmaktan öteye gidemiyor. İlk dinlemeden çıkan sonuç, albümün giriş cümlesini doğrular gibiydi: "I can't find myself" (Kendimi bulamıyorum)...

Sonra yavaş yavaş farkediyoruz ki, albümün içine girmek çok kolay değil ve vakit geçtikçe, "gizli" kalmış, derine gömülmüş defineler ortaya çıkmaya başlıyor. Bu gizliliğin bir başarı olmasından şüphe duysak da, baştaki kötümserliğimizden biraz olsun kurtuluyoruz. Sonuç hayal kırıklığı olmasa da, elimizde çok şahane olabilecekken bir türlü "hah, tamam!" dedirtemeyen bir albüm var. Peki neden? Albümün temel problemi, ne olduğundan çok, ne olamadığını göstermesi. Dinlerken insan, "şu şarkı burada değil de şurada olsa", "hah, şurada nakarat girse" gibi detaylara takılmadan edemiyor. Gerçekten de "Before Three" gibi güzel ve hafif bir pop melodisi, "alt.end" gibi albümün en güçlü şarkılarından biri, o kadar boğucu ve ağır parçalardan sonra geliyor ki, insanın dikkatini çekmesi için en az on kere dinlemiş olması gerekiyor. İster istemez, bir yerden sonra şarkıları kendi istediğimiz sıraya koyup dinlemeye başlıyoruz. Yoksa kolay kolay baştan sona pür dikkat dinlenebilecek bir albüm değil. Robert Smith'in umutsuzca kendini sorguladığı, baştan sona aynı giden ağır gürültülü (kuru değil) "Lost"tan sonra gelen "Labyrinth" hafif oryantal groove'uyla şahane bir rock şarkısı, ama onda da bir roll eksikliği var sanki. Bu iki ağır topun arkasından peş peşe gelen, Smith'in sesine bir kez daha hayran kaldığımız "Before Three" ve albümün ilk single'ı "The End Of The World" üç buçuk dakika formatında güzel şarkılar. Ama Smith'in "Let's Go To Bed"i pek sevmediği, çünkü zamanının modasına fazla uyduğu eleştirisi, belki "End Of The World"e de yapılabilir. Atmosferik "Anniversary", albümün en zayıf şarkısı. Belki "Disintegration"a uyardı, ama burada sırıtıyor. "Us Or Them", Robert Smith'in kendisini yeteri kadar politik şarkılar yapmamakla suçlayanlara verdiği cevap niteliğinde. Blair-Bush politikasına öfke kusan şarkıyı dinlerken, bilinçli olarak mı bilinmez, Smith'in her albüme özenle bu tatta bir şarkı sıkıştırdığı dikkatimizi çekiyor: "Bloodflowers"daki "Where The Birds Always Sing", "Kiss Me..."deki "Fight" gibi... Neredeyse Rage Against The Machine hattındaki bu şarkının yorgunluğunu üzerimizden atmaya çalışırken "alt.end" giriyor. Harika arpej ve melodi, patlayan nakarat, bizce albümün en güzel şarkısı. "(I Don't Know What's Going) On", sözleri ve seksî melodisiyle Smith'in vaktiyle sevgilisi için yazdığı "Lovesong"u hatırlatıyor; nakarat güzel ama, kendini bekletiyor, şarkının gerisi biraz zayıf kalıyor.

Robert Smith, "bu albüm geride kalan 25 yılın bir birikimi olacak, yapmış olduğumuz her şeyden esintiler taşıyacak" demişti. Haklıymış. "Disintegration"dan "Kiss Me Kiss Me Kiss Me"ye geçiyor ve akla ister istemez "Just Like Heaven"ı getiren "Taking Off"u dinliyoruz –albümün vasat şarkılarından. Zaman hızlı geçiyor, geldik onuncu şarkıya. "Never" kulak yakalayıcılığı da olan sıkı bir rock şarkısı, ama albümün içinde kaybolup gidiyor gibi. Albümün en uzun parçası (10 dakika 13 saniye) "Promise", ilk şarkı "Lost"la aynı dertten muzdarip gibi. Sözler güzel, şarkı güçlü, ama son beş dakika çok da gerekli değilmiş gibi geliyor. Şarkının sonlarına yaklaşırken kalkıp evin içinde turlamaya, pencereden dışarı bakmaya ya da önümüzdeki dergiyi karıştırmaya başlıyoruz; bu da son şarkı "Going Nowhere"e yapılmış büyük bir haksızlık, çünkü başladığında eğer hâlâ aynı odadaysak bile aklımız beş karış havada oluyor, başa alıyoruz. Albüm çok yumuşak, klasik bir Cure kapanış şarkısıyla son buluyor. Dediğimiz gibi, "The Cure"u hakkıyla dinlemek yorucu bir iş, ama değiyor.

Derin bir nefes alıp dinlerken kafamıza takılan soruları gözden geçiyoruz. Acaba Smith 50'lerine merdiven dayamışken ilk defa mı eleştirilere kafayı bu kadar takmaya başlamış? Gruba bütün eleştirilere cevap veriyor "The Cure", ancak bazı anlarda frenler patlamış. Son birkaç albüme neredeyse zararı dokunan Robert Smith'in mükemmeliyetçiliği ve mutlak kontrolü bu kez bir kontrolsüzlüğe dönüşmüş; bunun artıları da var, eksileri de.

Eksilerinden uzun uzun bahsettik, artılara bakalım: Cure aranan enerjisini bulmuş, geriye bunu yaymak kalıyor. Aynı zamanda, çok eskilerde kalmış minimalizm de bu albümle geri geliyor. Bunu, "Bloodflowers" ve "Greatest Hits"in kötü kapaklarından sonra ilaç gibi gelen ve çizimlerini Smith'in yeğenlerinin yaptığı albümün basit ama güzel poşeti de gösteriyor.

Son söz: Kusurlarına rağmen, "Disintegration"dan bu yana en güzel Cure albümü ve bu kez, sonuncu olacağına dair bir korkumuz yok. İnişli çıkışlı Cure ilişkimiz yeni bir ivme kazanıyor ve bu yolun sonsuza kadar uzayıp gideceğini bir daha farkediyoruz. *Alican Tayla*

7"10"12" PLAK.CD.VCD.VHS.DVD.DEMO.POSTER.T-SHIRT.STICKER.ROZET.MAGNET
punk.new wave.hardcore.post-punk.ambient.IDM.electro-pop.experimental.noise.garage
FANZİN.DERGİ.KİTAP.ARABA/UÇAK/GEMİ MAKETLERİ.HOBİ OYUNCAKLARI.İKİNCİ EL

room recordings

sıraselviler cad. sıraselviler pasajı no:74/18 taksim 02122490306 roomrecordings@mail.com

İçinde bir şey boy atıyordu: Yeni bir kuvvet; yaşama, ölme gücü! **STEFAN ZWEIG**, Korku

Günün üniforması sabır **INGEBORG BACHMANN**

Çevremizdeki yaşlı insanların varlığı bizim için bir hazine, oysa biz bu hazineyi yaltaklanmalarla ve saçmasapan sözlerle ziyan ediyor, sonra da hiç doyurulmayacak bir açlıkla baş başa kalıyoruz; kendi arkamızda da kısa bir an için beliren, sonra toz toprak arasında kaybolan yıllar bırakıyoruz. **AMIN MAALOUF**, Yolların Başlangıcı

– Konserin en kötü anları Zülfü şarkılarıydı. Ne lüzum vardı onlara?
– Zülfü olarak düşünme, Nâzım olarak düşün... Hem taş gibi şarkılar işte, ne var yani!
– Yaa, ya... Taş gibi diye diye herifi villa sahibi yaptık. Edip Akbayram'a sahip çıkmadık da, Zülfü'ye sahip çıktık...
(Joan Baez konseri çıkışında bir diyalog)

Şiir!
Başka şaire git.
Yalnız kalmak istiyorum.
SÜREYYA BERFE

Beastie Boys
To The 5 Boroughs
(EMI)

Öncelikle "5 Boroughs" konusunu bir açıklığa kavuşturmak lazım: The Five Boroughs, New York City'yi oluşturan beş büyük bölgeye (Manhattan, Brooklyn, Bronx, Queens ve Staten Island) topluca verilen isim. Beastie Boys da yeni albümleri "To The 5 Boroughs"un kapağında bir New York siluetiyle karşılıyor bizi, 11 Eylül'de yıkılan ikiz kulelerin de yer aldığı bir siluet bu.

Altı yıllık bir bekleyişten sonra çıkan yeni albüm, ilk single "Ch-Check It Out"la açılıyor. Daha bu parçadan itibaren albümün geneli hakkında (önyargılı da olsa) bir-iki varsayımda bulunmak mümkün. Öncelikle şarkılarda belirgin bir politik kimlik söz konusu. Üçlünün hafiften yaşlanmakta olduğu, artık dünkü çocuklar olmadıkları bir gerçek. Dünya sorunlarından ve yaşadıkları şehirle ilgili kaygılarından bahsediyorlar. Ayrıca Bush ve simgesi olduğu yeni dünya düzeni hakkında güzel şeyler söylemiyorlar. Ama yine de, esas olarak, iyi bildikleri şeylere, bolca eğlenceye ve partilere getiriyorlar sözü. Kırkına varmak eğlenceden vazgeçmek anlamına gelmez, hele böylesine bir müzik yapıyorsanız.

Teori bir yana, müzikal açıdan başka ne var bu albümde? Eğer kıdemli bir Beastie Boys fanatiğiyseniz, bu müziğe Ad Rock, MCA ve Mike D ile aynı yıllarda başlayıp onlarla beraber yaşlandıysanız, "To The 5 Boroughs" muhtemelen size oldukça nostaljik ve eğlendirici gelecektir. Taa ilk albümleri "Licensed To Ill"den "Hello Nasty"ye kadar bütün albümlerden bir şeyler bulmak mümkün bu albümde. "Ill Communication" ve "Check Your Head" zamanlarının sound'una daha yakın bir tarz söz konusu, albüm boyunca tek tek çok ilginç melodiler ve ritmler var, ama eski albümlerdeki o garip dinamizm, yırtık punk havası ve değişik renklerdeki parçalar pek yok... Albümün hit'lerinden biri olmaya aday "An Open Letter To The NYC", 70'lerin punk klasiklerinden Dead Boys'un "Sonic Reducer" şarkısından sample'lar içeriyor, ama çarpıcı punk gitarları bu albümde pek duyulmuyor. Bir de ne yazık ki MCA cidden biraz yaşlanmış veya ses tellerinde ciddi bir problem var; sesi öylesine çatlamış geliyor ki, onun için üzülmemek elde değil. Yine de "bizim çocukların" sesini tekrar duymak çok güzel; her zamanki etkileyici kafiyeleri, parçalarını sokakta yürüyormuşcasına kaygısız bir havada söyleyişleri ve isyankâr enerjileri hâlâ yerinde; şarkıları dinlerken onlar gibi eller kollar havada rap yapmaya başlamak an meselesi.

Ama mesela Beastie Boys'u yaratıcılıklarından dolayı seven bir kişi olduğunuzu farzedelim. "Hello Nasty"yle müzikal açıdan yeni çığırlar açmış bu grubun altı yıl sonra gelen yeni albümünde biraz daha çarpıcı bir şeyler bekliyorsunuz, her seferinde mevcut hiphop camiasının bir adım önünde olan bir üçlüdür bu diye düşünüyorsunuz... Bu durumda açıkçası sizi bariz bir hayal kırıklığı bekliyor diyebiliriz. Albüm baştan sona old-school ritmlere sadık. Birkaç parçada yeni nesil hiphop'çuların etkileri de var gibi, "It Takes Time To Build" veya "That's It That's All"u dinlerken bir The Neptunes / Pharrell prodüksiyonu havası sezinleyebilirsiniz –tabii vokaller girince her şey Beastie Boys renklerine bürünüveriyor.

Bu arada, ufak bir not da albümü satın alıp almamakta kararsız olanlara: CD'nin iç tasarımı oldukça eğlenceli hazırlanmış, bir sürü ufak tefek notlar ve yorumlarla dolu, tam detay sevenlere göre! *Harun İzer*

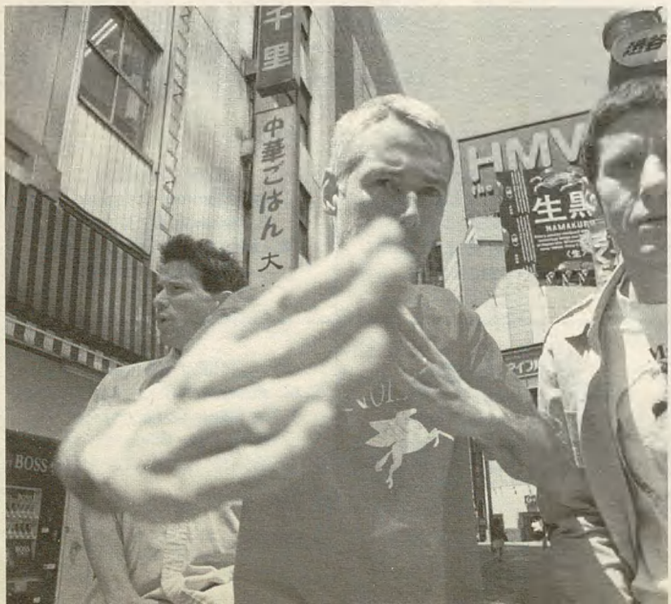

Francis Cabrel
Les Beaux Dégâts
(Sony Türkiye)

Seyretmedik, görmedik, ama okuduk, Marie Vermillard'ın 98'de çektiği "Lila Li" filmindeki baş karakterlerden bir kız, zor zamanlarında, kararsızlığa düştüğü anlarda "acaba şimdi Francis Cabrel benim yerimde olsa ne yapardı?" diye düşünüp öyle ferahlatıyormuş gönlünü. Francis Cabrel, filmi seyrettiğinde çok şaşırmış, oysa biz hiç şaşırmadık. Tam da Cabrel'lik bir şey bu! O, yıllardır sevenleri için tutunacak bir dal. Kırılmayan, eğilmeyen. İmdada yetişen. Biraz "Duvara Karşı"nın Şeref'i, biraz Melike Demirağ'ın "Arkadaş"ı... "Ortak olmak her sevince, her derde, kedere..."

Gündelik hayat masalcısı, serinkanlı bir ozan Francis Cabrel. Temposunu epeydir düşürdü, beş senede bir albüm yapıyor, ama yaptı mı da tam yapıyor! "Samedi soir sur la terre" ve "Hors-Saison"un ardından şimdi de "Les Beaux Dégâts" geldi. 25 yılının onuncu albümü. Gene aynı (iki) şeyi dedirtiyor insana: Hiçbir Amerikalı bu kadar iyi folk-blues-rock çalamaz ve hiçbir Fransız bu kadar iyi şanson söyleyemez. Cabrel'in marifeti, bu iki çorbayı aynı anda, ne eksik ne fazla, tam kararında kaynatması. Bu kadar "normal" olup da "sıkıcı" olmamak bir tek ona vergi şu dünyada. Sıradanlığın güzel gücü, gizil gücü.

JJ Cale'den Dire Straits'e uzanan çizgide yürüyor, ama Brassens'le kol kola!.. Şarkıları hem gürültüsüzce ama coşkuyla akıp giden bir ırmağa benziyor, hem durgun ama derin bir göle. Zaten bu "ikilik"ler (ikilem değil), bu "oradayken burada, buradayken orada olmak"lar belirliyor ve zenginleştiriyor Cabrel'in müziğini.

Bob Dylan'ın İncil'le aşık attığı harika şarkılarından birini, "Shelter From The Storm"u oturmuş Fransızcaya çevirmiş. (Tabii özünü bozmadan, epey değiştirerek... "Buyrun içeri girin, fırtınadan korunmak için" diyen kadın imgesi bâki.) Şarkının yeni adı "S'abriter de l'orage". Albüm de ismini, bu şarkıda geçen "o güzelim zarar ziyanlar" mısraından alıyor. (Kendi ifadesiyle, Leonard Cohen'in "Görkemli Kaybedenler"i misali bir etki yaratmak istemiş.) Cabrel bugün 50 yaşında. Ama daha iki sene önce, Dylan konserine iki gece üst üste gidecek kadar hevesli, yeniyetme bir hayran, ustasının karşısında yüreği hâlâ küt küt atan bir çırak! En büyük emeli Dylan, Cohen, Paul Simon, Jackson Browne şarkılarını Fransızcaya çevirip bir albüm yayınlamakmış. Aslında, bir Amerikalı babayiğit çıksa da, bir zahmet Cabrel şarkılarını İngilizceye çevirip bir albüm yayınlasa... Öbür türlüsünü de merak ediyor insan, acaba Les Têtes Raides veya Bénabar gibi genç şansoncular birer Cabrel cover'ı yapmazlar mı rica etsek?..

Yüzüne Brassens kadar yakışan bin yıllık bıyığını kesti birkaç yıl önce her nedense, ama Zülfü'vari bir operasyon olduğunu sanmayın! O hâlâ köylü, bu dünyanın köylüsü. Öteden beri bir kent kaçkını. Güney Fransa'da, karısı ("Petite Marie"si) ve kızlarıyla çiftlikte yaşıyor, Paris'i en fazla bizim kadar televizyondan seyrediyor, belediye işleriyle meşgul oluyor, futbol oynuyor, koleksiyonundaki elektrogitarlarının (bu albümde "Telecaster" isminde bir şarkısı var) tozunu alıyor... Şarkılarında ve konserlerinde yüreği kalabalıklarla çarpıyor.

Eski bir şarkısının, "Je t'aime, je t'aimais, je t'aimerai"nin klibinin girişinde, günbatımında ıssız bir yolun kenarında gitarını çalarken görürüz onu. Uzaktan belli belirsiz, ışıklı bir araba yaklaşmaktadır... Başka görüntüler girer devreye, bu aşk ve sadakat şarkısını tren istasyonunda, evde, sağda solda söylemeye devam eder Cabrel. Klibin bitiminde gene aynı yolun kenarındadır. Yanından ağır ağır süzülerek deminki araba geçer: Etrafında rengarenk ampuller yanıp sönen külüstür bir sirk kamyonu!.. Anlatmakla olmuyor, görmeniz lazım, çok çok güzel bir klip... "Les Beaux Dégâts"da, envai çeşit gitarlarıyla, Hammond'ıyla, küçük üflemeli sololarıyla, gümbür gümbür davuluyla, basıyla, rock'n'roll'uyla, baladıyla gündelik hayatın sirkinden harika numaralar sergiliyor Cabrel. Yazmakla olmuyor, dinlemeniz lazım, çok çok güzel bir albüm. *Derya Bengi*

→55

ONŞARKI

ATV Action Time Vision
!!! Pardon My Freedom
The Cramps TV Set
Gece Yolcuları Unut Beni
Jim White If Jesus Drove A Motor Home
Hank Williams There's A Tear In My Beer
The Libertines Music When The Lights Go Out
Mansur Ark Gazla Gitsin
Po Girl City Song
Renaud Adios Zapata

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Akın Eldes Türlü
Bora Uslusoy Umutsuz Aşk
The Concretes The Concretes
The Cure The Cure
Cypress Hill Till Death Do Us Part
David Sylvian Blemish
The Hives Tyrannosaurus Hives
Iggy Pop Skull Ring
Jamie Cullum Twentysomething
Jane Birkin Rendez-vous
Jimi Tenor Out Of Nowhere
Lila Downs Una Sangre
Mercan Dede Su
Mirkelam Kalbimde Parmak İzin Var
Mor ve Ötesi Dünya Yalan Söylüyor
Morrissey You Are The Quarry
N&SK Kosmopolit
Prince Musicology
Serge Gainsbourg Aux armes et cætera
Tuxedomoon Cabin In The Sky

DANSLI ŞARKILAR

Air Dance - **Black Sabbath** • Akdeniz Dansı - **3 Hürel** • All I Wanted To Do Was Dance - **Los Lobos** • Arap Bebeğin Dansı - **21. Peron** • Blood On The Dance Floor - **Michael Jackson** • Cosmic Dancer - **T. Rex** • Crazyman Dance - **George Michael** • Çekirge Dansı - **Replikas** • The Dance - **The Music** • Dance, Dance, Dance - **Neil Young** • Dance Mother Fucker Dance - **Violent Femmes** • Dance Naked - **John Mellencamp** • Dance On My Own - **Robert Plant** • Dance Me To The End Of Love - **Leonard Cohen** • Dance This Mess Around - **The B-52's** • Dance With Me - **Jonathan Richman** • The Dancer - **P.J. Harvey** • Dancer - **Queen** • Dancin' Fool - **Frank Zappa** • Dancin' Pants - **Quincy Jones** • Dancing - **Tindersticks** • Dancing Barefoot - **Patti Smith** • Dancing Days - **Led Zeppelin** • Dancing Queen - **Abba** • Dancing With Mr. D - **Rolling Stones** • Dans Et - **Hümeyra** • Dans Et - **Tanju Okan** • Don't Stop The Dance - **Bryan Ferry** • Gelinlik Kızların Dansı - **Barış Manço** • Les flonflons du bal - **Edith Piaf** • I Can't Dance - **Genesis** • I'm Happy Just To Dance With You - **Beatles** • Let's Dance - **David Bowie** • Let's Face The Music and Dance - **Nat King Cole** • Marcia Baila - **Les Rita Mitsouko** • Methods Of Dance - **Japan** • Modern Dance - **Lou Reed** • No Dancing - **Elvis Costello** • One Step Beyond - **Madness** • Rhythm Is A Dancer - **Snap** • Sexy Dancer - **Prince** • Son Dans - **Sezen Cumhur Önal** • Son Dans - **Zümrüt** • Tango In The Night - **Fleetwood Mac**• Tilki Dansı - **Baba Zula** • Un garçon dansait - **Yves Montand** • When We Dance - **Gilbert Bécaud**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Scissor Sisters** Scissor Sisters
2. **Streets** A Grand Don't Come For Free
3. **McFly** Room On The 3rd Floor
4. **Usher** Confessions
5. **Keane** Hopes and Fears
6. **Snow Patrol** Snow Patrol
7. **Will Young** Friday's Child
8. **Damien Rice** O
9. **Outkast** Speakerboxxx/The Love Below
10. **Joss Stone** The Soul Sessions

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Shapeshifters** Lola's Theme
2. **Rachel Stevens** Some Girls
3. **Usher** Burn
4. **J-Kwon** Tipsy
5. **Jamelia** See it in a Boy's Eyes
6. **Morrissey** First Of The Gang To Die
7. **Britney Spears** Everytime
8. **Nina Sky** Move Ya Body
9. **O-Zone** Dragostea Din Tei
10. **Mario Winans** I Don't Wanna Know

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Jimmy Buffett** License To Chill
2. **Usher** Confessions
3. **Lloyd Banks** The Hunger For More
4. **The Roots** The Tipping Point
5. **Gretchen Wilson** Here For The Party
6. **Avril Lavigne** Under My Skin
7. **Big & Rich** Horse Of A Different Color
8. **Prince** Musicology
9. **"A Cinderella Story"** (Soundtrack)
10. **Los Lonely Boys** Los Lonely Boys

=16 *Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?*

KÖSTEBEK / Halep Pasajı
1. Tori Amos Welcome To Sunny Florida
2. Beastie Boys To The 5 Boroughs
3. Keane Hopes and Fears
4. Morrissey You Are The Quarry

KARGA / Atlas Pasajı
1. Beastie Boys To The 5 Boroughs
2. Divine Comedy Absent Friends
3. Pink Panther's Penthouse Party
4. Mercan Dede Su

KARGA / Kadıköy
1. R.E.M. First We Take Manhattan
2. Peter Gabriel Intruder
3. David Gilmour Near The End
4. David Bowie Heroes

NEVA / Beyoğlu
1. Starsailor Poor Misguided Fool
2. Alphaville Big In Japan
3. Lenny Kravitz Believe In Me
4. Faithless Insomnia

ZİHNİ / Akmar Pasajı
1. Radiohead Com Lag
2. Sonic Youth Sonic Nurse
3. Bebel Gilberto Bebel Gilberto
4. Morrissey You Are The Quarry

DECODED / Atlas
1. Two Lone Swordsmen From The Double Gone Chapel
2. Eko Azra Dünya Dönüyor
3. Paul Brtschitsch Live
4. New York City Survivors Static Light

ARAF / Beyoğlu
1. Mirwais Paradise (Not For Me)
2. Rebel Moves Sheep
3. Rachid Taha Barra Barra
4. Mercan Dede Ab-ı Nafi

TRIP / Kadıköy
1. Morrissey Irish Blood, English Heart
2. The Killers Somebody Told Me
3. Lali Puna Grin and Bear
4. PiL This Is Not A Love Song

THE [CURE]

İngiltere'nin güneyindeki Crawley kentinde, 16 yaşındaki genç Robert Smith, Albert Camus'nün "Yabancı"sını okuyor ve hemen kağıda kaleme sarılıyor: "Killing An Arab" (Bir Arabı öldürmek). Tam 30 yıl sonra hâlâ o şarkıyla yatıp kalkmıyor muyuz?.. Artık kara karga mı dersiniz, kör yarasa mı, gamlı baykuş mu, bu alacakaranlık pop kuşu onca senenin ardından kanat çırpmayı sürdürüyor. The Cure'un yepyeni albümü "The Cure", onun ve arkadaşlarının en sağlam işlerinden biri... Robert Smith'in Uncut, Rolling Stone ve Les Inrockuptibles'e verdiği mülakatlar geçmişe ve bugüne ışık tutuyor...

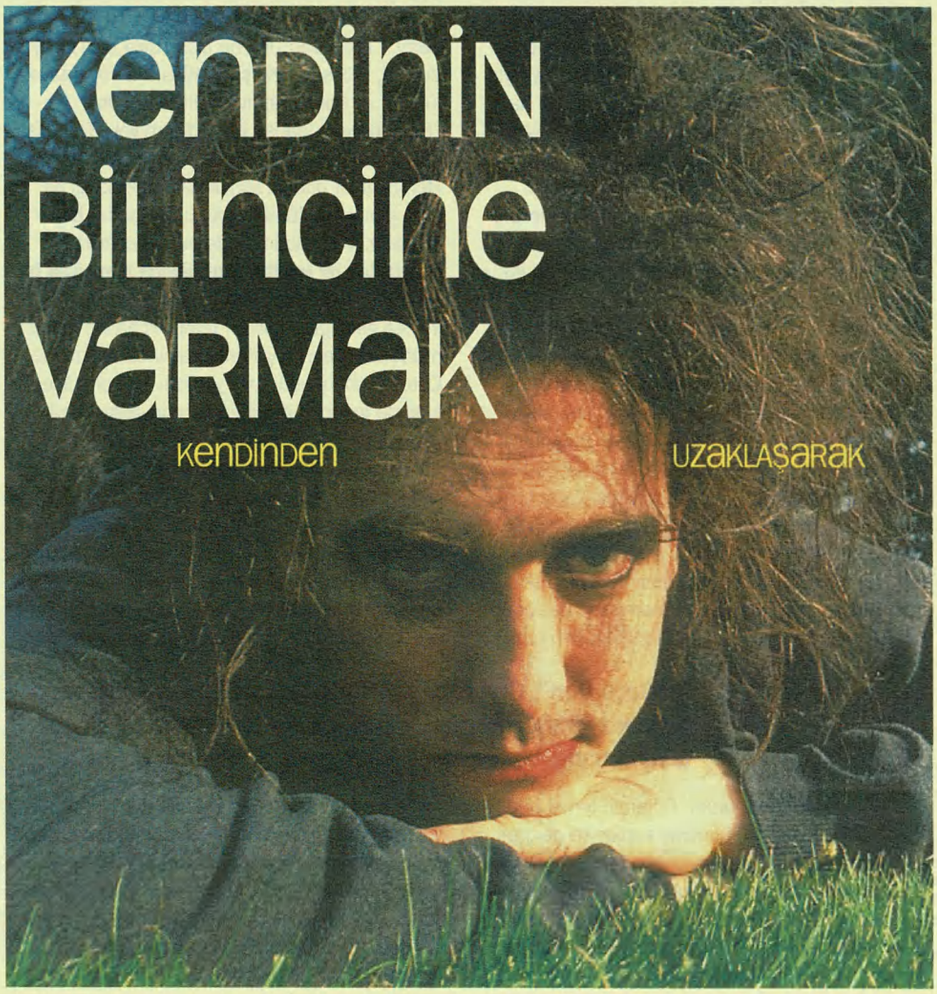

"The Cure" yoğunluğu ve iç bütünlüğüyle dikkati çekiyor. Bu albümdeki temel amacınız neydi?

Robert Smith: Geçen yıl kaydettiğimiz demoları dinlediğimde kariyerimizin en sert albümünü yapacağımıza kani olmuştum: "Pornography"den bile daha karanlık ve keskindi. Sonra başka şarkılar eklendi, bir kısmı daha atmosferik, bir kısmı bayağı pop... Albümün arkasında yatan kesin bir konsept yoktu.

Korn ve Slipknot albümlerinin yapımcılığıyla tanınan Ross Robinson'la çalışmayı tercih etmenizin sebebi neydi?

2002'de bir solo albüm yapmaya hazırlanıyordum. Ama o yaz, Cure'un Avrupa turnesinin İsviçre ayağında Ross bizi görmeye geldi. Niyeti beni yeni bir Cure albümü yapmaya ikna etmekti. Gerçekten istekliydi, ama ben Cure'un doğal bir sona ulaştığını düşünüyordum. Başımın etini yiyordu, sürekli arayıp duruyordu. O olmasaydı asla Cure'la yeni bir albüm yapma arzusu içinde olmazdım... Onunla ilgili dinlediğim tek kayıt Korn'un ilk albümü. Hoşuma giden tek nu-metal işi o. Bir arkadaşım, Ross'un hayattaki en büyük amacının Cure'la bir albüm yapmak olduğunu söylediği bir söyleşi okutmuştu bana. Ayrıca Ross California'da yaşıyor ve daha 2002'de bana bir sürü Amerikalı grubun Cure'u referans olarak gördüklerini söylemişti; bunun hiç farkında değildim ve çok cesaret verici oldu. Kendimizi aşmak ve iyice sorgulamak gerektiğine kani oldum.

Cure bu kadar sert ve sade bir müzik yapmayalı uzun zaman oldu. Bu aşamaya nasıl geldiniz?

Ross stüdyoda canlı çalmamızı çok önemsiyordu, "Seventeen Seconds"dan (1980) bu yana yapmadığımız bir şeydi bu. Stüdyoya girdiğimizde ilk kez bu kadar hazırlıklıydık, hepimiz şarkıların yapısını ezbere biliyorduk. Eskiden, şarkılar kayıtlar sırasında gelişirdi, fikirleri bir araya getirirdik, her parça son şeklini ben vokalleri kaydederken alırdı. Bu sefer kendi performansımız ve hissiyatımız üzerine odaklandık. Albümü dinlerken duyduklarınız, tamamen o sırada beşimizin bir arada çalmakta olduğu müzik. Yalnızca benim sesimin üzerine biraz efekt koyduk.

"Bloodflowers"da (2000) mükemmeliyetçiliği biraz fazla mı kaçırmıştınız?

"Bloodflowers" Cure'un en iyi albümlerinden biri, benim Top 3'ümde. Ama o zamanlar halet-i ruhiyem çok farklıydı, manyaklık derecesinde takıntılı bir hale gelmiştim. Kayıtlar neredeyse bir yıl sürdü, en ufak detayları defalarca değiştirip durduk. Korkunç yorucuydu. Zaten albümü tek başıma bitirdim, diğerleri çekip gitti. Hatta o zaman biraz içerlemiştim, çünkü o şarkıların hayatlarımızdan daha önemli olduklarına inanıyordum. Grubun diğer elemanları genel anlamıyla müziği bir iş olarak görüyorlar. Benim içinse müzik, insanın her anına hükmeden bir angajman.

Ross'la çalışmak ve albümün hazırlanma süreci müziğe yaklaşımınızda değişiklik yarattı mı?

Hayatta neden şarkı yazdığımı hiçbir zaman tam olarak anlamamış olduğumu farkettim. Tabii ki bir taraftan bundan aldığım zevk ve bir şey yaratıyor olmanın mutluluğu var. Ama zaman içinde asla zayıflamayan bu mutlak aciliyet duygusu, hemen tekrar işe koyulmak için duyduğum dayanılmaz istek benim için hâlâ açıklanamaz bir gizem. Bundan başkalarına bahsetmek kolay ve alışılmış bir şey değil benim için. Bir müzik grubunda, ortaya çıkan her şeyin hissî anlamı üzerinde tek bir fikirde bütünleşmek mümkün değil. Bu biraz gülün dikeni bir durum ve hep gölgede kalıyor. Stüdyoya girişimiz her zaman ağır bir klinik vaka halini alıyor. Minik teknik problemlere takılıp kalıyoruz, kayıttaki ufacık gürültüler bütün dikkatimizi dağıtabiliyor, hata yapmaktan korkuyoruz, ritmlere çok konsantre oluyoruz... Ross sayesinde, müziğin daha insanî ve hissî yanını her şeyin merkezi yapmayı başardık. Cure bunun gibi gerçek bir grup albümü yapmayalı asırlar oluyor.

"Pornography"den (1982) beri çıkardığınız her albümün sonuncu albümünüz olacağını söyleyip durdunuz. Ama bu sefer sanki ilk albümünüzü yapıyormuşçasına çalıyorsunuz.

Kayıtlara başlamadan önce Ross beni karşısına alıp şöyle bir söylev çekti: "Bu albümün geride kalan 25 yılın bir sonucu olması gerektiğini düşün: Sonunda, gerçekten The Cure olarak çalacaksınız..."

"Disintegration", "Bloodflowers" gibi albümlerde sesin sanki kaybolmak, ortadan sıvışmak istiyor. Ama bu kez, olduğu gibi, bütün çıplaklığıyla öne sürülmüş.

En başından beri Ross, sesimin bu albümün temel elemanlarından biri olmasını istiyordu. Hatta sadece sesim üzerinden kayıtlar yapmayı düşlüyordu, hiç enstrüman olmadan! Eskiden vokali hep en son kaydederdim. Stüdyoyu karanlığa gömerdik ve herkesi dışarı atardım. Ama Ross diğerlerinin de olayın içinde olmalarında ısrar etti. Her gün, yeni bir şarkının kaydına başlamadan önce aramızda toplanıp onlara şarkının fikriyatından, içeriğinden bahsetmem gerekiyordu. Neden hep beraber o şarkıyı çalmakta olduğumuzu mutlaka bilmemiz gerekiyordu. Ross, herkesin kafasından ya da kalbinden geçen neyse söyleyebileceği, rahat bir ortam yaratmayı başardı. İşte bu yüzden albüm baştan sona bu kadar yoğun oldu.

25 yıldır sürüklediğimiz fikir şu: Piyasanın ya da modaların kurallarına boyun eğmeden de belli bir popülariteyi koruyabilirsin.

Hayatın kendisinden de mi yoğun?

Şuna hiç şüphe yok ki, böyle bir albüm insanı nefes kesici bir hipergerçeklikle burun buruna getiriyor. Gündelik hayat insana kolay kolay bunun benzerini yaşatamaz. Arkadaşlarla geçirdiğim ve hiç unutmadığım bir sürü güzel gece var, ama hiçbiri bende böyle bir iz bırakmadı. Bu, hayata bir alternatif değil, onun yerine geçmiyor, eksikelerini gidermiyor. Yalnızca başka bir düzleme geçmek gibi, paralel bir boyut. Beni asıl şaşırtan, hâlâ bir şeyler yaratmak için bu itici gücün içimde varolması, beni hâlâ müzik yapmaya iten bu sonsuz arzu. Artık yaşımı başımı aldım deyip şu ana

→57

kadar yaptıklarımdan tatmin olabilir ve bir kenara çekilebilirdim. Ama şevkim hâlâ yerli yerinde. Devam etmenin gittikçe zorlaşmasının sebebi, önümde on yıl öncesine göre çok daha az zamanım olduğunu biliyor olmam. Gün boyu süren söyleşiler demek, televizyonda futbol maçı seyredebilecek, kırda gezintiye çıkabilecek ve çoluk çocukla ilgilenebilecekken geçip giden saatler demek. Turneye çıkmak demek, hayatımın bir senesinin duman olup gitmesi demek. 20 yaşındayken bu meselelerin bir önemi yok, 21'ine geldiğinde kendini daha yaşlı hissetmeyeceksin çünkü. Şimdi evim, ailem, çocuklarım var, dolayısıyla bir yandan da benimki kadar sıradan, kendi halinde bir hayatı olan birinin bu kadar yoğun ve kargaşalı bir müzik yapmasının çelişikliği var. Sonuç olarak, varoluşumdan gayet memnun ve mutluyum, hâlâ dönem dönem karanlık tünellere girsem de... Benim için sanırım müzik, anlamını pek kestiremediğim, içten gelen bir zorunluluğu yatıştırıyor.

Öfke senin için önemli bir esin kaynağı olmayı sürdürüyor mu?

Evet, ve sırf müzikle sınırlı kalmadan. Bana sosyal ve fiziksel olarak sürekli ayık kalmamı sağlayan bir enerji veriyor. Herkesin bildiği gibi, dünya şu an 60'ların sonu ve 70'lerin başındakinden çok daha berbat bir halde. Sürekli bir takım tehditlerin hüküm sürdüğü bir çağda büyüdüm, nükleer bir savaşın gezegeni yok etmesini bekliyorduk. Ama şimdiki atmosfer daha da ağır. Eskiden manyağın tekinin dev bir bomba atmasından korkulurdu, şimdiyse her sokakta tepeden tırnağa silahlı, herkesi havaya uçurmaya niyetli tipler olduğu sanılıyor. İnsanların içine işlemiş bir korku bu. Ben o çarkın içine girmeyi reddediyorum. Öfkemin temel hedefi de bu korku, çünkü korkunç sapkın ve dengesiz bir manipülasyon sisteminin silahı; insanların davranışlarını, tavırlarını daracık bir nefret alanına sıkıştırıyor. Dünya üzerinde gittikçe daha da kalabalıklaşıyoruz, alan daralıyor ve insanların büyük çoğunluğu hayatlarını düzenli olarak mahvetmekten başka yapacak şey bulamıyorlar. En temel saygı ve hoşgörü ilkelerinin bir kenara itilmesini anlayamıyorum. Ve bugün bunları söylediğin anda dinozor bir hippi damgası yiyorsun. Son zamanlarda İngiltere'de olup bitenler çok korkutucu. İçinde büyüdüğüm ülkeyi tanıyamıyorum. İngiltere ABD'de olan bitenin minik bir aynasından başka bir şey değil. Bu da beni çıldırtıyor.

Son albümde de hayata karşı biraz karışık bir bakış hakim. Şarkılarınızda aşk ve nefret, gerçek ve yalan arasındaki sınırlar çok ince...

Kendi hayatım çok basit ve uyumlu. Kendimle barışığım. Dış dünyaya açıldığım zaman görüşüm bulanıklaşıyor, o karışıklık duygusu üzerime çöküyor. Sinik bir tavır takınmamak için kendimle çok boğuştum. Dünya sonsuz bir hayal kırıklığı kaynağıyken, insanın ruhî diriliğini koruması çok zor. 80'indeki babam insan doğasına olan inancını hiç yitirmedi. Genetik olarak bu bakış açısına daha meyilliyim yani. Karşımdakilerin en güzel taraflarını görmeye çalışırım hep. Pek saf sayılmam, ama insanları içlerindekinin en iyisini dışavurmaları için cesaretlendirmeye çalışırım. Benim problemim, uzun zaman, bir baloncuğun içinde, dışarıdaki büyük dünyanın ortasında kendi ufak dünyamda yaşayabilecek olduğuma inanmış olmam. Ama bu iyi bir yöntem değil ve birinden ötekine geçiş çok acılı oluyor... Sanat hiçbir zaman bütün bunları değiştirmeyecek, ama olayları bambaşka ve muhteşem bir açıdan görmenizi sağlıyor. Herkes yılda bir gün dahi olsa oturup Mahler'in senfonilerini dinliyor olsaydı, dünya başka şekilde dönermiş gibime geliyor.

Cure en baştan beri zamanının ve modaların biraz dışında gözüktü. Sizce Cure'un müzik dünyasındaki yeri nedir?

En az sevdiğim Cure albümleri, yapıldıkları dönemlerin fazla etkisinde kalanlar: İlk albüm "Three Imaginary Boys", "Let's Go To Bed" dönemi, "The Head On The Door"daki bazı klavye sesleri, "Kiss Me Kiss Me Kiss Me"nin bazı bölümleri... "Pornography", "Disintegration" ve "Bloodflowers"da ise bu problem yok. Tam olarak ne zaman yapıldıklarını kestirmek imkânsız. Herhangi bir odanın içinde çalan herhangi bir grup gibi sound'umuz olduğu zaman bu kadar iyi oluyoruz. Yeni albümde de bunu başardık.

Bu yüzden mi İngiltere müziğinde biraz özel bir statünüz, kendinize has bir yeriniz var?

Yığınla genç grup için bir referans haline gelmemizden bu yana, İngiltere basınında bir "revival Cure" muhabbetidir aldı yürüdü. Halbuki diğer ülkelerde insanlar hiçbir zaman ortalıktan kaybolmadığımızı biliyor. İngiltere'de eleştirmenler bizi nereye koyacaklarını pek bilemiyorlar. Sanırım bizi örnek alan grupların hoşuna giden biraz da bu oldu; müziğimizden ziyade, halet-i ruhiyemize takılıyorlar. 25 yıldır sürüklediğimiz fikir şu: Piyasanın ya da modaların kurallarına boyun eğmeden de belli bir popülariteyi koruyabilirsin. "Mainstream"in dışında olduğumuzu iddia edecek kadar salak değilim. Büyük bir şirketle kontrat imzalayıp milyonları cebe indirdikten sonra, çıkıp da bu oyunu oynamadıklarını söyleyen gruplara çok uyuz oluyorum. Biz bu oyunu uzun zamandır oynuyoruz. Ama iyi ya da kötü, bütün kararları kendimiz aldık. Yolun sonuna kadar kendine has ve biraz uyumsuz bir grup olarak kalacağımıza inanmak hoşuma gidiyor.

"Boys Don't Cry" gibi şarkılar delicesine bir saflık içeriyor. Henüz yeniyetmeydim, okula gitmekten başka hiçbir şey yaşamamıştım ve her şey kitaplardan alınmaydı.

Biraz geçmişe dönelim, müzik yapmaya ne zaman başladınız?

Ortaokuldayken bir müzik odası hatırlıyorum. İlk defa orada Michael Dempsey'le *(Cure'un ilk bas çısı)* çalmaya başladık. Sırf cover yapan yedi kişilik bir grubumuz vardı. 1970'ti galiba. The Kinks'ten "Lola"yı çalardık. Black Sabbath'tan "Paranoid"i de denemiştik, ama o biraz tuhaftı. Keşke şimdi onların kayıtları olsaydı.

Hangi grupları dinlerdin?

Okulda Emerson, Lake & Palmer plaklarına takılan tipler vardı, diğer herkes Black Sabbath gibi gruplara tutkundu. Ama benim zevklerim abim ve ablam sayesinde bayağı genişti. Nick Drake "Five Leaves Left"i çıkarmıştı ve abimde vardı, onu çok fazla dinledim. Sonra Captain Beefheart ve Cream. Ablam Rolling Stones'a takılırdı, odasında hep "Their Satanic Majesties Request" ya da "Exile On Main Street" çalardı. Radyoda da Slade, T-Rex gibi glam'cileri dinlerdim.

Gittiğin ilk konseri hatırlıyor musun?

Evet, Rory Gallagher'dı. Blues'cuydu ama, çok iyi gitarist olduğunu düşünürdüm. Ertesi hafta da John McLaughlin'in grubu Mahavishnu Orchestra'yı izlemiştim. O da çok büyük gitaristti. O zamanlar neyi sevip neyi sevmemem gerektiğine kafa yormazdım, sadece bu gruplarda çalan kişi-

ler ilgimi çekiyordu.

Yani ilginizi çeken, iyi müzisyenleri izlemek ve dinlemekti...

Tam olarak değil. 73'te Status Quo'yu izlemiştim, muhteşemdi. "Piledriver" yeni çıkmıştı, ki benim gözümde hâlâ harika bir albüm. Kafayı taktığım sırf gitaristler değildi. Hiçbir zaman onlardan biri olmak istemedim, beni kurtaran da bu oldu herhalde. O zaman eline gitar alan veletlerin çoğu John McLaughlin gibi adamları taklit etmeye çalışırdı. Ben Jimi Hendrix'ten başka kimseye benzemek istemedim, ama o da siyah olduğu için, baştan kaybetmiştim şansımı.

Punk hareketi başladığında ne oldu? Crawley'de etkisi ne zaman hissedildi?

Simon Gallup'un *(Cure'un basçısı)* abisi küçük bir müzik dükkânında çalışırdı ve bütün punk single'ları onda mevcuttu. Sonra Horley'de, hemen Gatwick havaalanının yakınında, çok sıkı bir punk alemi vardı. Ben 17 yaşımdayken sık sık oraya takılırdık. Simon'lar da Lockjaw diye bir grup kurmuşlardı. Taşrada punk'ın etkisinin çok geç, hatta miyadını doldurduktan sonra hissedildiği palavra. Kimsenin körüklemesine gerek kalmadan ateş her tarafı aynı anda sarmıştı. Rolling Stones'dan, Black Sabbath'dan sıtkı sıyrılmış koca bir kuşağın ülke çapındaki tepkisiydi.

Sizin tepkiniz ne oldu?

Hemen kanım ısındı. 77 yazı, kraliçenin tahta çıkışının 25. yıldönümü muhteşemdi. 1 numarada Pistols'ın "God Save The Queen"i vardı ve radyolar o şarkıyı çalamıyordu. Bu tür şeyler için ideal yaştaydım, 18'e yeni girmiştim. Ama bu arada, olayın kılık kıyafet boyutuna pek takılmıyordum. O zamandan kalma fotoğraflarıma bakarsanız, hâlâ gayet uzun saçlıyım, dar kotlarım vardı... Zaten büyük değişim de kıyafetler üzerinden oldu.

Peki sizi grup kurmaya teşvik etti mi bunlar?

İlk grubum Malice ilk ve tek kez 1976'da çaldı. O yüzden sanırım, seyirci karşısında çıkıp çalmamızdaki tek etken punk'tı. O zamanlar Eater, The Vibrators gibi gruplar vardı. The Vibrators, Red Deer Club'da çalmıştı. Oraya sık sık gitmeye başlamıştık. The Clash'i de orada görmüştüm, inanılmaz bir şeydi. Herkesi izledim, Buzzcocks falan... Beni asıl çeken, punk'ın melodik tarafıydı. Ama hemen, bütün büyük dalgalarda olduğu gibi, punk hareketinde de iyi taraflar ve boktan taraflar olduğunu farketmiştim. Mevzu çengelli iğne takmak değildi, kendi müziğini yapmaktı.

Malice olarak verdiğiniz tek konserinizden sonra grubun adı The Easy Cure oldu, neden ismi değiştirdiniz?

The Easy Cure ismi Lol'un *(Tolhurst, grubun ilk davulcusu)* fikriydi. O isimden hep nefret ettim. Feci kötü geliyordu. Nereden çıktığını da hatırlamıyorum. Galiba bir üçlememizin ikinci şarkısının adıydı Easy Cure...

İlk albümü 1978'de Londra'da Morgan stüdyolarında üç gecede yaptınız. Aynı anda aynı stüdyoda gündüzleri de The Jam ikinci albümleri üzerinde çalışıyordu. O zaman kafanızda tam olarak nasıl bir sound olduğunu hatırlıyor musunuz?

Çıplak bir sound istiyordum. Ama kayıtlara başladığımızda ne istediklerimi gerçekleştirecek zamanım oldu, ne de kesin bir hedefim vardı. İlk albümün içinde oraya biraz zorlama ve hileyle girmiş şarkılar var. Chris Parry bize bütün şarkılarımızı kaydetmemizi söyledi, sonra da üzerlerinde çalışıp hangilerinin albüme gireceğine karar verecektik. Başta ona güvenmiştim, ama şarkıları bize danışmadan tek başına seçti. "Object", "World War" ve Hendrix'in "Foxy Lady"sinin cover'ı gibi şarkılar onun seçimiydi, bence çok kötülerdi, hiç beğenmiyordum, yaptığımız esas işin tortusu gibiydiler... "10.15 Saturday Night" ve "Killing An Arab"ı yazdığımda 16, albümü kaydederken 18 yaşındaydım. "Boys Don't Cry" gibi pop şarkıları delicesine bir saflık içeriyor. Ama henüz bir yeniyetme olduğum ve okula gitmekten başka hiçbir şey yaşamadığım düşünülürse –her şey kitaplardan alınmaydı– bence yine de bazıları çok güzel. Daha sonra "Seventeen Seconds"a girecek atmosferik şarkılar yazmaya başlamıştım. Mesela "Three Imaginary Boys" şarkısının atmosferi, ne yöne gitmek istediğimin bir göstergesi.

"Seventeen Seconds" (1980), "Faith" (1981) ve "Pornography" (1982) albümlerini yaptığınız dönemin, gerek eleştirmenler, gerek fanlar, gerek diğer müzisyenler tarafından hep daha özel bir yere konmasının sebebi neydi sizce?

Bu zor bir soru. Sanırım üçünün de herhangi bir yaştaki herhangi biri tarafından söylenmiş gibi durması onlara başka bir nitelik kazandırıyor. "Faith" zordu: Dünyanın en kederli albümünü yapmak istiyordum, en ufak bir umut pırıltısından yoksun. *(Albüm, Lol Tolhurst'ün annesinin, Robert Smith'in de büyükannesinin ölümlerinden hemen sonra kaydedilmeye başlanmıştı.)* 21 yaşındaydım ve yaşamaya devam etmekte pek bir anlam göremiyordum. "Faith" döneminde yüksek miktarda kokain kullanıyordum, çok zor ve ağır bir hava vardı. Yaptığımız her şey hataydı. Gözlerim sürekli kan çanağı gibiydi, sefil bir haldeydim. Abbey Road stüdyosunda vokalleri bitirdiğim gün kendimi ne kadar boş hissettiğimi hatırlıyorum. "Pornography" ise tam bir kontrolsüzlük tecrübesiydi. Öfke yüklüydüm. Yapmak istediklerimi beceremediğimi düşünüyordum. Her şeyin sonunun geldiğini hissediyordum. Çocukluğumuzdan beri arkadaş olduğumuz Simon'dan nefret eder hale gelmiştim... "Pornography" sırasında o kadar seyrek ayıktım ki, tam olarak hatırladığım pek bir şey yok. Ama şunu hatırlıyorum ki, korkunçluk hissini şarkılara yansıtabilmek için bazı şarkıları iğrenç pis tuvaletlerde kaydettik. Simon hiç hatırlamıyor. Ama bende klozette oturmuş, sözleri tamamlamaya çalışırken bir fotoğrafım var. Trajik bir görüntü. Kendimizi havaya sokmak için rahatsız edici filmler izlerdik. Sonraları kendime bu kadarına değer miydi diye sordum. Daha yirmilerimizin başlarındaydık ve insanların ne kadar da ilkel ve kötücül olabileceklerini görmek bizi o zamanlar farkına vardığımızdan çok daha fazla şoke etmişti aslında. Şimdi bir sürü fanımız için "Pornography"nin apayrı bir yeri var. Ama o zaman herkes nefret etmişti.

Bu albümlerde aynı zamanda bir doğrudanlık da var. Sanki o dönemde hissettiklerinin hepsi olduğu gibi kaydedilmiş...

Galiba öyle. O kayıtlardaki her şey çok açık seçik, sözler de, her şey. Nasıl paçayı sıyırdım, hâlâ anlayamıyorum. Şarkı isimleri Kafka'dan alınmaydı. Kim olduğumu bulmaya çalışıyordum. Ne kadar üşüdüğümü, annemin cenazesinde ağlayıp ağlamayacağımı... Bu alanlarda hayatımda ilk kez derinlemesine takılıp kafamdakileri şarkıya döküyordum. Belli bir yaşa geldikten sonra, insan fikirleriyle oynayabilmeye başlar, ya güzelleştirir ya da kendi karakterini ortaya koyar. Ben ikisini de yapmıyordum, çünkü "Seventeen Seconds" ve "Faith"i yaptığımız dönem karaktersizdim. O yüzden albüm bukletlerinde fotoğraflarımızın olmaması önemliydi. Bizim kim olduğumuza dair en ufak bir işaret yoktu, çünkü bence yaptığımız müziğin soyutluğuna ters düşerdi. Ünlü olmak gibi bir arzum yoktu, sadece gelmiş geçmiş en iyi müziği yapmak istiyordum. Kimsenin benim kim olduğumu bilmesi umrumda değildi.

"Seventeen Seconds"ın çıkması üzerine bir ay geçmemişti ki, Ian Curtis'in intihar haberi geldi. Geriye bakınca, Joy Division'ın o dönem ne kadar da etkin bir grup olduğunu görmemek mümkün değil. Ian Curtis kendini öldürmüştü, dolayısıyla bunu yapmayan herkes de haybeciydi!..

Korkunçluk hissini yansıtabilmek için bazı şarkıları iğrenç pis tuvaletlerde kaydettik. Kendimizi havaya sokmak için rahatsız edici filmler izlerdik. Trajik bir görüntü.

Ben de kendimi haybeci hissediyordum. "Closer" albümünü ilk dinleyişimi hatırlıyorum, bundan daha güçlü bir şey yapmamın imkânsız olduğunu düşünmüştüm. Ama benim üzerimdeki etkisi kamçılayıcı oldu. Albümü yapmamızdan önceki bir yıl boyunca, doğuştan gelen kendimi koruma hissini ortadan kaldırmaya çalıştım. İyi ve ikna edici bir albüm yapabilmek için kendimi öldürmem gerektiğini düşünüyordum, ama hayatta uğruna yaşanacak hiçbir şeyin kalmadığı, tümden karanlık o noktaya hiç gelmedim.

Bunun sebebi neydi?

Hayata çok büyük bir tutkuyla bağlıyım. Ne kadar ümitsiz ve ışıksız olsam da, varoluşun anlamsızlığını eğlenceli buluyordum. Kendi kendime hep "nasılsa öleceğim, neden şimdi olsun ki?" diyordum. Hayatın artık devam edemeyeceğin kadar acı verici olduğuna karar vermek için insanın kafasındakilerin fazlasıyla kesin olması gerek. Hayat ve hiçlik arasında seçim yapmak ve hiçliği seçmek bence fazlaydı. Yaşam benim için hiçbir zaman o kadar da acı verici olmadı. Kendimi ne kadar boşlukta hissetsem de, hep "ben burada olsam da, olmasam da güneş doğacak, o yüzden yapabildiğim sürece burada kalmalı ve keyfime bakmaya çalışmalıyım" diye düşünürdüm. Ayrıca yaparken bana huzur veren bir

sürü şey vardı, her şeyden büyük haz alıyordum. Tek başıma oturup kendi kendime gitar çaldığımda da, ne kadar sefil bir halde olduğumun hiçbir önemi yoktu, sonuçta "ben bu işi yapmayı seviyorum" diyordum.

Ama kariyeriniz boyunca siz de bu tür bunalımlardan geçmişsinizdir.

Belki, ama içki ve uyuşturucu düzleminde.

Yine de kendinize zarar veren bir kişiliğiniz var. 20'lerinizin ilk kısmını ölmüş olmayı düşleyerek geçirdiniz...

Ama kim olduğum üzerine çok sağlam bir bilincim vardı. Her şeye rağmen kendimi bütün bir kişilik olarak hissediyordum. Bence kendi bilincine varma fikri insanın yaşlandıkça odaklandığı bir şey. Hangi aşamada aslında olduğunu sandığın kişi gibi hissediyorsun? Hangi aşamada kendim oldum? Hangi aşamada hayatımı besleyen değerlerin bunlar olduğunu idrak ettim? Gerçekten de yalnız başıma olduğumu, başka hiçbir şey olmadığını düşünüyordum.

45 yaşınıza gelmiş olmanıza rağmen bu hissiyat sürüyor mu? "Disintegration" gibi önceki albümlerin tetikleyicisi, yaşlanma sürecinin getirdiği gerginlikti.

Sanmıyorum. Yaşlanma fikri beni gençken sıktığı kadar sıkmıyor artık. Sonuçta bunun kaçınılmazlığı ortada. Hâlâ ışıkların kararmasına karşı dehşet doluyum, ama bunu artık uysal bir şekilde kabullendim; o ümitsizliğimin fuzuli olduğunu düşünüyorum.

Peki başkalarının bu tuzağa düşmelerine ne diyorsun? Kurt Cobain mesela...

Kurt Cobain'le ilgili şöyle düşünmüştüm: "Neden o son basamağı da çıkarsın ki?" Ben de bir aldatmacadan ibaret olduğum hissinden muzdarip olmuştum defalarca ve bütün yaptıklarımın yapmacık olduğunu düşünüyordum. Ama sonra oturup baktığında, işin aslı astarı öyle değil. Bir aşamada farkediyorsun ki, yaptığın şeyi başkaları kadar iyi yapıyorsa, en az o kadar iyi yapıyorsun. En fazla başkaları kadar kötüsün. Böyle hissetmeyeli çok uzun zaman olmuştu. Belki yine birileri öldüğünde bu fikre kapılırım. Ama şimdi üzerimde yalnızca büyük bir öfke ve kızgınlık duygusu hakim. Etrafta başka insanlar ölürlerken, tek gördüğün kendi dünyanın nasıl göçüp gittiği. Şimdi kalkıp da, hayata karşı neşe dolu olduğumu söyleyebilir miyim?

Ne kadar ümitsiz ve ışıksız olsam da, varoluşun anlamsızlığını eğlenceli buluyordum. Kendi kendime hep "nasılsa öleceğim, neden şimdi olsun ki?" diyordum.

Punk'tan sonra ortaya çıkan gruplara bakıldığında, içlerinde en ünlü olacak grubun sizinki olduğunu düşünen pek yoktu. Onlara yanıldıklarını kanıtlamak için bir arzu duyuyor muydunuz?

Sanmıyorum. 80'lerin başında ortalıkta The Teardrop Explodes, Echo & The Bunnymen ve biz vardık, ki insanlar üç grubu hep birbiriyle bağdaştırırdı. Ama Bunnymen ve Teardrops'un bizden çok önce de hit şarkıları vardı, "bizim hiçbir zaman bir hitimiz olmayacak" diye düşünürdüm. Kendi kendimi yaptığımız işin underground müzik olduğu fikrine alıştırmaya çalışıyordum. Sonra "Let's Go To Bed" geldi ve çıkışa geçtik.

"Let's Go To Bed"in büyük başarısı sizde bazı kilitleri kırdı mı? Pop müzik yapmakta kötü bir taraf olmadığını düşündünüz mü?

Sanmıyorum. Arkadan gelen albüm "The Top"tı ve hiç de neşeli pop şarkılardan oluşmuyordu. Bir tek gerçekten de garip bir single olan "The Caterpillar" vardı, gerisi deli işiydi. Kafamda hiçbir plan yoktu, iyi vakit geçirmeye çalışıyordum. "The Top" bir solo albüme en yaklaştığım çalışma. *(Robert Smith "The Top" albümünü kaydettiğinde ortada bir grup yoktu ve kayıtlarda bateri dışındaki bütün enstrümanları kendisi çalmıştı.)* Albümün nasıl olacağıyla ilgili hiçbir fikrim yoktu ve sanırım bu gözüküyor. En karman çorman Cure albümü. Sanırım o sırada Banshees'le çalıyor olmamın olumsuz etkisi oldu, çünkü aklıma gelen bütün iyi fikirleri Cure için kullanmak yerine onlara sunuyordum... Galiba fikirlerimi bir noktaya odaklamaya "The Head On The Door"la başladım. "Inbetween Days" gerçekten gurur duyduğum ilk hitimizdi. Bana göre o zamana kadarki her işimiz biraz oyuncaksıydı, hatta müzikal denemeler gibi. "Inbetween Days" her yerde çalınan ilk şarkımızdı. Taze, tempolu ve hayat doluydu.

Bunun etkisi nasıl oldu? Şöhret sizi ve grubu nasıl etkiledi?

Birden farkettik ki, evimizden çıktığımız anda izlenmeye başlıyoruz. İnsanlar bana bakıyordu. Birbirlerine işaret edip beni gösteriyorlardı. Kim olduğumu biliyorlardı. 1984'te bir ara Crawley'e dönmüştüm ve bir grup skinhead'den durduk yere dayak yemiştim, sırf kim olduğumu bildikleri ve sevmedikleri için. Ondan sonra dünyada nereye gitsek insanlar gelir oldu. Bayağı rahatsız ediciydi. Hep birileri fotoğrafımızı çekiyordu... Bir taraftan da MTV saat başı "evet, gerçekten saçlarını kesti..." türünden haberler geçiyordu. Şaka mı ediyorlar, yoksa ciddi miydiler, kestiremiyordum. Basının "saç ve ruj, saç ve ruj..." muhabbetinden bıkmıştım. O yüzden o turnede saçlarımı kabartma işini iyice abarttım...

Bu ilgi içki ve uyuşturucu tüketiminde ifrata yol açtı mı?

Benim için hayır. "Pornography" döneminde bilinen bütün uyuşturuculardan bir hayli kullanırdım. Eğer başarı daha önce gelmiş olsaydı, kaldırması çok daha güç olurdu, çünkü ayağımız zaten yere basmıyordu. Her birimiz için etkisi farklı oldu.

O dönemde tercih ettiğin uyuşturucu neydi?

Alkol en sosyal uyuşturucuydu, çünkü yasaldı. Ne zaman istesen, tanımadığın tiplerle içebilirdin. Ama onlardan biriyle ağır bir uyuşturucu almak kolay değildi, çünkü içlerinden birinin polisten olma ihtimali vardı hep. Çoğu grup için kokain bayağı öldürücüdür. Lol'u asıl değiştiren de o oldu. Kokain çok boktan bir uyuşturucu aslında, ama ne kadar boktan olduğunu kavrayana kadar çok zaman geçiyor. Etraftaki herkes takıldığında ne kadar abes olduğunu farketmiyorsun. Ama biri abartmaya başladığında "tanrım, kokain çektiğimde ben de mi böyle oluyorum?" diye düşünüyorsun. Lol yanlış bir arkadaş grubunun içinde buluverdi kendini. Kocaman Porsche'leriyle dolaşan ve diğer hiçbir şey yeteri kadar pahalı olmadığı için bütün paralarını kokaine harcayan bir takım Thatcher'cılar...

Başarının getirdiği hiç olumlu şey yok mu?

Bugünlerde herkes ünlü olmaya özeniyor, modern ideal bu sanki. Bana göre çok siktiriboktan bir şey. Getirdiği artılar, eksilerin yanında hiç kalır. 1989'da "Disintegration"ı yaptığımızda artık ünlü olmak istemediğimi farkettim. "Wish"i yaptığımızda da bütün bunların ne kadar anlamsız olduğunu... "Wish" (1992) pop bir albüm bile değildi. Evet, içinde "Friday I'm In Love" gibi popun dikâlâsı bir şarkı vardı, ama bir yandan da "Open", "End" ve "Deep Green Sea" vardı. Çok uzun bir albümdü, ama artık hiçbir şey yükselişimizi durdurmazdı. Dünyanın en kötü albümünü yapmış olsak da, bir numaraya yükselirdi. O zaman farkettim ki, ne yaptığımızın pek de bir önemi yok. Bu çok üzdü beni.

Geldiğin yere ulaşmak için hiç taviz vermen gerekti mi?

Kesinlikle hayır. "Kiss Me Kiss Me Kiss Me"ye kadar yaptığımız her şeyi underground bir kafayla yapıyorduk. "Disintegration" ve "Wish"e gelip de stadyumlarda çalmaya başladığımızda bile o mainstream'in bir parçası olmadık. Hep biraz gölgede kaldık... 1989'da, "Disintegration" döneminde çok depresif günler yaşıyordum. Pop star rolüne karşı derin bir mücadele vermekteydim ve insanların beklentilerinden sıtkım sıyrılmıştı. Uyuşturucuya yeniden başladım, halüsinasyon gördüren türden... Albümü yaparken keşiş gibi kapanıp kimseyle konuşmamaya karar vermiştim. Bencilce bir davranıştı, ama ortam cidden hoş değildi. Herkes bizden "Just Like Heaven"ın izinden giden şarkılar yapmamızı bekliyordu. Havayı hafif ve neşeli tutacağımızı sanıyorlardı, ama tam tersini yaptık... "Lovesong"u eşim Mary için evlilik hediyesi olarak yazdım ve romantik olsun diye "Disintegration"a koydum. Bana kayıttaki en zayıf şarkıymış gibi geliyordu, ama birden Amerika'da ikinci sıraya yükseldi. Kendi kendime "yazdığım bütün şarkılar içinden ola ola bu hit oldu" diyordum. O zamanlar farkettim ki, grup ne olmasını istemediysem oldu. Bir stadyum grubu.

Robert Smith ve Lol Tolhurst, "Let's Go To Bed" klibinde, 1982

Şimdi geriye baktığında 90'lar nasıl görünüyor?
Eğer grubun müzik endüstrisindeki ilk on yılı 90'larda olsaydı, herhalde bırakırdım hemen. "Wish" bütün dünyada bir numaraya yükseldi, o yüzden gitmek gereken hiçbir yer yoktu. Porl *(Thompson, gitarist)* ve Boris *(Williams, davulcu)* artık memnun olmadıkları için ayrıldılar, ama nasıl olduysa ben bunu bir türlü kendime itiraf edemiyordum. Şimdi bakınca, bütün o mahkeme hikâyesi aslında bana iyi geldi. *(Cure'un kurucu üyelerinden, 1989'da madde bağımlılığı nedeniyle gruptan kovulan Lol Tolhurst'ün açtığı ve 1993'te sekiz ay süren telif hakları davasını Robert Smith kazandı.)* "Wild Mood Swings"i kaydetmek için buluştuğumuzda artık o kadar yükseklerde değildik. Eğer "Wish" sonrası dönemde plak şirketinin baskılarına boyun eğip de, aslında hiçbir zaman ulaşılamayan, mitik bir boyuta gelmek, çizgiyi daha da yükseltmek için çaba sarfetseydik, kafayı yerdim. Çünkü yedi yıldır hiç ara vermemiştim. Yavaş yavaş kendimi gömmekteydim. "Wild Mood Swings" (1996) yeni bir başlangıç gibiydi. Listelerden silinmiştik, ama hâlâ bir milyon albüm satıyorduk. Gayet mutluydum, bence "Wild Mood Swings" haksızca eleştirildi. Hakkında çok acımasızca konuşuldu, Cure fanları da çok bayılmadı, çünkü istedikleri bu değildi.

Brit-pop hakkında ne düşünüyorsunuz? Neredeyse Cure'u yok edecekti. İlk kez yaşlı, içi geçmiş olarak gösterildiniz...
Cure'a Britanya endeksli bir bakış açısı bu. 1997'de Amerika'nın batı yakasında çok büyük bir toplu festivalde çaldık. Oasis ve Chemical Brothers ön gruplarımızdı. Britanya dışında herkes bizi destekliyordu. Ama o konseri yazıp da bizim çaldığımızı söylemeye bile tenezzül etmeyen NME muhabirinin tavrı her şeyi özetliyor. Brit-pop İngiltere'de büyük bir etki yaratmış ve bizi 80'lerden beri başımıza gelmeyen bir şekilde marjinal kılmış olabilir, ama başka her yerde herkes Brit-pop'la dalgasını geçiyordu. İngiltere'de beni artık eskimiş bir şeyin savunucusu olarak gösteriyorlardı. Punk'ın Rolling Stones'a yaptığı ya da yapmaya çalıştığı şeyin aynısıydı. Bana adil gelmiyordu bu, çünkü ruhen diğer grupların hepsinden daha gençtik.

Biraz kendi yarattığınız kimliğe hapsolmuş gibiydiniz. Size de öyle gelmiyor mu?
Bunun doğru olduğuna inanmıyorum. Yeni şeyler yapmaya çalışıyordum. "Wild Mood Swings"in bir Nick Drake albümüne benzemesini istiyordum. Daha önce Kate Bush'la çalışmış ve bir zamanlar Nick Drake için yaylı aranjmanları yapmış olan prodüktör Haydn Bendall'la çalıştık. Sekiz dokuz tane yaylı ve akustik gitarlı şarkı yapmak istiyordum. Ama sonuçta sadece "Bare" ve "Numb" öyle oldu. İlk başta kayıtları tek başıma yapıyordum. Ama 1996'da bambaşka bir kadro ve bambaşka şarkılarla bitirdik. Saçma bir albüm yapma şekliydi. Madem öyle, solo albüm yapmalıydım, tamamen kendi kafama göre takılmalıydım. Ama aslında yapmak istediğim ve Cure'un yapması gerektiğini düşündüğüm şeye karşı mücadele ediyordum. Single olarak "The 13th"i çıkardığımızda bir tarafım farklı olduğu için çok beğenmişti, bir tarafım da yalnızca gülünç olduğunu düşünüyordu. Klipte Meksikalı bir şarkıcı gibi giyinmiş, Top Of The Pops türü bir programda söylüyordum. Biraz ifrit olmuştum, özellikle de albümün üzerine çıktığımız turnenin "Pornography"den beri en kötü turnemiz olması yüzünden. Berbattı ve bitmek bilmiyordu. Çok münakaşalı ve hastalıklı bir ortam vardı. 1996 zor bir zamandı, 90'ların en kötü yılıydı. En ufak bir eğlence yoktu, bunu eğlence kelimesinin en geniş anlamında söylüyorum.

Brit-pop İngiltere'de büyük bir etki yaratmış, bizi 80'lerden beri başımıza gelmeyen bir şekilde marjinal kılmış olabilir, ama başka her yerde herkes Brit-pop'la dalgasını geçiyordu.

Sizce fanlarınızın büyük kısmı sizi hâlâ yirmilerinizin başlarında, sonsuza kadar "Faith" ve "Pornography" türü albümler yaparken mi görmek istiyor?
"Wild Mood Swings"le son kez insanların ne düşündüğünü dert ettim. "Bloodflowers"da hiç iplemiyordum. Orada o albümü yapmaktaydım ve müzik piyasasının ne alemde olduğu umrumda değildi. Tekrar, "yapmak istediğin için albüm yap" fikrine dönmüştüm. Bu sebeple uzun zamandır yaptığımız en iyi işti. Yeni albüm aslında "Bloodflowers"ın bir devamı olarak düşünüldü. Artık gerçekten ağır ve karanlık bir şeyler yapmanın ve iyice derinine inmenin zamanı geldi diye düşündüm.

Son albümün kayıtlarında, Simon Gallup'ın iki günlük stüdyo çalışmasından sonra Ross Robinson'un dişlerini dökmek istediği söyleniyor...
Beni de bayağı zorladı. Sanki birlikte çalıştığı herkesin anasını ağlatmaya yeminliymiş gibiydi. Bunu yapmasına izin verseydim hapı yutardım, ben de "o ve biz" gibi bir havaya girdim. Ama o da işe yaramıyordu. Sonuçta bir şekilde herkesin anası ağladı.

Neden?
Tuhaf konular hakkında konuşuyorduk. Ölen aile dostları, çocukluk anıları... Ross herkesin ne istiyorsa söyleyebileceği bir ortam yaratmıştı. Kayıt da o sayede böyle olabildi. Grup terapisi gibi, orta yaşlı bir takım adamlar buluşup hayatta konuşmayacakları konular hakkında konuşuyor, sonra da müzik yapıyorduk. Yaptığımız ilk kayıt bu olsaydı, imkânı yok 25 yıl dayanamazdık, şahsen çoktan kafalı sıyırmış olurdum.

Ross'un "heavy" bir Cure albümü yapmak istemesini nasıl karşılamıştınız?
Kayıtlar için hazırladığımız yirmi şarkıdan on şarkılık bir albüm yapabilirdik ve bu gelmiş geçmiş en heavy ve rahatsız edici Cure albümü olurdu. Ama sonra o 10'un beşini ayıkladık, Ross saçını başını yoluyordu. Ama eğer albümün adını "The Cure" koyacaksak, şu ana kadar yaptıklarımızın bütününden parçalar olmalıydı. Yirmi şarkıdan Ross'un en sevdiği "The Boy I Never Knew"u albüme almadık mesela. Onu da koyamazdım artık, fazla olurdu, şarkının içinde ağlıyorum, allah aşkına! Ben bir denge istiyordum. "Kiss Me..." albümünde de mesela hem "The Kiss" ve "Fight" gibi, hem de "Just Like Heaven", "Catch" gibi şarkılar var. Demoları yaparken, pop şarkılara pek ehemmiyet vermiyordum, ama sonunda o kadar dengesiz geldi ki, değiştirdik. Şöyle düşündüm: "Ne kadar uğraşsam da, Cure'un yadsınamaz bir pop grubu tarafı da var." Kaç yaşında olduğumuz farketmez, melodi ve ritmlere dayanan bir şey bu. Buna sırt çevirip de karanlık ve kasvetli tipler olduğumuzu iddia etmek çok saçma olurdu.

Albümün sözleri hakkında ne düşünüyorsun?
Geçen yaz hayatımın başıboş gezdiğim bir dönemiydi. Etrafımı çeviren her şeyden kopmuş hissediyordum kendimi. Evime ve aileme layık olmadığımı düşünüyordum. Kısacası kendimi rahat hissetmiyordum ve ilk iki şarkı, "Lost" ve "Labyrinth" de bunun üzerine. Kendimi boğuşurken bulduğum şeylerin biri bu "kendin" olma hikâyesi ve insanın kendisini kafasında nasıl gördüğü. İnsanın asla kendisi olmadığını farkettim, çünkü her yeni tecrübe ve yaşanan olayla kendin olmakta bir adım daha atıyorsun. Kişinin akıp giden bir şey olduğu ve somut bir kimliği olmadığı fikri, insanın kendisini içinde buluverdiğinde bayağı kafasını karıştıran bir durum. Kendinin bilincinde olmak, ama kendinden uzaklaşarak. Korkunç bir şey, varoluşunun ortasında bir boşluk olduğunu keşfetmek gibi.

Son 25 yılda bir insan olarak nasıl değiştiğini düşünüyorsun? Gelişme kaydettin mi? Gruba daha mı az diktatörlük uyguluyorsun artık?
Hiçbir zaman diktatör olmadım, yalnızca takıntılı oldum. Gruptaki kimseye, asla kafamdakini zorla kabul ettirmeye çalışmadım. Sadece neyin doğru olduğuna dair çok kuvvetli hislerim var.

Yani bir çeşit diktatörlük...
Grup üyeleri her zaman benimle gelmemek konusunda serbest oldular. Asla "yapmamız gereken bu" diye konuşmadım, hep "yapmam gereken bu" dedim. Biri gelip bana dünyanın en büyük zenginliklerini, şan şöhretini verse yine de sanatsal açıdan haybeci bulduğum hiçbir şey için kılımı kıpırdatmazdım. Bu arada, daha iyi bir insan haline geldiğimi düşünüyorum. Sanırım Simon'ın çocuk sahibi olması beni çok değiştirdi. İlk çocuğunun isim babasıydım ve birden dünyanın dönmekte olduğunu farkettim. Köreltici derecede açıktı aslında ama... Dünyanın sandığımdan çok daha büyük olduğunu anladım.

Müziğe başladığınız zaman Buzzcocks'ın melodilerini alıp Banshees'in sound'una harmanlamak istiyordunuz. Hedef hâlâ aynı mı?
Kendi yaptıklarımız için insanları model olarak almayı bırakalı uzun zaman oldu. Yaptığımız işi bir uca koyup sınıflandıramam. Belki böyle "dark" temellere dayanan ama yine de pop şarkılar yapmak, işin en önemli parçası. Bu albümün adı "The Cure", çünkü geçmiş 25 yılın bir özeti. Ross çok ısrarcıydı. Yapmamız gereken albümün tam da bu olduğunu söyledi. Galiba haklıydı.

The Cure, 2004: Perry Bamonte, Jason Cooper, Roger O'Donnell, Simon Gallup, Robert Smith

Çeviren: **Alican Tayla**

ansiklopedi

b→

BAOBAB

Her geçen gün, küçük prensin gezegeni, yola çıkışı ve yolculuğu üzerinde bir şeyler öğreniyordum. Bu yavaş yavaş oluyor, söz arasında kendiliğinden ortaya çıkıyordu. Baobaplar faciasını üçüncü gün, böylece öğrenmiş oldum.

Bu kez de gene koyunun yardımıyla. Çünkü küçük prens birdenbire, sanki ciddi bir kuşkuya düşmüş gibi bana sordu: "Gerçekten, koyunlar küçük fidanları yerler, değil mi?" "Evet, öyledir." "Ya! Aman ne sevindim."

Koyunların küçük fidanları yemesinin niye bu kadar önemli olduğunu anlayamamıştım. Ama küçük prens arkadan: "Öyleyse" dedi, "baobapları da yerler."

O zaman küçük prense dedim ki, baobaplar öyle ufak fidan değil, koskocaman, kilise kadar büyük ağaçlardır ve yanında koca bir fil sürüsü bile götürecek olsa, bu sürü de baobapların üstesinden gelemez.

Fil sürüsü düşüncesi küçük prensi güldürdü: "Filleri birbirinin üstüne koymak gerekirdi..."

Arkasından akıllıca bir laf söyledi: "Baobaplar da büyümeden önce, küçük olurlar."

"Doğru! Ama, koyunların baobapları yemesini neye istiyorsun?"

Bana sanki apaçık bir şey söz konusu imiş gibi "anlamadın mı canım?" diye karşılık verdi. Ben de bu sorunu çözebilmek için kafamı oldukça yormak zorunda kaldım.

Gerçekten de, her gezegende olduğu gibi, küçük prensin gezegeninde de iyi otlar ve kötü otlar vardı. Demek ki iyi otların iyi tohumları, kötü otların kötü tohumları da olacaktı. Ama tohumlar göze görünmezler. Toprağın derinliğinde uyuyup dururlar, ta ki içlerinden biri uyanmayı kafasına koyuncaya dek... O zaman şöyle bir gerinir ve önce güneşe doğru utangaç utangaç küçük, zararsız bir filiz uzatır. Bu bir turp ya da gül filizi olsa, insan onu dilediği gibi büyüsün diye bırakır. Ama, kötü bir bitkiyse bu, ne olduğunu anlar anlamaz hemen söküp atmak gerekir. Küçük prensin gezegeninde korkunç tohumlar vardı... Bunlar baobap tohumlarıydı. Gezegenin toprağında kaynaşıyorlardı sanki bunlar. Oysa, zamanında davranmazsanız, bir daha bir baobabı hiçbir zaman yerinden söküp atamazsınız. Bütün gezegeni kaplar, kökleriyle toprağı deler; hele gezegen çok küçük, baobaplar da çok büyük olursa gezegeni çatlatırlar.

Sonraları küçük prens bana: "Bu bir disiplin işidir" diye anlattı. "Sabah tuvaletinden hemen sonra, gezegenin de temizliğini yapmak gereklidir, bu iş çok dikkat ister. Küçük baobapları gül fidanlarından ayırt eder etmez, çünkü bunlar birbirlerine çok benzerler, hiç durmadan koparıp atmak ister. Can sıkıcı bir iştir ama, çok da kolaydır."

Bir gün bana kendi ülkemin çocuklarının kafasında iyice yer etsin diye güzel bir resim yapmayı öğütledi. "Günün birinde bir yolculuğa çıkarlarsa, onların işine yarayabilir" dedi, "insan bazen işini sonraya bırakabilir ve o kadar zarar görmez. Ama işin içinde baobaplar varsa, sonu felaket olur. Ben bir gezegen biliyorum, orada oturan tembelin biriydi, üç küçük fidanı ayıklamayı savsakladı."

Antoine de Saint-Exupéry, "Küçük Prens"

desen: Saint-Exupéry

d→

DE FALLA, MANUEL

İspanyol besteci ve piyanocu. 1876'da Cádiz'de doğdu. Piyano öğrenimine burada başladı; yirmi yaşında ailesiyle taşındığı Madrid'de José Tragó ve Felipe Pedrell'le kompozisyon çalıştı. İlk olarak birkaç zarzuela ve "La Vida breve" (Kısa Hayat) operasını besteledi, bu operayla Güzel Sanatlar Akademisi yarışmasını kazandı. 1907'de Paris'e yerleşti ve başta çok etkilendiği Debussy olmak üzere, Ravel, Dukas, Albéniz gibi isimlerle dostluk kurdu. 1909'da Theophile Gautier'nin metni üzerine "Trois mélodies"i besteledi. I. Dünya Savaşı başladığında İspanya'ya dönerek "El amor brujo" (Büyücü Aşkı) ve piyano ve orkestra için "Noches en los Jardines de España" (İspanyol Bahçelerinde Geceler" başlıklı eserlerini yaptı. İki yıl sonra Diaghilev'in daveti üzerine "El sombrero de tres picos" (Üç Köşeli Şapka) isimli bale süitlerinden ilkini besteledi, Londra'da büyük alkış alan gösterimde koreografi Massine'e, sahne tasarımı Picasso'ya aitti. 1919'da Granada'ya yerleşti, iç savaşın sonuna kadar burada kaldı; buradaki en büyük dostları arasında beraber çalışacağı Lorca da vardı. Bazı besteleriyle klavsen yeniden tutulan bir çalgı oldu. İç savaştan sonra yerleştiği Arjantin'de, 1946'da öldü. Başyapıtı "La Atlántida" böylece yarım kaldı... Falla, Fransız bestecilerin de etkisiyle, İspanyol halk müziğinden ve danslarından yola çıkarak, İspanyol klasik müziğinin ve İspanyol empresyonizminin 20. yüzyıldaki en önemli ismi oldu.

g→

GADES, ANTONIO

Flamenkonun ve İspanyol dansının efsane ismi. 1936 yılında Alicante'nin Elda kasabasında dünyaya geldi. Asıl adı Antonio Esteve Rodenas. Ekim Muharebesi'nde şehri Franco'cuların işgalinden korumak üzere soluğu Madrid'de alan inşaat işçisi bir babanın oğlu olan Gades, çocukluk yıllarında farklı mesleklere merak sardı: "Biz çocukken bir işçinin oğlu da işçi olurdu, kaderimizdi bu. Bense okumak istiyordum, ama hiç paramız yoktu. Bir ara boksörlüğe merak sardım, ama yediğim ilk ciddi dayaktan sonra ringlere veda ettim. Bir dönem bisikletçi olmayı kafama taktım, derken boğa güreşçisi. Bir gün flamenkocuların anası Pilar Lopez beni kenara çekti ve 'Çok iyi bir boğa güreşçisi olabilirsin, ben bu işlerden pek anlamam, ama dans edersen İspanya'nın gelmiş geçmiş en büyük dansçılarından biri olacağın kesin. Eğer günün birinde boğanın teki boynuzunu kıçına geçirirse, geriye ne güreşçi kalır ne de dansçı. Gel sen bu işten vazgeç' dedi. 16 yaşındaydım, o gün bugündür dans ediyorum."

Picasso, Gades'in dansını izlerken

1952 yılında Pilar Lopez'in dans topluluğunda baş dansçı olarak çalışmaya başlayan Gades, bu grupla sekiz yıl çalıştıktan sonra İtalya'ya gitti. Roma'da Anton Dolin, Carla Fracci gibi isimlerle çalıştıktan sonra, La Scala'nın baş dansçısı olarak çalıştığı Milano günleri başladı. Milano'da tanıştığı ünlü oyuncu Vittorio Gassman'ı şu sözlerle anlatıyordu: "Gassman inanılmaz bir oyuncuydu, özellikle sahnede. Son derece alçakgönüllü ve sıcak bir dosttu, 1997 yılında Asturias Prensi Ödülü'ne layık görüldüğünde 'Gades'in de aday olduğu bir ödülü almak benim için bir şereftir' demişti." 1974 yılında dans tarihine altın harflerle yazılmasını sağlayacak en önemli yapıtlarından birini, Lorca'nın "Kanlı Düğün"ünü Madrid ve Roma'da sahneledi.

Flamenko dansının en devrimci ismi olarak kabul edilen Gades'in başarısının sırrı, dansla hikâye atlatmadaki ustalığıdır: "Folklorcu değilim, ama folkloru bir şairin dil üzerinde çalışması gibi çalışırım. Şair dediğin kelimelerin peşinde koşar, istediğini bulamazsa yaratır, ama bir sözlük yaratma peşinde değildir. Benim de dansta yapmak istediğim, folklorla yeni bir şeyler yapmak, gelenekleri ayağa düşürmek değil, o geleneğin özünü alıp yeni, taze bir şeye dönüştürmek. Hareketlerle bir hikâye anlatmak –sahne üzerinde en önemli öğe harekettir." Sanata yaklaşımını da şöyle anlatıyordu: "Tek istediğim yeni bir şeyler söyleyebilmek, ama bir sanatçı olarak söylediklerinizin de haysiyetli bir temele oturması ge-

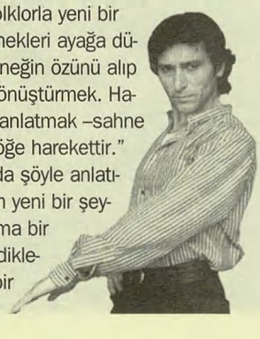

"Turbulent Indigo" albümünün kapağından, Joni Mitchell, 1994

rekiyor. Bugünlerde genç sanatçılar hemen dahi mertebesine kurulmak istiyorlar. Eskiden bu işlerde ruh vardı. Ressamlar resimleri satmıyor diye sızlanıyorlar, eskiden kaygıları kafalarından geçeni dürüst bir şekilde tuvale yansıtmaktı, sanırım ben bu ikinci gruba dahilim... Arkadaşlarım Bergamin, Alberti, Cabellero Bonald, doktor Barros bana okumayı öğrettiler. Miro, Tapies, Brossa ile Picasso ise bir resme baktığımda ne görmem gerektiğini."

Gades 70'li yıllardan başlayarak aralarında "Kanlı Düğün", "Büyülü Aşk", "Fuenteovejuna" gibi klasiklerinin yer aldığı yedi temel koreografisini arka arkaya sahneye koydu. 1973 yılında Franco karşıtı hareketin sembollerinden güzel oyuncu Pepa Flores'le Küba'da evlendi. 1978 yılında Franco'nun ölümüyle İspanyol Dans Topluluğu'nu kurdu. 1981'de aralarında Cristina Hoyos'un da bulunduğu arkadaşlarıyla kendi topluluğunu oluşturdu. Aynı ekip, 1980'li yılların başında Carlos Saura ile "Kanlı Düğün", "Carmen" ve "Büyülü Aşk"tan oluşan bir üçlemeye imza attı. Sinemayla flamenkonun bu mutlu buluşması bütün dünyada ses getirdi.

Küba, İspanya Komünist Partisi üyeliğiyle örgütlü bir mücadeleye dönüşen komünizm ve tütün, hayatı boyunca bağlı kaldığı aşkları oldu. Küba'ya olan sevgisi o kadar büyüktü ki, kanserinin ileri safhalarında doktorların itirazlarına rağmen teknesine atladı ve Atlantik'i geçerek vardığı Havana'da Castro'nun elinden Jose Marti Devrim Nişanı'nı aldı. 20 Temmuz 2004'de aramızdan ayrılan Gades'in külleri, hiçbir tören yapılmaksızın, Havana'ya götürülecek. Büyük usta, bundan böyle dans eden gençlere ebedî istirahatgâhı Havana'dan ışık tutacak.

p→

PRINCE, RICHARD

1949 Panama doğumlu, Amerikalı ressam/sanatçı. Halen New York'ta yaşıyor. Prince, '70 sonlarında Time-Life yayınevinde çalışırken elinden geçen binlerce reklam fotoğrafını, bazen farklı açılardan yeniden fotoğraflayarak, büyültüp küçülterek, kesip yapıştırarak, farklı renkler vererek yepyeni eserler yaratmaya başladı. 1983'teki "Cowboys" (Kovboylar) adlı çalışmasında Marlboro sigaralarının reklamlarını yeniden fotoğrafladı ve metni çıkartarak gerçek boyutlarda bastı. Bu, sentetik ve kusursuz reklam dünyasının taklit edilmesi değil, kusursuz olmayan gerçekliğe geri dönmek anlamına geliyordu. Pop-art'ın reklam ve tüketime düşkünlüğü ve bağlılığı da bu şekilde sona ermiş oluyordu. Giderek ün kazandığı benzer tarzda çalışmalardan sonra Richard Prince'in tekrar resme döndü. Sonic Youth'un "Sonic Nurse" albümünün kapağında da birkaç örneği görülen "Nurse" (Hemşire) çizimlerinin bazı isimleri şöyle: Surfing Nurse, Man-Crazy Nurse, Registered Nurse, Park Avenue Nurse, Washington Nurse, Tender Nurse, Heartbreak Nurse, Dude Ranch Nurse, Aloha Nurse, Danger Nurse ve Nympho Nurse... Cindy Sherman, Sherrie Levine ve Jack Goldstein'la birlikte, bugün "Pictures" olarak bilinen bir kuşağın sanatçısı olan Prince, "Hemşirelerin şapkalarını, önlüklerini, ayakkabılarını seviyorum. Annem bir hemşireydi. Kızkardeşim de öyle. Anneannem ve kuzenlerim de hemşireydi. Hemşire kelimesini seviyorum" diye konuşuyor.

r→

RENAUD TİŞÖRTLÜ CHE

Konser afişiniz, Che Guevara'nın kolları arasında gösteriyor sizi... Castro, Paris'i geçtiğimiz günlerdeki ziyareti sırasında bunu görünce ne düşündü sizce?

Renaud: Eğer bir gazetenin yazdıklarına inanacak olursak, Castro şöyle haykırdı: "Che'yi bir otomobil reklamında kullanırken hiç rahatsız olmuyorsunuz!"

Belki de şöyle düşündü: "Onu Küba'nın dışına çıkarmayı başardım ve tam ben asker elbiselerimi çıkarıp gezmeye cesaret ettiğimde, o da tutmuş Fransa'ya gelmiş."

Kendi kendine şöyle de diyebilirdi: "Ah! Dönmüş..." Ya da: "Bu kapitalistler satış için her şeyi yapmaya hazır! Hatta düşmanlarının imajını bile kullanır bunlar!"

Peki ya siz? Bu figüre olan sadakati kullanarak ya da pazarlamaya dönük ucuz bir kışkırtmayla Che'yi yolundan saptırmış olmuyor musunuz?

Paris duvarlarını Che afişleriyle donatma fikri bana çok eğlenceli geldi. Bir tarafta sağın gerin dönüşünü simgeleyecek olan bir seçim dönemi, diğer tarafta kimilerince intikamcı, kimilerine göre de "geçmişe tapan" ve "müzelik" olarak değerlendirilen benim ideallerimin dönemi... Che'ye, onun resmine baktığımda her zaman sarsılırım. İnsanı mıknatıs gibi çeken bir şey var onda. İster istemez sınırsız ve haklı bir hayranlık besliyorum Che'ye. İdealine, kavgasına, yazgısına... Yazdıkları bana biraz fazla marksist gelse de... O dönemde benzer savaşları sürdüren diğerleri gibi, yaşayan bir ölü değil Che. Ne bir hükümete bağlıydı ne de kokuşmuştu. Bugün yaşasaydı Castro'cu olur muydu, emin değilim. Tüm bu Amerikan ekonomik ablukasından, AIDS kliniklerinden, özgürlüklerin yok edilmesinden tiksinirdi... Che bir sürü tohum ekti. Bugün kumandan yardımcısı hüviyetinde Marcos var. Marcos bir kahraman, Che'nin ikiye katlanmış hali. Başkalarının tersine, yüce bir iktidarın ya da proletarya diktatörlüğünün peşinde değil, ama Meksika'da demokrasiyi yerleştirmek istiyor.

Express, sayı: 66, 29 Nisan 1995

i→

İTALYAN

Ben geldim, ben İtalyan
Kimse var mı?
Biri var mı?
Duyuyorum buradan köpeğin havlamasını
Evdeysen aç bana kapıyı
Hınç, kin duymadan
Biliyorum biraz geç kaldım
Evet doğru, 18 yıllık bir gecikme
Kibrit çöplerini ben
Massachussetts'de bir sokakta buldum
Benim yaşımdaki bir çocuk için
Yorucuydu seyahat
Aç kapıyı aç

(İtalyanca nakarat:)
Artık kendim olamıyorum
Ah bana kapıyı bir açsan
Bilemezsin ne kadar dibe vurduğumu

Geri döndüm yuvaya
Kalmadı yapmadığım iş
Hırsızdım, trapezciydim
Bekçilik yaptım
Sanatkârdım, kaçak ava çıktım
İmparator oldum ve piyanistlik yaptım
Bir sürü kadın tanıdım ama, ama işte
Kadınlarla aram nasıldır bilirsin
Bir aralar altın arayıcısıydım
Servetimi kaptırdım kadınlara,
hâlâ ağlarım
Ama çok zaman geçti üstünden
Sırtımı dönmüştüm giden gitti
Aç bana kapıyı aç

Artık kendim olamıyorum
Ah bana kapıyı bir açsan
Söylerdim ne kadar dibe vurduğumu

Ben geldim, ben İtalyan
Çok uzaktan geliyorum
Yol berbattı
Ve bunca yıldan sonra
Bunca acıdan sonra
Hayalimde bir iskemle
Hadi aç kapıyı, biliyorum evdesin
Bıktım vallahi, biliyorsun
Bir tek şansım kaldı
O da senin şansının olmaması
Ama havlayan aynı köpek değil
Ve sönüyor ışık

Açın bana, açın bana bir kapı
Artık kendim olamıyorum
Ah orada olup bir kapı açsaydınız
Söylerdim ne kadar dibe vurduğumu

"L'Italien", söyleyen: Serge Reggiani
söz: Jean-Loup Dabadie
müzik: François Bernheim

Güneşin bir parçasıyım, tıpkı gözlerimin benim bir parçam olması gibi. Toprağın bir parçasıyım, ayaklarım bunu çok iyi biliyor; kanım da denizin bir parçası... Sadece bana, bir tek bana mahsus ve mutlak olan hiçbir şey yok. Ruhumun haricinde. Ama ruhumun da kendi kendine, kendi başına bir varoluşu yok. O sadece denizin üstünde parıldayan güneş ışıklarıdır.

Metin: D.H. Lawrence • Fotoğraf: Marc Ribot konserinden, Şahan Nuhoğlu